

శృంగార సంకీర్తనలు

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాత్త్వపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

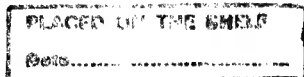
ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1980

ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

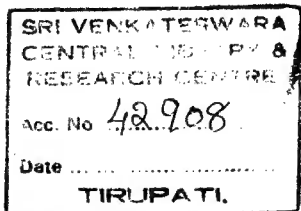

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 30-00

ప్రచురణ :

శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.

కార్యనిర్వాహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

ముద్రణ :

త్రివేణి ఆఫ్ సెట్ ప్రెస్

14/264, ఈడేపల్లి

మచిలీపట్నం - 1

ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి ఆభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి //

కలియుగ ప్రత్యక్షమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో నైఋతమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల బాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనబాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిగూఢంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రించబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణివీణా నివాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ అవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనాంపించిన డా॥ముదినేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలిలు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. విషయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

గువేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రసత్తి దేహత్మేక విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిబట్టి అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేటే శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణి సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి అయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన పునత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలిలలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్వాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్యప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్యప్రాజెక్ట్ కళాకారులచేగానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్యప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం- పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ణంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహించ బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనత్నాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాల్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాల్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాల్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పించబడ్డాయి.

తాల్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాల్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల వానాటికి పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రించబడిన తాల్లపాక అన్నమయ్య, తాల్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాల్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు వినాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాల్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన అవశ్యత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కరణల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రించబడుచున్నాయి. పరిష్కరణే పీఠికలో సూచించబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాల్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వృద్ధేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాల్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిబాస విలసిల్లిన తాల్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్షిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు ఆధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎఛ్.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాల్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాల్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వేపతిరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్ టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీనివాసారాయణమూర్తిగారికి (ఛైర్మన్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్షిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుబాష్ గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడపాపి మోహన్ M.A., Ph.D

ఛైర్మన్

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం, ములు

తాల్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాల్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాల్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికీ ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినది. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

ప్రీతిక

వేంకటేశవర్ణాంగపుష్పికా మాతృవిశ్వతిమ్ |

రసభాషితాండ్రవచనైః యోగకరోత్తమపాస్యహే |

1301 నుండి 1400 వరకుగల నూరురేకులలోని 600 ల శృంగార భక్తిసంకీర్తనలుగల సంపుటమిది. ఇందులో నూరు రేకులు సమగ్రముగ నున్నవి.

తాళ్లపాకకవుల సారస్వతము సర్వకావ్యపర్వములకు కాణాచి. 23 వ సంపుటమును కృద్ధితనామధాతువులను గూర్చి లఘుభాగ వర్ణించిది. ఈ సంపుటమును అష్టమాచార్యులగుజాలంకారసరణి లఘుభాగ చర్చింపదలచితిని.

ప్రాచీన లంగీకరించిన ఓజః ప్రసాదమాధుర్యమాలలో మొదటి గుణము ఈతరచనలలో అరుదుగా కన్పట్టును. తుది రెండు గుణములు ఈవిరిచనయందంతటా అలముకొనియున్నవి. మరీ శృంగారకీర్తనలయందు సంభోగవిప్రలంభాత్మకములైన శృంగారము మాధుర్యమునకు అటవట్టుగా, ప్రసాదగుణము అధ్యాత్మశృంగారములనుండంతటను స్థానిమేర్పరచుకొన్నది. పొడిపొడిమనుతెలుగునందములతో రచన విహాళముగా పోగినది. కావున ప్రసాదగుణము నకు కారణే లేదు ఎక్కడనైన కవి తానుగా కావలసి కుర్చిన ప్రహేళికలయందుమాత్రము అర్థము దుర్గమముగా కన్పట్టును. అదీ కాక విరంభరస్వామిస్మరణము, స్వామియందు లగ్నమైనమనస్సు ఈ సంకీర్తనదారకు కారణములు. ఎప్పుడైన భాషను, భాషను విరచి తన్మయీభావము చేకూరినపుడు, తననోటివెంట ఏమివచ్చుచున్నదోకూడ కవిమహాత్ముడు గమనించినట్లగవడదు. అట్టి పట్టులమాత్రమే శృంగారమునందుకూడ దుర్గమత్వము గోచరించు

మీదను, అపట్టలను పానదీపిలో ఈ పాటలోని భావము
సంస్కృతమగుటచేత 'అపట్ట' మాయనే వచ్చినాను. అధ్యాత్మకీర్తనలో
ప్రతిస్మృతిపురాణసిద్ధములైన భావములు స్పష్టముగనే తెలియు
చుండును. ఎక్కడనో అతిలోకముగ భావ భావించినప్పుడు మాత్రమే
అవి కొంచెము ముడిపడి చుండును. అట్టి స్థలములందుకూడ 'ఈ పాట
లోని భావము అర్థమగుట లేదు' ఇత్యాదిగా సూచించుచునే వచ్చినాను.

[ప్రకటనన సరాము, గుణములు సంఘటనాశ్రయములని,
అలంకారములు శబ్ద, అర్థ, ఉభయోశ్రయములని పెద్దలమాట. ఇక్కడ
సంఘటనలు రసానుగుణముగ మార్పు చెందకలసిన అవసరము లేదు;
ఎక్కడనైన అనతి భావోద్వేగము కలిగినవిడులప్పు, అదీక్వాచిత్కమే.
గుణములు సంఘటనలు (పరిణామము) ఆశ్రయించి సాక్షాత్తుగ
రసస్ఫోరకములు అలంకారములు బ్రాహ్మణ్యులద్వారా రసస్ఫోరక
ములు. 'అలంకరియలే అనేన ఇతి అలంకారః' ఈ శబ్దార్థములు
అలంకరించునని మాత్రమే. అలంకరింపబడునది వేరొకటి ఉండ
వలెనది. ఆ అలంకార కస్తువు ఏది? అని ప్రశ్నించుకుంటే
మరలా రసముడగలదే ప్రయోజనము. అధ్యాత్మకీర్తనయందు
కాలరసము, స్వరసలే రసములు నానావిధములైన కృంగరి-
ం. అలంకారములుగా వలచుచున్నవి.

ఈ కృంగరిం. ముఖ్యముగా అస్మికీర్తనయందును అలంకార
ములను పాటించలేదు. ఎక్కవ భాగము విధానానుభావ సందారిభావము
లను అతివ్యక్తముచేయుచు, వాని మూలమున కృంగారరసమును
ధ్వనించుచువచ్చినది. ఉపయోగించిగ రూప, పరిణామ, అనశ్చయ,
స్మరణ, ఉదాత్త, అతిశయోక్త్యలంకారములు ప్రధానముగ ఎక్కడ
చూచినా కన్పడునవి తక్కిన అలంకారములు సాధారణముగ అరుదనే
చెప్పవచ్చు. అక్కడక్కడ రసావతారములను జోడించినపుడు

మాత్రము శ్రేష్ఠకూడ స్థానము కల్పించుకొనుచు వచ్చినది. రస వశ్రేయోఽలంకారము లంతటా నిండినవే.

సంస్కృతమున సంఘటనను గూర్చి అసమాన, అల్పసమాన, దీర్ఘసమాన యవి మూడువిధములుగ విభజించి చూపించినారు. రసానుకూలముగ వాటివాటిస్థానములనుకూడ ఉదాహరించినారు. అయాగుణములకు అయాసంఘటనలు అభియోగించి, అట్లుగాక విపరీతములైనప్పుడుకూడ పదిములయందలికత్తికో రసభావములు కుంటువడవనికూడ విరూపించినారు. ఇట్టి సషయములకు ధ్వజ్యలోక-కావ్యప్రకాశాలు విధానములు. మనఅన్నమయ్యలో తొలి రెండు తెగలసమాసములకే తప్ప, మూడివి తింగతి సమాసమునకెక్కడనో **౧౧** స్థానములేదు.

తెలుగు సమాసముల రచనలో “అంధ్రం షడ్వర్ణవిర్యం” **౧౨** వియమమును ఈత రెప్పుడు లెక్కగొనిలేదు.

ఉదాహరణము:

గట్టివలిపెపువందకావి యిది (12-284);

మేనవారిపిన్నదావి; గాఢమైనగుబ్బలచక్కనిదావి (12-285)
ముదితజఘనముమీదిమొలనూలిగంటలు; కొమ్ము పయ్యెదిలోని
కుచమూలరుచి (12-259)

పిడికిటికలఁబాలపెండ్లికూతురు (12-185)

తోతై నకనవాలుఁజూపులదే (12-177) ఇత్యాదులు. ఇంకను పెద్ద పెద్దతెలుగుసమాసములుకూడ కలవు.

సమాసరచనలో ఈతది చొకకొత్తపద్ధతి. ఆ విషయము 27 వ అంశమున వివరముగా చూపినాను. ఏమైనను రచనలో ఎక్కువ

భాగము తునుకతునుకతెలుగుపదములతో తిక్కనగారు చెప్పినట్లు
'కాహళ' నందించినవిధముగా కూర్చుంటే ఈతనినరగి. **క్రింది**
రచన పైకి తేటగా కనపడినను యోచించుకొద్ది లోతులు దాకు పద్ధతి
అడుగడుగున కన్నట్టుచుండును. **క్రింది** పాటలో ఈ భావము
స్పష్టముగ తెలియుచున్నది.

శంకరాభరణం

తరుణి నీయలుక తెంతటి దింతి నీవేళఁ

గరుణించఁగదర వేంకటకైలనాథా

॥ పల్లవి ॥

వాకమారు సంసారమొల్లఁ బొమ్మని తలఁచు

వాకమారు విధినేత లూహించి వాగదు

వాకమారు తనుఁజూచి పూరకే తలఁపూచు

నాకమారు హర్షమున నొంది మే ముఱచు

॥ తరు ॥

విన్నుఁజూచి వాకమారు విలువెల్లఁ బురికించు

తన్నుఁజూచి వాకమారు తలపోసి నగును

కన్నుఁ దెరచి విన్నుఁజూచి కింగిగ్గవడి నిలిచి

యిన్నియును దలపోసి యింతలో ముఱచు

॥ తరు ॥

వదలైన మొలనూలు గదియించు నాకమారు

చెదరిన కురులెల్లఁ జెరుగు నాకమారు

అదనెరిగి తిరువేంకటాచీక పొందితిని

చదురుఁదపు వినుఁదాయఁజాల దాకమారు

॥ తరు ॥

(12 పం—70పాట)

ప్రత్యయకలహముతో అరిగినవతిమతి నొప్పి తీరునట్లు నాయక
రామ అప్పటి బాపి దయసియన్నియి. కేవలము సుదారిభావములతో

ఊహింపజేసి రసములొలికించినాడు. వీయంకటి మహనీయుడు కోపగించుటకు తగినస్థానమా దానిది. ఇది పిచ్చుకపై బ్రహ్మావ్రతము కాదా. నాటికి చెలివి కరుణించరాదా, అవి వల్లవిలో చెప్పి, 'ఒక మారు సంసార మొల్లఁబొమ్మిని తలఁచు' అను పాదముతో విర్వేదమును, 'వాకమారు విధి నేతలూహించి పొగడు' అనుపాదముతో దైన్యమును, 'వాకమారు తన్నఁజూచి పూరకే తలఁపూచు' అను దానితో వితర్కమును, 'వాకమారు హర్షమున నొంది మేమరచు' అను దానితో మోహమును 'విన్నుఁజూచి వాకమారు వియవెల్లఁబులికించు' అను దానితో బౌద్ధుక్యమును, 'తన్నుఁజూచి వాకమారు తలపోసి నగును' అనుపాదముతో అపస్మారమును 'కన్నుఁదెరిచి విన్నుఁజూచి కడ సిగ్గువది నిలిచి' అను దానితో వ్రీదను, 'యిన్నియును దలపోసి యింతలో మరచు' అన్నపాదముతో మరల మోహమును, 'వదలై నమొలనూలు గడియించు నొకమారు' అను దానితో మరల బౌద్ధుక్యమును, 'చెదరిన కురులెల్లఁ జెరుగు నొకమారు' అను-దానితో మరల అవేగమును, భావములన్నింటిలో భావకలంకను సృష్టించి, మూడవచరణము కడపటి రెండుపాదములలో దానికంతటికి ఫలితముగ సమాగమమును వర్ణించి చరితార్థుడైనాడు.

కృంగారము వర్ణించుపట్టులందు విభావ, అనుభావ, సాత్త్విక-భావ, సంచారిభావములనే ఎక్కువగ వర్ణించుచు తిన్మూలమున రసా-స్వాదనకు దారి చూపినాడు. "విభావానుభావసంచారిభంధయోగాద్రవ-నిష్పత్తిః" అనునది తరతిసూత్రము. దీనికి మమ్మటాచార్యులు "యద్యపి విభావానాం అనుభావానాం బౌద్ధుక్య-వ్రీదా-హర్ష-కోపా-సూయా-ప్రసాదానాం ఐ కేవలనాచుత్పత్తిః. తథాప్యేతేషాం అసా-ధారణ్యం ఇత్యన్యతమద్వయాక్షేపకత్వే నతి నానైకాంతికత్వమితి" (కావ్యప్రకాశః 4 ఉల్లాసః 28 తారికావృత్తిః)" అని వ్యాఖ్యానించి పైవానిలో ఏ ఒకటి రెండు లంపత్తరములైనను తక్కినవి ఊహతో

తమంతకు కామే లోది సహృదయుని రసవరచకుని చేయును అని నిరూపించినాడు. దీనినే "యత్రక్వచిత్ ఏకస్మాదేవ అసాధారణాత్ రసోద్భోదః శత్ర ఇతరద్వయమాక్షేప్యమ్" అని పండితరాయలు ద్రువీకరించినాడు.

మన అన్నమయ్యలో రచనలంతయు ఎక్కువ భాగము. గుణ ప్రధానముగ సాగుచున్నది. అనగా లోకులు కాకి పరామర్శించిన గాని భావము బయటపడదన్న మాట. గుణములు కొర్యాదులవలె ఆత్మధర్మములు కదా. మనిషి బక్కచిక్కియున్నను పరపరాక్రమ అనపిష్టత, దానిని క్రిందు చేయవలెనను ఉత్పాహము, కొందరియందు గోచరించుట మనమెరుగుదుము. అట్లులే అన్నమయ్యకై లి లేటెలుగు పదములతో దుర్బలముగ కనబడుచున్నను నెమరువేయుకొద్దీ భావములు ఉన్విక్లురుచుండును. ఈ క్రింది పాటను రసీకులు గమనింపగలరు.

శ్రీరాగం

మరువినగరిదండ మాయిల్లెఱగవా

విరులకావులు పెల్లెరిసేటిచోటు

॥ పల్లవి ॥

మఱుగుమూకచింతల మాయిల్లెఱగవా

గుణులై పరింగారుకొండలనంది

మఱుపుదెలివియిక్క మాయిల్లెఱగవా

మెదను మదనులు వేటాడేచోటు

॥ మరు ॥

మదనువివేదనంత మాయిల్లెఱగవా

చెదరియఁజెదరనిచిమ్మఁజీతటి

మదిలోన పిప్పందేటిమాయి ల్లెఱగవా

కొదలేక మిమ్మరి కొలువుండేచోటు

॥ మరు ॥

మరులుమ్మెతలతోఁబ మాయిల్లెఱఁగవా
తిరువేంకటగిరిదేవుఁడ నీవు
మరుముద్రలవాకిలి మాయిల్లెఱఁగవా
నిరతము నీసిరులు నించేటిచోటు

॥ మరు ॥

(12 సం-262 పాట)

ఇందు 'గురుత్వైవ బంగారుకొండలసంది' 'వెరవక మదనుఁడు
వేటాడే చోటు', 'చెదరియుఁజెదరవి చిమ్మఁజేఁకటి' 'కొదలేక
మమతలు కొలుపుండేచోటు' మొదలగు పదములలోని భావములు
వివరించితే పచ్చియగునని వదలితిని.

ఈతని సంఘటనగుణము శృంగారమును ధ్యాతృ విద్యగా
తూడ మార్చించుచున్నవి.

ముఖారి

నలుకుఁదేవియల మపారమియ్యనే
ఆలరువాసనలనీయదరవించానకు

॥ పల్లవి ॥

పుక్కిటిలేనగవు పొంగుఁబాలు చూపవే
చక్కవిసేవదనంపుదండమానుకు
అక్కరొ నీవాలుఁగన్పు లారతిగా నెత్తవే
గక్కన నీచెట్టుకొలకరిమెరుపులకు

॥ పలు ॥

కమ్మలనీమేఱావి కానుకగా వియ్యనే
పుమ్మగిఁత చల్లెడినీపూరుపులకు
చిమ్మలనీచెనుటలఁ తేయవే మణ్ణవము
డిమ్మరి నీమరిపెపురిమేనికి

॥ పలు ॥

పతి వేంకటేశుఁ గూడి పరవశమియ్యవే
యితవై న నీమంచిహృదయానకు
అతనినే తలఁచఁగ నానతియ్యఁగదవె
తతితోడ నీలోనితలపోతలకు

॥ వలు ॥

(సం. 12-221 పాట)

శ్రీరాగం

ప్రతిలేనిపూజ దలఁపఁగఁ గోటిమణుఁగులై
అతిపరవశము బ్రహ్మానందమాయ

॥ వల్లవి ॥

మాఁపినుజ్జీమనసు మంచియాసనమాయ
నానందబాష్పజలమర్త్యాదులాయ
మీనాక్షికనుదోయి మంచుదీపములాయ—
నాననమధారనం బభిషేకమాను

॥ ప్రతి ॥

మగువచిరునవ్వులే మంచిక్రొవ్విరులాయ
తగుమేవిశావి చందనమలఁదుటాయ
విగవిగవికనుకాంతి వీరాజనందాయ
జగదంపుటకు అపచారంబులాయ

॥ ప్రతి ॥

ననుపై నపొందులే నై వేద్యతతులాయ
తనినోనివేకుకలు కాంబూలమాయ
తిరువేంకటేశ్వరునికొఁగిటఁ జేయు—
వినయవిసరంబు లరవిరిమొక్కులాయ

॥ ప్రతి ॥

(సం. 12-221 పాట)

ఈపాటల్లో పూజకువయోగవకు షోడశోపచారములు శృంగారమునకు ఎట్లు వొదిగి వచ్చినవో ప్రసాదగుణము, మాధుర్యము చెప్పక చెప్పు చున్నవి.

కృంగారరస సాహజ్యముగ ఈతవి సంఘటన ఈ క్రింది
పాటలో వెల్లివిరియుచున్నది.

ముఖారి

చెప్పరా దీయించిసిరులు దీని —

వాప్పలిన్నియుఁ జూడ వారపులోకాని

॥ పల్లవి ॥

ముదితజఘనముమీఁది మొలనూలిగంట

కదలురవ మెట్లుండెఁ గంటిరె చెలులు

మదినుఁ డుండెడి హేమమందిరము దిరిగిరాఁ

గదిసి మ్రోసెడి పాఠిఘంటలోకాని

॥ చెప్ప ॥

కొమ్మసయ్యెదలోనకుచమూలరుచి వెలికిఁ

జిమ్ముటది యెట్లుండెఁ జెప్పరే చెలులు

యమ్మైనమరుధనములెల్ల రాసులువోసి

కమ్ముకొని చెంగాని గప్పిరోకాని

॥ చెప్ప ॥

నెలతికంతమునందు నీలమణిహారములు

అలరు పెట్టుండు కొనిచూడరే చెలులు

లలితాంగి ప్రాణవల్లభుఁడు పేకటవిభుఁడు

నెలకొన్నకొఁగిలనొసలిచెనోకాని

॥ చెప్ప ॥

(12 నం-259 పాట.)

ఈపాటలోని ఆపూర్వభావరచన కొన్ని వేలమంది ప్రబంధకవులను
వెలకు కొనగలదు గదా! మొదటి రెండు చరణములను వ్యాఖ్యానిస్తే
పువ్వు నలిపి వాసన చూచినట్లు గునని మానితి.

అలంకారములు

అలంకారశాస్త్రమునందు తర్కశాస్త్రము ప్రవేశించిన దాదిగా
అవచ్చేదకావచ్చిన్నములతో అలంకార సర్వస్వమే అడుగంటినదని
చెప్పెడు పెద్దలు కూడ లేకపోలేదు.

వాచం కవీన మువలాలయన్యం
 భుంక్తే రసజ్ఞో యువశిం యువేన ।
 తామేన భుంక్తే నను తాక్కికోఽపి
 ప్రాణాన్ హరన్ భూతి ఇవ ప్రవిష్టః ॥

(శబరిలావణ్యము 1-88)

అనిన నీలకంఠునిభావమే పై నామాటకు కారణము. పెద్ద నహ్మద
 యుడు, మహాకవి అయిన ఈతడెందుకో తర్కశాస్త్రమును ప్రత్యక్ష-
 ముగ పరోక్షముగ పరిహాసముగ పరమార్థముగ ఎత్తిపొడుచుచునే
 ఉండును. హాలాహలము వెలికి వచ్చినతరువాత దేవతలందరు
 కొందలొంటితో జడిసిరి. పరమేశ్వరుడు దానిని మ్రింగెను. అప్పుడు
 లోకము ప్రధాంతమాయను, అస్థితిని వర్ణించుచు

అజని కనైర్వికదం జగదవవర్పతి కాలకూటసంతమనే
 తాత్పర్యమివ కవీనాం తార్కికకోలాహలోపరమే ॥

(నీలకంఠవిజయము 4-30)

ఇది అభివర్ణించినాడు. ఏ పరిష్కరణమునకైన తర్కశాస్త్రమువంటి
 గట్టిది మరొక్కటి లేదు. అలంకారములను పరిష్కరించునప్పుడు
 వందీతరాలయలకు పట్టుగొమ్మ ఈ శాస్త్రమేకదా. ఇది అప్రస్తుతమైనను
 ఊరక మతభేదములను తెలుపుటకు ఉపాహరించితివంటే. ద్వన్తా-
 లోకమునందుకూడ పకద్బందీగా తర్కశాస్త్రపరిష్కరణము **ఇవద**
 పోయినను సాహిత్యరూపముగ తర్కశాస్త్రము ప్రతివాక్యమునందును
 కన్పట్టుచునేయుండును.

ఈతనిరచనలో రసవదలంకార ప్రేయోఽలంకారములు ప్రధాన
 స్థానము నలంకరించినను, తక్కిన అలంకారములకూడ యథా సకా-

ముగ స్థానము కల్పించుకొన్నది. అందుకనియే “దలంకారాంతరాజిహి
నిరూప్యమాదుర్లుటాన్యపి రసినిమాహితచేతః” ప్రతిభానవితః
కవేః అసాంపూర్వకయా చిహ్నవతి వి” అని అనందనర్థమిది.

అందుకనియే కావ్యప్రకారమిది.

“ఉపకర్వంతి తం నిత్యం యేంద్రనిద్యారేణ సుఖాః” హారా
దివ దలంకారాః తేఽనుప్రాసోపమాదయః” అని ప్రాసంబించియు
అయాదలంకారములస్వరూపబద్ధిధాతవై లక్షణ్యములను నిద్యా నాథుడు
నపిమర్చముగ నిరూపించినాడు. ఈతని కవిత్వమునందు చేకాను
ప్రాస, వృత్తానుప్రాస, పునరుక్తవధాదాస, లాటానుప్రాసములు చాల
స్వల్పముగ కన్పడుచుండును.

అంత్యాను ప్రాసములు పైవానికంటె విరివిగ తోచుచుండును.
ఉదాహరణములు.

కేవలగోళ

తనచేతి దీక్షను ధర్మము పుణ్యము

చాగిపి యింకా దన్ను సొలనేటి దేటిదే

॥ వల్లవి ॥

ములువాడి కొనగోరి మొనలు వాడి

కలయని తనతోడికాకలు వేడి

అలసితి రెంటివల్లా నప్పుడే నేను

యెందు నింకా దనతో నేటిమాటలే

॥ తన ॥

సారపుఁ బయ్యదలోని తన్నులు గట్టి

సారెకు నాడే నరసములు పెట్టి

అరితేరె నింకనందు నందరిలోన

మారుకొని యింకాను మరి యేటిపొందులే

॥ తన ॥

నెమ్మి వీడినతురుమునెరులు చిక్కు-

కమ్మరఁ గూడినయట్టి కాఁగిలి చొక్కు-

నమ్మించి శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నెలెను

నమ్మతిఁ దనకు నాకు నరినేటి సిగ్గులు

॥ తన ॥

(ఈ సంపుటము - 181 పాట)

ఇందు మూడు చరణములందును మొదటి రెండేసి ప్రాసములు
అంత్యాను ప్రాసకుదాహరణములు.

అహరి

ఇంటికి విచ్చేసితివి యెంతవనికి

అంటినుడివంటిదాన నందుకోపేనా

॥ పల్లవి ॥

యెంగిలిమోవిదాస యేడలేనిసిగ్గుదాన

పొంగేటిచెమటలతోఁ బొరలేదాన

వంగినచప్పులదాన వాడితెవలపుదాన

పంగెనకోపముదాన బాఁతెయ్యేనా

॥ ఇంటి ॥

నన్నునదిమిదాన నకుపుఁజూపులదాన

వెన్నెలనవ్వులతోడివీరిదిదాన

నున్ననిచెక్కులదాన నూఁగురులకొప్పుదాన

పిన్నదాన నే నీకుఁ బ్రియమయ్యేనా

॥ ఇంటి ॥

చిగురుఁబాదాలదాన చిమ్ముఁజూపులదాన

వెగటుఁబిలుఁదుగలవేఁకపుదాన

నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నమ్ముఁ గూడితివి

జిగివిగువులదానఁ జిత్తము వచ్చేనా

॥ ఇంటి ॥

(ఈ సంపుటము - 182 పాట)

ఇందు మూడుచరణములందును రెండు నాలుగు పాదములందు తప్ప
మిగత పాదములందంతటా అర్థపాదములకు అర్థ భేదములేని
యమకము స్పష్టంపబడినది.

అపరి

మోహంపురతిముదము ముద్దుఁజూపులముదము

దేహంపుసౌఖ్యగైఱఁ దెలిపె నదమదము

॥ పల్లవి ॥

మించుమచ్చైలగిలుకు మెరుగుగుబ్బలకులుకు

ఎంచుఁజూపులచిలుకు ఎసివాడుఁబలుకు

మంచుఁజెమటలతకుకు మనసులోపలియకుకు

ఎంచుటధరపుబెళుకు మేటిజకుకు

॥ మోహం ॥

కరమూఁములఁ గరఁగు కదలుఁబయ్యెదచెరఁగు

సిఁలచెలువపుమొరఁగు చెక్కుపై మరఁగు

గరిగరితెతకు లెరుఁగు మాతలంటినతెరఁగు

గంపెతో చెలియునికి కప్పురపుటరఁగు

॥ మోహం ॥

కలికితనములపోగు కమ్మఁదావులవేగు

వలపుతమకములపరవకము పెనుజాగు

కలకంటిబాగు వేంకటపతికిఁ జెలరేగు

చెఱఁగు సమరతుల మించివనింతబాగు

॥ మోహం ॥

(12 పంక్తి-382 పాట)

ఈపాటయందు ప్రతిచరణమునందును

ప్రతిపాదార్థమునకును

అంత్యానుప్రాస చేర్చింపుగా పొగినది.

సామంతం

కనుఁగొనవయ్యా కలికిని

కొలుపు(కొనువుఁ)నఁ జీలుకలకొలికిని

॥ పల్లవి ॥

వదనకమల మటు వంచి

పొదిగొనుచూపులఁ బొంచి

మెదలేటికళలను మించి

అదె నీవయిఁ జెలి యానలు నించి

॥ కనుఁ ॥

మునుకొని చేతుల మొక్కి

వినువుఁదమకముల విక్కి

తపియనిమాఁటల దక్కి

వనినది నీపాదము దొక్కి

॥ కనుఁ ॥

పలురాగంబులఁ బాడి

వలవంకల వనినాడి

యెలమిని శ్రీవేంక డేకుపై యాడి

అలమేల్మంగ విన్నంకెలఁ గూడి

॥ కనుఁ ॥

(24 సంపు—308 పాట)

పాట అంతటా అన్నిపాదములయందును అంత్యానుప్రాసము సూటిగా పూదయంగమముగా మరిచినాడు.

వళవంజరం

చామితి మనవే మరి తారుకాణవచ్చె

చెనకినచెనకులు చేచేత నున్నవి

॥ పల్లవి ॥

వలపులు పరివచ్చె వనిత విమ్మమెచ్చె

పొలపి యిందాఁక నాపె పొగధేనయ్యా

కలలు విక్కిములాయ కగుమ్మములు రాయ

కొలుపులో నాపెవద్దఁ గూచుండవయ్యా

॥ మనఁ ॥

నవ్వులు నెఱచి ముంచె ననుపులు లోలో మించె
 మవ్వముతో విన్ను నాపె మరిగెనయ్యా
 జవ్వనము సరిదూఁగె జగదములెల్ల దాఁగె
 చివ్వన లోనికిని విచ్చేయవయ్యా

॥ ౨౨౨ ॥

చూపులఁ గళలు విందె నురతిము పంటవందె
 నోపిక నిన్నాపె నోరూరించెనయ్య
 యేపున శ్రీవేంకటేశ యిద్దరుఁ గూడితి రిట్టె
 తీపుల నాపె మరము దించకువయ్యా

॥ మన ॥

(ఈ సంపుటము - 222 పాట)

ఈపాటలో తొలి రెండు చరణములందు, ఒకటవ మూడవ పాదము
 లందు పాదార్థములకూ, మూడవ చరణము తొలి పాదమునందు
 పాదార్థమునకుమాత్రము అంత్యానుప్రాసము వింపినాడు.

దేవగాంధారి

ఇంక నెంతగావలె యీవలపు

యింకిదు చెక్కుచెమట యిదెకాదా వలపు

॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై వీడెపుఁదినరు

అదన విన్నుఁజూచి యనురుమరు

పదిరి వయ్యదకొంగుపై వినరు

మొదిగించిఁ తెలి వీపై విదెకాదా వలపు

॥ ఇంక ॥

గక్కన మనసులోవికరఁగూ

మొక్కులపుసిగ్గులతో మొరఁగూ

మిక్కిలిమరుక్కలమెరుఁగూ

యిక్కువలు చూపెఁ తెలి కదిగాదా వలపు

॥ ఇంక ॥

ననువుతో నెలవులవగవు

పెనఁగేటికాఁగిటివిగువు

శ్రీవేంకటేశ యింతి విమ్మనూ

యిమమడించెఁ దమక మిదిగాదా వలవు

॥ ఇంక ॥

(ఈ సంపుటము-248 పాట)

ప్రతి భరణమునందును నాల్గవ పాదమును తొలగించి ప్రతి పాద మందును అంత్యాను ప్రాసమును పాటించినాడు.

పాది

నాతో దాచక చెప్పవే నతిరో నీవు

యాతనువు సోకినవాఁ దెంతభాగ్యవంతుడే

॥ పల్లవి ॥

చక్కఁజెన్నెలపూట నతి నీనవ్వులతేట

మొక్కులలోనిమొఱుగు మోవిలెఱుగు

రెక్కతుమ్మిదలవాప్పు విక్కిననీపెద్దకొప్పు

యిక్కువ పిన్నేలినవాఁ దెంతభాగ్యవంతుడే

॥ నాతో ॥

అలచందురువిదీము అతివ నీనెమ్మోము

కలవలమైదాగులు కమ్మసోగలు

లలికంకముకులము లక్షణపునీగళము

యిల నీమగఁడై నవాఁ దెంతభాగ్యవంతుడే

॥ నాతో ॥

విరతిఁ గొందపొడవు నీచమ్మలవడువు

మరువికొలుపు నీ మర్మపునితువు

పిరుఁ గూడె విన్నట శ్రీవేంకటేశుఁడట

యిరువై నీవు గలవాఁ దెంతభాగ్యవంతుడే

॥ నాతో ॥

(ఈ సంపుటము-357 పాట)

ఈ పాటలో మూడవ పదము కడపటి రెండు పాదములూ. మొదటి- రెండుభరణములలోని కడపటిపాదములుతప్ప తక్కినభరణము లందంతటా మనోహరమైన అంత్యానుప్రాసము.

రామక్రియ

ఇదే శిరసుమాణిక్య మిచ్చి పంపె నీకు నాకె

అద నెఱిగి తెచ్చితి నవధరించవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

రామ వినుఁబాసి నీరామ నేఁ జూడఁగ నా-

రామమున వినుఁబాడె రామరామ యనుచు

అమెలుఁత సీతయవి యప్పుడు నేఁ దెలిసి

నీముద్రపుంగరము నే విచ్చితివి

॥ ఇదే ॥

కమలా వ్రకులుఁడ నీకమలాక్షి నీపాద-

కమలములు దలపోసి కమలారి దూరె

నెమకి యీరేమ నే నీదేవి యవి తెలిసి

అమరంగ నీసేమ విన్నవించితి

॥ ఇదే ॥

దశరథాత్మజ నీవు దశశిరువిఁ జంపి యా-

దశమన్న చెరిఁగావు దశదిశలుఁ బొగడ

రసికుఁడ శ్రీవేంకటరఘవీరుఁడ నీవు

శశిమఖిఁ జేకొంటివి చక్కనాయఁ బనులు

॥ ఇదే ॥

(28 సంపుటము-229 పాట)

ఈ పాటయందు మాత్రము చేకాసుప్రాస, వృత్త్యనుప్రాసములు రెండును జంటగ నడచినవి. పవిత్రాది పనిగూడ నాకు చేత నచ్చునని చూపుటకు చేసిన రచనగా తోచుచున్నది.

ఈపై చూపిన శబ్దాంతరముల నంటివి ఈ రచనలో పెక్కు గలవు. అర్థవిశేషము ఏ కొన్ని స్థలములలోనో ఉండును. కాని తక్కిన స్థలములయందంతటా శబ్దమారుర్యమునకే అగ్రస్థానము.

అర్థాలంకారములు ।

నాదరామక్రియ

ఎటువంటివిలాసిని యెంతజాణ యీచెయవ

తలుకన నీకు దక్కె దైవార జూడవయ్యా ॥

మగున మాటాడితేను మాణికాలు పండుకొని

పగడాలు పెదవులఁ బచ్చిదీరిని

మగిడి చూచితేను మంఠనీలా యప్పతిరి

తగు నీకు నీపెదిక్కు లిప్పు చూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

పడఁలిజవ్వనమునఁ బచ్చలు గమ్ముకొనిని

నడచితే వై దూరాలు వెడలి గోళ్ల

తొడిఁబడ నవ్వితేను తొరిగిని పత్రాలు

వొదికమైనది యీపెవొరపు చూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

కొమ్మ ప్రియాలతేనెలఁ గురిసీఁ బుష్పరాగాలు

కుమ్మరించీఁ జెనకుల గోషేధికాలు

ముమ్మరపుఁజెనుటల ముత్తెప్పనరాలు నిండి

నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీదేవిఁ జూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

(ఈ సంపుటము-30 పాఠ)

ఈపాటలో అంతటా రూపకాలంకారము, అన్యవసాయ ప్రధానమైన-
అతిశయోక్తి పెనగొని నవరత్నములను పంపి అలంకారసంస్కృష్టి
రంగరించినాడు.

మాళవి గోళ

ఎటువలెఁ బొగడినా నిన్నిటికిఁ దగినది

పుటిజుంచె మేలు మేలు కంటిమి యీవేరుక ॥ పల్లవి ॥

చెలిచిన్పులదిలిమి సింగరానకుఁ గలిమి
 అలరుఁగన్నులచూపు ఆసలదాపు
 విలువుఁజక్కఁదనము నెమ్మిదాఁచినదనము
 కలుకుఁగు త్రికసొంపు కోటిలగుంపు

॥ పట్టు ॥

కాంతవెట్టినకొప్పు గండుఁదుమ్మిదలకప్పు
 చెఱ నెన్నడిమికీలు సింగముఁబోలు
 యెంతే పిఱుఁదుతీరు ఇంచువిలుతునితీరు
 వింత చిరువప్పులాగు వెన్నెలపోగు

॥ పట్టు ॥

లేమపాదములసోగ లేఱచిగురులో చేఱగ
 భూమిలో మించె యాయమ్మ పుత్తడిబొమ్మ
 అముక శ్రీవేంకటేశ ఆంమేల్మంగవతివి
 ప్రేమ నేలికవి పొందు బెరసినవిందు

॥ పట్టు ॥

(ఈ సంపుటము-3వ పాఠము)

ఈపాటలో శబ్దాలంకారముతోపాటు రూపక హేయాలంకారములు
 రెండును కలిసి, వాచ్యముగనే ప్రేయోఽలంకారమునకు కారణములై
 అలంకారసంకరముగా భాసిల్లినవి.

పాటలోది

ఏమమ్మ యగోద మీయింటికి నేము వచ్చితే
 గామువంటివిద్ద నిచ్చి కలువదఁ జేసితి

॥ పల్లవి ॥

వాలుగారీ వెలపులఁ బక్కునఁ బెక్కుమీటితే
 వేలువెట్టితే లోకాలు వెలివిరిసి
 వీలి నేము పుగ్గువెట్టి పెరతుము మివాఁడు
 బాలుఁడా దయ్యముగాక పట్టవమ్మా

॥ పాము ॥

నెమ్మిఁ దొడమీఁద నుండి నిలువు నూరు వందీవి
 వమ్మి నాల్గుమోములపాపఁడు లోన నున్నాఁడు
 నెమ్మది బాలు వోయఁగ నేవెరకు మీవాఁడు
 ఇమ్ముల వీఁడు మానికా యెవ్వఁడోకాక || ఏమ ||

పక్కన నీరార్పితిఁ బయ్యదలో నిడుకొంటి
 మక్కువ నాకే తాను మగఁడై నాఁడు
 చిక్కినపను లింకేమీఁ జెప్పఁగనేవెరకును
 యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడేపోయమ్మా || ఏమ ||

(25 సంపు - 481 పాట)

ఈ పాటలో శ్రీకృష్ణునిపై గొర్రెలలు పిందలుమోపుట వర్ణింపబడినను,
 కవికి కృష్ణునిపై గల వాత్సల్యము, అద్భుతరసప్రదానమై, ప్రేయో-
 లంకారమునకు దారి చూపినది.

శ్రీరాగం

కంటిమిదివో నేము కన్నులపండుగగాను
 జంటలఁగొలువై నీవు చనవియ్యుఁగాను || పల్లవి ||

హేమంతకాలము నేఁడు యిటు నీతిరుమేన
 ఆముకొవి జనియించినట్లుండెను
 భూమిఁగలకప్పురము పొడిసేసి నిలువెల్లా
 నేనుముతో నిందరును నీకుఁజాతఁగాను || కంటి ||

వానకాలము నీలవర్ణముతోఁ దిరుమేన
 పోనయై కరిసినట్టు చూపఁబెను
 సేనగాదట్టుపుణుఁగు చిత్తడిగా సర్వాంగాల
 పూని యిందరును నీకుఁ బూయఁగాను || కంటి ||

వసంతకాలము తానె వచ్చి నీతిరుమేన
 యెసగివట్టు శ్రీవేంకటేశ తోచెను
 వెన నలమేల్కొంగతో వింతసొమ్ము నీవురాన
 పొనగిం చందరు విన్నందరు బొగడఁగాను || కంటి ||

(ఈ సంపుటము - 142 పాట)

ఈపాటలో స్వామి కవిమనసున ఎన్ని ఊహలురేకెత్తించినాడో
 ఉత్పేక్షా లంకారము కాగుగా నిరూపించినది. ఇందు ఋతు
 వర్ణనము కూడ మిళితమై అప్రస్తుతప్రళంసకు చాటితీసి ఉత్పేక్షా-
 ప్రస్తుతప్రళంసలసంకరముగ ఈ పాట తీరినది.

కుద్దామక్రియ

ఇన్నిరాసులయునికి యింతి చెబువుపురా
 కన్నె నీరాకికూటమి గలిగినరా || వల్లవి ||

కలికి బొమవిండ్లుగలకాంతకును ధనురా
 మెలయు మీనాక్షికివి మీనరా
 కులుకుకుచకుంభములకొమ్మకును కుంభరా
 చెలఁగుహరిమధ్యకును సింహరా || ఇన్ని ||

చిన్నిచుకరాంకపుఁబయ్యెదచేదెకు చుక్కరా
 కన్నెపాయపునతికి కన్నెరా
 వన్నెమై పైఁదిథులఁదూఁగువనితకఁ దులారా
 తిన్నవివాఁదిగోళ్ళనతికి వృక్కరా || ఇన్ని ||

అముకొనునొరపుల మెరయునతివకు వృషభరా
 గామిడిగుట్టుమాఁబలనతి కర్కాటకరా
 కోమలపుచిగురుమోవికోమలికి మేషరా
 ప్రేమ వేంకటపతిఁ గలనె ప్రియమిథునరా || ఇన్ని ||

(12 సంపుటము - 143 పాట)

ఈతనికి తోడ్కొనిపోవు పరిచయము కలదనీ ఈ రాశి కూటములపాట తెలుపుచున్నది. ఇందు రూపకాలంకారము మిగతా అన్ని అలంకారములను వెనుకకు నెట్టి నిట్టబొడుచుకొని చూచుచున్నది.

■పై అలంకారములను ప్రతిపదార్థసమన్వయముతో చూపుటయన్న పీఠిక బరువెక్కునన్న భావముతో తొలగించితిని.

ఈ శబ్దాలంకారములన్నియు పరంపరగ వేంకటేశ్వరునికి, నాలుకయగు అన్న మయ్యకు నడుమ సంభోగవిప్రలంభశృంగారములను యథావిధిగ పోషించుచు రసవత్ప్రయోగాలంకారములకు దారితీసినవనుట నిర్వివాదము.

కాళ్ల పాకకపుల సంగీతసాహిత్యములను వెలుగులోనికి తెచ్చి సహృదయులకు అందివ్వవలెనను సత్సంకల్పము, దానికి సామ్రేణియైనను ఖర్చు పెట్టుటకు వెనుకాడనిదీక్ష కలిగి, ఉత్సాహమురూపొందినట్లు అగవడుచున్న కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ P. V. R. K. ప్రసాద్, I. A. S., గారికి నా కృతజ్ఞతాభివాదములు. మెలకువగ పని సత్వరముగ జరిపించు స్వభావముగల తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ M. విజయకుమారరెడ్డి గారికిని, వారికన్నివిధముల అండగ నుండి మా పనిని ప్రోత్సహించుచు ముందుకు నడిపించు స్వభావముగల పౌరసంబంధకాభిధికారి (P. R. O.) శ్రీ R. సూర్యవారాణ్యులమూర్తి, M.A., గారికిని, ప్రతిపదమునందును మానీడవలె సాయపడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ K. సుబ్బారావు గారికిని నా ధన్యవాదములు. నాకీపరిష్కరణ కార్యమునందు సహాయకుడుగ ఒకటిన్నర సంవత్సరాలముగ అన్ని విధముల తలలో నాలుకవలె పనిచేయుచున్న శ్రద్ధావిధేయతలు భూషణముగాగల చిరంజీవి J. కాలనుబ్రహ్మణ్యం, M.A., కును అచ్చుపని వీలై నంత నిర్దుష్టముగ కొనసాగించునేర్పరులగు అచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళా శాసన

ములు. నాబుద్ధి బలమునకు తగినంతగా ~~అది~~ ఈపరిష్కరణము—
నందు గుణదోషములను గమనించినపెద్దలు దోషములను తెలిపినచో
పైపై పరిష్కరణ దు మోక్షమున గలిగి ఉండగలమని మనవి.

జీవనాభ్యుదయ యద్వాతీ అన్యతాభ్యుదయ యా తతా।
యత్యతాదుజ్జ్వలా జీప్తా మందే శృష్టదేశికమ్॥

అ రు వ తి. }
1-12-80. }

మహామహా,
గౌరవార్థి రామనుజ్జీవార్థి,
వైవర్ అశివకు,
తాళ్లపాక వాణ్ణులు పరిష్కరణకారి,
అన్యతాభ్యుదయ ప్రాజెక్టు.
అ. అ. దేవస్థానములు.

శ్రీరస్తు

శ్రీతాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు

-29 వ సంపుటము.

ద్విపితృ అయామ్యవయః కాలివాహన కకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు నేటి ప్రోధిసంవత్సరమందు, తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల అవతరించిన పదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను, అదిమొదలగాను కాలివాహన కకవరుషంబులు ౧౪౦౪ అగునేటి దుండభిరంపితృరపాల్గొని ఐహళ ౧౨ వియసంబు తిరువేంగళనాథునిమీదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల విన్నపముచేసినశృంగారసంకీర్తనలు.

రేకు 1301

సౌరాష్యం

వీరెల దేహక గద్దో నీమూఁ జూచేముగాక

కాకు నెయవచ్చునా కడలగారికిని

॥ పల్లవి ॥

వలెనని యాలవికి వాకిక నివు చూడగా

వలదనవచ్చునా వాడవారికి

వలెట్టి యప్పటిని సలిగెలు నెరజగా

పొలసులాడవచ్చునా పొరుగువారికిని

॥ వీరెం ॥

1. ఈశ్వరుడు 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చుచున్నది. అర్థగింపు, అనది ■■■ యర్థము. అనాదుఁ కడవటినిననుని తాత్పర్యము. కీ॥ శే॥ ప్రతికరకాత్రిగదాహించిన "నరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అనునర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుళంబు మాకు" అను తరిగొండ వెంగమాంబిగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమీవారి విష్ణుసారిజారము 66 పుట. నే నిప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ-శర్మగారు, "నిఱుత్తం" అనుఅరవపదముకూడ 'నిరుపు' అనునర్థముతో దీనికి సహాయపడునది.

శ్రీ కాళసాక అన్నమాచార్యుల

చిఱుతనవ్వులును చిందేటికొప్పువ్వులును
 తెఱలి నేఁ దెందు దొరకించుకొంటివే
 కఱుతలమాటలును కన్నులలో తేటలును
 గుఱుతు లిన్నేసి యెందుఁ గూడపెట్టుకొంటివే || సతి ||

కావరపుఁగెలపులు కమ్ముకొన్నవలపులు
 యీవేళ నీవెట్లు గడియించుకొంటివే
 శ్రీవేంకటేశుఁడట చేరి నిన్నుఁ గూడెనట
 వేవేయి నీచేత రెంత వెలయించుకొంటివే || సతి || 4

కుంతలవరాళి

అనుద్దరే 'చెప్పకొనే మది 'నీవేలడిగేవు
 దోన మానపెట్టకుము తోయరాదు మాకును || పల్లవి ||

వోరగండ్లనుఁ జూచి వొచ్చునే 'నీవాతెను
 చేరి వాడికొనగోరఁ జిమ్మవా 'నీవు
 సారెకునుఁ దమిరేగ సన్నలువేసుకొంటా
 పేరుకొని నీయింటికిఁ బిలువవా నీవు || అను ||

తనువుఁదనువు సోఁక దండ నాకెఁ బెట్టుకొని
 ననువువేసుక కొంత సవ్వవా నీవు
 నిను నాపె జంకించఁగా విమ్మపంట వేసుకొంటా
 పెనఁగుచు వలపులు పెంచవా నీవు || అను ||

పచ్చిచేర నీ వాపెను బలిమిఁ గాఁగిఁబట్టి
 కొచ్చికొచ్చి మోవి చుగ్గనవా నీవు
 యిచ్చట శ్రీవేంకటే యేలితివి నన్ను నేఁడు
 తచ్చి యాకెఁ దెరలోన దాచవా నీవు || అను || 5

ముఖాం

చెప్పవే యాత కీమాట చెలియా

యెప్పుడూను నాబలిమి యెఱుగదా

॥ పల్లవి ॥

పంకమాడుకొంటేనేమి పడఁతి తనవిభుని

వంతులకు వలపించవలెఁగాక

యెంతగర్వము చూపినానేమి సగివారిలోన

రంతుతోడ నేడువు మెరయవలెఁగాక

॥ చెప్ప ॥

యీడువెట్టుకొంటేనేమి ఇల్లాలై యాతనికి

వాదలోఁ బొగడించుకోవలెఁగాక

వేడుకకు విరుదులు వెఱఁ బెట్టుకొంటేనేమి

తోడనే వాసుల తులఁదూఁగవలెఁకా(గా?)క

॥ చెప్ప ॥

యేతులు చూపితేనేమి ఇట్టై శ్రీవే కటేకుచే

వారప్పక బాసగొనవలెఁగాక

యీతఁడే నన్నేలె తానూ నేమిసేసినా నేమి

రేతిరిఁ బగలూఁ దమిరేఁచవలెఁగాక

॥ చెప్ప ॥ 3

సామంతం

సతి విప్పింతచేసినజాణనిఁ జెప్పేదిగాక

కతకారి నైతివి కడఁజిన్నదానవు

॥ పల్లవి ॥

చెలలమఱుగులును చిత్తములో కరఁగులు

తెలిసిగ్గులును యేడఁదెచ్చుకొంటివే

మరిగొప్పైవారగులు మరి నివ్వెరసులును

కలికి నీవెటువలెఁ గలిగించుకొంటివే

॥ సతి ॥

శ్రీ కాళహస్తి అన్నమాచార్యుల

చిలుకనవ్వులును చిందేటికొప్పువ్వులును
తెలులి నేఁ దెందు దొరకించుకొంటివే
కలుతలమాటలును కన్నులలో తేటలును
గుణుకు లిన్నేసి యెందుఁ గూడపెట్టుకొంటివే || సతి ||

కావరపుఁగెలపులు కమ్మకొన్నవలపులు
యావేళ నీవెట్లు గడియించుకొంటివే
శ్రీవేంకటేశుఁడట చేరి నిన్నుఁ గూడెనట
వేవేయి నీచేత రెంత వెలయించుకొంటివే || సతి || 4

కుంతలవరాళి

అనుద్దరే 'చెప్పకొనే మది 'నీవేలడిగేవు
దోన మానపెట్టకుము తోయరాదు మాకును || పల్లవి ||

వోరగండ్లనుఁ జూచి వొచ్చునే 'నీవాతెను
చేరి వాడికొనగోరఁ జిమ్మవా 'నీవు
సారెకునుఁ దమిరేగ సన్నలువేసుకొంటా
పేరుకొని నీయింటికిఁ బిలువవా నీవు || అను ||

తనువుఁదనువు సోఁక దండ నాకెఁ బెట్టుకొని
ననువువేసుక కొంత సవ్వవా నీవు
నిను నాపె జంకించఁగా నిమ్మపంట వేసుకొంటా
పెనఁగుచు వలపులు పెంచవా నీవు || అను ||

పచ్చిచేర నీ వాపెను బలిమిఁ గాఁగిఁబట్టి
కొచ్చికొచ్చి మోవి చుగ్గనవా నీవు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశు యేలితివి నన్ను నేఁడు
తచ్చి యాకెఁ దెరలోన దాచవా నీవు || అను || 5

దేసాళం

ఐంగారువంటిమేనెల్లాఁ బచ్చి నేనుకొంటివి
సింగారాఁ యద్దములోనఁ జేరి చూచుకోవయ్యా || పల్లవి ||

అగ్గలమై సతిసౌమ్మ || పీఠికాం నొత్తె
విగ్గెఁ గాఁగిరిఁచుకొవి పెనఁగితివో
వొగ్గి వట్లుగట్టుక వున్నది వెలవిఁ దమ్మ
యెగ్గులేక విదెమునే సింతికిఁ బెట్టితివి || ఐంగా ||

మించి నీచేతులఁ గడుమెఱుఁగై జిద్దంబె నదె
పొంచి జవ్వా దాపెమేనఁ బూసితివో
నించి లత్తుకరేకలు నీనొసల నంటినవి
వంచనతో నాపెకు వలచి మొక్కితివో || ఐంగా ||

కప్పి నీచెక్కులవెంటఁ గారీఁ బెఁ(బెం)జెమటలు
చెప్పరానిచేత లట్టె నేనుకొంటివో
యిప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నమ్ను నేఁడు
చొప్పులు నావల్ల గడించుక మెఱసితివో || ఐంగా || ౪

రేకు 1302

అహిరినాట

సొరిది నీపంచారెల్లాఁ జూచేరా నేను
సిరులనీకోరికలు చెల్లించేరా నేను || పల్లవి ||

అంతేని నాకేమి చెప్పే వండుకేమి కావరేరా
వింతలు నీసేతరెల్లా వింటిరా నేను
యెంతకెంత నీతోను యిప్పుటనుండినేల
చెంత నీచిత్తమురాను నేనేరా నేను || సొరి ||

శ్రీ కాళహస్తి అష్టమాద్యం

నన్నేమి చెక్కు నొక్కేపు నవ్వువచ్చి నాయలేరా
కన్నులారా వీచేతలు కంటిరా నేను
నన్నలా చాయలా విన్ను సాదించగ మరియేల
మిన్నక కూచుండ విన్నే పెప్పించేరా

॥ సారి ॥

సారె గాగిరించేపు చలములు దీరేలేరా
చేరి వీపొండల దవిపిరిరా నేను
యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిక గాదవగనేల
కూరిమితో విన్ను వేడుకొనేరా నేను

॥ సారి ॥ 7

కాంబోది

ఏల యంతనేనేపు యంటికి రానే
వేళవచ్చె నికనైన విడెమందుకోవే

॥ వల్లవి ॥

వగరుడెదవులపై పులివచ్చినీమాటలు
చిగిరించి వలపులు చిమ్మిరేచినే
తెగ నిండాఁజాచినతీగెసోగలచూపులు
తగిలి మర్మములంటి తమి పుట్టించినే

॥ ఏల ॥

కలకలమనియేటికప్పురపువీనవ్వులు
తలఁపులో గుప్పితిలి దైవారించినే
పొంపు మిగిలినట్టిబొమ్మలనీజంకెవలు
తలకొవి యాసాసల దగిరించినే

॥ ఏల ॥

చక్కఁదనములనీవరసపునిలాసాలు
వెక్కనపువేడుకలఁ జొక్కించినే
ఇక్కడనే శ్రీవేంకటేశుడనైననాకు
దక్కితివి నీచేతలు తడఁబఱచినే

॥ ఏల ॥ 8

తైరవి

ఇట్టె నాకు సిద్ధితయ్యా నేమీ వనఁజాలను
దిట్ట వాతవికలఁపుఁ దెలియవే చెలియా

॥ పల్లవి ॥

తప్పకచూచితేఁ దంట ఇది యనునో
కప్పుర మడిగితేను గల్పి యనునో
అప్పటిఁ గానుకిచ్చితే నానపడీ ననునో
చెప్పవే బుద్ధి నే నేమి నేతునే వోచెలియా

॥ ఇట్టె ॥

నెలపుల నవ్వితేను చిత్తిణి ఇదెనునో¹
సొలవి పాదాలొత్తితే జూటరెనునో²
వెలయఁగ మొక్కితేను వేసాలది యనునో
నెలకొన్న వెరపులు నేరుపవే చెలియా

॥ ఇట్టె ॥

పచ్చిగా నేఁ జెనకితే పుతగత్తె యనునో
రచ్చలో నేఁ గొనరితే రాఁగయనునో
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్నేలినాఁడు
మచ్చిక నాతని నాలో మరుపవే చెలియా

॥ ఇట్టె ॥ 9

శ్రీరాగం

ఏమిసేతుఁ జెప్పవే యేది నా కుపాయము
ఆముకొన్న నావలపు లాఁపరాదే చేలియా

॥ పల్లవి ॥

కళరేఁగ వానిమేను కలువల వేతునా
కలయుమనుచు మొక్కి కాఁగిలింతునా
మొలకచన్నుల నొత్తి మొనగోరు దాఁకింతునా
పిలిచి పోకుండా నానవెట్టుదునా చెలియా

॥ ఏమి ॥

1. ఇది + అనునో.

2. జూటరి + అనునో.

శ్రీ లక్ష్మీపాక అన్నమాచార్యుల

యీకడిమోమోదాకా నెసగి సొలకునా

తైకొని పాదాలోతి కరగించునా

జోకతో మోవితేనెలు సోకించి చొక్కింతునా

కోకకొంగుపట్టి వేడుకొందునా చెలియా

॥ ఏమి ॥

మరతపువిందుచెప్పి చూపులు నాటితునా

నరుగ సచ్చకముల జట్టిగొందునా

ఇరవై శ్రీకృష్ణకేళుఁ దిండిలోనె నన్నుఁ గూడె

నిరుల నేఁ బొగడి మెచ్చించునా చెలియా

॥ ఏమి ॥ 10

పాడి

ఈపాటిదిబలె నీకు నిన్నియునుఁ జెల్లఁజెల్లు

దాపురము గల్గె నీకు తానెవ్వరోయీ

॥ పల్లవి ॥

పొంకముగఁ దిట్టి పొంకఁ బీమాలులు

వంకలొత్తి పూనుకవచ్చి నీకు

లంకెలై యడ్డాలు దూరీ లావుగా నిన్నాడుకొలచే

కొంకక యెందు గడించుకొఁ(కొంక)టివోయి యీకెను

॥ ఈపా ॥

బాసలు నేయఁగవచ్చి పలుమాడు నీకోకాను

వాసితోఁ బొగడి నిన్ను వద్దివారితో

నేనినచేతలకుఁ జెప్పిఁ గదిరాజాలు

నేనుక యెన్నొక్కయఁ జెప్పివోయి యీకెను

॥ ఈపా ॥

తప్పులుదీరుచవచ్చి తక్కురిసినదకలు

తప్పక సాకిరిచెప్పిఁ దగుదువలటా

ఇప్పు డిట్టె శ్రీకృష్ణకేళ నన్ను నేరితివి

అప్పునము నాడుకొ టి వపునోయి యీకెను

॥ ఈపా ॥

ఘంగరనంత్రవలు

గౌళ

మేలు మేలు యివీ గొన్ని మించె బామిపైఁ గొత్తలు
సోలినున్న మిమ్మిద్దరిఁ జూచి వేడుకయ్యాని " పల్లవి "

చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెప్పి నాపె నుద్దులు
పొలసిపొలసి కడఁబొందు నేసీని
తలఁచుకతలఁచుక తగ నూదిగాలు నేసీ
యెలమి నీపెపొందు లిరుమడించఁబోలు " మేలు "

తగిలితగిలి నీపైఁ దమకము విచ్చిని
మొగమెత్తి మొగమెత్తి మోము చూచిని
నగినగి సారెసారె నాటించీఁ జిన్నులు
మగువవలపు లిరుమడిగాఁబోలును " మేలు "

పెనఁగిపెనఁగి నిమ్మఁ బ్రేమఁ గాఁగిలిచ్చిని
తనిపితనిని నిమ్మఁ దగ మెచ్చిని
యెనపితిని శ్రీవేంకటేశ నన్ను వింతలోనె
నని చిద్దరివలపు యిరుమడిగాఁబోలు " మేలు " 12

రేకు 1800

పళవంజరం

మేలునుద్ది చెప్పితేను మెచ్చవద్దా ఇకనైన నా
కాలుదొక్కుదువు పాన్పుకడకు రావయ్యా " పల్లవి "

వెలఁది యొకతె నిమ్మ వెదకీ నేమిటికో
సొలవక నీమొగము చూపవయ్యా
పిలిచి నప్పటనుండి పెదపెదయెలుఁగుల
వలుకవయ్యా యేల పరాకు నీకు " మేలు "

వాడి నేమోపెట్టుకొనివుండి నిన్నే తలచిని
అది గాపెఁ దెలుసుకోవయ్యా నీవు
నదివీది విలుచుండి నన్ను నీకడకు నంపె
విడిది నీపొరుగే యావింకలేల నీకు

॥ మేలు ॥

చేవమీర నేకతము చెప్పేనంటా నున్నది
నావంటిదే తానూ నేమి చెప్పేవయ్యా
శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ జేరి యిట్టై కూడితివి
నేవించే నాపెనే నేను చెప్పనేల నీకు

॥ మేలు ॥ 13

సింధురామక్రియ

వద్దనేవా రెవ్వకు వలపు నీకుఁ గలితే
పెద్దరికముతోడనే పెండ్లాడరాదా

॥ పల్లవి ॥

సారెకు నాతనిఁగోను సరసము లేమాదేవు
కోరికై తేఁ గాఁగించుకొనరాదా
తేరకొన మోముచూచి తిమిరి యాఁకారనేల
సారపుటాతవిమోము చవిగొనరాదా

॥ వద్ద ॥

పొసఁగ నితనికెంత పొంచిపొంచి లాచేవు
కొనరు గలితే వద్దఁ గూడందరాదా
ముసిముసినవ్వులతో మొక్కుట మొక్కుఁగనేల
విసవిస నాతనిచే విడెమందుకోరాదా

॥ వద్ద ॥

బొల్లనే యఁటిముట్టి వూడిగా లేమినేనేవు
చెల్లుబడై తేఁ జేతలు నేరురాదా
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
పెల్లవిరి నీవాచివి వేరుకొనరాదా

॥ వద్ద ॥ 14

లలిత

నేనే వుపచారా లేవి చెప్పవయ్యా
వేసారేల నేనేవు వేడుకొనే విన్నును || పల్లవి ||

వింతవింతమాటలే వేగినంతా నాడితిరి
బంతి విడెములు నేనీ పరగితిరి
కొంతదడ వూరకే గుట్టుతోడ నుంటిరి
యెంతేసిబడలతివో యెఱుగము నేము || నేనే ||

నడుమనడుమ మీరు నవ్వుకొంటా నుంటిరి
బడినే నుతిగూడుక పాడుకొంటిరి
విడివిగాఁ బంతాలకో నెత్తపాడుతా నుంటిరి
అదరి నీవోర్పు దెలియదు మాకు విపుడు || నేనే ||

చొప్పుగ నుయ్యాలమీఁద నూఁగుకొంటా నుంటిరి
కప్పుకొంటివి రెంటెము గళబెళను
యిప్పుడు శ్రీవేంకటేఁ యేలితివి నన్ను నీడ
దప్పిగొల్పుగదా నీతలఁ పడిగేను || నేనే || 15

పామంతం

ఎంత బయల్ఁబడించేవే యీతని నీవు
ఇంత నేరకుండితేను యిల్లాల వపుదువా || పల్లవి ||

చూపులనే సొలనేవు చుట్టమువలె నాపతి
రాఁపునేసి నీయింటికి రమ్మంటాను
పూఁచవన్నుల నొత్తేవు బొమ్మల జంకించుకొంటా
యేవున ముద్దులుంగర మిమ్మవియంటాను || ఎంత ||

కోరి కొంగువట్టేవు కూరిమితో నప్పటివి
 ఆరగించ విందుకు రమ్మవియంటాను
 గోరనే చెక్కునొక్కేవు గుట్టుతోడ వేడుకొంటా
 సారమైననీమోసి చవిచూపుమంటాను " ఎంత "

పుద్దందానఁ బెనఁగేవు వొడఁబడికగాఁ జెప్పి
 వొద్దితై నీపొత్తునఁ గూచుండుమంటాను
 కొద్దిమీర నన్ను నేలుకొనె శ్రీవేంకటేశుఁడు
 సుద్దు లేమిచెప్పేవే చొక్కఁజేసుకొంటాను " ఎంత " 16

నట్టనారాయణి

చెలియా మఱవకువే చెప్పితి బుద్ధి
 తొలుతే గలిగల్గిట్టే తూరుపెత్తుమందురు " పల్లవి "

బత్తితో నీరమణుఁడు పానుపుపై నున్నవాఁడు
 చిత్తమురా విన్నపాలు నేసుకొనవే
 హత్తినితో సమేళమై యిప్పు డున్నవాఁడు
 గుత్తపుగుబ్బల నొత్తి కొవరఁగఁగదవే " చెలి "

ననిచి నీమోము చూచి నవ్వుతానే పున్నవాఁడు
 చెనకి యేపడులై నాఁ జేయుంచుకోవే
 కనుఁగొని నీమీదివే కన్నులై తా నున్నవాఁడు
 పెనఁగి తమ్ముల మిట్టై పెట్టించుకోఁగదవే " చెలి "

మరిగి నీతోడుతనే మాటలాడుతా నున్నాఁడు
 యెరవు లేకుండా వరమిప్పించుకోవే
 ఇరవై ఏన్నేరి చనవిచ్చి నీకు తా నున్నాఁడు
 నిరుగ శ్రీవేంకటేశ సారె మెప్పించఁగదే " చెలి " 17

ధన్నాసి

అందుకేమే నాసంతోస మదియేకాదా

కందువల నన్ను విట్టె కరుణించుచునవే

॥ పల్లవి ॥

ఇంతవడి నన్నె చూచె యేమినోము నోచితి నో

వింతలేల మాయంటికి విచ్చేయనీవే

యెంతేసి వేడుకొనీనే యెదురాడేనా నేను

అంతపో వోయమ్మ అడుగఁగవలెనా

॥ అందు ॥

వేడుకైతేఁ జాలుఁగాక విచారమేల నాచేత

పూడిగము నేయించుకవుండుమనవే

వీడె మందుకొనీవే వేరేల తనవారమే

చూడవో చేసుకొంటేను చుట్టరికముగాదా

॥ అందు ॥

అడియాల మంపేఁ దాను అంత నేను బాఁతియైతే

యెడమాట లిఁకనేల యేలుమనవే

బిడినే శ్రీవేంకటపతి దానె వచ్చి కూడె

కడమ లేదే మన్నించె కమ్మటి మెచ్చిని

॥ అందు ॥ 18

రేఖ 1304

బా?

ఇకఁదే నావాడైతే నెవ్వరికీ లోఁగనేల

కరగా యీపుపాయము గంటినే వోచెలియా

॥ పల్లవి ॥

చిలుకలు వలుకనీ చేరి కోవల గూయనీ

చెలువుఁ దాడినమాట చెప్పఁగదవే

కలువలు మెరయనీ కమలాలు చెలఁగనీ

తలఁపు దెలిసితివా తగిలి నీవతని

॥ ఇతఁ ॥

చందురుడు వానివే చల్లగా లేతేరనివే

యందుకు వచ్చెనా నా యెఱిగించవే

ఇందిరిరాలు లేగని యిగిరించని తీగలు

కందువ నాపై బత్తిగ-దా విభునికి

॥ ఇతః ॥

కప్పుర మగ్గువగానీ గందవా దెక్కుడుగానీ

వొప్పుగఁ బానుపుపై నాతఁ డున్నాడతే

కప్పి వసంతకాలము గానీ మరుఁ దెనగనీ

యిప్పుడు వచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడేరె నన్నును ॥ ఇతః ॥ 19

ముఖారి

నన్ను నింత నేసినాఁడు నాయకుఁడు వలపించి

అన్నిటా మన్నించె వింకా నావరాదు మనసు

॥ పల్లవి ॥

విందమునో తనమాట వేరుక నేమిచెప్పినో

పెందలకాదే దూతికఁ బిలిచి లేవే

పందెమువేసె నా నోసు పడిదెచ్చేనంటాను

అందఁకాఁ జివిఁ లేగి ఆపరాదు మనసు

॥ నన్ను ॥

చూతమునో తనమోము పొమ్ము లేమిదెచ్చినో

దూతిక యిక్కడికే తోడుకరావే

యేతులు నెరపె నాతో నిట్టై పొందులు సేసేవంటా

అతనిఁజూచినదాకా నావరాదు మనసు

॥ నన్ను ॥

ఇత్తమునో తనకు మెచ్చి యిట్టై యాతనిఁ జూపితే

చిత్తరపుదూతిని రప్పించవే ఇందు

ఇత్తం శ్రీవేంకటేశు నెవయించెఁ దా నింతలో

హత్తి కూడె నిఁ దింకా నావరాదు మనసు ॥ నన్ను ॥ 20

పాడి

కన్నె గడుజవరాలు కామిసి నీకు మేలుది
ఇన్ని సేవలును జేసె నీకు జాగులేటికి

॥ పల్లవి ॥

కొమరెగుబ్బ అదరఁ గొలిచివచ్చిఁ జెలి
చెమటలు గావఁగాను పిగ్గులోడను
అనురఁ బల్లకిమీఁద నాపెఁ బెట్టుకొనరాదా
రమణి యలయికలు రచ్చవేయనేటికి

॥ కన్నె ॥

సరివిడుదువేకాన విరవిరఁ బచ్చిఁ
పరుపులు పెట్టుకొంటా బడివాయకి
ఇంపుగ గుఱ్ఱముపై నిద్దరూ నెక్కుకోరాదా
తరుణి పింపిరిలో పింపలు నెయనేటికి

॥ కన్నె ॥

కడులుసకొట్టుకొంటాఁ గైదిండి నీకిచ్చుకొంటా
యెడయక నేడయెక్కె నందాకా నీతో
తొడపై బడుకోరాదా తోడఁ శ్రీవేంకటేశ
వడఁతిఁ గూడితి విడిఁ బచ్చిసేయనేటికి

॥ కన్నె ॥ 21

కాంతోడి

వేమిత్తే తే మాయొందలకు విచ్చేయవయ్యా
యీది నేమియిదిగేవు యివిగో మానుడ్తులు

॥ పల్లవి ॥

మోవరావిమోపులు మునుకొన్నవలపులు
పూవకపూచేపూపులు పూవనవ్వులు
చేవలోవివేగలు చెప్పరానిదయనులు
యీవల నేమిదిగేవు ఇవిగో మానుడ్తులు

॥ వేడు ॥

పట్టరావిపదనులు పంకపుమావాసులు

చెట్టులపై చిగురులు చిమ్ముఁజూపులు

పుట్టులపై తేనెలు వుడివోవిమామాటలు

యిట్లె యేమడిగేవు ఇదిగో మానుద్దులు

॥ వేడు ॥

వెన్నెలలోపులుఁగాలు వెక్కవపుమాసిగ్గులు

కిన్నెరమీఁటలు గిలిగింతరతులు

ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మమ్ముఁ దొల్లె

యెన్నెవి యడిగేవయ్యా ఇదిగో మానుద్దులు ॥ వేడు ॥ 22

ముఖారి

ఇంతులట మగఁడట యేల నూనేరు

వింతలుగ నీవెంత వేసాలు నేనేవే

॥ పల్లవి ॥

సలిగెగలుగువారు జంకింతురు రమణుని

వలచినవారు రవ్వలునేతురు

బలిమిగలుగువారు పైపైఁ బెళ్లఁగుడురు

నిలుచుండి చూచిచూచి నీవేల దూరేవే

॥ ఇంతు ॥

మనసెనసినవారు మందెమేళాలు నేతురు

ననుపైనవారు చెనకవత్తురు

తివియనివారు సంతకముఁ గొనరుడురు

వనితరో నీవేల వాసులురేచేవే

॥ ఇంతు ॥

మేనవారయినవారు మించి యేమైనాఁ జేతురు

పూని మరిగినవారు పొడుగుడురు

యీనెసాన శ్రీవేంకటేశుఁ దిట్టె నన్నుఁ గూడె

నానఁబెట్టుకొని నీవు నవ్వు లేమి నవ్వేవే

॥ ఇంతు ॥ 23

అహరినాట

ఏమే నమ్మితిఁగదే యింకానేల దాచేవు
చేముంచితివేమో నాకుఁ జెప్పవే యాకతలు « పల్లవి »

కళలు మోమునఁ దేరీఁ గారీఁ బెఁ(బెం?)జెమటలు
చెలి నిన్నాతఁ దేమైనాఁ జెనకెనటె
పిలువ నిన్నంపితేను పెనఁగులాడితివేమో
నెలవి నేమినవ్వేవు చెప్పవే యాకతలు « ఏమే »

నాతి నీకొప్పదె జారె నలఁగెఁ గట్టినచీర
అతఁ దేమైనా నిన్ను నంటెనటవె
రాతిరెల్లా నాడనుండి రచ్చలు నేసితివేమో
చేతినన్నేమి చూపేవు చెప్పవే యాకతలు « ఏమే »

మోవిపైఁ గెంపులు విందె ముడిచిన కొప్పు(కొంగు?)జారె
శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జెందెనటవే
నీవెంటనే వచ్చి తాను నేఁడు నన్నూ నేరెఁ ■■■
సేవ రేమిసేసేవు చెప్పవే యాకతలు « ఏమే » 24

రేకు 1865

అహరి

చిత్తన నెగ్గుపట్టకు చేతురెత్తి మొక్కే మిదె
కొత్తకొత్తవయసులకోమలులము « పల్లవి »

కెలతుము సొలతుము కేరడము లాడుదుము
వలపులు దల్లుదుము వనితలము
పిలుతుము పేరుకొని ప్రియములు చెప్పుదుము
నకుపుఁజూపులఁ జూచి వరసమాడుదుము « చిత్త »

విషయాలు సేతుము వేడుకతో నప్పుడుము
చనవున మెరతుము జవరంధ్రము
పెనఁగుదుము పైకొని పెక్కుచేతలు సేతుము
మనసులు గరఁగించి మరిగొతుము

॥ చిత్ర ॥

యెప్పుడై నాఁ గూడుదుము యెంగిలిమోఁ సేతుము
చెప్పుకొండము నీపొందు చెలుము
ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేలితి విన్నిటా మమ్ము
కుప్పలుగాఁ జొక్కించి గురుతులు వింతుము

॥ చిత్ర ॥ 25

గౌళ

నేరుపే విరాజము నెలఁతలకు

తారుకాణ నామాట తలఁచుకోవే

॥ పల్లవి ॥

వినయములే నేసి వేడుక వుట్టించితే

మనసు గరఁగు విట్టై మగవానికి

యెవఁడుఁ గొలుపునేసి ఇచ్చకమే నెరపితే

సనువులు సమకూరు నాయకునికి

॥ నేరు ॥

చెప్పినట్టెల్లాఁ జేసి చేరి పాయకుండితేను

కప్పుకొనుఁ దమకము కాంతునికి

వొప్పుగా మాటలాడి వారిమతో మెలఁగితే

చిప్పించి గళలు రేఁగు చెలువునికి

॥ నేరు ॥

రకులఁ నవ్వు నవ్వి సరసము లాడితేను

రకులఁ గాంక్షలు వుట్టు రమణునికి

సకమై శ్రీవేంకటేశ సతివైతి విట్టైతే

యితవులొ నన్నియును యితనికిని

॥ నేరు ॥ 26

సాళంగం

ఎటువంటిపొంగి వచ్చి కిచ్చరికిని

ఉటుకన నొకటి లాడుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పట్టెదేసిగుచ్చలంబుల మొక్కితిననె

నెట్టిన బంగారువంటినిపాదలకు

మట్టున నీతోడుక మాటలాడి రమ్మనె

యిట్టె మారుత్తరము చేసెని చేప్పేవయ్యా

॥ ఎటు ॥

చేరదేసికన్నులచెలి ముదిలనె

చేరి నివరిణామపుత్ర జ్ఞాను

వేరనేయ కిట్టె నీకడ చూచి రమ్మనె

నేడువు మాపెతోడున నేనేమందునయ్యా

॥ ఎటు ॥

కాగెదేసిపిలుచులొక వలచితి ననె

వీగక నీవుగొడిచేడుకలను

కాగిటిలో విన్నూర దన్నూర గలపుదువు రమ్మనె

యేగివచ్చి శ్రీమేళమేళాదీతివయ్యా

॥ ఎటు ॥ 21

అహారి

వలపులేవిజోరి వట్టివికాది

యెలయించె నన్ను దానె యేమి నేయుమనీనే

॥ పల్లవి ॥

మంతనములే యాదితి మాపునాకా దనతోను

వింతగా జోకటాలాడి వేగించితి

చెంతనే పొద్దులుపుచ్చి చెలిరేగి నవ్వితి-

వింతవేనె నన్ను దానె యేమి నేయుమనీనే

॥ వల ॥

సారెసారె రచ్చెలోన సరసములాడితి

కోరి కొలుపులునేసి గుబ్బితిలితి

తేరకొనఁ జూచిచూచి తేలితిఁ దనమాయల

యారీతిఁ దా వింతనేనె నేమి నేయుమనీనే

॥ వల ॥

అసాసలఁ గొంతవడి యట్టె పాదాల్పొత్తితి

రాసినసిగ్గులలోన రావెతిని

నేనవెట్టి నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

యీసులే కింతనేనెఁ దా నేమి నేయుమనీనే

॥ వల ॥ 28

మధ్యమావతి

కంటిమి వింటిమి నీకతరెల్లాను

దంటలై పొగడించుకోఁ దగుదువే నీవు

॥ పల్లవి ॥

కన్నులారిచేవు యెంతకలికితనమో నీది

నన్నలు నేనే వదేమిజాణతనమో

చన్నులతో గునిసేవు సాము రెంతనేరుతువో

యిన్నిటా నీమురిపెము లేమి చెప్పేదే

॥ కంటి ॥

యేకతములాడేవు యేమేమెఱుఁగుదువో

తైకొన విదేటివాసికత్తెవో నీవు

దాకొని నవ్వేవు దొరతనమెట్టిదో యిది

యీకడ నీపెద్దరిక మేమి చెప్పేదే

॥ కంటి ॥

కాలుదొక్కఁబూనే వెంతకతకారితనమో

వోలవేయఁజొచ్చె వెంతవాయ్యారివో

యేరె నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడు నీవు లాచేవు

యీరీతి నీవగటలు యేమిచెప్పేదే

॥ కంటి ॥ 29

నాదరామక్రియ

ఎటువంటివిలాసిని యెంతజాణ యీచెలువ

తటుకన నీకు దక్కె దైవారజాడవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

మగువ మాటాడితేను మాణికాలు నిండుకొని

పగరాలు పెదవులఁ బచ్చిదేరిని

మగిడిచూచితేను మంచినీలా లుప్పతిరి

తగు నీకు నీపెదిక్కు తప్పకచూడవయ్యా

॥ ఎటు ॥

పడఁతి జవ్వనమునఁ బచ్చలు గన్ముకొనిని

నడచితే వైడూర్యాలు వెడలి గోళ్ల

తొడిఁబడ నవ్వితేను తొరిగిని శత్రులు

వాడికమైనది యీపెవొరపు చూడవయ్యా

॥ ఎటు ॥

కొమ్మ ప్రియాలతేనెలఁ గురిసీఁ బుష్పరాగాలు

కుమ్మరించీఁ జెనకుల గోమేధిరాలు

ముమ్మురపుఁజెమటల ముత్తైపునరాలు నిండి

నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీదేవిఁ జూడవయ్యా

॥ ఎటు ॥ 30

రేకు 1306

సామంతు

ఎంతవేడుకో నీకు నిటువంటిచేతలు

మంతుకెక్క నేనూ నీమతి గరఁగించెను

బుల్లరితనాన నీపైఁ జూపులు చిమ్ముకొంటా

విల్లఁగోట్లాడీ నీప్రియురాలు

కొల్లలుగఁ గొనగోళ్లఁ గుంకుమచెమట

చలి వసంతము నీపై జవరాలు

వాదికమాటల నిన్ను వలపులు రేచి రేచి
 వేడుకలు గాదెబోసి నితరాలు
 వోడక బొమ్మలంతే నువ్వంటు చూపుకొంటా
 జాడతో బంతాలు దూసి చదురాలు

॥ ఎంత ॥

నేనెట్టి నిన్ను గూడి చిరునవ్వు నవ్వుకొంటా
 మూసిదాచి పిగ్గులు ముద్దరాలు
 వానితో శ్రీవేంకటేశ వరుసరతుల పీఠ
 యీసుదీర సేవనేసి విచ్చకురాలు

॥ ఎంత ॥

పరాశ

ఎందాకా మనసుచూచే వేమిజోలి బెట్టేవు
 అంది కాగిలిండుకొని యాదరించవయ్యా

॥ పల్లవ ॥

చెప్పరానిప్రియములు చెప్పిచెప్పి నీకును
 కప్పురము గానుకిచ్చె గలికి
 కొప్పుజార మొక్కుమొక్కి కూరిమి గొసరి నిన్ను
 తప్పక యింకనై నాను దియవలచవయ్యా

॥ ఎందా ॥

నేయరానివివరాలు చేసిచేసి యప్పటికిని
 పూయిమని గందమిచ్చె బొలఁతి
 చేయిమీఁదుగా నిన్ను తెక్కునొక్కి వేడుకొని
 పాయరానిచనవిచ్చి పాలించవయ్యా

॥ ఎందా ॥

అడరానిమంతనము లాడియాడి నీముందర
 వీరెము చేతికిచ్చె వెండి
 యీడజోరై శ్రీవేంకటేశ ఇప్పు నేలితిని
 వేడకరెల్లా జేసి వెలియించవయ్యా

॥ ఎందా ॥ 32

బొబ్బి

ఏమిటాఁది నేము పికు యేల తడవేవు మమ్ము
కామునిదీములమైనకాఁతలము

॥ పల్లవి ॥

వాసులకు నొడిగట్టి వంతులకుఁ జేయిచాచి
ఆసలనే చెలఁగేటియంగనలము
నేనలు మీఁదటఁ జల్లి పిగ్గులనేపొరలేటి-
మూపినముత్యాలు(ల?) వంటిముగుదలము

॥ ఏమి ॥

చిమ్మఁజూపులను జూచి చిత్తములోఁదలఁచేటి-
పుమ్మగిలువలపుల పువిదలము
తమ్మిమోము విచ్చి నవ్వి తమకించి పెనఁగేటి-
కుమ్మరింపుఁగోరికలకొండులులము

॥ ఏమి ॥

అంతెల గుబ్బిలనొత్తి అంతలోనే జేఁడుకొనే-
కొంకుఁగొనరెఱఁగవికొమ్మలము
పొంకాన శ్రీవేంకటేశ పొదిగి నన్నేలితివి
కంకణముగట్టుకొన్న కామినులము

॥ ఏమి ॥ 33

సామంతం

ఏల జాగరాలు నేనే విటు నే నుండఁగాను
వేళవచ్చెఁ గూడరాదా వెలుపుమీ కేటికి

॥ పల్లవి ॥

మచ్చికతో మీరిద్దరు మాటాడుకోరాదా
కచ్చుపెట్టి నే వాకిటఁ గాచుకుందెను
విచ్చనడిగి నింక విడలుచేయరా-
యిచ్చినంపెఁ జెలిచేత నెన్నయినాను

॥ ఏల ॥

గాఁటముగా నొందొరులు కాఁగిలింతుకోరాదా
 తేటతెల్లమి గాకుండాఁ దెరవేసేను
 బాటువగా మోవితేనె చవులుగొనఁగరాదా
 పూటలుగా మోమురసా లుబ్బఁజేసెను

॥ ఏల ॥

పానుపుపై నాపె నీపూఁ బవళించి వుండరాదా
 కానిమ్మని పచ్చడము గప్పె మీకును
 యే నలమేలుమంగను నన్నేలితి శ్రీవేంకటేశ
 పూని మీమనసు లిట్టె పొత్తుగలపేను

॥ ఏల ॥ 34

కన్నడగౌళ

అందుకు మనసు నిల్పనలవిగాదుగావి
 కందువతో నీపొందు కలకాలము మేలు

॥ పల్లవి ॥

వెదకి వెదకి నీపైవిరహాన వేఁగుకంటే
 కొదదీర విద్రించినాఁ గొంతమేలు
 యెదురులు చూచి నీకు నేకారతానుండుకంటే
 చదురఁ(రం?)గమాడి పొద్దు జరపినా మేలు

॥ అందు ॥

ఆనల విన్నుఁ దలఁచి యసురుసురపుకంటే
 వేసరక చుక్క రెంచివేసినా మేలు
 నీసుద్దులు వినివిని నెమ్మి గుబ్బితిలుకంటే
 వాసితో వింటిలో వీణ వాయించినా మేలు

॥ అందు ॥

నవ్వులు నవ్వుతా నిన్ను నాఁటఁగఁ జూచుటకంటే
 చివ్వన నీమోవి గంటినేయుటే మేలు
 యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
 విన్నటిల్లెమనరతినివ్వెరగే మేలు

॥ అందు ॥ 35

పాడి

ఇంతే కలితే మీరు మాఇంటిలోని శేఁగరాదా

చెంత మీరు సన్నరేల వేసుకొనేరు

॥ పల్లవి ॥

మొక్కలాన నాకె నీపూ మోములు చూచుకొంటాను

వక్కన నట్టె సిగ్గులుపడుకొంటాను

అక్కరతో నంతలోనే యాసల మాటలాడుకొంటా

ఇక్కడ మీరెందాఁకా నేలాటాలాడేరు

॥ ఇంతే ॥

చెలరేఁగి యిద్దరును నెలపుల నవ్వుకొంటా

చలపట్టి బొమ్మలను జంకించుకొంటా

విలుపునఁ గరఁగుతా నివ్వెరగు లందుకొంటా

వలపుల నెందాఁకా వసివాడేరు

॥ ఇంతే ॥

చేవమీరి మీకుమీరే చేతలు మెచ్చుకొంటాను

యావల నన్నేలి విడె మిప్పించుకొంటా

శ్రీవేంకటేశుఁడ కూడి చేరి యలమేల్మఁగాను

వేవేలకు నెందాఁకా వినోదాలాడేరు

॥ ఇంతే ॥ 36

రేఖ 1307

రామక్రియ

అతని కొక్కతేవే నీ వాలవైతివా

సతులందరును నీసాటివారేకారా

॥ పల్లవి ॥

గాదెఁబోసుకొనేవేమే గంపముంచి వలపులు

పోడినేసి రమణునిపొంత నీవుండి

పాడునేసి విత్తేవేమే పదసుతో నీసిగ్గులు

అదిగొవి ధన్నులు పయ్యుడఁ గప్పికప్పి

॥ అత ॥

వెదచల్లే వదియేమే వెన్నెలపంటిసప్పులు
కొదదీర నీగవికొలుపునను
తుదఁ బదారించేవేమే తొంగితొంగి సీమాపులు
చెదరినసీకొప్పు చేతఁ బెట్టుకొంటాను

॥ అర ॥

వాడిఁగట్టుకొనేవేమే పుట్టిరినంతోసొలు
కడఁగి శ్రీవేంకటేశుకాఁగిటఁ గూడి
వదుమ నీ వదియేమే జన్ను నీతఁ దిపు దేలె
అదరి యలమేల్మంగనౌత నీవెఱఁగవా

॥ అర ॥ 37

భల్లావీ

ఉద్దండము నయి గును నొసరి నీయందున్నవి
సుదులేల చెప్ప నీవే చూచుకొనరాదా

॥ పల్లవి ॥

పొంచిపొంచి యాతనిని బొమ్మల అంకించనేల
మంచితనముఁ చూపి మాటాడరాదా
ఇంచునించుక సొలసి యెలయించ నంతయేల
కంచపుమోవి చూపి కరఁగించరాదా

॥ ఉద్దం ॥

కన్నులఁ దప్పకచూచి ఘాతలు పేయఁగనేల
నన్నువిచేతులఁ జెక్కు నొక్కఁగిరాదా
చన్నుమొనలు దాఁలించి సాదిత విదియేల
చిన్నిసెలవల నవ్వి చిక్కిఁబడుకోరాదా

॥ ఉద్దం ॥

మంతపుఁజేతల నిట్టై వట్టి పెనఁగఁగనేల
చెంత విరతిఁ గూడి చెనకరాదా
అంతటిశ్రీవేంకటేశులమేల్మంగపు నీవు
ఏంతగా నన్నితఁ దేలె వేగమె మెచ్చరాదా

॥ ఉద్దం ॥ 38

తెలుఁగుఁగాఁబోది

నీకేమి గలిగినాను నెమ్మి నిది నాలాటము
జోకగా నానతీవయ్యా పొంపుగా వినేను

॥ పల్లవి ॥

చెక్కులమీఁదట ననే చెమటలూ । నీ -
భక్తవిమోమున ననే చంద్రకళలు
యెక్కుడఁ గలిగెనయ్య యింతేసి
విక్రమము చెప్పఁగరాదా నేనూ వినేను

॥ నీకే ॥

నెలవుల నవిగో చిలునప్పులూ । నీ -
కలిరుమోవిని విందె కగుకెంపులు
యెలమి నీకె యమరె నీకొత్తలు
నెంకొవి చెప్పరాదా నేనూ వినేను

॥ నీకే ॥

కొరరె నీనానల లత్తుకచిన్నలూ । నీ -
విరవయిన శ్రీవేంకటేశుడవు
పురాన నలమేల్మంగ నున్నదానను
నిరతితోఁ జెప్పరాదా నేనూ వినేను

॥ నీకే ॥ 38

సామంతం

ఎంత నణఁగులు రాల్చే విరవిమీఁద
చెంత విన్నుఁ గూడి పచ్చినేయ కేల మానునే

॥ పల్లవి ॥

పలుకులఁ గొనిరుతా పయ్యదను వినరుతా
చిలుకుగోరికొనలఁ జిమ్ముతాను
యెలయించి యులువితేల వొడ్డించుకొనేవే
నిలువదన్ను లాకఁడు పట్టితే నేమాయనే

॥ ఎంత ॥

బొమ్మల జంకించుకాను పొంచి యానలు వెట్టుకా
 పమ్ముఁజూపుపంతాలు పదారించుకా
 యెమ్మెలకు నాతనితోనేల సాములునేనేవే
 నిమ్మపంట వేసితేను నీకేమాయనే

॥ ఎంత ॥

అయములు దాకించుకా నంటిముట్టి పెనఁగుకా
 దాయల నన్నల విన్ను సాదించుకాను
 పాయ కలఁఫేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
 యాయెడ విన్నేలి చనవిచ్చితే నేమాయనే

॥ ఎంత ॥ 40

చోళి

చూడ ముద్దరాలుగావి జూటరి యిది
 యేడ నీపె నెట్టు గడియించుకొంటివయ్యా

॥ వల్లవి ॥

కదలుఁగన్నులఁ జూచి కప్పురము గానుకిచ్చి
 పెదవుల మాటలాడి బెల్లించి నాకె
 వెదచల్లి నేరువుల వేడుకలు నీకుఁ జేసి
 యెదుటనే నిలుచుండి యెలయించి నిన్నును

॥ చూడ ॥

తరితీపుమాట లాడి తమకము నీకు రేఁబ
 తెరమాఁటువలపులఁ దేలించి నాకె
 వారపులు నీకుఁ జూపి వాడిఁబెట్టి వాపులు
 గరిమలఁ జొక్కించి కరఁగించి నిన్నును

॥ చూడ ॥

జోకగాఁ బ్రియాలు చెప్పి చుట్టరికాలు నటించి
 మేకులనే విన్నుఁ గూడి మెప్పించి నాకె
 పైకొవి యలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
 నాకు మగఁడవైతివి నవ్వించిఁ దా నిన్నును

॥ చూడ ॥ 41

పాడి

నీకొలదివారమా నేమెల్లాను

కాకునేయఁజాలక కనుఁగొనేఁగాక

॥ పల్లవి ॥

పంత మేమినెరపేవే పగచేమి చూపేవే

కొంతైనా నిబ్బితలేక కొలుపులోన

వంతుకేల పెనఁగేవే వట్టి(ద్ది?)వానితో నీవు

ఇంతటినాయకుఁడు విన్నేమీ ననఁడంటాను

॥ నీకొ ॥

చేసా లేలనేనేచే వెగచేల సలిపేవే

వాసులేమీ నెంచక వనితలతో

తోసుకేల వచ్చేవే తోడిపూడిగవువారి

యీపేత లాతఁడు చూచి యేమీ ననఁడంటాను

॥ నీకొ ॥

నెలవినేల నవ్వేవే నిగ్గులేల పెంచేవే

తలఁపేమీ నెఱఁగఁగతగువారిలో

మేలుమంగపతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడు

యిల నన్నేలె విన్నా(న్నా?)రఁదేమీ ననఁడంటాను ॥ నీకొ ॥ 42

రేకు 1308

ఆరివి

అందులకే వెరగయ్యా నతివరో విన్నుఁ జూచి

నందుకొని యాతనితో సరసములాడెవు

॥ పల్లవి ॥

మత్తిలి వీరమణునిమన నెట్లు గంటివే

కొత్తకొత్తవలపులకొదెదానవు

యిత్తల నీకఁ దిప్పుదే యెట్లు గైవసమాయనే

మాత్తి కడునవ్వేవు అంతలోనే నీవు

॥ అందు ॥

శ్రీ లక్ష్మీనాగ అష్టనామావ్యంశం

చికితనం నెలకొన్నాడునేదే

మొలకచన్నులతోడి యిద్దరాలపు

చలివాసి యంతలోనే చనవరివైతివటే

బలిమి నాకిని మీరి పలికేవు నీవు

॥ అందు ॥

రాపుగ శ్రీచేంకటేశు రతి నెట్లు గూడితివే

భూవజ్రవృక్షముతోడిపోడికత్తెవు

యేపున నలమేల్మంగ యేమి నేరుచుకొంటివే

ఆనరానితమితోడి నదరేవు నీవు

॥ అందు ॥ 43

కావరాధిపతి

ఎక్కడికెక్కడ ముచ్చడిలకట యిన్నిటికి

యిక్కువల నూరంగూట మెట్లు గూడెనే

॥ పల్లవి ॥

కొలనిలో తుమ్మిదలు కొంపలలోనవల్లగాలి

చెలరేగి పలికేటిచిలుగుంపు

ములువాడివిరులును మొయిలలోన మెలుగు

యెలమి నూరంగూట మెట్లు గూడెనే

॥ ఎక్క ॥

కావరపుచంద్రుడు కడువేడివెన్నెలలు

చేవమీరినట్టిరెతచిగురులును

పావురపుబలుకలు బలువనంతువీడాక

యావిధాన నూరంగూట మెట్లు గూడెనే

॥ ఎక్క ॥

చిమ్మిరేగేవలపులు చెఱకుసింగిణివిల్లు

తెమ్మలకోరికలపొందికగుతులు

కొమ్మయలమేలుమంగ గూడె శ్రీమేకటేశుడు

యెమ్మల నూరంగూటము లెట్లు గూడెనే

॥ ఎక్క ॥ 44

బౌళి

చిన్నదాన పైతనేమి చేతిలు పెద్దవిగానా
సన్నలా చాయలా నీకు జడియఁగనేటికే || పల్లవి ||

సిక్కివిక్కి పతిఁజూచి నీడనుండి యలనేవు
చెక్కులవెంటఁ జెమట చిందుకొనేవు
అక్కర ఇంతగలిగే నాలనిఁ బెండ్లాడరాదా
వుక్కుమీరి యాసలను వుప్పుగిలనేటికి || చిన్న ||

చేరిచేరి మాటలాడి చెనకి బయల్దేవు
వూరకే లోలో నస్సురుస్సురంటాను
కూరిమింత గలిగితే కొంగుపట్టి తియ్యరాదా
సారెసారె కొప్పువీడి జాలిబడనేటికి || చిన్న ||

వచ్చివచ్చి నవ్వునవ్వి వలపు చవిగానేవు
మెచ్చె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగవు
మచ్చికింత గలిగితే మరిమరిఁ గూడరాదా
యిచ్చ నన్నేరీ నీవఁక నెచ్చరించనేటికే || చిన్న || 45

ముఖారి

మఱి చెనక నాతోను మాటలాడుదువుగాని
గుఱుతులు దాచుకోవే కొమ్మలు నవ్వేరు || పల్లవి ||

సిక్కిటిల్లుఁజన్నులపై పెనగొన్నహారాలు
చిక్కువడి దిద్దుకోవే చక్కఁగా నీవు
చుక్కబొట్టు చెమటలఁ జొప్పిఁగాఁ గరఁగెను
గక్కన నద్దమఱుచి గందముపెట్టుకోవే || మఱి ||

కొప్పులోవినంపెఁగలు కొఱకలవెంటఱారీ
 విప్పక ముడుచుకోవే నేగఁ దురుము
 పిప్పిగట్టి పెదవులు పిరి(దిః)చినట్టున్నది
 దప్పిదేర వేనుకోవే కప్పురబాగాలు

॥ మఱి ॥

కట్టినచీర వదలి కానవచ్చిఁ బోఁకముడి
 వొట్టి విగించుకొనవే వొడ్డాణము
 యిట్టై శ్రీవేంకటేశుఁ డే వలమేలుమంగను
 నెట్టన నన్నేరఁ బొందు నీహుఁ దెలుపుకోవే

॥ మఱి ॥ 46

ద్రావిడతైరవి

చెప్పితి నీచిత్తము చెలిదాగ్య మిఁకను
 తప్పదు కలిగినది దాఁచ నీకు నేను

॥ పల్లవి ॥

వెలఁది యిప్పుడు నీవేళ చూచి రమ్మనె
 తలఁపు నీకెట్టున్నదో తెలియుమనె
 కలవుకోలుగాఁ దనకానుకిచ్చి రమ్మనె
 పలికి తెమ్మనె నింతి ప్రేమ దాఁచనేటికి

॥ చెప్పి ॥

తనతో నీవన్నమాట తలఁపించి రమ్మనె
 వినయమురెల్లాఁ జేసి వేఁడుకొమ్మనె
 మునువనె తనమారు మొక్కులు మొక్కుమనె
 తనుఁజూడ రమ్మనె దాఁచ విఁకనేటికి

॥ చెప్పి ॥

1 ఇంతలో నీరాకకు నెదురుకొని(నేః) రమ్మనె
 చెంక నీవేలితివి మెచ్చితి విన్ననె
 అంతటిశ్రీవేంకటేశ యలమేలుమంగ యీతె
 మంతవాన గూడితిరి మఱి దాఁచనేటికి

॥ చెప్పి ॥ 47

నాదరామక్రియ

ఎఱఁ(టిఁ)గించవే నాకు నిట్టె పూరకుందేఁగాని

గుఱుతు దెలుసుకొని గుఱుసేనుకొనేను

॥ పల్లవి ॥

చెలిక తెలికునేల సిగ్గులుమూఁడుగట్ట

అలరి దేవులకై తే నమరుఁగాక

కొలుపులో నీవేఁ కౌరి తలవంచేవే

నెలవై యారనిపొందు నీకూఁ గొంత గలదో

॥ ఎఱఁ ॥

పొరుగుదానికినేల బువ్వావఁ గూచుండ

గరిమతో నిమ్మందము గలితేగాక

సరసుఁ దారఁగించఁగా నిఁగదీఁ గూచుంటివేమే

అరయ నీకిట్టె తొల్లి నలనా(వా?)టు గలదో

॥ ఎఱఁ ॥

కెలనిమగువకేల కెరలి సరసమాద

లలి మఱుదిల నాకెలాగొఁగాక

లలిమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు

కలసె నను నీకూఁ గాఁజము గలదో

॥ ఎఱఁ ॥ 48

శకు 1309

సాళంగనాట

వట్టియెమ్మెలు చెప్పఁగా వచ్చేదేమే

నెట్టిన నావలెనే మన్నింపించుకోవలెఁదో

॥ పల్లవి ॥

వాసికత్తెయైనది వడిఁ జంకలు చూపదు

నేసి చూపు మాదిగాలు చేరి వతికి

రాసికెక్కినగరితె రవ్వనేసి మాటాడదు

మాసినము తెమువలె ముచ్చటలే యాడును

॥ వట్టి ॥

రేరుపరియిల్లాలు నేరమొందదు విభుని
 కోరి తనుమన్నించినగుణా లెంచును
 సారమైనచడరాలు సణగెను నెరపదు
 గారవింపి తనవిచ్చకములే నెరపును

॥ వట్టి ॥

జడిసి మానాపతి చలము సాదించదు
 పుడమి శ్రీవేంకటేశుపొందు సాదించు
 అదరి నన్నేలె నాతఁ డలమేల్మఁ(మం?)గను నేను
 యెడయనిచుట్టమైన దిట్లనే వుండను

॥ వట్టి ॥

రీతిగాళ

తొయ్యలి నీటాగ్యమున దొరకెఁగాక
 వెయ్యైనా నీపెకు మరి వెల యేదయ్యా

॥ వల్లవి ॥

పలచనిపెదవుల బచ్చితేనియలు గారీ
 మొలకలె నెలవుల ముత్యాలు రారీ
 నెలకొన్నచన్నులను విమ్మపండ్లుప్పతిలీ
 వెలఁదిజవ్వనానకు వెలయేదయ్యా

॥ తొయ్య ॥

నెఱిఁగులులను మంచినిలపురంగులు మించీ
 మెఱుఁగులు మొగమున మేళించీని
 పిఱుఁదుపెంపరపితేఁ బెరసీఁ గరికుంఠాలు
 మెఱసేయిజవ్వనముమేలువెల యేదయ్యా

॥ తొయ్య ॥

పాదపుసొబగులను పద్మరాగా లొలికీని
 పాదుకొనె వేహమెల్లా బంగారువన్నె
 యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితి వీకె నింతలో
 యేదైన యీజవ్వనాన నీది వెల యేదయ్యా ॥ తొయ్య ॥ 50

పరాశి

పిలుచుకవచ్చితివా ప్రియుని నీడకు నేడు

తలపోసితలపోసి తడబడి నానలు

॥ వల్లవి ॥

కుప్పలాయఁ దెప్పలాయఁ గోరికలు నాకు నేడు

యెప్పుడు వచ్చునే పతి యేమే చెలియా

చెప్పరాదు చూపరాదు చిత్తములో తమకము

కుప్పళించినట్లు మేనఁ గురిసీఁ జెమటలు

॥ పిలు ॥

తతివచ్చె మితివచ్చె తప్పక నాజవ్వనము

అతఁ దేమి నేసినే ఆడఁ జెలియా

రతికెక్కె మతికెక్కె రాఁపుల నావలపులు

చతురతఁ జె (జి?)మ్మిరేఁగి సారె నావేడుకలు

॥ పిలు ॥

పచ్చిదేరీ మెచ్చువారీ పైకొన్న నాకూటములు

ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశుఁ దేరెఁ జెలియా

తచ్చనేల గిచ్చనేల దాకొనె సంతోసాలు

అచ్చమై యీతనిమీఁద నమరీ మచ్చికలు

॥ పిలు ॥ 51

దేశాక్షి

కొత్తపెండ్లికూఁతు రిది గుట్టుతోడిమానిసి

చి తగించి మెలనే చెనకఁగరాదా

॥ వల్లవి ॥

చెక్కుచేతితోడఁ జెలి సిగ్గువడి వుండఁగాను

వుక్కుమీరి కాతరాన వొడివట్టేవు

మక్కువతోడుతఁ దెరమఱఁగున మన్నదాని

జక్కవలఁ బోయినంటా చమ్మలంచేవు

॥ కొత్త ॥

ముపిముసినవ్వలతో మోమువంచుకుండఁగాను

సుసరాన మర్కములు పోకనాదేవు

పనగా నీదిక్కు చూచి భావము గరఁ(గ)గాను

కొనరికొనరి నీవు గోరఁ జిమ్మేవు

॥ కొత్త ॥

చెప్పరావిమోహముతో చిమ్మిరేఁగియుండఁగాను

కప్పురముమోవి విచ్చి కాఁగిలించేవు

యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యీత నిన్నుఁ గూడెనని

చిప్పిల పరసమాది చేత గిలిగించేవు

॥ కొత్త ॥

శ్రీరాగం

ఎంతని చెప్పేము నీకు యింతి నీపైఁగలదితి

చెంత నీవే చూతువు విచ్చేయసయ్యా ఇంటికి

॥ పల్లవి ॥

తరుణి నీరూపము తలపోసితలపోసి

శిరసూచి మెచ్చిమెచ్చి చెంగలించును

గరిమ నీవిచ్చినపుంగరము తప్పకచూచి

మరిగి సంతోసాస మనసు గరఁగును

॥ ఎంత ॥

చెలులచే నీసుద్దులు చెవులారా వినివిని

వెలపుల నవ్వినవ్వి చిమ్మిరేఁగును

మెలుపున నీనందినచిలుకతో మాటలాది

వెలలేనివేడుకల విజ్ఞపిఁగును

॥ ఎంత ॥

వేసరక వీరాకకు వేళగాచి వేళగాచి

అనలనే చొక్కిచొక్కి యానందించును

నేనెట్టి కూడితివి శ్రీవేంకటేశ యింతలో

నానితో నీరతికేలి చరునఁ బొగడును

॥ ఎంత ॥ 53

హిందోళం

ఏమని చెప్పుదునే యితిరో నామచ్చటలు
సాములుసేనె నాతో వరసపువిభుడు

॥ పల్లవి ॥

కన్నులఁ దాఁ జూచితేను కరఁగె నామనసు
సన్నలు మోవిఁ జేసితే చవులు రేఁగె
చన్నులు చేతనంటితే జలజలఁ జెమరించె
యిన్నేసిచేతలు సేనె నేకతాన విభుడు

॥ ఏమ ॥

వాడివట్టుకుండితేను పుమ్మగిలె వలపులు
విడెమిచ్చితే నెంతోవేడుకాయను
శరవి మాటాడితేను తమకము లుప్పతిలై
బడి నుండి యింతసేనె పాయపునావిభుడు

॥ ఏమ ॥

గక్కనఁ గాఁగిలిందితే కాయమెల్లాఁ బులికించె
పుక్కుగోరు సోకిందితే సుబ్బెఁ గళలు
మక్కువతోఁ గూడితేను మర్మములు గుబ్బితిలై
చెక్కు నొక్కి ంట్టసేనె శ్రీవేంకటవిభుడు

॥ ఏమ ॥ 54

రేకు 1310

ఆహారీ

ఆతనికే వలతు నే పన్నింలాను
కాతరాన విందుకే నేఁ గాచుకవుండావను

॥ పల్లవి ॥

విన వవదరించెనా విభుడు నీవిన్నపము
మఁను నీతో మాటలాడెనా
నవిది నీచేకాసుక నంటున నందుకొనెనా
వినవేడుకయ్యా నాకు వెలెడి చెప్పఁగదే

॥ అత ॥

అడిగెనా విన్నాతఁ డట్టె నాపరిణామము
కడుసంతోసాన విన్ను గారవించెనా
కడఁగి నేసంపినలేకలు చదువుకొనెనా
జడియ కాతలఁపులు చక్కఁగాఁ దెలుపవే

॥ అత ॥

నీవెంటనే వచ్చెనా నెమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీవేళఁ జనవిచ్చెనా యింతలో నాకు
కై వసమై నన్నునేరె కప్పురపుటింటిలోన
కావుకొన్న భావములు తగ నెఱిగించవే

॥ అత ॥ 55

మాళవిగౌళ

నీవెంత రెస్సవుండినా నేఁ డది నాలాటము
యీవల నొకటొకటే యెచ్చరించే నేను

॥ వల్లవి ॥

సొరిసి యీపె విన్నుఁజూచినమర్మపుఁజూపు
నలిరెఁగి నీమనసు నాఁటుకొనెనా
చెలుంచే నెడనెడఁ జెప్పిపంపినమాటలు
తలఁచుకొంటివా నీవు తనివారను

॥ నీవెం ॥

అల్లంత నుండి నీకు నాపెనేసిననన్నలు
తెల్లమిగా నీలోనఁ దెలిసితివా
వొల్లనే నీచేతి కాపెవొనగినబాగాలు
చల్లఁగా నీపుక్కిటిచవులాయనా

॥ నీవెం ॥

ముచ్చటతో నాపె నీకు మొక్కినకేలిమొక్కులు
అచ్చముగ నీకు పెంపాయనా నేఁడు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
మెచ్చి యీపెపొందు నీవు మెయికొంటివా

॥ నీవెం ॥ 56

దేశాళం

అడుగరే యామాట అవునో కాదో

తదయక నావేడుక తా నెఱుగఁదా

॥ పల్లవి ॥

కుచ్చితము నేరను కూళతసము నేరను

యిచ్చకములాడనేర్తు నిట్టై తనకు

మచ్చికతో నప్పటి నామనసేమి సోదించేనే

తచ్చిచూచి నాగుణము తా నెఱుగఁదా

॥ అడు ॥

వెక్కసాలూ నెఱుగను పేసాలు నెఱుగను

మొక్కనెఱుగదు నేను ముందే తనకు

యిక్కడ నానేరుపులు యెంతంరని తెలిసేనే

గక్కక నేజేసేనేవ తా నెఱుగఁదా

॥ అడు ॥

బలిమిఁ బెనఁగానోప పంకములాడానోప

చాలిసి కాఁగిలింపఁగనోపుదుఁగాని

యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డెంతసరసమాడీనే

తలకొన్ననావలపు తా నెఱుగఁదా

॥ అడు ॥ 57

భూపాళం

ఏకతాన నున్నవాఁడు యిందరికి మగఁదాయ

చేకొందము చనవులు చేత లేమిసేసీనో

॥ పల్లవి ॥

విదెము చేతికియ్యరే విన్నపాలు నేయరే

వేడుకసంతోసాన విభుఁ డున్నాఁడు

కూడి సరసమాడరే గుబ్బలఁ గడునొత్తరే

యాడనే చూతము తా విఁక నేమిసేసీనో

॥ ఏక ॥

పానుపు వరచరే బాసలు నేయించుకోరే
 నానివమోహనఁ నవ్వుచున్నాఁడు
 మోనముతో మొక్కురే మోవిలేనె లందుకోరే
 తానకమై యీవేళ తా నేమిసేసీమో

॥ ఏక ॥

కొలుపులుసేయరే గుఱుతెఱిగించుకోరే
 యేలమి శ్రీవేంకటేశుఁ దేలుకొన్నాఁడు
 పొలుపీందఁ జెవకరే పొతు గలవుకొనరే
 మలసి పచ్చినేతము మరి యేమిసేసీనో

॥ ఏక ॥ 58

మంగళకౌపిక

మగఁ దేమీననఁడంటా మలసేవు తెలసేవు
 యెగనక్కేలాదేవారి నెంచుకోవుగదవే

॥ పల్లవి ॥

పంతములు మెరసేవు వకవకనవ్వేవు
 మంతనాన రమణుఁడు మన్నించెనంటా
 చెంతనున్నవారిలోను నీగవడ వించుకంతా
 యెంతలేడు నీపగటు యెమ్మెలాడివటవే

॥ మగఁ ॥

పారెసారె మాటాదేవు నన్ను మోవి (జేసేవు
 చేరి నీచన వాఁడు చెల్లించెనంటా
 యీరీతి విల్లాండ్లకు వింతరట్లు గలదా
 నేరువురెల్లాఁ జూపేవు నీటుక తైవటవే

॥ మగఁ ॥

ముప్పిరిఁ జెంగలిందేవు ముద్దురెల్లా గువిసేవు
 యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశుఁ దేలెనంటాను
 వొప్పుగఁ గూడె నన్నితఁ డూఁకొవి ఎనవే నీవు
 కప్పురము చల్లేవు కతకారివటవే

॥ మగఁ ॥ 59

శ్రీరాగం

నిండువేడుకలతోడ నెమ్మది నుడుతుటగాక

పండువెన్నెలలోన యల్లదనోటికి

॥ పల్లవి ॥

మొగమోట కలిగితే ముంచి పనిరవీయదు

నగితే జుట్టరికము నాటుకొనును

తగిలితే మనసే రలుపుకొడై మించు

మగనికి నారికిని పుటి చింప యేటికి

॥ నిండు ॥

రలకొన్న నేస్తారే తమకము పెడరేచు

పిలుపు లొనగూడితే బ్రియ్యలు పుట్టు

లొలసివజవ్వనమే పొంతనాలె కలయించు

చెలియకుఁ బతికిని సిగ్గువడనోటికి

॥ నిండు ॥

అనలు నెలకొంటేను ఆ(అం?)దించుఁ గాఁగిటిరితి

వేనరక పొదిగితే వెలయు బత్తి

సేనవెట్టి నిన్నునేరె శ్రీవేంకటప్పయ్యదు

దాన లాటనికి నీకుఁ బచారించినోటికి

॥ నిండు ॥ 60

రేకు 1311

అహిరినాట

పొద్దువోవివాడు కాను పొంచి నన్నుఁ జెనకీవి

పొద్దికై నే నంతేసి కోపుదునచే

॥ పల్లవి ॥

పెనఁగులాడితేను పె(పెం?)జెమట లుప్పతిలు

ననిచి సిగ్గువడితే నప్పులు నేఁగు

కమఁగవఁ జూడఁజూడ కొంతలు మిక్కుటమౌను

దానరి తనతో పొందు కోపుదునచే

॥ పొద్దు ॥

కడుగడుమాటాడితే గ్రక్కన మర్కటా పోను
తడవితే దమకము దైలువారు
వాడిగట్టుకొంటేను పుష్పగిలు వలపులు
పుడివోనివేడుకల కోపుడునటే

॥ పొద్దు ॥

చెలగి కాగిలించితే చిత్తమెల్లా గరగును
కొలుపునేసితే నాన గుబ్బితిలును
యెలమి శ్రీవేంకటేశు దేరె నన్ను నింటలోనె
పులివచ్చిచేతలకు నోపుడునటే

॥ పొద్దు ॥ 51

కన్నడగా

అన్నినాయ వికసేల ఆసుద్దులు
మన్నించితి నప్పుడే నీమాట వింటినయ్యా

॥ పల్లవి ॥

యింటికి నీవు వచ్చి యితవరినై యుండఁగా
నంటనేసి నీతోను నవ్వవలెఁగా
జంటనుండి వాపులు సారె నీవు చెప్పఁగాను
అంటిముట్టి సరనములాడవలెఁగా

అన్ని ॥

కదిసి చుట్టమనై కాపురాలు నేయరాఁగా
యెదురుకొని విడెము రియ్యవలెఁగా
కొడలేక నీవు నాకొంగువట్టి పెనఁగఁగా
యిదె నీతో మొగమొట నియ్యకొనవలెఁగా

॥ అన్ని ॥

చేరిచేరి నీవు నాపై నేనలు చల్లఁగాను
కూరిమిలో గాగిలించుకొనవలెఁగా
యిరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేడు
కోరికే రీదేరె నిన్ను గొవియాడవలెఁగా

॥ అన్ని ॥ 52

దేశాళం

నెరుపరి వచ్చిటాను నెరజాణపు

యారమణితెలుగు నీ వెలుగుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కలువలు పైఁజెల్లె కమలము లందిచ్చెచ్చె

ములువాఁడిజాణలు మోపుగట్టె

చెలమ లూటకుఁబెట్టె చింతలచిగురుఁ గోసె

చెలియభావము నీవు చిత్తగించవయ్యా

॥ నేరు ॥

వెన్నెలల ముగ్గువెట్టె 'విరుగాలి తూరుపెత్తె

పన్నుకొని నిమ్మపల్లె పట్టె గానుక

చిన్నితుమ్మిదల రేచె చిలుకలఁ బలికించె

కన్నెచందములు నీవు కనుగొనవయ్యా

॥ నేరు ॥

తేనెల పెరలదించె తీగెలను పల్లెవేసె

అనుకొని చంద్రకళ లంగడిఁ దోసె

పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొంచి నీపై నేనవెట్టె

మానిసి నేలితివి మఱుగులేటివయ్యా

॥ నేరు ॥ 63

బౌళి

వాకిటి కప్పటనుండి వచ్చివున్నదాన నేను

కాకునేయ కాతిని విక్కడికి సంపగదే

॥ పల్లవి ॥

చెంతల నాతని నొంటిఁ జిక్కించుక యేమేమో

మంతనములాదేవీమే మాపుదాఁకాను

వింతగా నాతనిచేత వీణె వాయించించుకొంటా

యెంతత్రమలఁబెట్టేవే ఇంటిలోనను

॥ వాకి ॥

పచ్చదము గప్పుకొని వితిపక్కఁ బండుండి
యచ్చకా లేమి నేనేవే యెందఁబాను
పచ్చిగా ' నెటిపెటిని బాగా లొత్తి యిచ్చుకొంటా
మచ్చిని రెంతమాపేవే మఱుగునను

|| వా 1 ||

ప్రేమమున లోలోనె పెనఁగులాడుకొంటాను
వేమారు నేమి నవ్వేరే వెగుదఁబాను
అముక శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్ను నెలె
యేమే నన్ను మెచ్చేవే యెందుకుఁగాను

|| వా 2 || 61

రామక్రియ

వింతవింతవలపులపటుకులాడి

యంతయెమ్మెలు చూపి నీ కేమౌనయ్యా

|| పల్లవి ||

నిక్కఁ గొప్పుముడిచిననీలపుఁగురులయాపె

చెక్కచెమటలతోడిసిగ్గులయాపె

ముక్కుపై నేలిదుకున్న ముసిమి నీనవ్వులాపె

ఇక్కడ నున్నది నీకు నేమౌనయ్యా

|| చింత ||

నెలఁతమాటున నుండి నీచిక్కేచూచేయాపె

తెలసి చిలుకఁ బలికించేయాపె

పెలుచుఁజేఁతలతోడిపెద్దపెద్దగోల్లపె

యెలుఁగెత్తి పాడి నీకు నేమౌనయ్యా

|| చింత ||

పట్టెఁదేసిచన్నులపచారించుకున్నయాపె

గట్టిగా నీబొందులకుఁ గాచుకున్నాపె

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి

యట్లై నిన్నుఁ దా మెచ్చి నీ కేమౌనయ్యా

|| చింత || 65

సారాస్త్రం

పొలఁతికి నీకోపొందు పోకకుఁ బుట్టెఁదాయ

యెలమి నీభాగ్య మీక నెఁ(నెం?)తె నాఁ గద్దయ్యా || పల్లవి ||

పడఁతిచెక్కుఁ వెంటఁ బన్నిటివాన గురిసె

పడి నందె మెఱుఁగులవాన గురిసె

విడివడి తురుమున విరులవాన గురిసె

చిరుముడి జవ్వనము చిగిరించెనయ్యా

|| పొలఁ ||

మొలకనవ్వలసె ముత్యాలవాన గురిసె

పలపులఁ చెనుజడివాన గురిసె

కలికిసిగ్గులఁ దొలుకరివానలు గురిసె

పలుమాట జవ్వనము పడనెక్కినయ్యా

|| పొలఁ ||

సొరిది మోలితేనల సోనలవాన గురిసె

పరుగు రతులఁ దడివాన గురిసె

యిరువై శ్రీవేంకటేశ యంతి విట్టై కూడితివి

పరిగినజవ్వనము పచ్చిచేరెనయ్యా

|| పొలఁ || 86

కేకు 1312

లలిత

మేలుమేలు మీగుణాలు మెచ్చ తెట్లుండవచ్చు

చాలవేసి గుట్టతోడ నున్నారమయ్యా

|| పల్లవి ||

చెప్పఁజెప్పఁ గొత్తలాయ నేసినవే చేతలాయ

కప్పురగండికి నీకుఁ గాపురములు

చొప్పు రెత్తిపెట్టరాదు నుద్దు లదుగఁగరాదు

చొప్పుగొని గుట్టతోడ నున్నారమయ్యా

|| మేలు ||

చూడఁజూడ సోద్యాలాయ చుట్టరికము ¹ గజ్జేయ

జూడతో మీయిద్దరికి సరసములు

వేడుకకు వెలలేదు విచ్చిచెప్ప వేళ గాదు

వోడకిచ్చె గుట్టుతోడ సున్నారమయ్యా

॥ మేలు ॥

పుట్టఁబుట్ట వింతలాయ పొద్దు కొక్కచాయలాయ

ఇట్టే శ్రీవేంకటేశ మీఇంపురతులు

నెట్ట న నన్నేలితివి నీకు నాకు నితఁ బోదు

వొట్టుకొని గుట్టుతోడ సున్నారమయ్యా

॥ మేలు ॥ 67

గోళ

చెంతనున్న చెలలము చెప్పితిమి తగవులు

మంతనాన లాలించుచే మగపాడిసుమ్మీ

॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబెడవురెత్తి చెప్పి నీకుఁ బ్రియములు

తిగిమింబ వేడుకొని చెక్కునొక్కిని

యెగనక్కేలు విన్నాడి ఇంతలోనె పంతమిచ్చె

మగువగాఁగిలించుచే మగపాడిసుమ్మీ

॥ చెంత ॥

అందఱుఁజన్నులు మోవ నప్పటి నీతోఁ బెనఁగి

విందువలె నీచేతికి విదెమిచ్చిని

ముందె బొమ్మల జంకించి మొక్కి నీకు వినయాన

మందలించి మన్నించుచే మగపాడిసుమ్మీ

॥ చెంత ॥

చర్కవిమోము చూపి సరసము నీతో నాడి

తర్కక గోరఁ జెనఁ తమిరేచిని

ఇక్కువ శ్రీవేంకటేశ యీతఁ గరుణించితివి

మక్కువ నిట్టే యేలుచే మగపాడిసుమ్మీ

॥ చెంత ॥ 68

తైరవి

వెన్న వట్టుకొని నేయి వెదకనేల
కన్నప్పదే రమణునిఁ గాఁగిలింతుకొనవే "పల్లవి"

మంతనము లాడియాడి మరి యెడమాటలేల
చెంత నొక్కపైసమీఁద పిగ్గులేలా
సంతోసమైనవెనక సారె విచారములేల
కాంతరో విటుని మెచ్చి కాఁగిలింతుకొనవే "వెన్న"

కన్నులఁ జూచి పతి చక్కఁ(చక్కఁ?)దనా లడుగనేల
ఇన్నియు నేరిచి బయల్పడనేల
మన్ననలు చేకొని మఱఁగున దాఁగనేల
కన్నెవై తేనే మితనిఁ గాఁగిలింతుకొనవే "వెన్న"

ననువు లొనగూడితే మనసు పోదించనేల
తనిసి యాసాసలు దిప్పఁగనేల
యెననె శ్రీవేంకటేశఁ డింతలొనె విన్ను మెచ్చి
ఘనుఁ డీతని నేపొద్దూ గాఁగిలింతుకొనవే "వెన్న" 69

పకవంతురం

ఏటిజాణతనమే యెవ్వరు మెత్తురే యిది
తేటలనే మగవానిఁ దేలింపఁగదవే "పల్లవి"

కలికితనాలఁ బతిఁ గరఁగించవలెఁగాక
బలిమినేయఁగఁబోతే పచ్చిదేరదా
చెలిమి పొందుగఁ 10 చిక్కించుకొంటఁగాక
వలవని నఱఁగుల వలపించవచ్చునా "ఏటి"

ఇచ్చకపుఁజేతలనే యెలయింపవలెఁగాక
 పెచ్చురేగి కొనరితేఁ నిప్పిగట్టదా
 మచ్చికతోఁ బామప్పు మరిగించుకొంటఁగాక
 రచ్చలోనఁ బెనఁగితే దతి నమకూడునా " ఏటి "

సొరిది గుబ్బల నొత్తి చొక్కించవలెఁగాక
 గరువానఁ గూడితేను గరివడదా
 కరుణించి శ్రీవేంకటేశుఁడే నిన్ను నేరె
 వారసిపై పైకొంచేను వొక్కటానా " ఏటి " 70

భూపాళం

రమ్మనవమ్మ విదువి రత్నాలపెట్టె
 'చిమ్ముకొన గోళ్ల నారీశరోమణి " వల్లవి "

చిత్తగించవమ్మ పతిఁ జిలుకలకొరికి
 చిత్తజుడిమమా వోసింగారదందా
 గుత్తపుగుబ్బలతీరు కొనియాడి నీమగఁడు
 బత్తి చేకొనఁగదమ్మ బంగారుబొమ్మ " రమ్మ "

నుద్దులు చెప్పఁగదమ్మ చొప్పాణిము తైమా
 పొద్దువొద్దు నీపతికి పువ్వారుఁబోణి
 అద్ది జవ్వాది పూసీ నీ కతఁడు కారుమెఱుంగ
 వద్దనక చేకొనవో వనముకొగిలా " రమ్మ "

ముచ్చటలాడఁగదమ్మ ముంగిటివిధానమా
 గచ్చురేల రా వోచెంగలువబంతి
 హెచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడు యిన్నిటాను నిమ్మఁ గూడె
 రచ్చకెక్కె నీవలపు రాయంపకొదమా " రమ్మ " 71

1. చిమ్ముకొన నంబ్రాయముతో 'చిమ్ముఁగొనగోళ్లనారీశరోమణి' కావచ్చు.

2. ముచ్చట 'కోగిల' వ్యావహారికము కావచ్చు.

శ్రీరాగం

వీరురచి చెప్పరే యింతివక్కడనములు
పూరకే యారెంటికిని నొనరె నీభావము || పల్లవి ||

తుమ్మిదలో నీలాలో తొయ్యలినెరిగెరులు
పమ్మి యద్దమో చంద్రుడో పసవిమోము
పుమ్మడిఁ దిలపుష్పమో పొగి సంపెంగో ముక్కు
కమ్మటిఁ గలువలో గండుమిలఁ కన్నులు || ఏరు ||

అక్కవలో నిమ్మవంద్లో జవరాలివన్నులు
అక్కజపుబయలో సింహమో నడుము
చొక్కపుబిసములో సొంపుఁదీగెలో చేతులు
చక్కసినుకదిబ(బ్బి?)లో చక్రలో పిఱుఁదులు || ఏరు ||

కందువ నరఁబులో కరికరలో తొడలు
చెందమ్మలో చిగురులో జిగిఁ బాదాలు
ఇందిరాదేవి శ్రీవేంకటేశువురమున విదె
కుండణమో మెఱుఁగో నిగ్గుల యీకెమేను || ఏరు || 72

రేకు 1313

ముఖరి

మరిగించితి వాతని మాయలఁబెట్టి
యరవుగా నేఁ జేకొంటి నిఁక నేమిపేసేవే || పల్లవి ||

అకుమడిచి యిచ్చితి వాతనికి వద్దనుండి
యేకరములాడితివి యంటిలోనను
చేకొని నీయాకుమారి నేవలెల్లాఁ జేసితివి
యీకడ నీయాసోద యింకా నెంతగలదే || మరి ||

లలి నీ వాతనితమ్ములము వెట్టించుకొంటివి

సలిగెతనాల వివె జట్టిగొంటివి

కొలుపు లేపొద్దూఁ జేసుకొంటా నిట్టై వుందానవు

యెలమి నీయాసోద మింకా నెంతగలదే

॥ మరి ॥

పచ్చడములో చొచ్చుక పతి నెలయించితివి

విచ్చవవిది విందాకా వెలసితివి

యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేరె

హెచ్చితి నీయాసోద మింకా నెంతగలదే

॥ మరి ॥ 73

దేవక్రియ

నవిచి పదివేలకు నావాఁదే తాను

వినయానఁ దనకిట్టై విన్నవించరే

॥ పల్లవి ॥

యొక్కడఁ దా నుండినాను యెదలోఁ దలఁతు నేను

మొక్కలాన మఱచున్నా మొక్కుదు నేను

యిక్కువ లంటకుండితే యెచ్చరిక సేతు నేను

పక్కన తన్నుఁ దప్పులుపట్టినా నేను

॥ నవి ॥

యెంతచొద్దు రాకుండినా నెదురులుచూతు నేను

చెంతనుండి వరాకైతే చేచాఁతు నేను

వింతవారిలో నవ్వితే వేడుకలో మెత్తు నేను

యెంతైనాఁ దన్ను నేరములెంచినా నేను

॥ నవి ॥

పవళించి వుండితేను¹ పాదాలు గుడ్డుదు నేను

అవలిమోమై యుంకే మాటాడుదు నేను

ఇవల శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁ డిట్టై నన్ను నేరె

తివిరి తవగుణాలు దిద్దినా నేను

॥ నవి ॥ 74

1. ఇక్కడ కొకవిధుగీత వ్యర్థముగ నున్నది.

శ్రీనివాసాచార్యుల వ్రాసిన పద్యములు

ఎంత నానుధులు చెప్పి విడిచిపోను

కొంతైనా తనిపాదపుగోరి బోలెడలనా

॥ పల్లవి ॥

తనమన్ననే నాచక్కఁడనముగఁ పలుకు

ననిచినరసపొందే నాభాగ్యము

పెనఁగేటితనరతిపెంపే నాసంపద

యని చెప్పరే చెలులు యతనితోను

॥ ఎంత ॥

కరుణించి తాఁ జూచుచేకలది నానింగారము

సరుగఁ దాఁ బై కొనుచే 'సామ్రాజ్యము

సరగఁ దా మెచ్చుచే నాపాశాపుగరగరిక

గరిమఁ దెలుపరే యీకావల విభునికి

॥ ఎంత ॥

కొలుపులోఁ దా నప్పుచే గుట్టు నాపెద్దరికము

కలసేతనకాఁగిరే 'కాచాచిమేలు

యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నన్నునేరె

చెలఁగి యీ విన్నపము సేయరే తనకు

॥ ఎంత ॥ 75

అహరి

ఏల నీగులువదేవే యింతిలో నీవు

వేళవేళ నూడిగాలు వెలయఁగఁ జేయవే

॥ పల్లవి ॥

చూడఁజూడఁ దగులును చుట్టరికము

వాడికలనే పెరుగు వలపులును

తోడనే గుర్రై(ఛై?)తే విక్కు దొరకనము

వీడెమిచ్చి పతితోను వేడుక నెరపవే

1, 2, పాట అక్షరాలు 'నాభాగ్యము' ఇత్యాదిగ నుండునట్టి పద్యములకు 'సామ్రాజ్యము' 'నాభాగ్యము' 'కాచాచిమేలు' ■■■ యుండవచ్చునేమో:

నేయఁగఁజేయఁగ మించు చెలునఁలెల్లా
కాయఁబూఁ గాయ మంటితేఁ గరఁగు మతి
పాయక కాచుకుండితేఁ బంత మీదేరు
అయములంటి మగవి నాసలురేఁచవే

॥ పల్లవి ॥

నవ్వనవ్వ మీదమీద నాటూఁ బ్రయము
పువ్విళ్ళూరితేఁ గోరిక బుప్పతిలును
యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె విన్నును
చివ్వన నిశనిఁ జెంది నేవలునేయవే

॥ పల్లవి ॥ 76

సామంతం

చినవేడుకయ్యా మాకు వింతవింతమీసుద్దులు
మనసు లొక్కటిగాను మాకు నెఱిఁగించవే

॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి నెలపుల నవ్వేపు
యెలమి నాతఁడు నిన్ను నేమిసేసెనే
బలిమి నూరకె నీవు పలుమారుఁ బెనఁగేవు
అలరినమీచెనకు లవి యెటువంటివే

॥ చిన ॥

అంబకుముట్టకుమవి యానలెల్లాఁ బెట్టేవు
యింటిలో మీ చయ్యాటా లేరీతివే
వొంటినుండి మీలో మీరు వొద్దికై వేడుకొనేరు
దంబలై మీరాడినపంతము లెటువంటివే

॥ చిన ॥

కన్నునన్నలుగఁ దారుకాణలకుఁ జొక్కేవు
మన్నించి నిన్నెటువలె మరిగించెనే
యెన్నఁగా శ్రీవేంకటేశు నెనసి పెండ్లాడితివి
అన్నిటా మీసమరతు లవి యెటువంటివే

॥ చిన ॥ 77

సామంతం

అందరికిఁ దారుకాణ లోఁగదరె చెయలాల
పొందుగా నీరీతుల భోగించుచే నేరుపు

॥ పల్లవి ॥

వినయముతోఁ జెప్పినవిందు కడుఁగడుఁజవి
ననువుతో వచ్చిననవ్వుచవి
మనసురా మాటాడినమతన మెప్పుడు (జవి
పనివుని వలచినపతికి సతికిని

॥ అంద ॥

యితవుతోనాడించేయెడఁచూటలే ఇంపు
తతి నెదురుచూపులతమక మింపు
చతురతఁ బెనఁగేటివదనపుఁజేత లింపు
అతికాంక్షమెఁగేటియాలికి మగనికి

॥ అంద ॥

గుట్టుతోడఁ గూరిముల గొనరుచే వేమక
చుట్టుక రతుల మెప్పుడుచే వేమక
వాట్టుకొన్నకూటముల నెమ్మగిలుచే వేడుక
అట్టై శ్రీవేంకటేశ కలిమేలుమంగకూ

॥ అంద ॥ 78

రేకు 1314

తైత్తిరి

ఏమని చెప్పుదునే యింతులాల మీతోను
కామించి యాతఁడే నన్నుఁ గరుణించిఁగాక

॥ పల్లవి ॥

కొమరెవలపు లోలో గుబ్బతిలుకొంటాను
తమకమే రేఁచుఁగాని తనియఁగనియ్యదు
తిమిరేటితలపోత తీగెలువారుకొంటా
మమతలే పెంచుఁగాని మఱవఁగనియ్యదు

॥ ఏమ ॥

నేనుకొన్నపొంతులు చేగలుదేరుకొంటా

ఆనలే పుట్టించుగాని అంపారనియ్యదు

నేనవెట్టినవేడుక నిగ్గువాపుకొంటాను

వానిఁ బెనఁగించుగాని వదలఁగనియ్యదు

॥ ఏమ ॥

పాయనిచుట్టరికము పచ్చిదేరుకొంటాను

కాయము చొక్కించుగాని గద్దించనియ్యదు

పాయపుటలమేరమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు

యాయెడ నన్నెలఁ దగు లెడయఁగనియ్యదు

॥ ఏమ ॥ 79

కురఁ(రం?)జి

ఎఱుగుకోవే నీయెమ్మెలు చాలు

మఱియింక దూరకువే మగఁడు నాపాలు

॥ పల్లవి ॥

పలుమారుఁ జూపకువే పంకాలు

వెలయ వింతలేటికి వేసాలు

పెలువనై యాడకువే వింకాలు

చెలువుఁ దిన్నిటా నాటఁ జేసినారే మేలు

॥ ఎఱుఁ ॥

అయనాయఁ జెప్పకువే పంకాలు

పాయ నాకని నేను పగలు రేలు

నీయందుఁ గంటిమే కడునేమాలు

యాయెడఁ బెట్టె నా కాకఁ దీదె నేనపాలు

॥ ఎఱుఁ ॥

చేసె నాకుఁ జూడవే సింగరాలు

వానులు నెరపకువే వట్టిమాయలు¹

జానకో నంమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు

మోసపోక నన్ను నేరె మోహన కిదె కీలు

॥ ఎఱుఁ ॥ 80

1. పాట అంతటా పాటించినగుడుపూర్వకాంత్యప్రాస దెబ్బతిన్నది. 'వట్టి మాయలు' అనునది ఏలరేదు.

పరాశి

ఇవీ గొన్ని నేరిచితి విసుమతపడుచవు

అవరాలవై తివి సాదించనోపుదువే

॥ పల్లవి ॥

నెలపురి నవ్వుకొంటా సిగ్గులుపడుకొంటాను

తలకొని పతికెంత తమిరెచేవే

కలువల వేసుకొంటా కడునన్న సేసుకొంటా

వలపులు చల్లచల్ల వలలఁబెట్టేవే

॥ ఇవి ॥

కన్నులారుచుకొంటాను కరిలు చెప్పుకొంటాను

పన్నుక యాతప నెంతత్రమయించేవే

చన్నులు చూపుకొంటాను సంగడిఁ గూచుండుకొంటా

తిన్ననిచేతల నెట్లు తేలిం చేవే

॥ ఇవి ॥

సరసములాడుకొంటా చవులుచూపుకొంటాను

పెరరేపుల నెందఁకా బెల్లించేవే

అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగపతి

యిరవై నన్నేత నిక నేమిసొలసేవే

॥ ఇవి ॥ 81

సామంతం

నీచిత్తము నాభాగ్యము నీవెట్టయినా జేయి

కాచుకున్నదాన నీకుఁ గరుణించు మీతను

॥ పల్లవి ॥

మనసురాచియట్టిమాట రెన్నియాడినాను

పనిమాటచేకాని బాఁతి గావు

తనివిలేనియట్టితమక మెంతవెంచినా

పెనఁగులాటకునుబెట్ట తల మానును

॥ నీచి ॥

పెలవుగావియట్టిచేత రెన్ని సేసినాను
అలమటలేకాని యందము గావు
వలసనికోరికలు వాములెంత వేసుకొన్నా
తలకొన్నవలపులు తనియనేలిచ్చును ॥ నీచి ॥

ఆయముసోఁకనినవ్వు లవి యెంతనవ్వినాను
కాయకములేకాని దాఁకదు
పాయపుటలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
యాయెడ నన్నేలితివి యిఁక నిన్ను మెత్తును ॥ నీచి ॥ 82

నాదరామక్రియ

నేరుప రిన్నిటా నీపె నీకే తగు
సారపుచక్కెరబొమ్మచంద మిట్టిదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ఐంగారువంటిది చెలి వదారుగళల మించు
ముంగారుమొయిలువంటిది ముద్దుగురును
ఆంగపుహంసవంటిది యదుగులుపెట్టేచోట
రంగుగ నీకు నేమని రచ్చఁ బొగదేమయ్యా ॥ నేరు ॥

కోవిలవంటిది సతి కోమలపుటెలుఁగున
పూవువంటిది వానవబుగులుకొను
పావురమువంటిది గొబ్బినఁ బిల్చునకువచ్చు
వేవేల కీపె నేగతి పుష్పతించేమయ్యా ॥ నేరు ॥

దిలుకవంటిది యింతి చేరి వజ్రకఁగనేర్పు
చిలుకువంటిది రతిఁ జిక్కించుఁ గూడి
అలమేలుమంగపతివైనశ్రీవేంకటేశుఁడ
యెలమి నీకెఁ గూడితి వెంతగొనాదేమయ్యా ॥ నేరు ॥ 83

పాడి

మనసుకు మనసే మరి తారుకాణగాదా

విను నే వింతేసి తా నేరము లెన్నితివి

॥ పల్లవి ॥

చెలరేగి నీ విక్కడఁ జింతించే వెవ్వతెనో

తలఁపులో నాపె నిన్నుఁ దలఁచఁబోలు

పుంకించె నీమేను పొంచి యూరకుండి యుండి

మెలుఁత జాజిననలు మీఁదెత్తఁబోలును

॥ మన ॥

కోరి యెవ్వతెనో నోర గుణించుకొనేవు నీవు

పేరుకొని యాపె నాడఁ బిలువఁబోలు

పేరదిగా నీచెక్కులఁ బెంజెమటలు గారీ

యేరీతిలో పన్నీరు నీ కెక్కించఁబోలును

॥ మన ॥

చెంది యెవ్వతెకుఁగానో నెంపుల నవ్వేవు

కందువ నిన్నాపె నవ్వెఁగాఁబోలును

అందపుశ్రీవేంకటేశ అంమేల్మంగవతివి

పొందితి నన్నాకె నీకుఁ బూచుకుండఁబోలును ॥ మన ॥ 84

రేకు 1315

ధన్నాని

॥౧॥ తలువాతిపను లింక నీకే తెలుసును

యెటువలెనైనాఁ జేయు మెదురాడ నీకును

॥ పల్లవి ॥

చేసిననావిన్నవము చిత్తానఁ బట్టెనో లేదో

అసల నెక్కడ పరాత్తైవుంటివో

వేసరక నాతో పొందు వేడుకాయనో లేదో

యేసుద్ది నెఱుంగ నీయిచ్చలోనిదానను

॥ ఇది ॥

యిట్టై నాతో కాపురము ఇతనాయనో కాదో
 నెట్టిన నెటువంటివి నీకుఁ బ్రియమో
 జట్టిగొన్ననా సేవలు సమ్మతాయనో కాదో
 యెట్టితా నెఱుగ నీయిచ్చలోనిదానను

॥ ఇట ॥

నెమ్మి నాచక్కఁదనము నీయిడువచ్చునో రాదో
 కమ్మర నాకు నీదయ గలుగుచెట్టో
 సమ్మి యలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
 యెమ్మె లెఱుగనియాల నీయిచ్చలోదానను

॥ ఇట ॥ 85

భూపాళం

ఎక్కడ పరాకు నీకు యెన్నితేవు పనులు
 దిక్కు నీవే యిందరికి దేవరాయా

॥ పల్లవి ॥

గుత్తపుగుబ్బలాడి నీకొలుపుకు వచ్చినది
 కొత్తలుగాఁ జూడవయ్య కొడెకాడ
 పుత్తడిబొమ్మవంటిది పూచి నీతో మాటలాడి
 చిత్తగించి వినవయ్య సింగారరాయా

॥ ఎక్క ॥

చిమ్ముఁజూపులాడి యదె చిరునవ్వులు నవ్వీని
 నెమ్మది లాలించవయ్య నెరతనీడ
 పమ్మి చంద్రకళవంటిపడఁతి నన్నలుదేసీ
 సమ్మతిఁ జేకొనవయ్య జాణరాయా

॥ ఎక్క ॥

కూడె విన్నుఁ జేతలాడి కుచ్చి కాఁగిటను వించి
 విదె మియ్యఁగదవయ్య వేడుకకాడ
 పాడితో నలమేల్మంగపతిని నన్నేలితివి
 చేడియ నీపె నేలుము శ్రీవేంకటరాయా

॥ ఎక్క ॥ 86

పాడి

మెలుఁత నిన్నిటాను మెచ్చితి నేను

పలియించె నేఁడు నాభాగ్యమెల్ల నిపుడు

॥ పల్లవి ॥

తరుణి నీమాటలు తారుకాణ చచ్చెనే

నెరజాణతనములు నేర్చు నతఁడు

సొరిది నాతో నీవన్నసుద్దులెల్లా జెప్పెవే

పొరిఁ జక్కఁదనములు పోగై నవాఁడే

॥ మెలు ॥

కాంత నీవు నేనేవువకారము నీదేరెనే

వంతుతో నావున్నాడను వచ్చె నతఁడు

సంతోసమునేసి నాకు చనవెల్లా విచ్చెనే

యెంతెంత వానిగుణ మేమనిచెప్పుచునే

॥ మెలు ॥

చెలి నీవు పొడఁబరచినమేలు దక్కెనే

పలుమారు నన్నఁగూడి పాయఁ డతఁడు

అరిమేలుమంగపతియైనశ్రీమేకరేకుఁడ

కలిగె నానిక గెకొంటి వేడుకలు

॥ మెలు ॥ 87

తైరవి

చిత్తానఁ బెట్టుకోవయ్యా నేనిననానిన్నవము

నత్తుగ నన్నేలితివి జాణవు నీవొడువు

॥ పల్లవి ॥

యెంతెంతచక్కఁదనాన నెక్కుఁడగా మెరసిన

కాంత గుణవంతురాలు గావరెను

వంతుకుఁ జూచితే నుప్పు వడిఁ దెల్లనై యుండితే

సంతతము కప్పురము సాటివచ్చినా

॥ 88 ॥

నిగిడి మగువ యెంతనేరుపరియైనను
మగవి కిచ్చకురాలై మనవలెను
పొగరుగలుగుటమ్మిపువ్వు లెన్ని ముడిచినా
తగినజాజులవలె తావి యంటినా

॥ చితా ॥

సతి యెంత జవ్వనాన జడియుచునుండినను
రతికేలిఁ జిత్తముఁ గరఁగించవలె
షితి నలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
నరమై కొక్కెరలు హంసలఁ బోలినా

॥ చిత్రా ॥ 88

ముఖంబు

చూచితే గోలగాని జాటుదినా లిన్నియును
చేచేత నీపెచేతలు చెప్పఁ గొత్తలయ్యా

॥ చిత్రా ॥

మాటలఁ దేనెలు గారీ మలసితే సిగ్గుదేరీ
తేటలై కనుచూపులఁ దెల్లవారివి
కోటిసేయ నిన్ను నీపె కూరిములు గొనరీవి
నీటున నెన్నఁ దింటేసి నేరిచెనోకాని

॥ చూచి ॥

నడక నందెలు వాఁగీ నవ్వితే వెన్నెల రేఁగీ
తడవితేఁ గొప్పు తుమ్మిదలు మూఁగీవి
వడిగాఁ జెరుకుట వలపుల నిన్ను నాఁగీ
కడు నెటులాఁ గతలఁ గఱచెనోకాని

॥ చూచి ॥

కొనగోరు నీపైఁ జిమ్మి గుబ్బచన్నులనుఁ గుమ్మి
కినియక విన్నునే కాఁగిటఁ గమ్మివి
పనితో నలమేల్కొంగపతిశ్రీవేంకటేశుఁడ
మౌనమిది నన్ను తా నెట్టెఱిగెనోకాని

॥ చూచి ॥ 89

మేఁదబోళి

కోమలిరో యింతులకు గుట్టు వలదా
యేమే నవ్వులు నవ్వే విందరిలోనాను "పల్లవి"

కాఁపురాలుసేసేవారు కలరుగాక నీవలె
చేపట్టి మన్నించెనంటాఁ జెప్పుకొందురా
యేపొదూఁ బాయకవుండి హెచ్చవలతురుగాక
పైపై వెల్లవిరిగాఁ బచ్చిసేసుకొందురా "కోమ"

ఇల్లాండ్రయినవారు ఇంటిలో నుందురుగాక
పెల్లునఁ జేత లంగడిఁబెట్టుకొందురా
మెల్లనే సేవలుసేసి మెప్పించుకొందురుగాక
పల్లదాన గర్వములు పఠారించుకొందురా "కోమ"

తగులుగలుగువారు తతిఁ గూడుదురుగాక
మిగులా నీయెమ్మె లిద్దె మెరజుంతురా
జిగి నలమేల్మంగమోఁచినశ్రీచేంకచేతుఁడు
తగ నన్నునేలె నీమగఁడనుకొందురా "కోమ" 90

రేకు 1316

రీతిగోళ

ఇంత నేరకుండితే విన్నెవ్వ రెరుఁగుదురమ్మ
వింతలెల్లాఁ జూచిచూచి వెరగయ్యా మాకు "పల్లవి"

నేయరావిపూడిగాలు చేసిచేసి యాతని -
ఆయములు గరఁగించిఁజాలనైతివే
చాయల నేపొద్దూ! మోముచక్కటిఁ గొలుపునేసి
పాయరావిచుట్టమనై పనిగొంటివే "ఇంత"

అనరావిమాటలెల్లా నాదియాడి కళరేచి
 ఘనువికిఁ జనవరికాంతవైతివే
 చెనకి యాతఁడుసేవేతలెల్లా నొదిగట్టి
 యెనలేక యందరిలో నిట్టె దొరవైతివే

॥ ఇంత ॥

తలఁచరావిరతులఁ దగిలి కూడికూడి
 కలికితనాలఁ గతకారివైతివే
 అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
 యెలమి నన్నేరె పిపూ నిండుకు మెచ్చితివే

॥ ఇంత ॥ 91

రామక్రియ

ఏదనుండి వచ్చినాఁడే యీదకుఁ దాను
 వీడెమిచ్చిఁ జూడవే వేసాంవాఁడు

॥ పల్లవి ॥

వెలరేవివలపులవేడుకకాఁడు
 కలికితనాలమంచిగయ్యాకివాఁడు
 చలమరిసరసాలజాజరకాఁడు
 చెలువుఁడు వీఁడుగదె శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ ఏడ ॥

కొనబుతనాలతోడికోడెకాఁడు
 నినుపునవ్వులునవ్వేనీటులవాఁడు
 చానరినవరముల¹ పుదారికాఁడు
 చెనకులవాఁడుగదె శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ ఏడ ॥

గొల్లెతలమానములకొల్లకాఁడు
 పిల్లదొరులూఁదేటిపిన్నవాఁడు
 యెల్లగా నలమేల్మంగనేరినవాఁడు
 చెల్లుబడి వీఁ(వాఁ?)డుగదె శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ ఏడ ॥ 92

1. పుదారికాఁడు = పదారుడు కావచ్చు.

నారాయణి

చెల్లెఁబో యేమయ్యా యింత నేతురా నీవు

వెల్లివిరిఁ దమకాన వేఁగించిఁ దాను

॥ పల్లవి ॥

చిప్పలవంటికప్పులచెలి నీ కెదురుచూచి

యెప్పుడు వత్తువోయంటా నింటా వాకిట

చొప్పుగా నీ పీపెతోను ¹జా(జూ?)జాలాదే దెఱుగదు

చొప్పుగా నీదాక నమ్మివున్నది దా నాడను

॥ చెల్లెఁ ॥

అంతరంగపుటాసల నట్టె నీవు గూడేవంటా

మంతనానఁ దలపోసి మంచముమీఁద

యింతులపాట వింటా నీ విందునుండే దెఱుగదు

చెంత నీవేళ గాచుక చెలఁగిఁ దా నాడను

॥ చెల్లెఁ ॥

వెలినుండి నీవు రాఁగా వేడుకతో నవ్వు నవ్వీ

అలసతి వెంటవచ్చే ద దెఱుగదు

అలమేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశుఁడ

కలసితి విప్పుడంటా సొలసీఁ దా నాడను

॥ చెల్లెఁ ॥

కంకరాభరణం

చెలికత్తెవు నీవేమి నేసినా దోసము గాదు

తొలుసారే యింతేసిపొందులు నే నెఱుగను

॥ పల్లవి ॥

పూరకే తాఁ గతచెప్పి నూఁకొనవే నామారు

చేరి యెఁ(యం?)ర దంటగాను చిన్నదానను

తేరకొన నన్నుఁజూచి దిగ్గన మోము చూపవే

నేర సంతేసి తనతో నెరవాదితనము

॥ చెలి ॥

వాడివట్టి తీసి నామా రొద్దఁ గూచుండఁగదవే
 చిడుముడి నందుకై నిగ్గయ్యా నాకు
 విదెమిచ్చి నందుకొని వేగమె నాకొసఁగవే
 గుడిగొన్నకొత్త పెండ్లికూతురను నేను

॥ చెలి ॥

యెవ్వన గిరిగించి నామారు నీవు నవ్వవే
 ఇలువెళ్లకబోగించేఇల్లాల నేను
 మేలుమంగపతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడు
 కలసె నన్నిట్టే మెచ్చఁగదవే నేఁ గోలను

॥ చెలి ॥ ౪౪

మాళవిగౌళ

ఎటువలెఁ బొగడినా నిన్నిటికిఁ దగినది
 పుటిజించె మేలుమేలు కంటిమి యీవేడుక

॥ పల్లవి ॥

చెలిచన్నులబలిమి సింగరానకుఁ గలిమి
 అలరుఁగన్నులచూపు ఆసలదాపు
 నిలుపుఁక్కఁదనము నెమ్మి దాఁచినధనము
 కులుకుఁగుత్తిసొంపు కోవిలలగుంపు

॥ ఎటు ॥

కాంతవెట్టినకొప్పు గండుదుమ్మిదలకప్పు
 చెంత నెన్నడిమికిలు సింగముఁ బోలు
 యెంతే పిలుఁడుతీరు ఇంచువిలుతునితీరు
 వింతచిరునవ్వులాగు వెన్నెలపోగు

॥ ఎటు ॥

లేమసాదములసోగ లేతచిగురులో చేఁగ
 భూమిలో మించె యీయమ్మ పుత్తడిబొమ్మ
 అముక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
 ప్రేమ నేరితివి పొందు బెరసినవిందు

॥ ఎటు ॥ ౪౫

బౌ?

నెలవిచ్చితి నీకు నీచేతలకెల్లా లోమ

నెలవుల నవ్వుకొంటా ' సిగ్గువడ కిప్పుడు

|| పల్లవి ||

కోరి నీవెవ్వెతే దెచ్చుకొవినా నే వలదన

యారావియావు లిచ్చినా నేమీ వసను

సారె నీకు నాపెకును సమతారుకాణలాయ

చేరి నామొగము చూచి సిగ్గువడ కిప్పుడు

|| నెల ||

మఱి నెవ్వతెతోనైనా మాటలాడు నోరార

గుఱిగాఁ దొడపైఁ బెట్టుకొని లాలించు

మెఱసి నీ కాపె తొల్లె మేనవనినెగాఁబోయి

చిఱుఁజెమటలతోడ సిగ్గువడ కిప్పుడు

|| నెల ||

తలఁచుకో యింకా నీతరుణి నెవ్వతెనైనా

చలివాని కూడిమాడి సరసమాడు

■ మేలుమంగపతివై నశ్రీవేంకటేశుడ

చెలఁగి నన్నేలితివి సిగ్గువడ కిప్పుడు

|| నెల || 96

రేకు 1317

అహరి

అదరించి మంచిమాట లాదేఁగాక

భేదమునేయ కాతవిఁ విలువవే చెలియా

|| పల్లవి ||

కోరేటికోరికలెల్లా గురియైయుండేటివాని

సారవుమోవితేనె లొసఁగేటివాని

చేరి చేతులెత్తి నాపై నేనలువెట్టినవాని

తూరి యేమిసేసినాను దూరనెట్లు వచ్చునే

|| అద ||

1. సిగ్గువడకు(ము) + కిప్పుడు. అన్నిచరణాంతములం దింతే.

శ్రీ లక్ష్మీపాక అష్టమాచార్యః

కూడిపాయరావినెట్టుకొన్నచుట్టమైనవాని
 వీడెముపొత్తుకు లోనై వెలసేవాని
 జోడుగూడేయాసలకు చోటై యుండేటివాని
 యేడనుండివచ్చినాను యెట్టు దూరవచ్చునే " అద "

నరున నాకాగిటికే సతమైయుండేటివాని
 మరిగిననామనసుమర్మపువాని
 పరగ నలమేర్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుని
 తొడల నన్నేల విడిచి దూరనెట్టువచ్చునే " అద " 97

భైరవి

వీడెమియ్యఁగదవే విభునికిని
 వేడుకలు గొనసాగె వెరగు లిడినేలే " పల్లవి "

చేరి యాకతాన నుండి సిగ్గులువడఁగనేలే
 కోరి వావిచెప్పి మరి కొంకఁగనేలే
 సారెఁ బియ్యద జారీని చక్కఁబెట్టుకొనినేలే
 తాడుకాణాయఁ బొండులు తరితీపులేలే " వీడె "

చప్పుక మోముచూచి తలవంపు లిడినేలే
 కొప్పు వీడె గొణఁగుతాఁ గొవరనేలే
 చిప్పిలఁ జెమట లుబ్బెఁ జిమ్ముచుఁ బెనఁగనేలే
 వొప్పుగా మర్మము లంటె వొడఁబాటులేలే " వీడె "

పొత్తులవిడెము లంది పొంతనా లడుగనేలే
 గుత్తపుగబ్బల నూఁది కొడుకనేలే
 బత్తితో నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
 చిత్రగింటి విన్ననేలే చేసన్నలేలే " వీడె " 98

ముఖారి

ఒకరిపై నెపము వేరొకరిపైఁ జూపేవు
యెకనక్కలకు నాపె నేమీననఁజాలతే || పల్లవి ||

పక్కసఁ గాంత చన్నులు పయ్యదతో దాచుకోఁగా
జక్కవపిట్టలనేల సాదించేవయ్యా
మక్కవ నాపె సిగ్గుతో మాటలాడకుండితేను
ఇక్కడ గూటిచిలుకనేలక్ష్యిచ్చేవయ్యా || ఒక ||

ఇట్టిచేతలు చూచి ఇంతి మోము వంచితేను
చుట్టుక యద్దమునేల సొలసేవయ్యా
పుట్టిపడ నాపె నిన్ను ఇరుటునఁ జూచితేను
పట్టి చకోరాలతోడ పంతమేలాదేవయ్యా ఒక ||

నిడుఁగొప్పు వెట్టుకొని నెలఁత విక్కింటాను
గండుఁడుమ్మిడలఁ జెనకఁగనేయ్యా
అండనే శ్రీవేంకటేశ అరిమేల్ నుంగపతివి
దండి గవఁగూడి యాపెచక్కఁదనము మెచ్చేవయ్యా || ఒక || 99

బొళి

ఎంత వోరుచుకుడినా నెఱఁగవు నాముందర
ఎంతలుగా నెంతేసి వేసాలు నేసేవే || పల్లవి ||

వన్నెలు వెట్టుకొంటేనే చానికత్తె వైశవా
చన్నులు గొప్పరై తేనే జాణవైతివా
సన్నపుచీర గట్టితే సరి దొరవైతివా
ఇన్నిటా నాపతితోడ నేమిమాటలాదేవే || ఎంత ||

క్రిగికగంవి బాగా కావచ్చులరేదు.

విక్కుగొప్పు పెట్టితే నేరుపరి వైతివా
 పుక్కిట విదె ముంచేనే భోగివైతివా
 చెక్కిటఁ జేయిదుకొంచే చేతలాడివైతివా
 ఇక్కడ నితనితోడ నేమినవ్వేనే

॥ ఎంత ॥

నంగడిఁ గూచుండితేనే చనవరివైతివా
 అంగలు పోకించితే నొయ్యారివైతివా
 చెంగట నలమేల్మంగఁ జెంది శ్రీవేంకటేశుడు
 యంగితమెఱిగి నన్ను నేరె నేమినేనే

॥ ఎంత ॥ 100

తెలుఁగుఁగాంభోది

ఇన్నిటికి మూలము ఇతఁడు నారమణుఁడు
 కన్నులారఁ జెలులార కనుఁగొంటిరటరే

॥ పల్లవి ॥

తనివోనియాసలు తమకానకు మూలము
 ననుపులు చుట్టరికొనకు మూలము
 చెనకినచెనకులు సిగ్గులకు మూలము
 వినయాలు సురతపువేడుకకు మూలము

॥ ఇన్ని ॥

కొనరుఁజూపురెల్లాను కోరికలకు మూలము
 కనరుజంతెలు మచ్చికకు మూలము
 ముసిముసి నవ్వులు ముచ్చటలకు మూలము
 పొనఁగినవరసాలు ¹ పొందులకు మూలము

॥ ఇన్ని ॥

తలపోతలు మదనతంత్రములకు మూలము
 లలిఁ దాలిములు ² పొందులకు మూలము
 అలమేలుమంగపతియైన శ్రీవేంకటేశుడు
 కలనె; నన్నిటా చెప్పఁ గతఁడు మూలము

॥ ఇన్ని ॥ 101

పాడి

అంగనలఁ గనుఁగొంటే నాచారా లెక్కడ నుండు
సంగతి గాదన్నఁ బోక పాకిరి దెలిపేవు || పల్లవి ||

మనసువచ్చినాపెతో మాటలాడకుండేవా
ననుపుగలచోటను నవ్వకుండేవా
చనవరిదానిమోచి చవిగొనకుండేవా
యెనయ నెందూ నంటాను యేల పెట్టే వానలు || అంగ ||

కొలుపుకు వచ్చినాపెఁ గోరి చూడకుండేవా
అలమి పైకొన్నదాని నంటకుండేవా
వలచివచ్చినదానివసము గాకుండేవా
పలుమారు నాతో నీవు బాసలేల నేనేవు || అంగ ||

కడుఁబ్రేమగలయాపెఁ గాఁగిలింపకుండేవా
వుడివోనికూటముల కూరకుండేవా
అదరి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మొంగవతివి
యెడయక నన్నేలితి వే లొడఁబరచేవు || అంగ || 102

రేకు 1318

సామంతం

తానే యెఱుఁగుననవే తరవాతిపనులెల్లా
నే నేమిచెప్పేఁ దనకు నేరిపేనా ముద్దులు || పల్లవి ||

చిత్తములో తమకము చిమ్మిరేఁదఁగా
నొత్తి యణఁచేనంటే నొద్దికయ్యానా
గుత్తపుగుబ్బలు పైపై గొప్పలు గాఁగా(గాఁ)
బొత్తుగాఁ గొంఁదివెట్టి బుద్ధిచెప్పవచ్చునా || తానే ||

కన్నులఁ జూచేయాసలు కన్నమఁగాను

వన్నెలఁబట్టి నెఁ(నెం?)తైన వసమయ్యానా

తిన్నవివయసు తరితీపుసేయఁగా

పున్నతి నందులకు నూరకుండవచ్చునా

॥ తానే ॥

వీనుల విన్నవినికి వేగిరించఁగా

అనుకొన్న కోరికలు ఆపవచ్చునా

పూని యలమేల్వంగవిభుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు

మేనవానితో నన్నెర మెచ్చుక డవచ్చునా

॥ తానే ॥ 103

రీతిగాళ

పుట్టఁగాఁ బుట్టినవి పొలఁతుల కీగుణాలు

నెటవ నీ వేలితేను నే నమరె యుండును

॥ పల్లవి ॥

పున్నతి నఁదికాంత లొకరొకరిఁ గలఁచెను

నన్నల నుప్పతింతు న సాదింతురు

విన్నకన్నవారితోడ వెంగెములాడుదురు

పన్ని పతిపైఁ బెట్టి పంగింతురు

॥ పుట్టఁ ॥

ముందిరికి వచ్చితేను మూతులు గిరుపుదురు

నిందిరతురు పూరకే నెపా రెంతురు

అంది నింగారించుకొంటే నటుమోమై నవ్వుదురు

యెందు మేలు గలిగిన నీనడింతురు

॥ పుట్టఁ ॥

చక్కఁదనా లీడుచూపి నజఁగులు లాలుతురు

విక్కిచూతురు యెమ్మెలు నెరపుదురు

పక్కన నలమేల్వంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ

ఇక్కడ నన్నేలినందు కిఁక మెచ్చుకొందురు ॥ పుట్టఁ ॥ 104

పాడి

గుట్టుసేసుకో నీలోలో గుబ్బతిలీ వలపులు
చుట్టరిక మేవేళ చూపినో నీకును

॥ పల్లవి ॥

చిప్పిలువిగ్గులతోడఁ జెలి నీయొద్ద నిలిచె
కప్పుకొనెఁ బయ్యద జంగళముగాను
విప్పినదోసిట నీకు విడెమియ్యవచ్చె నదె
యెప్పుడు మోమెత్తి చూచి యెనసీనో నన్నును

॥ గుట్టు ॥

తనివోనితమితోడ తనసింగరాలు చూపి(పె?)
పెనుఁగొప్పు మఱఁగుగాఁ బెట్టెఁ జెంపల
పనిపూవి వేడుకతోఁ బాదాలొత్త లాచీనదె
మనసిచ్చి యేపొద్దు మాటాడీనో నీతోను

॥ గుట్టు ॥

కడకంటిచూపులతోఁ మ్మటి విన్నఁ గొనరె
చిడుముడి చిటునవ్వు చిందుకొంటాను
అదరి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగపతివి
యెడయక నన్నేలిల వెన్నఁడు తాఁ బొందీనో

॥ గుట్టు ॥ 105

శుద్ధవసంతం

ఎంత చెప్పినా మానఁడు యిదేమే తాను
చెంతనుండి నామీదఁ జేయివేసీఁ దాను

॥ పల్లవి ॥

యెక్కడనుండి వచ్చెనే యీతఁడు నన్నుఁ బొదిగి
చక్కఁదనము వొగిడి సారెసారెకు
విక్కివిక్కి నన్నుఁజూచి నే నిగ్గుతో నుండఁగాను
వెక్కసాన నవ్వుకొంటా వీడెమిచ్చి నాకును

॥ ఎంత ॥

యెన్ని నేరుచుకొన్నాడే ఇప్పు డీమాయకాడు నా-

చన్నులు పయ్యడి గప్పి జారెన్నటాను

చిన్నివిమ్మపంట వేసి చేరి నే నొద్దించుకోగా

కన్నెపడుచను యేల కాకునేసీ నన్నును

॥ ఎంత ॥

యేమి జాణతనమే తా నిదె శ్రీవేంకటేశుడు

మోము వలచగానే నాకు ముడిచీ గొప్పు

అముక యలమేల్మంగవనగానే నన్నుగూడి

ప్రేమముతో వేడుకకు బేరడిగీ నిన్నును

॥ ఎంత ॥ 106

అహిరి

మావనమా బుద్ధిచెప్ప మరి సీయెం(యెం?)తవానికి

నీవే యెఱిగి పతికి నెయ్యములు చూపవే

॥ పరివి ॥

మల్లాడేకోపక తెను మట్టుకు దేవచ్చుగాని

చల్లజంపులాడినై తే సాదించరాదు

తెల్లమిగా గోలదాని దీరుకు దేవచ్చుగాని

వొల్లనే జూటుదాని నొడబరచరాదు

॥ మావ ॥

చలమరిదానినై నా చాయకు దేవచ్చుగాని

పలువినయపుదాని గెలువరాదు

సొలసి ఎంతపుదాని సూటికి దేవచ్చుగాని

లలి నాలిదానిగుట్టు దెలియగరాదు

॥ మావ ॥

వెట్టిచేరిలాడినై నా వీరకు దేవచ్చుగాని

చుట్టపుసూడుధాని జొళ్ళించరాదు

పట్టి యలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరు-

నిట్టె కూడితివి నిన్ను నీకే దూరరాదు

॥ మావ ॥ 107

గాళ

చెప్పినట్లు నేనే వికః జేతికి లోనైతివి
చప్పుడు నేయకు మిక నటలకు నోపను " పల్లవి "

నవ్వలెంత నవ్వేపు నానానతులఁ గూడి
రవ్వ లెల్లఁ జేసితివి(వి) రపమాయను
తవ్వకు తొల్లిటిపొందు తడవాయ వికనేల
జవ్వనము జాలువారీ నటలకు నోపను " చెప్పి "

మాట రె(లెం)దాకా నాదేవు మగువల ఇండ్లు చొచ్చి
పాటిండితివి దూరు నీపాలాయను
వాటము నేయకు వాన వడిబడి వికనేల
సాటివచ్చె సుద్దులెల్లా నటలకు నోపను " చెప్పి "

చూపులేమి చూచేవు సుదతుల వెంటఁ దెచ్చి
కాపురా రీదేర్చితివి కతలాయను
రాపుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁగూడితివి
వాపలము నీకేడది నటలకు నోపను " చెప్పి " 108

రేకు 1819

వరాళి

నీకు నేము ¹ బాఁతెయ్యేమా నేఁ దివుడు
అకుమడిచిమ్మంటా నానలు రేచేవు " పల్లవి "

పిందుచెప్పేయాపె నిన్ను విడిదికిఁ బిలుచుక
మందలించి వొయ్యనే మరిగించెను
పందేలువేసి నీతో పగడసా లాడియాడి
కందువై నరతులరెక్కలు మోపెను " నీకు "

పెక్కుకావితే లోనగి పీటపైఁ గూచుండఁబెట్టి
గక్కన నీమననెల్లఁ గరఁగించెను
చిక్కించి చుట్టరికాలుచెప్పి విదెములువెట్టి
దక్కఁగొని విన్ను నిట్టై తగిలించుకొనెను

॥ నీకు ॥

యిచ్చగించి పాదాలొత్తి యేకతానఁ దెరఁగిసి
మెచ్చులుగాఁ గాఁగిలించి మెప్పించెను
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గూడితివి
తచ్చి తా నాపొందు నీకుఁ దలఁపించెను

॥ నీకు ॥ 109

కన్నడగోళ

నీమని చెప్పేమయ్యా ఇదివో మాకాఁపురాలు
నీమేలలోనివారము నీచిత్త మీఁతను

॥ పల్లవి ॥

తలచితే తలఁపులు తగులములై యుండు
పలికితే మాటలు పచ్చిదేరును
మొలచితే సిగ్గులు ముదిరి తీగెలువారు
వలచితే వలపులు వాములకొలఁదులు

॥ ఏమ ॥

పెంచితే ప్రియములు పెరిటలై పెరుగును
వంచుకొంటే నవ్వులు వరదవారు
నించితేఁ దమకములు విందుబంధారములొను
ముంచితే జన్మనాలు మోపులకొలఁదులు

॥ ఏమ ॥

తనిసితేఁ గోరికలు తప్పక దైలువారు
మునిసితేఁ బంతములు ముప్పిరిగొను
యెవనితి విటు నన్ను వింతలో శ్రీవేంకటేశ
గొనకొన్నరతు లివి కోట్లకొలఁదులు

॥ ఏమ ॥ 110

కాంబోధ

చెప్పరావినేరువులచేతలవాడవు నీవు

నెప్పువ విన్నుఁ గొనర నే నెంతదానను

॥ పల్లవి ॥

నంటున నీ వడుగఁగా నావావి చెప్పితిఁగాక

యింటికి విన్నుఁ బిలువ నెంతదానను

అంటిముట్టి సరసములాడఁగాఁ బైకొంటిఁగాక

జంటలై నీతోఁ బెనఁగ నరి నెంతదానను

॥ చెప్ప ॥

నీచిత్రానఁబెట్టి ముప్పించఁగా మాటాడేఁగాక

యేచి విన్నుఁ బలికించ నెంతదానను

కాచుక నానంకఁ జూడఁగాఁ గానుకిచ్చితిఁగాక

లాచి నీతోఁ బొఁ(బొం ?)దువేయ లలి నెంతదానను ॥ చెప్ప ॥

వినఁగానే 'వినపాలు వేమూరుఁ జేసితిఁగాక

యెఁసి విన్ను నే మించ నెంతదానను

మమఁద శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నన్నేరితివి

పెనురతుల విన్ను మెప్పించ నెంతదానను ॥ చెప్ప ॥ III

నాదరామక్రియ

మాటలెన్ని యాదేవే మాపుదాఁకాను

చాటువగా రమణుఁడు చనవిచ్చె నాకును

॥ పల్లవి ॥

సలిగెగలదానికి సరసములాడఁజెల్లు

చెలిమికత్తెకు నేమి నేసినాఁ ॥

కలిమిగలదానికి గర్వింపియుండఁజెల్లు

పిలుపుగలదానికి వీరములు చెల్లునే

॥ మాట ॥

1. 'కొన్ని'కి 'కొని' వలె ఈవాక్యములో 'విన్నుచము'వంటివానికి 'వినవము' - వంటిరూపము లనిపించుచున్నది.

వాడఁబాటుగలదాని కొరసి పెనఁగఁజెల్లు

బడినాయనిదానికి పంతము చెల్లు

కడుఁజుట్టమైనదానిఘనతలెల్లాఁ జెల్లు

వాడికముగలదానివాప్పిదము చెల్లునే

॥ మాట ॥

బత్తిగలిగినదానిపగలులెల్లాఁ జెల్లు

హత్తికొలిచినదానియందము చెల్లు

కొత్తగా నలమేల్మంగకుఁ ॥ శ్రీవేంకటేశుఁ-

డితల నన్నునేరె నింపు నాకే చెల్లునే

॥ మాట ॥ 112

బోరామక్రియ

వనితలజాడలు వద్దంపే మానరు

చనవు నీవిచ్చినదే సరివచ్చెనా

॥ వల్లవి ॥

అంతెకువచ్చినదాఁకా నారుదురు మాఁటలు

చంకకులోనైతేనే జంకింతురు

పొంకపుగొల్లెతలను బోగించి చూచితివి

సంతెదీర నామాట సరివచ్చెనా

॥ వవి ॥

నమ్మితైనయందాఁకా నవ్వుదురు నెలపుల

నమ్మితినినందుమీఁద సాదింతురు

పుమ్మడిఁ బదారువేల నొదివట్టి చూచితివి

సమ్మకానఁ జెప్పితివి సరివచ్చెనా

॥ వవి ॥

చక్కినయందాఁకానే తమకించి పైకొందురు

చిక్కితేనే కొనగోరఁ ॥ నకుదురు

గుక్కక శ్రీవేంకటేశ కూడి నన్నుఁ జూచి(చి)తివి

చక్కవినానిన్నపము సరివచ్చెనా

॥ వవి ॥ 113

కొండమలహరి

ఇప్పుడు మారతివేళ విన్నిపొందులు

కప్పకుండాఁ దలఁచుకో తనివేపు పొందులు

॥ పల్లవి ॥

వెన్నలారగించేనాటవేడివేడిపొందులూ

చన్నులకొనలనొత్తేవద్దిపొందులూ

అన్నిటా రాసక్రీడ యమునలో పొందులూ

మున్నిటివి దలఁచుకో ముచ్చటలపొందులూ

॥ ఇప్పు ॥

చల్లలమ్మేచోట్ల సరసపుపొందులూ

పిల్లఁగోవిరాగాలపెనుపొందులు

కొల్లి పీపుగాదుకున్నదొడ్డిపొంతపొందులూ

వెల్లవిరిఁ దలఁచుకో వేడుక పీపొందులు

॥ ఇప్పు ॥

అవులఁ దిరికేచోటిఆనవాంపొందులూ

కావరపుమండల పొంగటి(లిఁ)పొందులూ

యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నఁ గూడితివి

గోవాకుడ తలఁచుకో గొల్లవారిపొందులూ

॥ ఇప్పు ॥ 114

రేకు 1320

దేసాళం

ఇంత సేసితివి పదే యిందఁకాను

యే(యేంఁ)తైనాఁ గడ్డు చలము యేమివేతురా

॥ పల్లవి ॥

మంచిమాట లాదేనంటే మరి వెంగేరే తోటి

చుంచుల విశ్వకములు సూటిపడవు

లంతము మోవిచ్చేనంటే లావులఁ బెనఁగి మోము

యెంచరాదు నావంతము యేమివేతురా

॥ పద్యము ॥

సేవలు సేసేనంటే చేతికొనగోరు దాకి
 వోవరిలో మనసులు వుడికించి
 తావించి వచ్చేనంటే పగిడినెట్టివట్టయ్యా
 యావిదము నావుడులు లేమిసేతురా

॥ ఇంత ॥

మెచ్చి కాగిలించుకొంటే మెదిగురుకులు రాగి
 కొచ్చి కొచ్చి పిగ్గులెల్లా గుంపుగూడివి
 ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేరి వింతలో నన్ను
 యెచ్చరించి మర్మములు యేమిసేతురా

॥ ఇంత ॥ 115

శంకరాభరణం

ఇద్దరికిఁ జెల్లు విలువంటిప్రేమ
 ముద్దుఁడుమ్మిదలు మొరపినట్టాయ

॥ పల్లవి ॥

శకుకుఁజూపులు తయిచి చూచితే
 వెలపుల నవ్వేవు చెలువుఁడ
 వారిపి చల్లఁదలు వుదయించితేను
 కలువలు చెలఁగేగతులాయను

॥ ఇద్ద ॥

కాంత నిమ్మనందు కానుకల్పితే పూ-
 ణతిఁగొని యాపెపై వేసితి
 కంతువిననంతకాంము వచ్చితే
 పొంత వనమెల్లఁ బూచినట్టాయ

॥ ఇద్ద ॥

మోవి చూపి యాపె మొక్కు మొక్కితేను
 శ్రీవేంకటేశ్వర చేకొంటివి
 వారిరి భూమిపై వానగుడిపితే
 తావించి వఁటలు పండినట్టాయ

॥ ఇద్ద ॥ 116

నాదరామక్రియ

గారవింశవయ్యా యంతిఁ గాఁగిలించి

కోరికతో కొప్పుజారీ కొచ్చిచూచి విమ్మును

॥ వల్లవి ॥

నీకు మొక్కఁబూచితేను నెలఁతవేరిగోరు

రేకగాఁ జెక్కుమీఁదఁ జీరెను చేకప్పి

అకడ నీవు నవ్వితి వంశుకఁగా సిగ్గువడి

వాక్చునేరక తలవంచుకున్న దెదుట

॥ గార ॥

నీతో మాటలాడరాఁగా నెలఁతవలు వొరసి

పూతగాఁ దవపెదవి గంటివదెను

మేతున నీవు మెచ్చితే నిందుకుఁగా సిగ్గువడి

కాతరాన విమ్ముఁజూచి కాఁతాఁచి నదివో

॥ గార ॥

విమ్ముఁ గాఁగిలింపఁగాను నెలఁతవనుఁగొండలు

తన్నుఁదానే తనదంకఁ దడఁబడితే

కన్నె శ్రీవేంకటేశుఁడ కఁటివఁటా సిగ్గువడి

పన్ను విమ్ముఁ బరాకగా భ్రమయించి విపుడు

॥ గార ॥ 117

ముఖారి

మరిగేల కొనరేవు ముగ్ధుల సారెసారె

తరితీపులకునెల్ల తమిరిఁ జాలదా

॥ వల్లవి ॥

యెక్కువతక్కువలుగా నెదురు మాటాడక

అక్కరతో నేవనే నది చాలదా

కక్కపించి మారుకొని కాఁతాశము రేచక

మక్కువ నీవవ్వలకు మారునవ్వఁ జాలదా

॥ మరి ॥

చప్పునపుప్పుననుచు అగదాలుదియ్యక
 అప్పుడే విడెమిచ్చె నది చాలదా
 తప్పులు విన్నుఁబట్టి తరితీపులు చూపక
 ముప్పిరిఁ జేతులెత్తి మొక్కె నీకుఁ జాలదా «మరి»

విగ్గులునెగ్గు రెంచక శ్రీవేంకటేశ్వర యంతి
 అగ్గమై విన్నుఁ గూడె నది చాలదా
 వెగ్గులింద కింపులుగా వేవేలురతులను
 వొగ్గి నీకు నొదిగట్టి వొక్కటాయఁ జాలదా «మరి» 118

సౌరాష్ట్రం

కోడమ లే దేమిటాను పునుఁడవయ్యా
 కడుపులోనే నేర్పిరి కంటిమయ్యా «పల్లవి»

విగ్గువడ్డఅపెనే చీరవట్టి తీసేవు
 అగ్గలమైతి కప్పిటా నొనయ్యా
 వొగ్గి వచ్చేయాపెనే పూరకే గిరిగించేవు
 తగులేవిజాణఁడవు తగునయ్యా «కడ»

మొక్కటియాపెనై నే మోసేవు నీపాదములు
 మిక్కిలి నేరువరివి మేలయ్యా
 అక్కరవదేయాపెనే అనలు మరి రేచేవు
 యొక్కవగుజాలు నీయం దెఱిగితిమయ్యా «కడ»

కుడేటియాపెనే కుచ్చి కాఁగిరించేవు
 వోడనేమిటికి నీవు వొప్పితిమయ్యా
 పొదికో శ్రీవేంకటేశ పైకొని యాపెఁ బైకొంటి-
 వేడనైన నీవే దొర వియ్యకొంటిమయ్యా «కడ» 119

తెలుగుఁగాఁబోది

వట్టిబాటకాన వడి నన్ను దూరేవు
దట్టించి మట్టితే తాకినటరా

॥ వల్లవి ॥

కొప్పువట్టితిసి గోర గీరితే
యిప్పు దింతలోనే యేమాయరా
పుప్పతించి నిన్ను నొట్టువెట్టితే
కప్పిననీమేను కనుగందెనటరా

॥ వట్టి ॥

తిరికించి చూచి తిట్టుదిట్టితే
యెఱమి వింతలోనే యేమాయరా
లలి నరసాన లావు చూపితే
అంపి నీవుర మగడాయనటరా

॥ వట్టి ॥

సారె గాఁగిలించి చన్నుల నొత్తితే
యేరా యింతలోనే యేమాయరా
యారీతి శ్రీవేంకటేశ నేఁ గూడితే
నీరపునీమోవి విప్పాయనటరా

॥ వట్టి ॥ 120

రేకు 1321

అహరినాట

నమ్మతిలఁ జెప్పేవు సారెసారెకు
పుమ్మడి మామవసింకా నొడఁబడినా

॥ వల్లవి ॥

అన్నిటా నీవెంత నన్ను అనలఁబెట్టినాను
యెన్ని లేవు నీగుఱాలు యెఱిఁగినవే
కన్నులఁ దొల్లై నేము కంటిమి వీనరికలు
పున్నతి నామనసిది నొడఁబడినా

॥ నమ్మ ॥

తవ్యలుగ నీవెంత రక్షిం బిరిచినాను
యివ్వల నీచేతలు యెఱిగినవే
తవ్వి తలకెత్తెవు నీతగవులు మాకును
పువ్విబ్బార మామనసు వాడఁబడినా

■ సమ్మ ■

ఏగువడక నీవెంత చెక్కులు నొక్కినాను
యేగులేవి నీపొందు రెఱిగినవే
ఏగున శ్రీవేంకటేశ నేరె నన్ను నేరించి
వాగ్గి యింక వేరేమనసొవాడఁబడినా

■ సమ్మ ■

నీలాంబరి

చెలఁగి పెద్దరికము నేకుఁగావి
కలఁకరేచేదానఁగానునుమ్మి విన్నును

■ పల్లవి ■

నాకే వలతునంటా నమ్మికె రే లిచ్చెవు
చేకొంటె గానవచ్చి జెప్పవలెనా
రేకలు దీయమనేవు రీతిగా నీలుజముల
కాకునే నేదానఁగానునుమ్మి విన్నును

■ చెలఁ ■

పాయలేనునుమ్మియని వానలేల నేనేవు
యాయెడనే కానవచ్చి నిదియేటికి
నేయరానిచేతలెల్లా జేయుమని యేలనేవు
కాయ వండునే నేదానఁగాను నుమ్మివిన్నును

■ చెలఁ ■

యిద్దకవువాడనంటా యేల నన్ను ముక్తేవు
యెద్దరిక గానవచ్చె నెఱుఁగుదును
కొచ్చి శ్రీవేంకటేశుడ కూడి నన్నేయమనేవు
గచ్చుల మీరేదానఁగానునుమ్మి విన్నును

■ చెలఁ ■ 122

౧౦౧

అండనున్నచెలలము నన్నిటాఁ దనిసితిమి
యెండా నీదాఁ దెలిసితి నేమి నేకువయ్యా || పల్లవి ||

చెప్పినమాటలెల్లా చెప్పలొగ్గి వింటివి
రెప్పరెత్తి చూచితివి నొప్పుగొంటివి
దప్పిదేరె నీయింతి దప్పుల నీనుద్దులకే
ఇప్పు దింతకంటె విఁక నేమి నేకువయ్యా || అండ ||

కరఁగితి వింపులను కడును లాలించితివి
శిరసూఁడుకొవి నన్ను నేపితివి
నరనమున నీఇంతి చనవరియాయను
ఇరవాయ వింతకంటె నేమి నేకువయ్యా || అండ ||

చేరి కాఁగిలించితివి చెక్కు చేత నొక్కితివి
గారవించి రకులనుఁ గైకొంటివి
యారీతి శ్రీవేంకటేశ యీనతి మన్ననఁ బొందె
యేరవ్వా లింతకంటె నేమి నేకువయ్యా || అండ || 123

సింధురామక్రియ

ఈపె వంటిదిట్టతన మేద నీవు గంటివయ్యా
నీపాదము లొత్తుకాను నీవద్దనే వున్నది || పల్లవి ||

అసల విన్నుఁ దిట్టి అన్నిటికి నెలపుగా
నేనకొప్పు వంది నీకు చెలి మొక్కిని
నేనేచేత విన్నుఁ జది చిత్తమున వలసి(చిఁ)
మూసినముత్తెమె ముందటనే వున్నది || ఈపె ||

1. యేరవ్వాకు+లిం+ఇంతకంటె. "యేరవ్వాకు నేలింతకంటె నేమి నేకువయ్యా"
|| అండపద్యము.

ఏమోవి గంటినేసి నేరములెల్లాఁ దీర

చేముట్టి కప్రవిదెము చేతికిచ్చివి

సామునేసినట్లనే చమ్మలను విమ్మ నొత్తి

అమకొవి పంతమిచ్చి ఆయమంటుచున్నది

॥ ఈపె ॥

పాదమునేఁ దా(నేదాఁ)కించి తయమెల్లాఁ జాయను

సాదువరెఁ గాఁగిరించి సరిఁగూడివి

యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మమ్ము నిట్టె

ఆదరించి కమ్మటివి ఆసరేపుచున్నది

॥ ఈపె ॥ 124

కేదారగళ

తనచేతి దిఁకను ధర్మము పుణ్యము

చొవిపి యింకాఁ దన్ను సొలనేఁటిదేఁటిదే

॥ పల్లవి ॥

ములువాఁడికొనగోరిమొవలు వాఁడి

కలయనితనతోడికాఁకలు వేఁడి

అలసితి రెంటివల్లా నప్పుడే నేను

యెలమి నింకాఁ దనతో నేఁటిమాఁటరే

॥ తన ॥

సారపుఁబయ్యదలోవిచన్నులు గట్టి

సారెకు నాదేసరనములు వెట్టి

అరితేరె విందునందు నందరిలోన

మాడుకొవి యింకాను మరి యేఁటిపొందురే

॥ తన ॥

నెమ్మి వీడినతురుమునెరులు చిక్క

కమ్మరఁ గూడినయట్టి కాఁగిలిచొక్కు

నమ్మించి శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నేరెను

నమ్మతిఁ దనకు నాకు నేఁటిసిగ్గులు

॥ తన ॥ 125

నాదరామక్రియ

అంగడినేల వేసేవు అప్పటి వలపులు

యింగిత మెఱిగి యిట్టె యేలుకొనరాదా

॥ పల్లవి ॥

మంచిమాట లాడితేనే మనసు గరగెడుము

కంచముపొత్తిచ్చితే కాఁతాళించము

మంచమెక్కవిచ్చితేనే మచ్చికలునేతుము

యించుకంత చనివిచ్చి యేలుకొనరాదా

॥ అంగ ॥

చెక్కునొక్కినందుకే నేవరెల్లా జేతుము

చక్కఁగా జూచితేనే సమ్మతింతుము

గక్కఁగ గొంగువట్టితే కందువకు లోనాదుము

యిక్కువతో మన్నించి యేలుకొనరాదా

॥ అంగ ॥

చనుగవ లంటితేనే సరుసఁ గాఁగిలింతుము

వాసరఁగ నవ్వితేనే వోరుతుము

ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి వింతలోనే

యెనసి యిట్టె లాలించి యేలుకొనరాదా

॥ అంగ ॥ 126

రేకు 1322

అహరి

ఇందులోనే వున్నవివె యంతిరమకమురెల్ల

గొందినే కోరికరెల్లా 'కొమ్మ' లే కిగిచ్చెను

॥ పల్లవి ॥

చెలి నీకడకు రాఁగా చెమటల దొప్పదోఁగె

వలపులు వానలేనివరదాయ

యెలమి నీరాకల కెదురులుచూడఁగాను

వెలయఁగ దివ్వేరేకే వెలుఁగవిపించెను

॥ ఇందు ॥

శ్రీ కాళహస్తి అష్టాదశాక్షరీ

వెదకుతానే విన్ను వెలది కాళహస్తి బొందె
 మొదటి బొద్దువాడవ కెందగానెను
 యిదె నీపైయాసల విట్టె మేను పురికించె
 వెదవెట్టిక ననులు వేవేలు మొలచెను

॥ ఇందు ॥

నీరతికి జేయదాచె నట్టాయుల విందె జెలి
 కోరి యాస గలిరేక తూరుపెత్తెను
 సారె శ్రీవేంకటేశుడ చమ్మల విన్నునొత్తి
 బోరున దా జాళిరేక బొమ్మరాలు వేసెను

॥ ఇందు ॥ 127

రామక్రియ

నీవేడుకే చూచేవు నెలకలా గెంచవు
 సోవలకమ్మల నాపె సొలయఁగాను

॥ పల్లవి ॥

యెందాకా మాటలాడేవు యెంతలేడు నీనవ్వు
 అందపుటాసల జెలి అలయఁగాను
 యిందునందూ సోలుతా నెమ్మె లేమిచూపేవు
 గొంది నుండి యాపె విన్ను గొనరఁగాను

॥ నీవే ॥

యేమి నరసమాడేవు యేదిగొద్ది నీవగటు
 కాళహస్తి కాళహస్తి గమగందగా
 సాములునేయుచును చలమేల సాదించేవు
 వేమరు నాపె విన్ను వేడుకొనఁగాను

॥ నీవే ॥

యెట్లు వేసాలువేసేవు ఇన్నియు నేర్తువు నీవు
 అట్టె ఇంతి విన్నుఁగూడి అలయఁగాను
 రట్టుగ శ్రీవేంకటేశ ముట్టి యేల కెలసేవు
 వెట్టిదీర వాపె విన్ను విడుదలఁగాను

॥ నీవే ॥ 128

పాడి

దేవుడవు నీవు దేవుల నేను

వావులు గూడఁగాను వడి నేనవెట్టితి

॥ పల్లవి ॥

వలపులు నే నెఱుంగ వాసు లెఱుంగను; నీవు

కలకల నవ్వికేనే కరఁగితిని

పలుకులు నే నేర ధావించఁగ నే నేర

పిలిచి విదెమిచ్చితే ప్రియమందితిని

॥ దేవుఁ ॥

మనసు పొదించనోప మర్మము లడుగనోప

చెనకి గోర నూఁదితే చేకొంటిని

పెనఁగఁజాలను నేను దిగియఁగఁజాలను

కనువిచ్చి యాచితేనే కానిమ్మంటిని

॥ దేవుఁ ॥

పచ్చిచేతలు రచించఁ బలుమారు నిగ్గువడ

మచ్చికఁ గాఁగిరించితే మరిగితిని

యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలుకొంటి విటు నన్ను

మెచ్చి కాఁగిరించితేను మేకొని మొక్కితిని ॥ దేవుఁ ॥ 120

సామంతం

అన్నిటికి నేరుకువు అవునయ్యా

కన్నదే కంది గురుమ కంటిమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పిలిచె విందఁకాను పెద్దయెఱుగున వింతి

పొలసి నీ వెక్కడికిఁ బోతివయ్యా

మొలచినట్లు వచ్చి మునుఁగుతో పానువుపై

తల గానరా దాఁగేవు తగువయ్యా

॥ అన్ని ॥

వెదకె విందాఁకాను వీడులవీడుల నాకె
 వుడుటున నెవ్వరింట మంటివయ్యా
 తుద పిందె దిగినట్టు దోమతెరమరఁగున
 నిడురవోతా తొంకేవు నేరుపరివయ్యా

॥ అన్ని ॥

కొనరె విందాఁకాను కొమ్మ వీకాఁగిటఁ గూడి
 వెన నేమని చెవుల వింటివయ్యా
 రసిక శ్రీవేంకటేశ రమణిఁ గూడితి విట్టె
 కనుగాయమో విచ్చేవు మనుఁడవయ్యా

॥ అన్ని ॥ 130

దేసాళం

కొమ్మలు వదారువేలగోవిందరాజ
 నిమ్మపంట వేకురా నీ వాఁటదానిని

॥ పల్లవి ॥

చేరి కొంగువట్టెనంటాఁ జేయలతోఁ జెప్పిచెప్పి
 అరీతి నవ్వుదురా అఁటదానిని
 కోరి చెమటదీసితే కొనగోరు దాఁకెనంటా
 నేరము రెన్నుదురా నీ వాఁటదానిని

॥ కొమ్మ ॥

వన్నలఁ జిక్కించెనంటా సాకిరులు పెట్టిపెట్టి
 అన్నిటా దూరుదురా అఁటదానిని
 చమ్మలుపోఁకఁగ నీసరుసఁ గూఁచందెనంటా
 విన్నటికి నేఁ డందురా నీ వాఁటదానిని

॥ కొమ్మ ॥

జట్టిగొని కూడెనంటా నముకాన మెచ్చిమెచ్చి
 అట్టె పొగడుదురా అఁటదానిని
 వొట్టుక శ్రీవేంకటేశ పుర మెక్కించుకొంటిని
 నెట్లన వింతవేకురా నీ వాఁటదానిని

॥ కొమ్మ ॥ 131

సాళంగనాట

కొలుపు నేయించుకొనేగోవిందరాజా

అలరి వోరుదుకొంచే నందమయ్యా

■ పల్లవి ■

చిగురుమోపులవారు చేరి నీతో మాటాడితే

వాగరువేయకుండునా వాకకొంతైనా

వెగటున వివి నీవు వెంగములుపేనుకొనేవు

నగవునేనుకొనేదే నయమయ్యా

■ కొలు ■

కలువకన్నులవారు కప్పి నిన్నుఁ జూచితేను

చలువ గాకుండునా జవ్వనానకు

లలి నీవందుకును చలములు రేచుకొనేవు

పులికించి మెచ్చేదే బుద్ధియౌనయ్యా

■ కొలు ■

జక్కవచన్నులవారు సరిఁ గాగిలించుకొంచే

ముక్కులు పోకకుండునా ముంచి పురము

యిక్కువ శ్రమేకటేక యిందుకుఁగానలనేవు

చొక్కుచు సంకసించేదే జోకొనయ్యా

■ కొలు ■ 132

రేకు 1323

శ్రీరాగం

అటువంటివాఁడు గాఁడు అతఁడు నీకుఁ దప్పఁడు

కిటుకురెల్లా మాని కేరెత్తి మొక్కవే

■ పల్లవి ■

దప్పిదేరేమోముతోడ తమకాన నున్నాఁడు

కప్పుర చియ్యఁగదవే కలికి

ఇప్పుడు వచ్చితి వాతఁ దింబాఁకాఁ దా నొంటి ముద

దిప్పియఁజెనుట లార్పి నేదదేర్పవే

■ అటు ■

అసురుసురసుకొంటా అసలతో మున్నాడు

కొనరి విడెమియ్యవే కోమరీ

ముసుగు దీసితి విట్టె మోము గాన కాతః దుందె

వెన నీమోవి యిచ్చి వేడుక పేయవే

॥ అటు ॥

చిగురుఁదలపోతతో శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాడు

తగురతిఁ గూడవే తరుణీ

వొగి నేనవెట్టితివి వారిసి విన్నాతఁ దేరె

పొగడి కాఁగిటిలోనే పొసఁగివుండవే

॥ అటు ॥

సాకంగం

కొండవంటిదొరపు కోరి చెయివట్టఁగాను

కండించి యాడవచ్చునా కావీవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

వలపు చవిచూపితే వద్దనఁగవచ్చునా

చెలఁగి మాయంటికి విచ్చేయవయ్యా

వారిసి విడెమియ్యఁగా నొల్లనవవచ్చునా

తిరికించి పుచ్చుకొనేఁ దేవయ్యా

॥ కొండ ॥

విగ్గులు చేతికిచ్చితే చోర దొబ్బవచ్చునా

వెగ్గలింద విఁకఁ దెరవేయవయ్యా

వొగ్గి నవ్వులు నవ్వుఁగా నోపననవచ్చునా

విగ్గుల సమ్మతించితి నీచిత్తమయ్యా

॥ కొండ ॥

జవ్వనము పైఁబూసితే జంకిందవచ్చునా

చివ్వనఁ గాఁగిట వించి(చేః) చేదాఁడవయ్యా

యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె

వివ్వటిల్ల మన్నించి(చేః) విండుకుండవయ్యా ॥ కొండ ॥ 134

రామక్రియ

అంటుకొంటి వికెనో ఆయఁగా రట్టు
కంటగించ కంఠలోనె కాఁగిరించుకొంటివి

॥ పల్లవి ॥

చెఱఁగుమాసిననుద్ది చెలితో నేఁ జెప్పఁగాను
యెఱుకలుపేనుకొనే వేఁటికి నీకు
చిఱురనవ్వులు వచ్చి నిగ్గువడి నే నుండితే
వాఱువుతోడను వచ్చివాద్దఁ గూచుండితివి

॥ అంటు ॥

నాలునాళ్లు పేనేనవి నాతులఁ దిలిచితేను
యీరీల నదేమనేవు యేఁటికి నీకు
మైలవాసి నేవిటు మఱఁగున నుండఁగాను
పొలిమి నెంగిలిచోటు పొలసి తొక్కితివి

॥ అంటు ॥

పాయపుమదముతోడఁ బడఁతులఁ జూచితేను
యీయెడ నేకతమాదే వేఁటికి నీకు
దాయల శ్రీవేంకటేశ జంట ననుఁ గూడితివి
పాయ నీచేయి దాఁకెఁ బట్టినకాళాఁజి

॥ అంటు ॥ 135

అహరి

అండువంకనైనాఁ గొంత ఆతుమ దనుసును
పొందులమ్మియునుఁ దలపోసుకొనవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పెక్కునతులమీఁదను ప్రియముగలవాఁడవు
వాక్కతే నీరతులకు నోవుదునా
గక్కన నీమనసు కరఁగేయట్టుగాను
తక్కక మరీఁగొందరిఁ దలఁచుకోవయ్యా

॥ అందు ॥

నానావిధాలవారితో నవచివనాఁడవు

నేనొక్కతే నవియెల్లా నేరుతునా

సోనగా మై చెమరించి చొక్కేయట్టుగాను

తానకపుకతరెల్లాఁ దలఁచుకోవయ్యా

॥ అందు ॥

చెంచులా గొర్రెతలా మెచ్చినయట్టివాఁడవు

మించి నేనొక్కతేనే మెప్పించేనా

కొంచక శ్రీవేంకటేశ కూడితి వై నట్టుగాను

దంచక నావంటి దేది తలఁచుకోవయ్యా

॥ అందు ॥ 136

కాంబోది

చెప్పినట్టు నేయవయ్యా చెలియది త్తమురాను

దప్పిదేర బుజ్జగించి తవివందవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబోటి విన్ను¹ శ(సె)లవుల నవ్వీ

జిగి నీవెక్కడ నేమి నేనితివయ్యా

తగిలి నీనిదావెల్లాఁ దప్పకచూచి విదె

యెగనక్కెప్పుమచ్చము లేమున్నవయ్యా

॥ చెప్పి ॥

కచ్చుపెట్టి నీకు నట్టై కస్తూరి పూసేని

పచ్చిగా నెవ్వతెఱచి పట్టెనయ్యా

దిచ్చరినీమోచి గంతేనెతివు

వెద్య మేదఁ జెట్టి కొంత తెచ్చితివయ్యా

॥ చెప్పి ॥

శ్రీవేంకటేశ విన్నుఁ డిది కాఁగిరించి మోచె

కాచించి నీనిద మెట్టు కనెనయ్యా

చోవరిగాఁ దనకు నీవురము వెంపుచేసె

రావమెఱిగి రతెట్టు పదిగొనెనయ్యా

॥ చెప్పి ॥ 137

మాళవిగాళ

ఎఱుగుదు మీన్నియును ఇంతేశేరి

వఱవాళా నింకా వింతవారమా నేము

॥ పల్లవి ॥

మాటలనే చొక్కితిమి మంతనాలు మెచ్చితిమి

కాటలదూటలచేతఁ దెలిసితిమి

యేటికి మమ్ముఁ జెనకీ విన్నిటాఁ జాట్టలము

వాటముగ నీక వింతవారమా నేము

॥ ఎఱుఁ ॥

నగవుల నరిసితిమి నయముల నమ్మితిమి

తగవులు నెరవఁగాఁ దరిసితిమి

మొగము లేమిచూచివి మోహించినవారము

వగలేరి యింకా వింతవారమా నేము

॥ ఎఱుఁ ॥

మోవితేనె లాదితిమి ముచ్చటలఁ గూడితిమి

కావుల నరసములఁ దరిసితిమి

యేవల్లా శ్రీవేంకటేశ కిచ్చకపుసకులము

వావిగూడె నింకా వింతవారమా నేము

॥ ఎఱుఁ ॥ 138

రేకు 1324

వరాళి

అవునయ్య మంచివాఁడ వన్నిటా నీవు

యివల విన్నేమందు నెంతకాఁతరీఁదవు

॥ పల్లవి ॥

చెప్పుదునా అపెతోడ చెంది నీసేసినచేత

యిప్పు దీదై వింటేను యేమను నిన్ను

చెప్పరావివిశ్వాసిశైలిక తైలము నేము

కొప్పువట్టి మాపయ్యదకొం గంటఁదగునా

॥ అవు ॥

1. ఈసారిలో 1, 2 పదములలో 'జెనకీ' 'చూచివి' క్రియలు మధ్యమపురుషము

లైతే అశ్లేషము భాగుండునేమో : లేక చెలితో చెప్పినమాటలా :

చూపుడునా ఆనెకు సొమ్ములు నీవిచ్చినవి
 ఆపనుల కేమని ఆరునో విన్ను
 వోపికతో వితవరిపుడిగవువారము
 చేపట్టి మాచెక్కులను జీరఁదియ్యఁదగునా

॥ అవు ॥

పాకిరి దెలుపుడునా సరి నీనవ్వివనవ్వు
 తూకొనెలమేల్కొం గెంతదూరునో విన్ను
 యాకడ శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరి నమ్మినవార-
 మేకొలఁదిఁ(ది)గాఁగిలింది యింత మెచ్చఁదగునా॥అవు॥139

దేసాళం

నీలో మెలఁగినదాన నేఁడు మాకుఁ గొత్తలా
 నీలాగుంబ్బియును నే మెఱుంగమా

॥ పల్లవి ॥

కట్టినది చంద్రగావి, కాయము తట్టుపుణుఁగు
 యెఁజెప్పవలె గూడినా నిన్నెఱుంగవచ్చు
 పెట్టకు మంతేసియాన విరుదుబంటపు నీవు
 నెట్టుకొన్న నీవిజము నే మెఱుంగమా

॥ నీలో ॥

పొడికప్రము చెక్కుల, పూవులదండలు మేన
 కడ నెప్పవలె బొందినాఁ గానఁగవచ్చు
 వొడఁబరచకు మంత వొడయఁడ వందరికి
 విరుపునీగుణాలు నే మెఱుంగమా

॥ నీలో ॥

వోవరి శ్రీవేంకటాద్రి, పురాన నలమేల్కొంగ
 చేప నెప్పవలె గూడినాఁ జెప్పఁగవచ్చు
 కావించకు దాన నాకు శ్రీవేంకటేశ నన్నేరి
 నీవోఁడ లెప్పుడును నే మెఱుంగమా

॥ నీలో ॥ 140

1. తూకొని+అలమేల్కొంగ 2. 'నీకొంది' ■■■ ప్రకృత్యము. 'కొంఁది' లో
 'ది' తరువాతి అరసున్న విభార్యము.

బా?

కాగిలింపవయ్యా కామివి నీవు

మాగినమోవితోడ మధురమైవున్నది

॥ పల్లవి ॥

యెలయింపుఁజూపులను బొదిలే నాపెకు

చెలపచెమటనీరు చిమ్మిరేఁగెను

వెలయ నీవందుకుఁగా విసరితివి సురటి

పులక మొగ్గలమేనఁ బొదిగొనివున్నది

॥ కాగి ॥

మఁసిచ్చి సతితోను మాటలు నీవాడితేను

చనుఁగవ విగువెక్కి జారెఁ బయ్యద

అనువుగాఁ బెట్టఁబోతే నందుపై నీగోరు సోకి

మననెల్లాఁ గరఁగి నీమంచముపై నున్నది

॥ కాగి ॥

దొమ్మి నలమేల్మంగతోడ నీవు నవ్వితేను

కుమ్మరింపుసిగ్గుతోడ కొప్పు నీదెను

నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీవింతలోఁ గూడితేను

సమ్మతించి మెచ్చిమెచ్చి సారె నీకు మొక్కెను ॥ కాగి ॥ 141

శ్రీరాగం

¹ కంటి మిదివో నేము కమ్మలపండుగగాను

జంటలఁ గొలువై నీవు చనవియ్యఁగాను

॥ పల్లవి ॥

హేమంతకాలము నేఁగు యిటు నీతిరుమేన

అముకొని జవియించినట్లుందెను

భూమిఁగలకప్పురము పొడినేనీ విలువెల్లా

నేమముతో నిందరును నీకుఁ జాతఁగాను

॥ కంటి ॥

1. అర్ధాత్మకీర్తనంలో సుందరినది, "ఒకవరి కొకవరి కొయ్యారమై" అను కీర్తనవందది.

వానకాలము నీలవర్ణముతోఁ దిరుమేన

మోక్షయై కురిసినట్లు చూపఁజెను

నేనగాదట్లుపుణుఁగు చిత్రడిగా నర్వాంగం

పూని యందరును నీకుఁ బూయఁగాను

॥ కంటి ॥

వసతకాలము తానె వచ్చి నీ తిరుమేన

యెనగినట్లు శ్రీవేంకటేశ తోఁచెను

వెన నలమేల్మంగతో వింతసొమ్ము నీవురాన

పొనగిం¹ చందరు విన్నందరు² బొగడఁగాను ॥ కంటి ॥ 142

అహరి

ఎదురాడఁజాలదు యేమి నేసినా నీకు

వదలుఁదురుమువట్టి వంచకువయ్యా

॥ పల్లవి ॥

చెక్కునఁ జేయివెట్టుక చింతించెచెలియకు

పుక్కిటితమ్ముల మిడి పొదిగేవు

వెక్కినపువ్విరహాన వేగించె విందఁకా

పిక్కిటిల్లుఁజిన్నులు పిసుకకువయ్యా

॥ ఎదు ॥

పుమ్మగిలుఁజెనుటచే నోలలాడేమగువను

కమ్ముక యిప్పుడు వచ్చి కాయమంటేవు

నెమ్మనవుఁడమకాన నెరి నలపె విందఁకా

దిమ్మిటిగాఁ జేయివట్టి పెనఁగకువయ్యా

॥ ఎదు ॥

పునురనురనుకొంటానుందేయలమేలుమంగను

పొనగించి కూడి యిట్టై భోగించితివి

యెనఁగ శ్రీవేంకటేశ యెననె నిన్నిందఁకా

మోవి గంటిగావించకువయ్యా

॥ ఎదు ॥ 143

భైరవి

1 చెలులాల యేమనిచెప్పెనో తాను

యెలమికో వివరించి యీతని నడుగరే

॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటఁ గారీఁ జెమటలూ

వెక్కునపుఁగొప్పువెంట విరులు రారీ

చెక్కుకొంటఁ దనదట్టిచెఱఁగు జీరాడఁగా

యెక్కుడనుండి వచ్చిని యీతని నడుగరే

॥ చెయ ॥

అంగమునఁ దొట్టువడి నలపులూ

పుంగిటిగొనీ ముక్కున నుసురులు

సింగారపువితలెల్లా చెలఁగఁగా

యెంగిలై యెందుండి వచ్చి నీతని నడుగరే

॥ చెయ ॥

గిఱికొనీ మోవిమీఁద కెంపులూ

మెఱసీ మరాన నలమేలుమంగా

శ్రీవేంకటేశుఁడు తానె మమ్మెల్లా నేరె

యెఱఁగ మెందుండి వచ్చి నీతని నడుగరే

॥ చెయ ॥ 144

రేకు 1325

దేవగాంధారి

ఎన్నినోములు నోచెనో యీరమణి

చన్నుల జన్మనపునంపదకోదా

॥ పల్లవి ॥

వలపుగద్దె యెక్కె మఱి

చెలపచెమటఱిషేకముకోడ

కొలుపు నేయిండుకొనీఁ జెలచితా

నిట్టచూపులవఁ(పంః)జాలకోదా

॥ ఎన్ని ॥

1. ఈపాఠంలో కథనాతిరెండుపాఠంలో కొన్నిసాధారణకవి దీర్ఘము సంకీర్తనమునకు
చెందినవి కావచ్చు.

కోరికలరాజ్యమేరీఁ గోమరి

నూరువేలుపులకకానుకలతోడ

చేరి శ్రీత్యోపదారాలు నేయించుకొని

సారెఁ గొప్పునల్లజల్లిచామరాలతోడ

॥ ఎన్ని ॥

మరుపట్ట మలమేలుమంగ గట్టె

పురమున శ్రీవేంకటోత్తముతోడ

గరిమఁ గప్పముగొనెఁ గళరెల్లాను

సురతపుకొనగోరిసొమ్ములతోడ

॥ ఎన్ని ॥ 145

శంకరాభరణం

ఏలుకొన్న ఫలమూ యింటి కిట్టె రావయ్య

మేలుగలఫలమూ మెచ్చఁగదవయ్యా

॥ వల్లవి ॥

చెప్పినట్టువింటేనే నేసినంతఫలమూ

వొప్పుగొని నామాఁటకు నూఁకొనవయ్యా

యిప్పుడియ్యకొంటేనే యిచ్చినంతఫలమూ

చచ్చఁగాదు నాపొందు నమ్మతించవయ్యా

॥ ఏలు ॥

నాపూడిగము చేకొంటే వగినంతఫలమూ

భావించి నీపాదము నాపైఁ జాఁచవయ్యా

వాని నాతోఁ జెప్పితేనే మోవియిచ్చినఫలము

యీవల నేఁ జేపేదిత్తి కిటు లోసుగావయ్యా

॥ ఏలు ॥

కప్పుర మందుకొంటేనే కాఁగిరించినఫలము

దప్పిదేరి రతికేళిఁ దనునవయ్యా

అప్పుడ శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను

యిప్పుడు గూడినఫల మీదేరించవయ్యా

॥ ఏలు ॥ 146

లలిత

కడుఁజుట్టమవు నీవు కా నంటినా
యెడయక నన్ను నిట్టె యేలుమంటిఁగాక || పల్లవి ||

చెక్కునొక్కి నీవు నాచేయిపీఁగు జేయఁజే
తక్కక నవ్వు నవ్వఁగాఁ దగదంటినా
వాక్కఁతెపైఁబెట్టి మాట వొక్కొక్కఁటె తడవఁగా
వక్కఁజించ నంటేసి వద్దంటిఁగాక || కడుఁ ||

యేపున నావద్దనుండి ఇంత కలసిమెలసి
కాఁపురము నేయఁగాను కాదంటినా
చూపి మోపి యాదోవారిసొమ్ములు మేనఁబెట్టుక
రాఁపులు నేయఁగా నందు కోపనంటిఁగాక || కడుఁ ||

చన్ను యరమున రాయ సారెఁ గాఁగిలింతుకొవి
యెన్నిచేఁతలు పేసినా నేటికంటినా
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగనే నేను
మన్నించి కూడితి విది మాననంటిఁగాక || కడుఁ || 147

మాళవిగోళ

¹ చెప్పరాదు యీతవిసింగరాలు
ముప్పిరిగొవి నీరులు ముంచెనోకావి || పల్లవి ||

అందనే కప్పురకాఁపు లిదివో దేవునికి
మెండుకొవి అనురెను మేననెల్లాను
వుందరీకాఁజుఁడుగాన పొడవి తెల్లవికాంతి
విందుకొవి విలునెల్లా వెరవెనోకావి || చెప్ప ||

తట్టుపుణఁగుకాఁపు దైవారాయనికి
 దట్టమై యమరె విరె తనువెల్లాను
 చుట్టు నెమలిపెంచముచుంగులనల్లవికాంతి
 అట్టై అంగములనెల్లా నలమెనోకావి

॥ చెప్ప ॥

అలమేలుమంగ పురమందు శ్రీవేంకటేశున -
 కెంమి నమరె యిదె యీతనువున
 మొల నీకాంబరమున మొలచినపైఁడికాంతి
 అలరి మెదను సొమ్ములాయనోకావి

॥ చెప్ప ॥ 148

సామంతం

గడునవుగదె నీవు కలికీ । వోరి
 అడరి మరునిమహి మటువంటిదొరా

॥ పల్లవి ॥

తప్పకచూచేవేమే తరుణీ । వోరి
 కుప్పించి నీమీదను చకోరాలురా
 విప్పిల నామేనెల్లా జెమరించెనే । వోరి
 యెప్పుడూ వాటిగుణాలు ఇటువంటివొరా

॥ గడు ॥

వొలుపురే వీచన్ను యిది । వోరి
 మెఱసి జక్కవలు నీమీదనుండిరా
 మఱి కరఁగేగదనే మగువా । వోరి
 యెఱుగవా వాటివోజ లిటువంటివొరా

॥ గడు ॥

మింది పురమెక్కి పలమేలుమంగా । వోరి
 యంచలు నీయందు వోలరాడఁజొచ్చెరా
 యెంచఁగల శ్రీవేంకటేశుడఁగదె । వోరి
 పంచనతోఁ గూడిరివి వానికాదలొరా

॥ గడు ॥ 149

పాడి

ఏమి దక్కువాయ నీకు నిందువంకను

కామినినేసేబిత్తిఁ గైకొనరాదా

॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే కొనరుచు కాఁకలు నీపైఁ జల్లి

అన్నిటా నదేమవి యడుగరాదా

చిన్ననాఁడే బాస యిచ్చి నేరలు వెట్టితివట

మన్నించి యట్లానే మనుపరాదా

॥ ఏమి ॥

పలుకుచు సతి వీపచ్చడముకొంగంటి

బిడ్డి మారుమాట నీవాడరాదా

అరుఁజువితెలోన ఆసలఁబెట్టితివట

తలపోత లీదేర్చి దయఁజూడరాదా

॥ ఏమి ॥

నవ్వుతా నలమేలుమఁగ నంటున నీవురమెక్కె

వివ్వటిల్లి నీమచ్చిక నెరపరాదా

రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతుల మెచ్చితివట

జవ్వనికి నన్నిటాను చనవియ్యరాదా

॥ ఏమి ॥ 150

రేకు 1326

శంకరాభరణం

నీనేరములకు నేనా గురి

నానఁబెట్టి కత నడపఁగరాదా

॥ పల్లవి ॥

మఱిగుల మొఱిగుల మాటలాడితే

కరఁగెను నీమన నీవురు

యెఱిగెను నే నందుకేమి సేతురా

నెఱపునీవిగువు నిలుపఁగరాదా

॥ నీనే ॥

నేయరానిపని చేసి చెనకితే

కాయఁజెమటలు కరు వడినె

రాయడిందరా రతివేళ వెనక

తీయక రైర్యము తెచ్చుకొరాదా

॥ నీనే ॥

అంజేర్మంగ నే నటు వినుఁ గూడిన
పురికించె మొగము కళరేగి
నెంచి నవ్వరాదా శ్రీవేంకటేశ్వర
నిలిమిఁ నిరాకునఁ బైకొనరాదా

॥ వీనే ॥ 151

హిందోళనసంతం

మేలు మేలయ్యా నిన్ను మెచ్చితిమి నీ వింతివి
టాలింతురుగాక యీలాగు నేతురా

॥ వల్లవి ॥

శిరసువంచుకుండితే పిగ్గుదేర్పవరెఁగాక
కరకరిఁబెట్టి యంత కాఁగిలింతురా
విరసాన నలిగితే వేడుకొనవరెఁగాక
పెరిగేకుచము లిట్టె పినుకుడరా

॥ మేలు ॥

దవ్వలనే విలుచుంటే దగ్గరిరావరెఁగాక
పవ్వళించి గజ విమ్మపంట నేతురా
అవ్వలిమోమైతేను ఆదరించవరెఁగాక
కువ్వవద కుచ్చెలకొంగువట్టి తీతురా

॥ మేలు ॥

మోనాన మండితే మోవితేనె చవిగొంటగాక
మోనాన నందుమీద గంటిసేతురా
ఓనవి శ్రీవేంకటేశ అంజేర్మంగఁ గూడితి-
వానుక వుండువుగాక మేలు నేతురా

॥ మేలు ॥ 152

కాంబోది

ఎంత గిణిగిణిచేసే వింతివి నీవు
మంతనానఁ జేయరాదా చుచు చేతలెల్లను

॥ వల్లవి ॥

విప్పుచు నెలవులను విన్నపాలు నేయఁగాను
చిప్పిల మోవి యెంగిలిసేసేవు
రెప్పరెత్తి కన్నులను రేసువడి చూడఁగాను
కొప్పువట్టి జారఁదీసి కొనరేవు

॥ ఎంత ॥

పాదములు నీ కొత్తఁగాఁ బడఁతి చన్నుమొనలు
'దాదాత(య?) బొట్టనవేళ్ల ॥ దాకించేవు
కాదనక నీకు నూడిగమురెల్లాఁ జేయఁగాను
సేదదేరఁ బిరుదుపైఁ జేయిచాచేవు

॥ ఎంత ॥

గందము నీకుఁ బూయఁగా కమ్మి యలమేల్మంగను
కందువ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిరించేవు
సందడింపురతులను చవురెల్లాఁ జూపఁగాను
మందలించి కూడి సదమదముసేసేవు

॥ ఎంత ॥ 153

మాళవిగోళ

¹భావించి చూడరే పడఁతులాల
చేపదేరి మహిమలు చెలఁగినట్టుందెను

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుషునికి పచ్చకప్పురముకావు
తిరుమేన నమరెను తెల్లవికాంతి
ఫరలోఁ బాలజులది తచ్చేటివేళను
మురిపెమై తుంపురులు ముంచినయట్టుందెను

॥ భావిం ॥

1. దాయన్ + దాన్దా = దాయదాన్ : ॥ స్వకల్పించియుండువా : ఇదియో ప్రకరణమునుబట్టియే, 'దాదాత' అని ఒక ప్రయోగ మివాక్కులుమున అక్కడక్కడ కలదు. అర్థము తోచుటలేదు. 2. చూ, పాట ॥ 3. భావసామ్యము, దీని మొదటిపాదము "క్షీర సాగరతరంగశీలాపార" ॥ ముంశేరియార్ వద్దమును రోలియున్నది. ఈ పాటలే 'ఒకసరిగొకసరియ్యారమై' అను పదతిరుమలాదాయంపాటకు మూలము కాదేయి.

తపిలి యీదేవునికి తట్టుపుణుఁగుకాపు
 నవమై మేన నమరె వల్లనికాంతి
 తివిరి గోవర్ధనమెత్తిననాఁడు విందుకొవి
 ద్రువమై మేఘకాంతులు తొలఁకినట్టుండెను «భావిం॥

శ్రీవేంకటేశునికి సింగారించిన సౌములు
 బావించ మేన నమరె బంగారుకాంతి
 కావుగా నలమేల్మంగ తనపుర మెక్కఁగాను
 వేవేలుసంపదరెల్లా వెలసినట్టుండెను «భావిం॥ 111

రామక్రియ

చిత్తగించవయ్యా చెరియ విలాపాలు
 బిత్తిసేసీ నేఁడు నీపాదా లొత్తఁగాను «పల్లవి॥

చిగురుమోవిమీఁదఁ జిప్పిలీఁ దేనెలు కడు
 మగువ నీతో నట్టె మాటాడఁగాను
 నగడినెలపులను నాడుకొనీఁ గప్పురము
 మొగము చూచి నీకు మొక్కఁగాను «చిత్త॥

నెరసి గుబ్బలమీఁద విందీఁ బులక రివె
 తరుణి పయ్యెద విన్నుఁ దాఁకఁగాను
 పురిగొవి కొప్పులోనపువ్వులు రాలి వివె
 తెరసి నీకాఁగిటఁ బెనఁగఁగాను «చిత్త॥

112 మొగములోనఁ గళలు రేగి నవె
 అలమేలుమంగ విన్ను నలమఁగాను
 అలరి శ్రీవేంకటేశ అంగములు పొంగి నవె
 అలసినరతిలో నీవాదరించఁగాను «చిత్త॥ 115

ముఖారి

ఎఱిఁగించి విరుమేలా విదివో నీమనసు

గుఱి గాదిపారీవి గోవిందరాజా

॥ పల్లవి ॥

కొలుపులోపలనున్నకొమ్మలపాటలు వింటా

అలరి నీవు పరాక్తై వుండఁగా

కులికి పాదములొత్తేకొమ్మలు కొనగోళ్ల

యెలమిఁ దమమోహము రెచ్చరించేరు

॥ ఎఱిఁ ॥

యెదుట నాట్యములాదేఇంతులనుఁ జూచుకొంటా

గుదిగొవి యెదై చొక్కుచునుండఁగా

ఇదివో ఆకుమడిచిఇచ్చేనకులు చేతుల-

వెదిమి తమమీఁదట ఆసలుచూపేవు

॥ ఎఱిఁ ॥

సారె విన్ను పింగారిం చేపకులచన్నులు చూచి

చేరి శ్రీవేంకటేశుఁడ చేజిచాచఁగా

శ్రీరమణి భూరమణిఁ¹ జెంది నీ కాఁగిటిలోన

పేరదిరకుల విన్నుఁ జెచ్చరేఁచేరు

॥ ఎఱిఁ ॥ 158

రేకు 1327

సామంతం

చూడరమ్మ చెలులాల నుదతిభాగ్యాలు నేఁడు

వేడుకరెల్లా వెల్లివిరిపినట్లుండె

॥ పల్లవి ॥

కోమలికొప్పుననుండి కురిపేటివిరులకు

వామురై కుమ్మిదలు వాఁగను

కాముఁడు గురులేయఁగా కడనుండి నల్లఁబిఱ²

దోమటి నెఱుకరాను తొడఁగినట్లుండె

॥ చూడ ॥

1. ॥ అరకున్న ననుద్యయమునకు. 2. నల్లవ్రణ = కిరాకనంతుము అర్థము. 3. అర్థము. "కొమ్మలుమోయ నల్లవ్రణ" కుక-1-224. 'నల్లఁబిఱ' అన్నచుట్టు ప్రయోగము.

మెరుత మాటాడఁగాను మించె చిగురుమోవివి

తొంగక కోవిలు తొడుకఁగాను

వలరాజు వలకిన వాడినెత్తురుపట్టెలు

చెలఁగి బంట్లు చికిరిసేసినట్లుండె

॥ చూడ ॥

కొమ్మ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడినచెమటవాన—

కుమ్మడిఁ 1 జకోరాలు వాడియఁగాను

దిమ్మరేఁగి మరుఁడు ముత్తేల వసంతమాడఁగా

యమ్ముల వర్షలు వచ్చి యెదిరినట్లుండె

॥ చూడ ॥ 157

వరాళి

వింతవారమా నేము విచారించుకొనవయ్యె(య్య?)

బంతి నున్నారు సతులు పాయనినీకృపను

॥ వల్లవి ॥

యెంతలేదు నీనవ్వు యెన్నిలేవు నీమాటలు

అంతటాను తనిసిరి యాఁడువారెల్లా

చింతదీర నీకు నేము నేవనేసేవారము

దొంతి నున్నది వలపు తొల్లె నీకృపను

॥ వింత ॥

యేమిసేసేవు నీయాన రెఱఁగమా మీవాసలు

దోమటిగాఁ దొడికిరి తొయ్యలురెల్లా

వోముచు నే మెప్పుడును వూడిగవువారము

వాములాయఁ దమకము వంచిననీకృపను

॥ వింత ॥

యెక్కడా నీసుద్దులే యెవ్వరైనాఁ బొగడేరు

వొక్కటై కూడిరి ఎన్ను వువిదరెల్లా

చిక్కి నన్ను నేరితివి శ్రీవేంకటేశ్వర

వెక్కవమాయఁ బొగము వెలసె నీకృపను

॥ వింత ॥ 158

దేసాళం

వెండి వింతచే నీవు వేడుకోవయ్యా
యెలయింపుఁజేతలు నేఁ దివి యేలయ్యా ■ పల్లవి ■

మొగమోటమునఁ జెలి మొదలికోపము మావి
మగఁడవంటా నీతో మాటాడెఁగా
అగడుసేసేనంటే అందు నెంతైనాఁ గడ్డు
యెగనక్కే లింకాను నీవే లాడేవయ్యా ■ వెలఁ ■

ప్రియవాదిగన నీతోఁ బెనఁగి మారాడక
నయమిచ్చి జలజాక్షి నవ్వెఁగావి
వియతి సాదించేనంటే నేరుపెంతైనాఁ గలదు
జయమాయ విఁకనేల చల మింకానయ్యా ■ వెలఁ ■

యిచ్చకురాలై నిన్ను యెనని శ్రీవేంకటేశ
మచ్చికనేసి యిఁ(యిఁ)తి మరిగెఁగావి
పచ్చిసేసేనంటేను పగఁబెంతైనాఁ గడ్డు
యిచ్చినచనవు లిట్టై యీదేరించవయ్యా ■ వెలఁ ■ 158

మాళవిగాళ

ఇప్పుడే విన్నవించితి నెఱుఁగుకొందువుగావి
తప్పితే నయలమోఁత తమికిఁ(కిం)చీఁజమ్మి ■ పల్లవి ■

లలిమి నింతి నీవు సావిత్తుండేవుగనక
తలఁవఁ గప్రపువేడిఁ దాఁకీఁజమ్మి
నలువంక పెంపులనవ్వక నీవుండితేను
కలువపూవుటమ్ములొలి వారీఁజమ్మి ■ ఇప్పు ■

చేరి చెనకఁగ వీవు సిగ్గువదేవుగనక
సారెకు వెన్నెల వడచల్లఁజుమ్మి
గారవించి యాపె యిట్టై కాఁగిలింపకుండితేను
నారుకొని చిగురు మొనలుచూపిఁజుమ్మి || ఇప్పు ||

మొక్కలాన నీ వన్వలిమోమయ్యేవుగనక
విక్కి కోయిలలరొద విండిఁజుమ్మి
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి వీతె విట్టై
కక్కసించితే మదనకళలండిఁజుమ్మి || ఇప్పు || 180

హిందోళవసంతం

వీవుండే దొక్కయంగము నేనుండే దొక్కయంగము
తై వళమైతివి యింకఁ గతరెల్లాఁ జెల్లును || పల్లవి ||

సిగ్గువిడిచేయాఁటది చేతులఁ బట్టఁగరాదు
యొగ్గులేదు మగవాని తెట్టుండినను
వొగ్గి నేను మేరతోనే వున్నచో నుండానను
బిగ్గన నీకంతటాను పారాడఁజెల్లును || వీవుం ||

పొంచి యణఁకువలేవిపొలఁతి దేఁటిగుణము
వంచనలేకున్నా మగవాని కమరు
మంచముపై విట్టై నెమ్మది నే నుండానను
యెంచఁగ రచ్చలునేయ విటు నీకుఁ జెల్లును || వీవుం ||

గుట్టుతో నుండకుంటేను కోమలి కేఁటివారపు
వట్టిరట్టు మగవానివద్దనే
ఇట్టై శ్రీవేంకటేశ ఇటు విన్ను నేఁ గూడితి
ముట్టి యెంతైనా నీవు మోహించఁజెల్లును || వీవుం || 181

కాంబోది

ఎఱుగనివాడవా యేమయ్యా నీవు
మఱవవచ్చునా మేలు మన్నింతురుగాక || పల్లవి ||

సరసములాడితేను సాకిరివెట్టుదురా
వారసివారసి వచ్చుదురుగాక
శిరసువట్టితేనే చేతుల విగింతురా
కరఁగినచనుననుతో కైకొందురుగాక || ఎఱుగ ||

తచ్చితచ్చి చూచితేను తలవంచుకొందురా
ఇచ్చగించి గక్కనఁ జేయిత్తురుగాక
వచ్చిమాటలాడితేను పరాకునేయుదురా
అచ్చమైనచనుఁగొంద లంటుదురుగాక || ఎఱుగ ||

అట్టై కాఁగిరించుకొంటె ఆయాలు ముట్టుదురా
నెట్టుకొవి యిట్టై కరుణింతురుగాక
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడినిఁతి జంకింతురా
చుట్టరికమురెల్లాను చూపుదురుగాక || ఎఱుగ || 162

రేకు 1328 శంకరాభరణం

ఓడువయ్యా తాఱుడవు అన్నిటాను
పాదవని పొగడితే-జడివేవయ్యా || పల్లవి ||

నీచిత్తము రావలసి నేఁ ~~నీ~~ మాదిగాలు
యేచి యందుకు నన్నే వదేమయ్యా
చేచేత నే విన్నపాలు చెవిలోనఁ జేసితేను
లాది నన్నుఁ దిట్టితివి లాగవయ్యా || ఎఱుగ ||

నంగతి నాకుమడిచి చవిదెలి విచ్చితేను
 యెంగిలంటాఁ గాకునేనేవేమయ్యా
 ముంగిట నే నీశిరసుముడిచేనంటా నంటితే
 వంగి నాకొప్పు నంటేవు వాసికాఁడవయ్యా « బాదు »

గాఁటముగా రతికేలిఁ గాఁగిలిండుకొంటేను
 నాఁటఁ జిన్నులంటా గోర గీఁటేవయ్యా
 నీఁటలశ్రీవేంకటేశ విన్ను నేనే మెచ్చితేను
 యాటలేనిచవనెల్లా విచ్చితివయ్యా « బాదు » 163

కుద్ధవసంతం

ఇందుకే నేఁ జింతించే నెటువలె నున్నాఁడవో
 సందడిపెండ్లిండ్లాయ నరున నీబతుకు « వల్లవి »

చెంతలనాకె పీపైఁ జేయివాఁచఁగాను
 వంతుకుఁ జేయివాఁచితి నవ్వల నే నుండి
 యింతుల మీద్దరమును ఇరువంకలా నుండఁగా
 సంతకూటమాయ చిరై చక్కవినిమేను « ఇందు »

అకడ నాకె పీకు నాకుమడిచియ్యఁగాను
 యీకడ నేనూ పీకు విచ్చితి విద్దై
 కైకొని యిద్దరు నూడిగము పీకుఁ జేయఁగాను
 కాకువడి కలగూరగంపాయ నీనోరు « ఇందు »

గక్కన నాపె విన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడఁగాను
 నొక్కపై నేమా నట్టే నొవరఁగాను
 యిక్కన శ్రీవేంకటేశ యెనని యిద్దరివల్లా
 అక్కర నురిపేకల్లమాయను నీవురము « ఇందు » 164

ఆహారి

ఇద్దరిభావములును యేమని విన్నవించేము
అద్దుకొన్నప్రియములు ఆయములు సోఁకెను "వల్లవి"

చెక్కుచేతితోడనే చెలి విన్నుఁ జూడఁగాను
చిక్కనిచెమటరెల్లా చేర నిందెను
నెక్కొని యంతవట్టును నీమీఁద నేఁ జల్లితేను
నెక్కునమై పులకలు పెదకు మొలచెను "ఇద్ద"

నయ్యదమునుఁగుతోడ వడఁతి నీతో నవ్వితే
వొయ్యనే కొప్పువిరులు వొడి నిందెను
నెయ్యపువేడుకతోడ నీమీఁద నవి చల్లితే
ముయ్యరానికళరెల్లా మోమున వెలసెను "ఇద్ద"

దన్ను యరమున మోన సతి విన్నుఁ గూడితేను
పున్నతి మోవిఁ దేనె యిచ్చి నిందెను
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యివి నీమోవిఁ జల్లితే
తిన్నవియానందము దేహాన విలిచెను "ఇద్ద" 185

సాళంగం

నిజఁగవివారు గల రెరుఁగువారు గలరు
యెఱుకతోనే నీవు ఇంత గేలివేతురా "వల్లవి"

మన్నింతువంటా చిత్త మనవి విన్నవించితే
సన్నతి నవ్వేవు నీవు పారెసారెకు
తిన్నఁగాఁ దప్పుగలితే దిద్దవలెఁగాక నీవు
యెన్నఁగ వింతులతోన వింత గేలివేతురా "నిజఁగ"

వోరుక(కుః)వంటా విన్ను వొడివట్టి కొసరితే
సారెసారె నవ్వేవు తారుఁగొంగుతో
నేరమి గలిగితేను నేరుపఁగవలెఁగాక
యారీతి విందరిలో వింత గేలిసేతురా

॥ ఎఱుఁ ॥

చెందితివంటా విన్నుఁ జెలఁగి మెచ్చితేను
నందడి నవ్వు నవ్వేవు సారెసారెకు
విందుల శ్రీవేంకటగోవిండుఁడ నన్నేలితివి
యందరిలో నారతుల వింత గేలిసేతురా

॥ ఎఱుఁ ॥ 166

పాళంగటనాట

పన్నిటాను పడఁతివల్లము నీవు
రతికిఁ దిలువవయ్య రవ్వగాఁ జేసేవి

॥ పల్లవి ॥

సుద్దులు నీతోఁ జెప్పి చొక్కించి అందరుఁ తాడ
బుద్దులు నీతోఁ జేసిఁ బోలిఁతి
వాద్దమంది నవ్వుతాను వొడివట్టి తీసికీసి
పెద్దరికములుసేసి ప్రియముచెప్పేవి

॥ వితి ॥

చెక్కులు నీకు నొక్కి నేవలు గొంతసేసి
ఇక్కువలెల్లా నంటి వింతి
అక్కురతో నీదెమిచ్చి అకుమడిచొనఁగుతా
వెక్కునపుటివృకము వేమారుఁ జేసేవి

॥ వితి ॥

నెమ్మదిఁ గాఁగిట వించి నీ మోవి దవిచూసి
నమ్మతింపఁజేసి కూరె నకియ
మమ్ముఁ గూడితివి నేడు మక్కువ శ్రీవేంకటేశ
చిమ్ముచుఁ గమ్ముటిఁ దాను నేవలుచెట్టివి

॥ వితి ॥ 167

శ్రీరాగం

వెనకటినేరములు వేయైనా దడవను

మనసొక్కటిగా బుద్ధిమంతుడై తేఁ జాలును || పల్లవి ||

యేటికింకా మాటలు యేమని దూరము వేయ

గాఁటపుడనకరుణ కలంతే చాలు

కూటమికి రమ్మనవే గుట్టుతోనే వుండేను

మాటలేవికాను బుద్ధిమంతుడై తేఁ జాలును || వెన ||

కాఁతరించఁబనిలేదు గద్దించ నోపను

చేతికిలోనై మన్నించినదే చాలు

తే తెమ్మనవే విదెము తిరమైతి నన్నిటాను

మాతలఁపువలె బుద్ధిమంతుడై తేఁ జాలును || వెన ||

చెక్కు లెంతవడి నొక్కె వీగు లెందఁకా నెరపె

ఇక్కు వలె ననుఁగూడె విదె

దక్కె శ్రీవేంకటేశుఁడు తానే నాకిన్నిటాను

మక్కువ వింతట బుద్ధిమంతుడై తేఁ జాలును || వెన || 168

రేకు 1328

రామక్రియ

కలసితి మిందరము కాఁగిటిపొత్తు

చెలఁగి వీనేమములు చెప్పనేటి కిఁకను || పల్లవి ||

కాంతలందరితోడను కలయఁగ వచ్చేవు

సంతవాపులాయఁగా వీసరనములు

యింతలో నందరిమోపులెంగిలి నేకములాయ

చెంతల వీనేమములు చెప్పనేటి కిఁకను || కం ||

చల్లగా నందరితో జాణములు ఏ వాడేవు
 గొల్లదోమటాయగా ఏకోరికలు
 కల్లగాదు రతివేళ కాగిల్లెల్లా నొక్కటాయ
 చిల్లర ఏనేమములు చెప్పనేటి కింకమ

॥ కం ॥

వాడిక నందరి కొక్కవరునిచ్చి కూడితివి
 యీడఁ గలగూరగంపె యెవనెఁ బొందు
 తోడనే శ్రీవేంకటేశ దొమ్మెయ మరుతంత్రము
 జీడిగా ఏనేమములు చెప్పనేటి కింకమ

॥ కం ॥ 109

శుద్ధవసంతం

ఎదిరి విన్నెంచుకోవు కేమీ నీవు
 కదినివుండినవారిఁ గైకొనవచ్చేవు

॥ పల్లవి ॥

తఱగరివానివలె తచ్చితచ్చి మాటాడేవు
 యెఱుగవా నాగుణ మింతకతొల్లి
 మెఱసేనకులరతి మిక్కిలి బేరములాది
 కొఱతలేనివారిఁ గొనరవచ్చేవు

॥ ఎది ॥

తగవరివలెనే తతిగొని యడిగేవు
 పగలు దెలియవా నాభావపు(ము) నీవు
 అగవడినయింతుల అలుకలు దిద్దిదిద్ది
 నొగరులేనివారి నొరయవచ్చేవు

॥ ఎది ॥

మట్టపువానివలె చూచి కాగిలించేవు
 దిట్టతన మెఱుగవా దేవుల నేను
 యిట్టే శ్రీవేంకటేశ యిటు వి(సా)మ్మఁ గూడినాడ
 మట్టలేనివారిని మరుసవచ్చేవు

॥ ఎది ॥ 170

సామవరాళి

గుట్టున నుండుటే మేలు కొసరగఁబరిలేదు
బట్టబయి లీడఁగాను పనికివచ్చినా

॥ పల్లవి ॥

పరిసీనొల్లనిసతివద్ద నెంతవిలుచున్నా
తలఁపులో నీకిట్టే దయపుట్టినా
సొంపిసొంపి యెంత పోబానఁ బాడినాను
పిలువవిపేరటము ప్రియమయ్యానా

॥ గుట్టు ॥

చనవులేనియింత సరస మెంతాడినాను
పెనగొని నీకికఁ బ్రేమపుట్టినా
మనవితో విచ్చకము మాపుదాఁకాఁ జేసినాను
వానరవినే న్తములు వొద్దికయ్యానా

॥ గుట్టు ॥

ననువుగావించెరి నవ్వు లెన్ని నవ్వినాను
తవిసి వుండువుగాక తమకించేనా
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నన్నేరించి
వెనకటివారిపొందు వేడుకయ్యానా

॥ గుట్టు ॥ 171

మధ్యమావతి

కానీరే అందుకమి కామిని దానె వచ్చి
మైనమువలెఁ జేయక మనమాట వినునా

॥ పల్లవి ॥

చరిపాదినానితోడ జాణతనాలాడితేను
మరిసి తనగుఱము మాసినా
మొరకచన్ను మొనలమోసుల¹ నూఁది మనసు
చెరిఁగించివఁగాక చెప్పినట్లు సేనునా

॥ కానీ ॥

గట్టువాయవానితోడ కతలెన్ని చెప్పినాను
అట్టే వుండుఁగాక బాయకు వచ్చినా
మట్టుమీరఁ గొనగోర మర్థములెల్లా నంటి
వాట్టి కరఁగించక వొడఁబడనేర్చునా

॥ కానీ ॥

౧౧ శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ జెక్కు లెంతనొక్కినాను
చేవలుమీరుఁగాక పిగ్గువడినా
యీవేళనే యింతిఁ గూడి ఇచ్చలాడి పురముపై
తావుకొన నిటుగాక తనవోజ మానునా

॥ కానీ ॥ 172

బోళి

చెనకేపు పూరకై నాఁ జెరఁగువట్టి తీసేపు
మనసిచ్చి మమ్మెందులో మన్నించేవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

చనపుగలవారికి సారె మందెమేళము
ననుపుగలవారికి నవ్వులువచ్చు
యెనసినవారికి ఇయ్యకోరై వుండు
అనిళము మమ్మెందులో నాదరించేవయ్యా

॥ చెన ॥

మేనవారై నవారికి మించు నట్టై వుద్దండము
నావినయింటివారికి నమ్మిక గల్గు
పూవి కొలుపువారికి పొద్దులు దవిసివుండు
కానీరే మమ్మెందులోఁ గైకొనేవయ్యా

॥ చెన ॥

వాట్టి పెండ్లాడినవారి కొకమనపై వుండు
వెట్టుకొన్నవారికి నెలపై వుండు
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను వేడు
యిట్టై మమ్మెవ్వరిలోన నేరేవయ్యా

॥ చెన ॥ 173

శంకరాభరణం

నీవల్ల నింతేస్థివివ్వెరగందితి
చేవల్లకు రావే చెప్పేను నేను

॥ పల్లవి ॥

కొప్పు దువ్వఁగాను గోరుదాఁతఁ జెక్కు
యెప్పు-----
చిప్పిలఁగా నీవు జీరదీసితివో
చెప్పఁగదే భ్రమసితి నేను

॥ నీవ ॥

పలుకఁగాను నాపల్లు దాఁతె మోవి
యెలయించి నవ్వనేమిటికి
నిలిచి యీచేత నీవు నేసితివో
తలఁపించవే కొత్తరైతి నేను

॥ నీవ ॥

సరసమాడఁగాను సందిసొమ్ము లొత్తై
యిరవయితి నవ్వనేమిటికి
నరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడను నా-
వుర మెక్కితివి వొప్పితి నేను

॥ నీవ ॥ 174

రేకు 1330

ముఖారి

చెవులార వివరే చెయలాది మీకుఁ జెప్పే
వివరించి యీతగవు విచ్చిచెప్పరాదే

॥ పల్లవి ॥

యెఱుఁగుదులేవే తన కిచ్చలాడితే నేను
మఱపులేవియట్టిమంచిదానను
నెఱయ నెదునుపెట్టి నేరమురెంచితేను
నెఱతనములతోడివిష్టారి నేను

॥ చెవు ॥

తెలుసులేనే తన్ను దేవరంటాఁ బొగడితే
 పలుమారు నాపై నే నిత్తివేసివి
 అలిగి తవమర్మము లట్టె యెత్తి తిట్టితేను
 చలపాదితనములజగదాఁగ నేను

■ చెప్పె

కంటిలేనే యిట్టె తన్ను కాఁగిలించి కూడితేను
 జంటతో తనపాలికి జాననైతివి
 యింటిలో శ్రీవేంకటేశుఁ డితని నే సోదించి
 దంటతనపునేఁతలతరుణి నేను

■ చెప్పె ॥ 175

నాదరామక్రియ

ఇంక నెంతగాఁ గద్దో యింతి వీజవ్వనము
 వుండువై వొక్కటొక్కటి వొనగూడె వలపు

■ వల్లవి

చిక్కఁగా వీవు నవ్వితే చిత్తడిచెమట గారె
 చెక్కనఁ జేయిపెట్టితే సిగ్గులు మూఁగె
 నొక్కొక మాటాడితేను నిట్టూరుపులు రేఁగె
 వొక్కటొక్కటే దొంగరై వొనగూడె వలపు

■ ఇంక

తప్పకచూచితేనే తతిగానెఁ బులకలు
 చిప్పిలఁ జెనకితేనే చింత రేఁగెను
 వొప్పి నరనమాడితే వొడికట్టు వదలెను
 వుప్పురాలై వొక్కటొక్కటే వొనగూడె వలపు

■ ఇంక

తనపులు మోచితేనే తతిగానెఁ దమకము
 పెనఁగితేఁ బ్రియములు పిక్కటిల్లెను
 యెవనె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో విన్నిన్నిటాను
 వునికై వొకటొకటే వొనగూడె వలపు

■ ఇంక ॥ 176

రీతిగాళ

చెలియకు నే నన్నీఁ జెప్పివంపేను

అలియక నీచే యన్నీ నావతియ్యవయ్యా

॥ వల్లవి ॥

మంతనాన నాపెదేత మాటలెల్లా నాడించే

చెంత నీమేనెల్లాఁ జెమరింపించే

దొంతినున్నవలపులు దోమటిదొడికింపించె

వింతలేమి నేయవలె వేగ నానతీవయ్యా

॥ చెలి ॥

సేవనేసి విన్ను విట్టే సిగ్గులెల్లాఁ బరపించే

పూవులనే వేసి ఐన్నుఁ దొనఁగింపించే

లావులఁ బెనఁగి నీమై లవ్వవలు విండింపించే

కావలసినపని గక్కన నానతీవయ్యా

॥ చెలి ॥

సమరతులను నీజవ్వనము పండింపించే

తమితో మోముకళలు దాకొనిపించే

నెమకి శ్రీవేంకటేశ నేడు నన్ను నేలితివి

సముకాన వీయానలు సారె నానతీవయ్యా

॥ చెలి ॥ 177

మాళవి

ఇంతటివాఁడవు నీకు యేమ రెవ్వ రున్నారు

చెంత నీవునేసినవే చేతలుగావా

॥ వల్లవి ॥

కొమ్మలమనసులోనికోపములు మానిపేవి

సమ్మి నీవునేనేటిదాసలేకావా

కమ్మి మొకమూలనిండా కళ లట్టే రేచేవి

చిమ్మి నీకొనగోరి చెనకులేకావా

॥ ఇంత ॥

కడువందానము పేసి కపటాలు పాపేవి
అడియాలమైనసీయాసలే కావా
బడిబడిఁ బాయకుండా బాఁతిపడిఁజేసేవి
విడువక నీవు నేసేవివయారే కావా

॥ ఇంత ॥

జమగిసిగ్గు దీరిచి, తవులు వుట్టించేవి
సుముకమయినసీయాపులే కావా
తమితో శ్రీవేంకటేశ తగ నన్ను నేరితివి
నెమకేవి వీరతులనేరుపులే కావా

॥ ఇంత ॥ 178

హిందోళవసంతం

వీకే మేలుగదవే నీపతిసరసములు
టాకొవి విలువుననే తమి నూరు వండిని

॥ వల్లవి ॥

కోపగించుకొనకువే కోరి యాతఁ దేమనినా
తీపులమాటలవెంటఁ దేనె గారీని
యేపున వేసరకువే యిట్టై చెనకితేను
రాపుల గోరికొననే రాలీని వలపు

॥ వీకే ॥

సిగ్గులుచదకువే చెంత నాతఁ డుండితేను
వెగ్గళపువినయాన వెన్న వుట్టిని
బగ్గనఁ దిట్టకువే పయ్యదకొం గంటితేను
దొగ్గి వుంగరపువేళ్ళ నొరపు మించిని

॥ వీకే ॥

కొసరకువే నిన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
సుసరపురతులము సుంకు మోపీని
అనురుసురవకువే అన్నిటాఁ బెనఁగితేను
వెనఁ గనుచూపుల వెన్నెలగాపీని

॥ వీకే ॥ 179

తెలుఁగుఁగాఁబోది

మొకదాకిరివి నీపై మోహమే చల్లుఁగావి

వెకలికనాన విన్ను వేసరించదు

॥ వల్లవి ॥

యెఁ(యెం?)తైనఁ జెలి నీతో యెదురు మాఁటాడదు

వంత గలిగితేఁ దలవంచుఁగావి

వింతపై తిరిగినాడు వెగ్గళించదు విన్ను

అంతలోనే వుసురసురమఁగావి

॥ మొక ॥

యెరవుగ మఱి(చై?)నా యెంచదు నేరాలు విన్ను

వారిమెతో మోనాన నుండుఁగావి

విరహతాపము గల్గి విసుగడు నీమీఁద

నీరులచెక్కిఁటచేత చింతించుఁగావి

॥ మొక ॥

నవ్వులకయినా నీతో నాలివెంగే లాడదు

యివ్వలిమోమై విడె మిచ్చుఁగావి

రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రమణిఁ గూడితి విత్తే

పువ్విట్లరఁ గాఁగిట నొనరుఁగావి

॥ మొక ॥ 180

రేకు 1981

ఆహారినాట

నీయంతా నెఱుగవు నేము చెప్పినా వివవు

సాయముగలయందుకు పలమా ఇది

॥ వల్లవి ॥

పట్టినదే చలమా పడఁతి నీ వాకవితో

చుట్టరికము వేవితే సూడునట్టేవా

బట్టనియ రీఁదించేవు పలుకుల సారెసారె

గుట్టులోడివకులకు గుఱమా ఇది

॥ నీయం ॥

చెనకితే పెంపా చెమరించే వంతలోన

పెనఁగఁగానే అరిసి విగినేవు

తనిపేవు నవ్వులనే తను విది మీఁదమీఁద

చనవుగలయందుకు చందమా ఇది

॥ నీయం ॥

పేసినదే చేతా శ్రీనేంకటేశుకాఁగిట

నేనపెట్టఁగానే గోరఁ తెక్కునొక్కేవు

రాసిపేసేవు వలపు రకులలో నెల్లా నీవు

పోనరపువేడుకకు భోగమా యిది

॥ నీయం ॥ 181

మాళవిగళ

బలిమి యెంతపేసినాఁ బనికిరాదు

అలరఁగ విచ్చకము లాడవలెఁగాని

॥ వల్లవి ॥

అటమటములవాని నొఁగాదనఁగరాదు

నటలాడేవాని సాదింబరాదు

విటతనములవాని వేమారుఁ గొనరరాదు

చిటుకురంటే పేవనేయవలెఁగాని

॥ బలి ॥

తూఁటరివిద్యలవాని దూరితేఁ బనికిరాదు

జూటుఁదనములవాని పొండురాదు

మాటకుమాటాడేవాని మారుకొవఁగరాదు

మూఁటకట్టువినయాన మొక్కవలెఁగాని

॥ బలి ॥

¹ వంతగారివానిని వచ్చిగా నాడఁగరాదు

అంతరంగమైనవాని వజ్రఁచరాదా

ఇంతలో శ్రీనేంకటేశ యేలితివి నన్ను మెచ్చి

నింతనేయరాదు నిన్ను వేడుకొవలెఁగాని

॥ బంచి ॥ 182

1. 'వంతగాడు' కన్నడమున 'వంతగార' ■■■ దొనవత్తకము 'వంతగారి' వాఁడు అని.

దేవగాంధారి

కొలఁడులుమీరినగోవిందా

వలుదెలుగుల మతి పరగీఁజమ్మి

॥ పల్లవి ॥

యేలితి వప్పుడే యిల్లాండ్లఁగా

గోరితనముగలగొల్లెకల

అలఁ గాచితివి అఁబోతువరెనే

పాలించ మనసు పారీఁజమ్మి

॥ కొలఁ ॥

పెట్టితి వేసలు పెండ్లికూఁతులఁగా

వాట్టి యచ్చరల కొకమాటే

చుట్టితి పెంచముపోగ నెమలివరె

పెట్టనెమళ్ళను బెరిసేవునుమ్మి

॥ కొలఁ ॥

కలనితివి శ్రీవేంకటేశ మమ్మిలు

లలిఁ బట్టవునకుల మనుచును

యెలమి యమునలో నీఁదులాడితివి

పొలవి యాఁడుమీలఁ బొందేవునుమ్మి

॥ కొలఁ ॥ 183

మాళవిశ్రీ

ఎఁదాఁకా మనసు చూచే వింతివి నీవు

పొందులనే కానరాదా భోగములు

॥ పల్లవి ॥

మొగము దప్పకచూచి మోహము ఏకోఁ తెప్పి

నగినందే కానరాదా నాతియానలు

చిగురుమోవి ఇచ్చి చేతులుదాఁచి నీకు

తగులఁగా గానరాదా కడుకములు

॥ ఎందాఁ ॥

విలువుఁగొలుపు నేని నేరుపులు వచరించి
 పిలువఁగఁ గానరాదా ప్రేమములు
 మొలకచన్నులు చూపి ముద్దులమాట లాడి
 తలఁచితేఁ గానరాదా విలుకడలు

॥ ఎందఁ ॥

కడి కూచుండి యట్టై కాఁగిటను విగియించి
 పుదుట్లఁ గానరాదా వొడఁబాటు
 అదన శ్రీవేంకటేశ అంగన నేలితి విట్టై
 యెదుటనే కానరాదా ఇచ్చకములు

॥ ఎందఁ ॥ 184

సౌరాష్ట్రం

బదుకవయ్యా ఇంత వగిడికాఁడనైతివి
 పదరి వొకరొకరు పైకొనఁగాను

॥ వల్లవి ॥

మనసొక్కటాయనా మాట నీకుఁ జెల్లెనా
 చెనకి యాకెనై నీకె చేజివాఁచఁగా
 కనుపట్టెనా నీకు కడునవ్వు వచ్చెనా
 వెనుకొని నీకె వెనఁ దిట్లఁగాను

॥ బదు ॥

చలము నీకుఁ జెల్లెనా సమ్మతి నీకాయనా
 బలిమి నాకె నీకె పరచఁగాను
 తలఁపు రీదేరెనా తగవు గెలిచెనా
 సరిగతో నాకె నీకె ఇంకించఁగాను

॥ బదు ॥

పంకాలు సమకూడెనా పనులు నీకు దక్కెనా
 ఇంతలో నాకె నీకె న్నైనయఁగాను
 సంకోసమాయనా చక్కనిశ్రీవేంకటేశ
 పొంత దిన్నాకె నీకె బొగడఁగాను

॥ బదు ॥ 185

వరాళి

ఏల వంకలు దిద్దేరే యీతవిలా గెఱుగరు
యేలాటము లాడేవి యెఱుగరాదా

॥ పల్లవి ॥

నగుతానే రమణుడు నాలినే పొద్దు గడపీ
యెగనక్కెములు పేసే దెఱుగరాదా
మొగము చూడఁగానే మొనగోర నూఁదీ యాన—
లిగిరించఁజేసేది యెఱుగరాదా

॥ ఏల ॥

సుదతుల నీడువెట్టి పూడుఁబాడుఁ బట్టించిన
యెదలోవిమర్శము రెఱుగరాదా
అదనులు చెప్పించి అట్టై తనరాక్షసు
యెదురులుటూపించే దెఱుగరాదా

॥ ఏల ॥

చొక్కుచుఁ గాఁగిట నించి సురకము చవిచూపీ
యెక్కువల తెంజించే దెఱుగరాదా
చక్కవిశ్రావేంకటేశ్వరుఁ డిదె నను నేరె
యిక్కడనే వుండినది యెఱుగరాదా

॥ ఏల ॥ 186

రేకు 1832

దేసాళం

ఇంత చాలదా నిష్ఠూర మింకా వేరే వలెనా
మంతన మిదే చాలదా మర్కములు రేఁతను

॥ పల్లవి ॥

నవ్వితేనే చాలదా నాకులమనసులలో
అవ్వలఁ బంచబాణములై పాఁడు
దవ్వల మాఁటలాడితే తగ వదే చాలదా
పువ్వలతేనియై తీవులు పాఁడు

॥ ఇంత ॥

చూచితేనే చాలదా మదతులమేమల

కాచినట్టే పుంకలగవి చూపునుట్లు

చేతేనే పంటితేనే వేనలుగాఁ జాలదా

కాచినట్టే వలపులకమి రేచును

॥ ఇంత ॥

నన్న యిదె చాలదా చక్కనిశ్రీవేంకటేశ

యిన్నిటా విన్నును నన్ను నెనయించెను

మన్నించి నీవు నన్ను మరుగుచే చాలదా

విన్నకన్నజాదలను వేడుకలు రేచును

॥ ఇంత ॥ 187

కన్నదగ్గళ

తలఁచినవనులెల్లా తానే ఆయ్యాఁగావి

చలములు మావి మోవి చవిచూపరాదా

॥ పల్లవి ॥

వెంగలియలుకలేం చిద్రూపము లేం

అంగనకో మంచిమాట లాదరాదా

ఇంగితమెఱిగి యాకె యెదురుగా వచ్చివి

ముంగిటికి విచ్చేసి మోము చూపరాదా

॥ తల ॥

అనురుమరననేం ఆరదీఁబడఁగనేం

ఇనుమంత పంతము వియ్యారాదా

సుపరావ నాకె పొలయుచు వచ్చివి

వెన నీవే ముందును విదెవియ్యారాదా

॥ తల ॥

కిరను పంచుకోనేం చెలల పంపగనేం

వరువఁగూడుండి చేయి చాచరాదా

గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసికె నాకె మెచ్చి

వరుగఁ జెక్కు లంటుచు పరదమాచారాదా

॥ తల ॥ 188

రామక్రిమ

నీకు నీవే గడించుకొనేవు గాక యేమైనా

దాకొని నన్నందరితో కలదంటినా

॥ పల్లవి ॥

అవం వేరే మరి అనవెట్టవలెనా

నీనాదేమాటలు విజమేకానా

వేవేలుగా విందు వెంగమేమైనా వున్నది

నావద్ద నీవుండఁగాను నమ్మనంటినా

॥ నీకు ॥

చెరులచే యింకా బుద్ధి చెప్పిచవలెనా

వెలయ నీవాదినవే వేదాయగానా

వెలుపలి నుద్దురెల్లా వెలుచుకొంటాయది

పిలిచి మరేమైనా బేరుకొంటినా

॥ నీకు ॥

యూదుమని నీమేను సోదవియ్యవలెనా

జాడతో నీనేతలు సత్యాయగానా

వేరుకఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను విత్తి

మీద నేర్పితివి కలు కలియంటినా

॥ నీకు ॥ 189

పళపలలరం

వేరేపొందు వలెనా వింతవారితో

అరితేరితే మనసు అంబాటువడును

॥ పల్లవి ॥

మక్కళించి మక్కళించి మాటలట్టై ఆదితేను

చిక్కి నీవలపుండు చేవలెక్కును

యొక్క దెక్కడనైనాను యెదురుకట్లమంటే

జక్వన ముట్టి కైలువారును

॥ వేరే ॥

తగిరితగిరి తప్పకచూచితేను

అగవద్దరతులకు అన వుట్టును

నగినగి పయమారు ననువులు సేవితేను

తగి మర్యాలు గరఁగి చిమ్మిరేగును

॥ వేరే ॥

చెరరేఁగిచెరరేఁగి చెనకదారకొంటేను

ములువాఁడికొనగోళ్ళముద్ర లంటును

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గూడితిది

వలుకుఁబంతము లిఁకఁ బచ్చిదేరును

॥ వేరే ॥ 190

మంగళకౌసిక

అంగన నాపతితోడ నంటివా నీవు

అంగడికెక్కె వలపు అంటివా నీవు

॥ పల్లవి ॥

చెలియ మొక్కితినవి పిగ్గుతో నుండాననవి

అతనితో నీహుఁబ అంటివా నీవు

నాకలఁపెఱుఁగుమవి నమ్మితి నమ్మిటానవి

అతుమలో నిలువఁగ నంటివా నీవు

॥ అంగ ॥

నాదితిఁ జెమటనవి నవ్వులకు రోనవి

అదేమ మరవనవి అంటివా నీవు

నీనుల నాలిండుమవి చిన్నపము లివేయవి

బనదయ్యాఁ దానే యంటివా నీవు

॥ అంగ ॥

కప్పురపుఁబడియ నీకాఁగిరి నాసౌమ్యవి

అప్పుల నాకిమ్మవి అంటివా నీవు

యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ మేలితివి నమ్మనవి

అప్పుడే మెద్దతినవి యంటివా నీవు

॥ అంగ ॥ 191

శుద్ధవసంతం

అడుకొనే నెంతైనా అందరితోను

నేడుక నీవు విచ్చనవిడి నుండవయ్యా

■ పల్లవి ■

మంతనాన నీవు నాతో మాటలాడవా యిప్పుడు

అంతలోనే లేదనేవు ఆతః జూచి

వంతులేక నీవాకరివాడవా యేమైనాను

ఇంతటిమగవాడవు యేల నీకు వెరవు

■ అడు ■

అందమండి నాచే విదె మందుకొనవా నీవు

అందుకాచే వప్పటివి ఆతః జూచి

ఇందువడి నీ వాకరిపెట్టుజెట్టవా యేమైనా

నిందుదొర వప్పటివి నీకేల వెలుపు

■ అడు ■

కలసి మెలసి నన్ను కాగిలింపవా నీవు

అలికే వింతటిలోనే యాతః జూచి

చెరిగి శ్రీవేంకటేశ అలమేర్మంగవతివి

నెలకొంటి వింతటాను నీకేల వెలుపు

■ అడు ■ 192

రేకు 1333

హిజ్జిజి

'చెలిచెలువ మేమవిచెప్పేమయ్యా

అలమేలుమంగ నీకె యమరు నన్నిటాను

■ పల్లవి ■

కొమ్మమోముడమ్మిమీదికుంతలపుడుమ్మిదలు

నమ్మతిఁ జంద్రాస్యనేత్రవకోరములు

నెమ్మి నధరపుడేనె విందునవ్వువెన్నెలలు

వుమ్మడి నుండఁగ నంటనోడి భ్రమపెను

■ చెలి ■

1. ఈపాటలో వమావపద్ధతి, తత్పరమీకరణమూ పరిగా లేవు.

మెరుకనానిసరసిమీదిదనుఃకృవలు

మలసి మిహితనా మధ్యపింహము

అందు వశితరంగాలు అందపుటాతనుపాము

చెలగివుండఁగాఁ బ్రవేశించక భ్రమనెను

॥ చెలి ॥

కరుణచువకటిపులిసతలపు గతిహంసలు

కరికిరోనికంటోరుకాండకరులు

వరునఁ జెనుటేరు యౌవనవనము నుండఁగా

గురు శ్రీవేంకటేశుడఁ కూడఁగా భ్రమనెను

॥ చెలి ॥ 193

చో?

మీనేరుపులు చూపే వెందఁకాను

కామించి నీవట్టు కతికడవలేఁగాక

॥ వల్లవి ॥

ఆకెతో మాటాడఁగా నేమందునోయంటా నీవు

వాకున మాటాడేవు వంతుకు నాతో

పైకొవి నాపై సంతరిత్తిగదా చి కేమైనా

నీకు మోహించినదాన నేఁ బాయలేఁగాక

॥ ఏమి ॥

నెట్టిన నాపెతో నవ్వి నేఁ గోపగించేసంటా

నట్టినదుమ నూరకే నవ్వేవు నాతో

బట్టినయలు నేఁ బాఁతే ఇందరిలోనా

అట్టిట్టివి నీతోను అలుగలేఁగాక

॥ ఏమి ॥

అలమేలుమంగఁ గూడ అట్టె నమ్ము బుజ్జగిందఁ

గలసితి నిటు భూకాంత నేనంటా

యెందు శ్రీవేంకటేశ ఇంతకరుణా నాపై

మలసి యెంతైనా నిన్ను మరవలేఁ గాక

॥ ఏమి ॥ 194

1. నీవట్టుకు + అతికడవలేనుఁగాక = నీరావమునకు మునుపటిదోరను అనియో?

సామంతం

ఎఱుగము నీచిత్త మిఱక నెట్లున్నరో
మఱియు నీయానతికి మారుకొనమయ్యా || వల్లవి ||

చలములు సారెకు సాదించువారికి
మలసి యేమవినా నమ్మతి గాదు
వలపులు పైపై వడిసేటివారికి
పరిధికి గొండఁతప్రియము గలుగును || ఎఱుగ ||

వంతములే కడుఁబవరించేవారికి
శాంత మించుకయు నమకొనదు
సంతపుఁబొందులు జరపెడివారికి
వంతగాఁ జూచినా వేడుక గలుగు || ఎఱుగ ||

ధరలో యెగ్గులుతప్పలవారికి
వరసపుఁజెనకులు చవిగావు
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
అరయ మనల కింకా అనలే కలుగు || ఎఱుగ || 185

శంకరాభరణం

మదసుబంధారము మగువమేను
పొదిగొన్నవలపులఁ బొసఁగెఁగాన || వల్లవి ||

మరువియాయుధశాల మగువకొప్పు
తొరలించి విరులెల్లాఁ దురిమెఁగాన
యిరపై కీరవు(ము?)లాయ మీపెగకమా
వరసపుహుఁబరెల్లా జరపెఁగాన || మద ||

కామునిసాముగరిది కాంతపురము
 ఆమవిభనునంగడా లమరెఁగాన
 ప్రేమపుంగేకాకూళి గంభీరనాది
 తేమచెమటలచేత దిగుపారెఁగాన

॥ మద ॥

కాంతునివేటపొలము కన్నెపిఱుడు
 మొలనూళ్ల పోగు వారెఁగాన
 అంతటివానితల్లి యాయలమేల్మొంగ
 యంతలో శ్రీవేంకటేశు నెనసెఁగాన

॥ మద ॥ 196

తెలుఁగుఁగాంబోది

వట్టియలుకల పీకు వచ్చినదేమి
 యిట్టె చెలిని మన్నించి యింటికి రావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అసెతో మాఁబాడితేను ఆయములెల్లాఁ గరఁగు
 చేపట్టి పెనఁగితేను చెమరించును
 వోపి నవ్వు వచ్చితేను వొడలెల్లాఁ బురికించు
 తీపులుండఁగాఁ జేఁడు తిననేటికయ్యా

॥ వట్టి ॥

సరునఁ గూచుండితేను సంతోసములు మించు
 ఇరవై చూచితే కోర్కు లీదేరును
 తిరమై గురులు వించితే కొంకుగొసరు మాను
 వెరవుతో నీదలివె యెండలేలయ్యా

॥ వట్టి ॥

మోవితేనె లానితేను మోహములు చెలరేఁగు
 లావించి నేనెట్టితే ఫలము గద్దు
 శ్రీవేంకటేశ కూడితి వీవేళ నలమేల్మొంగ
 యీవల పీకె వుండఁగా నితరమేలయ్యా

॥ వట్టి ॥ 197

అహరి

ఇంటికి విచ్చేసితివి ¹ యెంతవదికి

² అంటినుడివంటిదాన నందుకోపేన

॥ వల్లవి ॥

యెంగిలిమోవిదాన యేడలేవిసిగ్గుదాన

పొంగేటి చెమటలతోఁ బొరలేదాన

వంగనిచన్నలదాన వాడికెవలపుదాన

పంగెనకోపముదాన బాఁతెయ్యేనా

॥ ఇంటి ॥

సన్నపునడిమిదాన సకుపుఁజూపులదాన

వెన్నెలనవ్వులతోడివీరిడిదాన

సున్నవి చెక్కులదాన ³ నూఁగురులకొప్పుదాన

పిన్నదాన నే నీకుఁ బ్రియమయ్యేనా

॥ ఇంటి ॥

చిగురుఁబాదాలదాన చిమ్ముఁజూపులదాన

వెగటుఁబిఱుదుగలవేకపుదాన

నిగిడి శ్రీవేంకటేశ సేపు నన్నుఁ గూడితివి

జిగివిగుపులదానఁ జిత్తమువచ్చేనా

॥ ఇంటి ॥ 198

రేకు 1934

దేశి

ఎంత కాతరీఁ దీతఁ దేమిపేతునే

పంతముతోడ నాకు పైకొవఁగవచ్చునా

॥ వల్లవి ॥

సిగ్గులు మూఁటగట్టి చెక్కుచేయి తీసిపెట్టి

యెగ్గులేక నవ్వుమనీ నేమిపేతునే

వాగ్గి కా నేమిపేసినా నూరకే యమరుఁగొక

తగ్గుమొగ్గులేవినాకు తమకించవచ్చునా

॥ ఎంత ॥

గుట్ట పాదము మీ కోరికలు యెగబోసి
ఇట్టే పాద లోత్తుమనీ నేమిసేతునే
రట్టుగాఁ దా నెట్టుండినా నెట్టవ నమరుఁగాక
చుట్టమనయిననాకు జోలిఁబెట్టవచ్చునా

॥ ఎంత ॥

కొంకుగొనరెల్లా మాని కుచము రెడురువుని
ఇంకాఁ గాఁగిలిందుమనీ నేమిసేతునే
అంతే శ్రీవేంకటేశుఁ డని దన కమరుఁగాక
నంకరేదిదాన నాకు సటలాడవచ్చునా

॥ ఎంత ॥ 190

పాడి

ఎట్టిజాతిలో మీరు ఇటువలె మందవద్దా
చుట్టపువరున మిమ్ముఁజూచి నేరవలెను

॥ వల్లవి ॥

మక్కువగలనీవైతే మాటలాడి తనియవు
దక్కి యాపైతే నూఁకొని తనియదు
ఇక్కడ నందరుఁ జూచే రెగ్గుసిగ్గు లెఱుగరు
చొక్కపువలవు మిమ్ముఁజూచి నేరవలెను

॥ ఎట్టి ॥

అనల నీ వానెచమ్ను లంటియంటి యలయవు
నేని యాపె వూడిగేలచే నలయదు
కాసువలెఁ బెనఁగుచు తలమొల యెఱుగరు
మానకవుఁడెంద్లి మిమ్ముఁజూచి నేరవలెను

॥ ఎట్టి ॥

గక్కన శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలింది పాయవు
యెక్కువ నీవురమెక్కి పాయవు
సక్కన నావారకుల వగలురే యెఱుగరు
చొక్కటియాసలు మిమ్ముఁ జూచి నేరవలెను

॥ ఎట్టి ॥ 200

బొళి

మన్నించవయ్యా యీమగువ విట్టె
విన్నపము విని నీవే విడమియ్యవయ్యా « పల్లవి »

మచ్చికనేసి యాపె మాట నీతో నాడఁగాను
యెచ్చోటు చూచేవు పరా కేడదయ్యా
పచ్చిచెమటలతోడ పాదాలు నీకు గుద్దఁగ
వచ్చునా నాకు విద్దుర వట్టిసట లేలయ్యా « మన్నిం »

నంటునేసి యప్పటిని నవ్వులెల్ల నవ్వఁగాను
గొంటవై వున్నాడవు యీగుణమేలయ్యా
చంటిమొన సోఁకఁగ వే(విం?)జామర నీకు వేయఁగ
వొంటి నీసిగ్గు దగునా వొగి మాయలేలయ్యా « మన్నిం »

కందువకుఁ దీసి యాపె కాఁగిటికి రమ్మనఁగ
యెందరితో నన్న నేనే వెమ్మెలకయ్యా
చెంది శ్రీవేంకటేశుఁడ సేన లాపె చల్లఁగాను
మందరించి మారుకుమారు చల్లే వొనయ్యా « మన్నిం » 201

కాంటోది

అటదానిబలిమి నీయంకకంటె నెక్కుదా
మేటివి నీయెమ్మెలెల్లా మెరనెఁగా ఇప్పుడు « పల్లవి »

పయ్యదకొం గంటఁగాను పడఁతి దప్పించుకొంటే
అయ్యెడనే పంకారెల్ల నాడేవు
పుయ్యలమంచ మెక్కితే వొద్దఁ బండుండితి విట్టె
చెయ్యారా నీపంకములు చెల్లెఁగా ఇప్పుడు « అఁ »

కొప్పువట్టి తియ్యఁగాను కొమ్మ వీచేణ వట్టుకొంటే
 రెప్పురెత్తి జంకించి రేసులాడేవు
 అప్పుడే సిగ్గువడితే నాయము దురికి విట్టె
 చిప్పించి వీకోరికలు సిద్ధించెగా ఇప్పుడు

॥ అట ॥

రతికేలిఁ గూడఁగాను రామమేను చొక్కితేను
 జతవుగా కొనగోర నెచ్చరించేవు
 నతమై శ్రీవేంకటేశ జట్టిగాంటే మెచ్చే విట్టె
 మీజద్దరిమేట్లు దక్కెఁగా ఇప్పుడు

॥ అట ॥ 202

మేఁచబాళి

నరసుఁడ విన్నిటాను జాణవు నీవు

వారసె నిందాకా నతి వోరుచుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

మనసొక్కచైనదాకా మాటలు సూటిఁబడవు

యెనయకుండితే నన్నీ యెరవెరవే

వినుఁబాసి విరహాన నెలఁత యెంత దూరెనో

వానరితి విఁక నవి వోరుచుకోవయ్యా

॥ పర ॥

సిగ్గులుదేరినదాకా చేతలు సమ్మతి గావు

దగ్గరఁ గూచున్నదాకా తనివిలేదు

కగ్గి నీవు నట్టై కాతరాన నెట్టుందెనో

వొగ్గి మన్నించితి విఁక నోరుచుకోవయ్యా

॥ పర ॥

కలసికూడినదాకా కడమలు దీరవు

చలములు మానితేనే చవివుట్టును

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పు కెంత మెచ్చెనో

వాలసి యేలితి విఁక నోరుచుకోవయ్యా

॥ పర ॥ 203

కంకరాభరణం

కొప్పు వంగ నీ వెంతైనా గోవిందరాజా । పైడి-
కుప్పెకతారము వట్టి గోవిందరాజా

॥ పల్లవి ॥

విద్దిరించేనంటాను నెలఁతలచే

గుద్దించుకొనే విప్పుడు గోవిందరాజా
సుద్దులు చెప్పేనంటా చొక్కించితీవి మేనులు
కొద్దిమీరె వలపులు గోవిందరాజా

॥ కొప్పు ॥

అలసితినంటాను అడువారిచే నేప్రాద్దు
కొలిపించుకొనే విట్టే గోవిందరాజా
వలచితినంటాను వారితోడిమంతనాలు
కొలఁదిమీరె నెప్పుడు గోవిందరాజా

॥ కొప్పు ॥

పచ్చదము గప్పేనంటా పడఁతులతొడలపై
కొచ్చేవు నీమువివేళ్లు గోవిందరాజా
విచ్చ నాలుగుచేతులు విండుఁగాఁగిట నిద్దరి
గుచ్చేవు శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజా

॥ కొప్పు ॥ 204

రేకు 1335

పాడి

ఏలా ఇంకాఁ గొసరను ఇన్నిటా తా తొణ్ణదోను
మేలుమేలు ఇన్నిటాను మెచ్చితీ నేనసరే

॥ పల్లవి ॥

కానుక నే నంపితేను కమ్మటి మారుకుమారు
తానూఁ గప్పురమంపెఁ దగవేకదే
నీనులు చల్లఁగా వింటి వీడుకువీడాయను
మోసమున నప్పటివి మొక్కితి నేనసరే

॥ ఏలా ॥

పూవుల వేసిలేను పూచి కా మారుకుమారు
 కావిజన్యాదివి వేసె దగవేకదే
 పావివోక వలపులు పరికినరాయను
 పోవులుగా తను నే బొగడితిననరే

॥ ఏలా ॥

అదరి నే విరిచితే సంకలో మారుకుమారు
 పూకొనె దగవే కదే
 యెడయక శ్రీవేంకటేశు దేలి బొందాయను
 నడుమ నమరతికి వచ్చితి నేననరే

॥ ఏలా ॥

శ్రీరాగం

ఏమి నేయుమనేవయ్య యింకా నన్ను
 కామించి నీమన్ననలు గైకొంటి నేను

॥ పల్లవి ॥

వాడ్డ నే గూతుండనా పూకొననా నీమాటలు
 కడ్డు విజమేయననా కావిమ్మననా
 గుడ్డిరము మాననంటా కొవరేపు కమ్మటివి
 ముద్దుముద్దువలె నీముంగిట నుంచానను

॥ ఏమి ॥

పాదాలు పిసుకనా పత్తి నేయనా
 పాడువలె నుండనా నమ్మతింకనా
 పోదించక మాననంటా సొలసేపు కమ్మటివి
 పొదించి నీనేవకు మంచముపై నుంచానను

॥ ఏమి ॥

కక్కన విడెమియ్యనా కాగిలించి కూడనా
 మిక్కిలి నీకు లోగానా మెచ్చు మెచ్చనా
 యొక్కవశ్రీవేంకటేశ మెచ్చి నన్ను
 దక్కితివి కమ్మటివి తగిలివుంచానను

॥ ఏమి ॥ 206

నాదరామక్రియ

మొక్కిఁ జేకొను మోహపువీసతి

చెక్కుదీయ్యి దీయ్యి(దీయ్యఁదీయ్యి) చెదరడు వలపు ||వల్లవి||

చవపునేనుకొవి నతి వినుఁ గొనరెను

మనమనఁబెట్టకు మాఁట ||||

మనువు గలుగఁగా వచ్చెను

విను నీపట్టుకు వెంగము గాఁ

|| మొక్కిఁ ||

చుట్టరికంబున నుదతి చెనకె విను

వట్టకు యెగ్గులు పలుమారు

జట్టిగొనఁగవక జంకించె విపుడు

అట్టిట్టవకుము అరగొర లేదు

|| మొక్కిఁ ||

దేవులతనమున తెలువ నిన్నొరసె

శ్రీవేంకటేశుఁడ చింతించకు

వావిగలుగఁగా వడి వినుఁ గలసెను

తావించ కిదటఁ గవటమే లేదు

|| మొక్కిఁ || 207

కేదారగాళ

దొరపు నీవన్నిటాను తొయ్యరి నేను

కరకరఁ గక్కసింపఁగలమా నేము

|| వల్లవి ||

యేఁటికి నవ్వితివయ్యా యెఱుగము నే మాపవి

నాఁటకుఁడ నేమిండుకునైనా వచ్చును

మూఁటగట్టి వలపులమోపు నెత్తికి నెత్తేపు

గాఁటాన వింతేసి కోపఁగలమా నేము

|| దొర ||

1. ఏమిండుకునైనా = దేవతైనా కావచ్చు. 'అండుకు' అను పదము 'అండు' అనునర్థములో మాండలికము.

చేసన్న రేటివయ్యా సిగ్గువడితిమి నేము
అసోద మెంత నీమనసందు నున్నదో
పూసగుచ్చి తరితివు పొంచి మెడఁగట్టెవు
గాసింది నీతోఁ బెనఁగఁగలమా నేము

॥ దొర ॥

తప్పకమాచేవేమయ్యా దయలోవారము నేము
ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెంతేమన్నాను
చొప్పగించినట్లు నీవాళ్లు నాకాఁగిటి కిచ్చి
కప్పేవు మే లెదురాడఁగలమా నేము

॥ దొర ॥ 208

సామంతం

ఘనుఁడవు చింతకుంటకంఠమురాయ । మముఁ
గనుఁగొని తక్షిందు కంఠమురాయ

॥ వల్లవి ॥

కంఠునిగురుఁడ వోకంఠమురాయ । శ్రీ-
కాంతఁ దొడపైనిడినకంఠమురాయ
కాంతులు నీమేనెల్లఁ గంఠమురాయ । యే-
కాంతమాడే వింతులతోఁ గంఠమురాయ

॥ ఘనుఁ ॥

కప్పురపువిడేలకంఠమురాయ

కప్పము గొనే వింతటఁ గంఠమురాయ
కప్పులుదేరి నీమోవిఁ గంఠమురాయ
కప్పుకొమ్మి పచ్చడము కంఠమురాయ

॥ ఘనుఁ ॥

కమ్మఁజెనుటలు నిందెఁ గంఠమురాయ

కమ్మటిఁ గూడితి విట్టే కంఠమురాయ
కమ్మకొనెఁ బులకలు కంఠమురాయ
కమ్మన(ని)శ్రీవేంకటాద్రికంఠమురాయ

॥ ఘనుఁ ॥ 209

తోంది

ఏల నీకు వెరపూ ఇన్నిటా గెలిచితివి

నాలి మాని నీతో నేను నవ్వుచుండఁగాను

॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవాపెతో మాటలాడినసుద్దులు

ఇంతయు నాతోఁ జెప్పి రిందరు నేఁడు

యెంతకెంత నేసి నాతో యే లావలువెట్టేవు

రంతునేసి విన్ను నేను రవ్వపెట్టేనా

॥ ఏల ॥

సిగ్గువడ కిందరునుఁ జేసిననేతలెల్ల

విగ్గుల సోరణగండ్ల నేఁ జూచితి

అగ్గమై సాకిరులేల అట్టె నాకుఁ దెలిపేవు

తగ్గించి విన్నిఁక నేను తలవంపించేనా

॥ ఏల ॥

కలసిన మీలోనికాఁవిరాలు నిన్నరేయి

కలలోనే కంటి శ్రీవేంకటగిరీ

చెలఁగి నప్పిట్టె కూడి చెక్కులేల నొక్కేవు

వలుమారు యిఁక నిన్నుఁ బంగించేనా

॥ ఏల ॥ 210

రేకు 1336

సామంతం

నీ వెఱఁగవా నోయి నే నేమిచెప్పే నీకు

వేవేలైనాఁ బొందునేని విడువరాదు

॥ పల్లవి ॥

పంతములాడఁగవచ్చు పట్టపెనఁగఁగవచ్చు

బంతినే నకులఁగూడి పాయఁగరాదు

రంతులునేయఁగవచ్చు రాజసాన నుండవచ్చు

యెంతైనా వలపులేరు యీఁదఁగరాదు

॥ నీవె ॥

యెమ్మెలు నెరపవచ్చు యేమైనా జేయఁగవచ్చు
 దొమ్ముల నానపెట్టితే తోయఁగరాదు
 వుమ్మడి నుండఁగవచ్చు వొరట్లు చూపవచ్చు
 కమ్మి కాఁగిలిండుకొంచే కాదనఁగరాదు "నివె"

నాయము చెప్పఁగవచ్చు నవ్వులు నవ్వఁగవచ్చు
 యపుమదము చేతఁ బట్టఁగరాదు
 యాయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇట్టై నమ్మఁ గూడితివి
 బాయలు చూపఁగవచ్చు జంట వాయరాదు "నివె" 211

బోళి

పిన్నలు నాచమ్ములు పినుకకు పలుమారు
 వున్నతిఁ బెరిగితేను వోరిచేఁగావి "పల్లవి"

నేరుపుగలవారలు నీతో మాటలాడిరి
 నేరవిదాన నేను పూరకుందాన
 గోరనేల పూఁదేవు కుమ్మెలయ్యా మే విట్టి
 నేరుపరాదా పివల్ల నేరిచేఁగావి "పిన్న"

రట్టడిపకురెల్లాను జట్టులు నేసిరి విన్ను
 గుట్టుతోడిదానఁగాన కొనరనోప
 పట్టకు కుచ్చెల చేత పాసీ పోకముడి
 గట్టువాయఁ జేయరాదా ఘనమయ్యేఁగావి "పిన్న"

పెగ్గళించినచుట్టాలు పెట్టిపములు గొవిరి
 పిగ్గువడ్డదానఁగాన పేవనేసితి
 విగ్గుల శ్రీవేంకటాద్రినిలయ వన్నేరితివి
 తగ్గక మోవియ్యరాదా దప్పిదేరేఁగావి "పిన్న" 212

దేసాళం

అసోదకుఁడవు వినే(విన్నే?) మనేమయ్యా

అనుడ్డు లింకానా అవునయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కప్పురము చేతికిచ్చి కలయఁగ విదెమిచ్చి

చెప్పరానిమాటలెల్లాఁ జెప్పిచెప్పి

అప్పనము నీవద్ద నాపె గాచుకుండఁగాను

అప్పటి మమ్ముఁ జెనకే వవునయ్యా

॥ అసో ॥

గందము నీపైఁ బూసి కమ్మి నురటి వినరి

గొందిఁ బానుపు వరచి గుబ్బరి నొత్తి

యెందునుఁ బాయక ఆకె యేకారుచుండఁగాను

అంది మాపైఁ జేయిచాచే వవునయ్యా

॥ అసో ॥

సిగ్గులెల్ల విడిపించి చేరి మోవి గంటినేసి

వెగ్గళపునవ్వు నవ్వి వేసాలునేసి

వాగ్గి శ్రీవేంకటేశ్వర వాడిగ ట్టాపె వుండఁగ

అగ్గమై నన్నుఁ గూడితి వవునయ్యా

॥ అసో ॥ 213

దేశాక్షి

ఎంత మానాపతివి విన్నేమి చెప్పేది

మంతనములాడేవు మందెమునారసింహా¹

॥ పల్లవి ॥

చేరి విదెమిమ్మంటే సిగ్గులువడేవు నీవు

వోరి నీసతెవ్వతై నా వున్నదా యీద

గోర విన్ను గీరఁగాను గొబ్బున వేరుకొనేవు

అరీకు రెవ్వతై నా నిన్నాడుకొసినా

॥ ఎంత ॥

1. 'సింహా' అని రేకులో గలదు.

మోముచూచి నవ్విలేను మొక్కుచును రోగేపు
 నీమగువ లీడ వచ్చి విన్నుఁ జూచేరా
 కామించి మోవితెంపులు కలిగించితే మూసేపు—
 చూ; మరల నెవ్వతై నా పొలసి తిట్టెనా

॥ ఎంత ॥

సారెకు మాటలాడితే నన్నలునేసేపు నీవు
 దూరి నీమోహపుచెలి దొమ్మి నేసినా
 యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గూడితివి
 కేరడావ నెవ్వతై నా కేలుచాచినా

॥ ఎంత ॥ 214

సాళంగనాట

నవ్వేవారి నెఱుగవు నాలుగువంకల నిన్ను
 జవ్వనమదముననే సామునేసేపు

॥ పల్లవి ॥

యెంతై నా గడ్డు నీయాన యేమి చెప్పే దిందరిలో
 కాంతవలపులకు గాదె నీమేను
 చెంతల నాకువములు చేతులనే పట్టుకొని
 మంతుకెక్క నాపెతోను మాటలాడేవు

॥ నవ్వే ॥

తలఁచరాదు నీరతి తమకివి యిన్నిటాను
 జలజాతురెంగిలికంచము నీమోవి
 అలరి యధరామృత మందుకొంటా నాపెపొత్తు
 కలసి నన్నలునేసి కాకరేచేవు

॥ నవ్వే ॥

పట్టరాదు నీవయసు పడఁతులకెల్ల రచ్చ—
 కొట్టమాయ నిదివో నీగొప్పపురము
 నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడి యిట్టై
 కట్టుకొంటి నాపెపదకము నీమెడను

॥ నవ్వే ॥

గుండక్రియ

ఇది యేటిదయ్యా యెంతనేసితివి నీవు
చెదరనిదయతో విచ్చేయవయ్య యింటికి || పల్లవి ||

చెలులతో యేమని చెప్పెంపితివి
యెలమి నానవాలు యేమిచ్చితివి
కులికి యేమని యాసకొలిపితివి
చెలివి మన్నింతువు విచ్చేయవయ్య యింటికి || ఇది ||

చెప్పరానిసన్న లేమి నేసితివి
తప్పకేల కొనగోరఁ దాకించితివి
చొప్పుగా నేమని నీమోవి యానితివి
చిప్పిలఁ గూడుదువు విచ్చేయవయ్య యింటికి || ఇది ||

నావద్దనుం దాపె నెట్లు నవ్వించితివి
యేవిదానఁ దొల్లేమని యేలుకొంటివి
శ్రీవేంకటేశ మాయంతిఁ జేరి కూడితి
నేవగొందువు మాచే విచ్చేయవయ్య యింటికి || ఇది || 216

రేకు 1337 పాడి

ఏవంక నేరిచితివో యింతేసి నీవు
దేవుంచెరువుయేలేతిరువేంకటేశ || పల్లవి ||

సారెసారెకు నెత్తేవు సంగదాలా నాచమ్మలు
బోరనఁ బట్టేవు చేయి బొందెకోలా
సారె¹ జారె ననెంపేవు చక్రాలా నాపిలుఁడులు
నేరుతువోయి సాములు నెలఁతలబోదనె || ఏవం ||

1. జారెను+అని+అంటేవు.

కామించి పెనఁగే విధై కంబమా నాకంబుకంఠము
 గోమునఁ గాఁగిలించేవు గోఁతమా మేను
 ఆముకొవి వాడ్కుకొనే వమ్ములా నాచూపులు
 సాము నీకుఁ జెల్లునయ్య సకీయలతోడనె

॥ ఏవం ॥

కమ్మటి బుసకొట్టేవు గరిడా నాజవ్వనము
 దొమ్మిఁ బట్టితీనేవు ద్రోణమా జడ
 ఇమ్ముల శ్రీవేంకటాద్రి విధై నన్నుఁ గూడితివి
 కమ్మి సా మమరెనోయి కాఁతలతోడనె

॥ ఏవం ॥ 217

అహరి

ఇన్నాళ్లవాఁడవె కావా ఇంత వున్నదా నీకు
 మన్నవతో నెట్లా మర్కము లంచెనో

॥ వల్లవి ॥

■ ■ ■ ■ ■ జెమరించె సరసుఁడ నీమేను

కలికి యేమవి యేకతమాదెనో

కిశలు నీమోమున గక్కని నందె నీదై

అలరి మరి యేమవి ఆసఇచ్చెనో

॥ ఇన్నా ॥

ముసిముసినవ్వు రేఁగె ముంచి నీసెలవులను

కొనరి ప్రియ మెంత నీకుఁ జెప్పెనో

సుసరాన మోమునకు సొంపువచ్చె నింతలోనె

వసమై నీ కెట్లు మోమువంచి మొక్కెనో

॥ ఇన్నా ॥

వెడవెడఁ బులికలు వెలసె నీచెక్కులను

అదియాలపుగోర నెట్టిదిమెనో

కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కాంతఁ గూడి మమ్మేలితి

తడఁబడి సంతోసము తగ నా కేమనెనో

॥ ఇన్నా ॥ 218

శ్రీరాగం

ఇందాఁక మనిమెల్లా నెఱఁగము యీకీలు
ముందు సరనమాడక ముచ్చట వాయదు

॥ పల్లవి ॥

విక్కి పిరహాననున్న నెలఁతకు ॥ వచ్చి
చెక్కులు నొక్కినఁగావి నేద దేరదు
వెక్కినపుఁగాఁకల ॥ విసిగినయందుకు
చొక్కపునవ్వునఁగావి సొంపురేగదు

॥ ఇందాఁక ॥

అగదుఁదమకమున నంసినయాపెకు
తగుమోవిచ్చినఁగావి దప్పిదేరదు
చిగురుఁగోరికలచే చిక్కువడినందుకు
మొగము చూపక ప్రియములు వెలవెట్టదు

॥ ఇందాఁక ॥

రాఁగినజవ్వనికి యీరతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
కాఁగిట వించినఁగావి తళదేరదు
పాఁగినచెమటచేత పచ్చియైనయందుకు
చేఁగదేరఁ గొనరక చి తము గరఁగదు

॥ ఇందాఁక ॥ 219

మాళవి

తగుఁదగునయ్యా మీశ్చిద్దరికి నేఁడు
చిగురువలపులెల్లా నేనలై విరిచెను

॥ పల్లవి ॥

కూరిమి విన్నుఁ గొనరికొపం తప్పకచూచి
చేరఁదేసికన్నులచెలియ
మాచుకుమారు నీపు మరి తప్పకచూచితే
బోరనఁ గలువలతో పూజలై విరిచెను

॥ తగుఁక ॥

వాట్టుక విన్ను నొరసి నొరయుచుఁ

పట్టేదేసిగుబ్బలపడఁతి

బట్టడితనాన నీ వాఱడిఁ జేతులు చాచితే

బొట్టఁబొరుగునఁ దమ్మిపూజలై నిలిచెను

॥ తగుఁ ॥

ముందుముందె మోవితేనె ముంచిముంచి అందియిచ్చె

అందీ కొడఁదెఱుమోవిఅతివ

కందువ శ్రీవేంకటేశ కలసి నీపూ విచ్చితే

పొందుల సంపెఁగవువూజలై నిలిచెను

॥ తగుఁ ॥ 220

నాగవరాళి

చెక్కిటిచేయి దియ్యదు చింతతోడను

చక్కఁబెట్టుదువు ప(సః)తి సరగన రావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కొమ్మ నీతో నెఱుగక కోవగించుకొంటినంటా

వుమ్మడిఁ బొడిఁబడుచు మసురసివి

యిమ్మల నెంతనేసిన యీపె నీకు మేలుది

సమ్మతించఁ జెప్పుదువు సరగన రావయ్యా

॥ చెక్కి ॥

మగువ విన్నపుడు బొమ్మల జంకించితివంటా

చిగురుఁబరితాపానఁ జింతించివి

తగవులు దప్పినాను తద్రుఁ పాయఁగలేదు

జగదము దీరుతువు సరగన రావయ్యా

॥ చెక్కి ॥

నీ నీపై తమకాన చమ్మల నొత్తిరినంటా

మతిలో చిడుముడి నీరతి చేసివి

యికనై శ్రీవేంకటేశ యేరితివి నీ వెందున్నా

సతమైతి విట్లానే సరగన రావయ్యా

॥ చెక్కి ॥ 221

పళవంజరం

మనసుకు మనసే మరి తారుకాణవచ్చె

చెనకినచెనకులు చేచేత నున్నవి

॥ పల్లవి ॥

వలపులు సరివచ్చె వనిత నిన్ను మెచ్చె

పొలసి యిందాఁకా నాపె పొగడెనయ్యా

కలలు నిక్కములాయ కడుమర్మములు రాయ

కొలుపులో నాపెవద్దఁ గూచుండవయ్యా

॥ మన ॥

నవ్వులు నెరివి ముంచె ననుపులు లోలో మించె

మవ్వముతో నిన్ను నాపె మరిగెనయ్యా

జవ్వనము సరిదూఁగె జగడములెల్ల దాఁగె

చివ్వన లోనికివి విచ్చేయవయ్యా

॥ మన ॥

చూపులఁ గళలు విందె నురతము పంటవందె

వోపిక విన్నాపె నోయారించెనయ్యా

యేపున శ్రీవేంకటేశ యిద్దరుఁ గూడితి రీదై

తీపుల నాపె నురము దించుకువయ్యా

॥ మన ॥ 222

రేఖ 1338

భైరవి

అందుకు నిండుకు వింతలాయవయ్యా

అందాలుగాఁ జెప్పుదువు ఇంత రావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అంగనకుఁ గన్తూరి అంపేనంటి వదేదయ్య

చెంగట వింతలో ముఱచితివా అయ్య

ముంగిటిచెలులఁ జూచి ముందెఱుగవా అయ్య

యొంగిలాయ నీమోవి యిదేటిదయ్యా

॥ మన ॥

నగమా కండుకొంటి వానగమూఁ బుత్రైంచెవయ్య
 వగలేమిఁ దలఁచక వచ్చితివయ్య
 బగివాసి ఇంతలోనే శ్రమనితివా అయ్య
 చిగురువంటి వీమేను జీరలాయనయ్య

॥ అందు ॥

పాటించిననగినాలు పనికివచ్చెనో అయ్య
 గాఁటావ మగిడి ఇంతిఁ గంటివయ్య
 యీటాన శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరుఁ గూడితిరయ్య
 వీటఁజెక్కుల చెమట విందుకొనెనయ్య

॥ అందు ॥ 223

పాడి

మగరూపు నాఁడురూపు మక్కలించి ఇట్టై తమ్ముఁ
 దగిలినవారికెల్ల తమిరేచి నితఁడు

॥ పల్లవి ॥

నతివయ్యదచెఱఁగే చక్కఁగానుఁ గప్పుకొని
 కతగా నొక్కపక్కనే కాఁగిలింతుక
 చతురత చెక్కుఁజెక్కు జంటగా నడుముకొని
 అతివలు కొలువుసేయఁగ నున్నాఁ దీతఁడు

॥ మగ ॥

పడఁతి ముత్యాలపేరే మెడఁ బాఁ దగిలింతుక
 అడరి శలవినే మోవందుకొనివి
 తొడతొడఁ దగిలింతుక తుదలేవియానలతో
 తడిచి చెలులతో నెత్తములాడి నితఁడు

॥ మగ ॥

తరుణి మంచముదోమతెర మాటుసేసుకొని
 సరి శ్రీవేంకటేశుఁ దిద్దలఁ గూడిని
 కరములు కరముల కండువఁ బెనచుకొని
 దొరతన మింతులయెడుటఁ జూపి నితఁడు

॥ మగ ॥ 224

దేశి

ఇట్టై తప్పురెంచేనంటే నెంత లేదు

కట్టు గాచుకొని వూడిగము నేనేగాక

॥ పల్లవి ॥

చిగిరించిసట్టు నీవునేసినచేతలకు

యెగనక్కలాదేనంటే యెంత లేదు

మొగమోడి చేతులెత్తి మొక్కి నీవాదినట్టెల్లా

అగవడి నీకు నే నిల్లాల నైతిగాక

॥ ఇట్టై ॥

దిమ్మరినై నీవు గడఁదిరిగేతిమ్మటలకు

యెమ్మెలు మెరనేనంటే యెంత లేదు

సమ్మకంచి నీట్టగు సాద నే నీచేతను

తమ్ముల మందుక మరఁదల నైతిగాక

॥ ఇట్టై ॥

అతియాలమైననీయంగపుమచ్చలు చూచి

యెఱిగి కోపించేనంటే యెంత లేదు

అదరి శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా విన్నఁ గూడి

పుడివోక పురముపై నుఁదానఁగాక

॥ ఇట్టై ॥ 225

ముఖరి

గామిడివి నీవు కైలాటాలువెట్టేనని

యేనురించఁజూచేవు యిద్దరము నొకటే

॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవో మాటలాడినవియెల్ల

అంతరంగముగఁ జెప్పె ఆపె నాతోను

మంతుకెక్కినట్టివీమతకాలే వేరుగావి

ఇంతులము తొల్ల నేము యిద్దరము నొకటే

॥ గామి ॥

గుణులుగా వీవు నేనుఁ గూడినకూటములెల్లా
యెఱుకగా నాపె వీ(నా)తో యెచ్చరించెను
నెఱువుగా నన్నిటాను వీవే కవటివిగాని
యెఱుగ మామేలెల్లా విద్ధరము నొకటే

॥ గామి ॥

'చెప్పరావిమనలోని నేనుకొంటి బాసలెల్లా
చప్పిడించ కాపె నాతో పన్న నేనెను
ముప్పరి శ్రీవేంకటేశ మోహించితి విద్ధరికి
యెప్పుడు నీపాలిటికి విద్ధరము నొక్కటే

॥ గామి ॥ 226

అహరి

ఏమి మొగము చూచేవు యెన్నటికి

చేముట్టి నరసమాది సిగ్గుదేర్పరాదా

॥ పల్లవి ॥

చెలి వీవద్ద నుండఁగ చెక్కులెల్లాఁ జెమరించె

వెలయ నురటిఁ గొవి విసరరాదా

అలనె వీతో వచ్చి అప్పటి వింతటిలోనే

చలువనీమోవిలేనె చవిచూపరాదా

॥ ఏమి ॥

సతి నీతో మాటాడఁగ జల్లుననుఁ బురికించె

గతిగూడ పచ్చడము గప్పరాదా

మేను పోఁకఁగాను తమకములెల్ల రేఁగె

కత రెందఁకఁ జెప్పేవు కాఁగిలిందరాదా

॥ ఏమి ॥

అంగన వేసవెట్టఁగ ఆయములెల్లఁ గరఁగె

సంగతిగాఁ గొఁగిలించి చవవీరాదా

రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతిఁ గూడితి వీతెను

ముంగిటనే మోహించె ముచ్చటాడరాదా

॥ ఏమి ॥ 227

బౌళి

మేము విన్నవించరాదు మీలోవిమర్శములు

అనువివరపు చల్లి అంగవిచరాదా

॥ పల్లవి ॥

చిత్తడిచెమటతోడిసిగ్గులేల పతితోడ

చిత్తములోపలిమాట చెప్పరాదా

వత్తివరె మోవిమీది వనివాడులేమిటికి

పొత్తుకు వచ్చి యీతనిఁ బోదిసేయరాదా

॥ మేము ॥

ముంచివపులకలతో ముసిముసి వవ్వలేల

చుంచుల నీవేడుకలు చూపరాదా

అంచెల నిట్టూరుపులఅనురుసు రేమిటికి

మంచముపైఁ గూచుండి మరుపఁగరాదా

॥ మేము ॥

విండుమోముకళలతో నిట్టచూపు చూడనేల

దండిగాఁ గాఁగిట వించి దై వారరాదా

అందనె శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే విన్ను నలమె

కొండలవంటివన్నుల(లఁ) గుచ్చియై త్తరాదా ॥ మేము ॥ 228

రేకు 1339

గౌళి

ఎమ్మెలవాడవు నీతో నెదురాడవచ్చునా

సమ్మతించి బొమ్మలనే జంకిచుటగాక

॥ పల్లవి ॥

కోపగించవచ్చునా కొచ్చి విన్ను సారెసారె

చూపులు నాఁటించి సాదించుటగాక

రావునేయవచ్చునా రావనుచు వింతలోనె

తీవులమోవివలువ తీసుటగాక

॥ ఎమ్మె ॥

అలంకారవచ్చునా అట్టునిట్టు దీని నిన్ను
వారిని నాచనుగుబ్బరి నొత్తుటగాక
బలిమిచూపవచ్చునా పైకొని సరసమాది
కళారేచి వేడుక కైకొంటగాక

॥ ఎమ్మె ॥

వేరరించవచ్చునా వేగింతా రతులను
అన చూపి నిన్ను మర్మా లంటుటగాక
నేనతో శ్రీవేంకటేశ చెందితి వాఁపవచ్చునా
లాసి నీకరుణెల్లా లాఁగుచుటగాక

॥ ఎమ్మె ॥ 229

ముఖారి

చెలిమోము చూచిప్పుడు సిగ్గులువదేవు నీవు
తలఁపించనా నేను తక్కించేవుగాక

॥ పల్లవి ॥

మంచి చెలివిరహము మొన్ననే విన్నవించనా
అంచెలతో వొడ్డికి రావైతివిగాక
కంచముపొత్తుకొరకే కానుక చేతికియైనా
యెంచుకోక మఱచితివేమోకాక

॥ చెలి ॥

నెలఁతచిత్తముశింత విన్ననే యెప్పురించనా
అంఘముక బుజ్జగించవైతివిగాక
కలయునునుచు నీకు కడఁ బ్రియముచెప్పనా
సరిరేగి కవకవ నవ్వతివిగాక

॥ చెలి ॥

అంగవలంపులెల్లా నప్పుడే నీకుఁ జూపనా
అంగవింది పాతమిష్యవైతివిగాక
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నిట్టే కూడితివి
యింగిత మెంచనా మెచ్చే వింతలోనేకాక

॥ చెలి ॥ 230

దేశికం

ఇరువంకల నీకు విందరము మన్నారము

తెరచురఁగునవ్వులు తెలుసుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

వేరుకకుఁ దోడువచ్చి వెనకతియ్యఁగరాదు

వాదికకుఁ జోటిచ్చి వద్దనరాదు

పాడిచెప్పేనని వచ్చి పక్షపాత మాడరాదు

తాడుపై తవసు నీవే తలఁచుకోవయ్యా

॥ ఇరు ॥

అట్టై కా పూఁటవడి అరవననఁగరాదు

పట్టి చవిగొంటా రోతపడఁగరాదు

చుట్టరికము నేయుచు సూడువట్టఁగరాదు

చట్టురాతినారిది విచారించుకోవయ్యా

॥ ఇరు ॥

సేనవెట్టి పెఁడ్లాడి సిగ్గులువడగఁరాదు

దానగెవి(లి)చినమీఁద బద్దనరాదు

యాసుదీర శ్రీవేంకటేశ మమ్ము నేరితివి

వేసినముడియి ఇది విడువకువయ్యా

॥ ఇరు ॥ 231

హిందోళం

ఎంతవడి గుట్టునేసే విక్కడనయ్యా

దొంతరవలపులకు తోవేదయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కామినిచూపులు నీపై కలువదండల్ల విందె

యేమయ్య పూరకున్నాఁడ పెందాఁకాను

దోషటినవ్వులు కృపదూళియై నీమేన(ను) ముందె

వేముముచ్చటలకు వేళ యెప్పుడయ్యా

॥ ఎంత ॥

1. చట్టు రాతినార + ఇది.

2. 'ఒక కామి వందో వందెముగా నొడ్డి, అది

గర్వివ తర్వాత నీ కొకబట్ట ఇస్తానవడమా : లేక 'వద్దనరాదు'.

పదఃశిమోక్తులు నికుః బల్లవపుఃబరపాయ
తదవవేమయ్య యేంతదదవాయను
జడిగొన్నపూరువులు చల్లనిమరట్లాయ
జడియనిరతి కవనర మెప్పుడయ్యా

॥ ఎంత ॥

ముదితమాటలు నీకు ముత్యాలసేనలాయ
యెదురుకొనవలదా ఇకనైనాను
రిద్దరును గక్కన శ్రీవేంకటేశ
చదురులాడుటకును సమయమేదయ్యా

॥ ఎంత ॥ 232

వనంతవరా?

ఐనపని కింకనేం అనుమానము
కానిమ్మని లోనుగాక కట్టుకునేదేమీ

॥ వల్లవి ॥

మొగముచూచినదాన మొక్కవద్దా నీకు నేను
యెగనక్కెమాడఁగాను యేమాయను
నగినదాన నీతో నంటున మెప్పించవద్దా
జగదమడిచి విన్ను సాదించేదేమి

॥ ఐన ॥

చేరఁగవచ్చినదాన సేవలు సేయఁగవద్దా
యీరసాన జంకించఁగ నేమాయను
పేరఁబలిచినదాన ప్రియములు చెప్పవద్దా
దూరి విన్నుఁ దిట్టుఁగాను దొరతనమేమి

॥ ఐన ॥

సిగ్గులువడినదాన చెప్పినట్టా సేయవద్దా
యెగ్గులెంచి పెనఁగఁగా నేమాయను
వెగ్గులెంచి నన్నిదె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
విగ్గున విన్నుఁగదనేపము రింకనేమి

॥ ఐన ॥ 233

సౌరాష్ట్రం

పిసికితే పనురొసు ప్రియములెల్లా

పొనఁగినవాటినే పొందవలెఁగాని

॥ పల్లవి ॥

సలిగెగద్దంటాను సారె నెత్తి కెక్కిరాదు

పిలిచేవంటా నీతో విగియరాదు

కలసేనంటా మేను కడుఁబిప్పిసేయరాదు

వాలిసి మట్టుకుమట్టే వుండవలెఁగాని

॥ పిసి ॥

యిందు రమ్మనేవంటా యిల్లెల్లాఁ జేకొనరాదు

మందెమేళమాయనంటా మారుకోరాదు

యెందైనా వచ్చేవంటా యిలయెల్లాఁ దిప్పరాదు

అంది సరవి మనసియ్యవలెఁగాని

॥ పిసి ॥

చెప్పినట్టు నేసేవంటా సేవలు గొనఁగరాదు

వాప్పుగఁ గూడితివంటా వుబ్బఁగరాదు

యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేలితిని నన్ను నీవు

మెప్పించి నమరతుల మెచ్చవలెఁగాని

॥ పిసి ॥ 294

రేకు 1940

దేశాక్షి

ఏమే యెంతనేరుపరి ॥ దెఱుగవా

ప్రేమమతి కడకురా బెరయుటగాక

॥ పల్లవి ॥

కమ్మల మొక్కినమీఁద కాఁకలు చల్లుదురా

సన్నలనే పంపులు చల్లుటగాక

చమ్మలు చేతికిఁ జిక్కె సారె విఁక లోఁగుదురా

వెన్నెలనవ్వులు నవ్వి వేఁడుకొంటగాక

॥ ఏమే ॥

పాదాలు వాచివమీద పంకాలు నెరపుదురా

పేదదేర పేవలు పేయుటగాక

ఆదిగొవి కాగిలిచె నాపలు వెట్టుదురా

సాదువలె భోగములు చవిగొంటగాక

॥ ఏమే ॥

అయములంటివమీద ఆరగొరనేతురా

పాయవినమరతులఁ బైకొంటగాక

యాయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ దేరె సిగ్గువడుదురా

కాయములు సోఁక విచ్చె కలయుటగాక

॥ ఏమే ॥ 235

లలిత

ఎంచి చూడుమా నీ కెంత యితవైనాను

వంచన మీరి నవ్వవచ్చునా వోయి

॥ వల్లవి ॥

పాయలేక నీవెంత వచ్చిగా మోహించినాను

చేయరావినేతలు చేయవచ్చునా

ఆయెడ కటువంటి వలవాటు గలిగితే

చాయల మా కింతసేయ పంగతులా వోయి

॥ ఎంచి ॥

వేడుకతో నీవెంత వెన నప్పజెచ్చినాను

అదరావిమాటలు విన్నాడవచ్చునా

యీడనాడఁ దిరుగాడి ఇవి పీఠుఁ చవులైతే

పాడిదప్ప మా కింత పనులా వోయి

॥ ఎంచి ॥

ఇప్పుడే నీవు నాకు వెంత వ(చా)న విచ్చినాను

చెప్పరావినవి పీఠుఁ జెప్పవచ్చునా

వెప్పన శ్రీవేంకటేశ పీఠ వేను వాఁడైతే

అప్పుటి మా కలెంప నందమా నిన్నోయి

॥ ఎంచి ॥ 236

తోడి

ఇదె నేజేసిసభాగ్య మేమిచెప్పేది
పొదిగాని వంపురె పొడిసేసేవు

॥ పల్లవి ॥

వంతులవాసులవారు వద్దఁ గాచుకుండఁగాను
చెంతల నాపైనేల చేయివేసేవు
సంతలో బేరములే సరసమే కురియఁగా
పొంతిమఁది నాతోనే పొందునేసేవు

॥ ఇదె ॥

కోటానఁగోటిసకులు కొలుపులో నుండఁగాను
సూటిగాను నామొగమే చూచేవు
తేటచెలమలవరె తేనెలమాట లాడఁగా
కూటమి కొడఁబడి వికొంగువట్టేవు

॥ ఇదె ॥

నేనలువెట్టినవారు నేనాసేన యండఁగాను
అనపడి నమ్మఁ గూడి అనదించేవు
బాసల శ్రీవేంకటేశ పాలవరె నవ్వఁగాను
రాసికెక్క నన్నే గరవించి మెచ్చేవు

॥ ఇదె ॥ 297

కేదారగళ

చెలులాల మీరై నాఁ జెప్పరే బుద్ధి
చలములన్నియు మాని సరసమాదితిని

॥ పల్లవి ॥

యెప్పటికెప్పటిమాటలేల తలఁచుకొనే
దిప్పిలుచు లోలోనేల చెమరించినే
తప్పులేదంటానేల తాడుకాణించవచ్చినే
అప్పుడే అన్ని మరచి అందాలఁ గూడితిని

॥ చెలు ॥

యెక్కడికెక్కడిపనులేల నిలువఁబెట్టినే
 వుక్కుమీరి తానేల వున్నురసినే
 విక్కుమిదంటానేల విందా నానలు వెట్టినే
 చక్కనై అలుకదేరి చవిసేనుకొంటివి

॥ చెలు ॥

యేదనేడతగవులు యిందునేల కలపినే
 వోడక తానేల నాపై వొక్కువేసినే
 కూడి శ్రీవేంకటేశుఁడు గురుతులేల వింటినే
 ఆదానీదాఁ తెలుసుక అన్నిటా నమ్మితివి

॥ చెలు ॥ 238

మాళవిగౌళ

1 ఇన్నిటా ఘనుఁడు దాను యేమిచెప్పేరే
 యెన్నుకొనీ నాగుణము లేమిచెప్పేరే

॥ పల్లవి ॥

చెంతఁ దనచెప్పినట్లు పేసితి నంటా విదె
 యెంత నన్ను బుజ్జగించి నేమిచెప్పేరే
 అంతటాఁ దన కిచ్చకమాదితినంటా విదె
 ఇంతలో నన్నుఁ బొగడి నేమిచెప్పేరే

॥ ఇన్ని ॥

వొట్టి తనపై పాటలు వొవరఁ బాదితినంటా
 యిట్టై విదెమిచ్చివి యేమిచెప్పేరే
 జట్టిగాఁ జన్నులతోడ సామునేయించితి నంటా
 యెట్టనెదుటనే మెచ్చి నేమిచెప్పేరే

॥ ఇన్ని ॥

మనసుమర్మములంటా మంతనమాదితినంటా
 యెనసి కాఁగిరించి యేమిచెప్పేరే
 చెనకి మొక్కితినంటా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
 యినుమదిగా మన్నించె నేమిచెప్పేరే

॥ ఇన్ని ॥ 239

రామక్రియ

వట్టివేసాలు నేనుక వాడులకు దూరేవు

గుట్టు బాయిటను వేసి గురిగాఁ జేసితిని

॥ వలవి ॥

కొప్పు నే దువ్వితిఁగాక కోవగించి విన్నేమైనా

వాప్పుగ ముంబటిపట్ల కొడిసితిని

విప్పక చేతులువట్టి వేఁడుకొంటిఁగాక విన్ను

ముప్పిరి నొసలు మోపి మొక్కించుకొంటిని

॥ వట్టి ॥

కందువ లంటిఁగాక కపటాప విన్నేమైనా

కిందుపడ కొవగోర గీరితిని

అండుకొమ్మనుచు ¹ మోవినాకు నీ కిచ్చితిఁగాక

చెఁది ఇప్పుడు నోరొగ్గించితిని యెంగిలికి

॥ వట్టి ॥

వలపు రేచితిఁగాక వడి విన్ను నేమైనా

కులికి చన్నుల నొత్తి కమ్మితిని

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెనసి మెచ్చితిఁగాక

వలుకులలో నే బూతుబంపవఁ దిట్టితిని

॥ వట్టి ॥ 240

రేకు 134

పాశంగనాట

మెలుఁతలందరును మెచ్చిరమ్మా

వలపు లొక్కమాఁటె వంచితవమ్మా

॥ వల్లవి ॥

మాడుగొండ రెక్కితివి మగవతో రెక్కితివి

నేరుపరి వొడువు నీవమ్మా

సారె జారించి పయ్యద చమ్ములు చూపితివి

నీరవమాయ వింక నేరజాణవమ్మా

॥ మెలుఁ ॥

బొమ్మలను జంకించి బుద్ధులెల్ల బోకించి
చిప్పేటికోపము మానిచితివమ్మా
తమ్మిమోము మోము చేర్చి దప్పిదేర మోవి ఇచ్చి
కుమ్మరించితివి నిగ్గు గుణవతివమ్మా || మేలు ||

పాదము పాదానఁ దొక్కి పక్కన చెక్కులు నొక్కి
నేదదేర్చితివి నీకు చెల్లనమ్మా
అదిగొవి శ్రీవేంకటమందు అహోబలేశ్వరు
పాదుఁ జేసితివి మంచిచక్కనిలక్ష్మీవమ్మా || మేలు || 241

మాళవిగళ

కోనతిరువెంగళేళ కోదెకాఁదా
అనించి నీనతి నీపై అప్పటి వలపులు || పల్లవి ||

వేడుకకు నీతోను వేసారక మాటలాడి
వీదెము చేతికి విచ్చి వెడ్డువెట్టివి
వాదికగా నీసొమ్ము వడిఁ దనమేనఁ బెట్టి
తోడనే మోపులుగట్టి తొయ్యరి వలపులు || కోన ||

చెక్కునొక్కి నవ్వించి చిత్తము రా నన్న నేసి
మొక్కుమొక్కి అనవుట్ట మోవి యాపీవి
వాక్కమాఁజే నీకొప్పువువ్వులు దా ముడుచుకొవి
చిక్కించి నీపై రాసిచేసీ వలపులు || కోన ||

కొంగువట్టి కొనరుచు కూరిమి కాఁగిట నించి
నంగతిగాఁ గూడికూడి చల్ల నేన
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ || 242 || గంద మలంది
బొంగుడును కలుఁజాలఁ బోసీ వలపులు || కోన || 242

దేసాళం

ఇంతిలో నేటివీరాలు యెందఁకాను

సంతోషించి మచ్చికలు చల్లఁగరాదా

॥ వల్లవి ॥

చనవరికాంతగాన సతి నీపైఁ జేయదాఁచె

కొనగోరు దాఁతెనంటిఁ(టాఁ?) గోపగింతురా

నమపు గలదుగాన నవ్వురెల్లా నవ్వె నీతో

కనుఁగొవి యందు కీకఁ గాఁగిరించరాదా

॥ ఇంతి ॥

కూరిమివవితగాన కొప్పువట్టి విన్నుఁ దీసె

అరీతి ఇంకించెనంటా నదరింతురా

నేరుపుగలదుగాన నీకఁ(కం?)చే మితిమీరె

గారవించి అందుకిట్టె కాఁగిరించరాదా

॥ ఇంతి ॥

ఇచ్చకవునతిగాన ఇటు విన్నుఁ జొక్కించె

పచ్చినేనెనంటా విట్టె వదరుదురా

మచ్చితె గలదుగాన మరిగె శ్రీవేంకటేశ

కచ్చునెట్టి అందు కిట్టె కాఁగిరించరాదా

॥ ఇంతి 243 ॥

వేదాన

ఇందఁకానున్నభావ మేమి చెప్పేది

చెంది వేడుకతో మించె చెక్కునొక్కఁగాను

॥ వల్లవి ॥

చిగిరించెఁ జిత్తము చిరునవ్వులు మొనసె

మొగము కళలు విందె ముదితకను

వెగటులన్నియుఁ బాసె వేడుకలు దైవారె

మగటిమితో నీవు మాటలాడఁగాను

॥ ఇందఁ ॥

పొదలెను కచములు భోగపుటాసలు రెగె

యెదిరించె బులకలు యింతికిని

అదన నానంద ముట్టె ఆయములు గరఁగెను

చదురుఁదనాన నీవు చనవియ్యఁగాను

॥ ఇందా ॥

కొప్పు గడు వెడజారె గుట్టుఁ దమకము విందె

అప్పటి వలపు పందె నతివకును

కుప్పశించె దమకము కోరికలు దెవారె

నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీవు గూడఁగాను

॥ ఇందా ॥ 244

సామంతం

ఎంతవాఁడవయ్య విన్ను నేమనేము

నంతకూటములవాఁడ నంజటూరిచెన్నుఁడా

॥ పల్లవి ॥

పోగకన్నులన్నఁ జూచి సొంపులమాట లాడి

వాగపుగొల్లెతలను వలపించేవు

జాగులనవ్వులు నవ్వి జాజరపాటలు వాడి

బాగుగా నప్పటిఁ గొంత ద్రవయించేవు

॥ ఎంత ॥

వింకపుసాములు వేసి బెట్టుగాఁ బువ్వుల వేసి

అంతెకు వచ్చినదాఁకా నాసరేచేవు

లంతెలముఁ గూచుండి లలితో మర్మము లంటి

మంజుఁదనములవారి మరిగించేవు

॥ ఎంత ॥

చీరలకొంగులు వట్టి సిగ్గులు బయటవేసి

గారవించి కాఁగిటను కరఁగించేవు

యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిందరిని యేలుకొని

మేరమీరి చనవిచ్చి మెప్పించేవు

॥ ఎంత ॥ 245

సామంతం

రావయ్య చూతువు రమణిని

దేవుల కిటువంటితెలుగులు

॥ పల్లవి ॥

పలచనియెలుగులసాటలు

చెలసాచెలపలచెమటలు

విలుపునివ్వెరగులనీటులు

కలిగె నేఁ దిదివో కలికికిని

॥ రావ ॥

నుడిగొనినయెదురుచూపులు

పుడుకపుడక నట్టె పూరుపులు

బడిబడిఁ దిరిగేటిబాగులు

అదియాలమయ్య నీయంగనము

॥ రావ ॥

చేతిలో పిడికిటిసేనలు

రాతిరిఁబగలు రతిరహస్యములు

యీతల శ్రీవేంకటేశ యెనపికిని

రావయ్య మన్ననలు లలనకుమ

॥ రావ ॥ 246

రేఖ 1842

రామక్రియ

ఒకటి కినుమ దయ్య నుప్పు చింది

మొకము చూచి నట్టె ముచ్చటాడనీవే

॥ పల్లవి ॥

చలివాసిపున్నదాన నముకాన నున్నదాన

నలువంక వింకఁ గొంత నన్ననీవే

తలఁపులోనిదాన తగులాయమైనదాన

ములువాఁడికొనగోరు మోపనీవే

॥ ఒక ॥

నేపకు లోనైనదాన నేపనేయుచున్నదాన
 పోనరించి యింకఁ గొంత బోదించనీవే
 రాసికెక్కినట్టిదాన రతి కియ్యకొన్నదాన
 మోసపోవినలపుల ముంచనీవే

॥ ఒక ॥

కండువనే వున్నదాన కాఁగిలింతుకొన్నదాన
 యిందమవి మోవి నాకు వియ్యనీవే
 యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు నమ్మఁ గూడె
 మందరించి యింకానింకా మన్నించనీవే

॥ ఒక ॥ 247

కన్నడగోళ

ఎప్పుడు దయదలచే వింక నీవు
 దప్పిదేర మోవి యిచ్చి దక్కఁగొనవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

విలువెల్లఁ జెమరించె నీతో మాటాడరాఁగా
 వెలఁదియలపుదీర వినరవయ్యా
 నెలవై కొలుపు నేనీ వివ్వెరగుతో నున్నది
 యెలమి నీకొడమీఁద నిడుకొనవయ్యా

॥ ఎప్పు ॥

భారపుతుడము జారె పాదాలకు మొక్కురాఁగా
 నేరుపున ముడిచి మన్నించవయ్యా
 తేరకొన విమ్మఁజూచి తిమురుచుమన్నది
 గారవించి కాఁగిటను కాఁగిలింపవయ్యా

॥ ఎప్పు ॥

వెనఁ బోఁకముడి వీడె వీడెము చేతికిరాఁగా
 పనగాను తెరనేసి పాలింపవయ్యా
 కొసరి శ్రీవేంకటేశ్వరుని విమ్మ వింతలోనె
 మసరాన రతులకుఁ జొక్కి మెచ్చవయ్యా

॥ ఎప్పు ॥ 248

దేవగాంధారి

ఇంక నెంతగావలె యీవలపు

యింకదు చెక్కుచెమట యిదెకాదా వలపు

॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై వీడెపులిసరు

అదన విన్నుఁజూచి యసురుసురు

పదరి పయ్యదకొంగుపై వినరు

యెదిగించిఁ జెలి నీపై విదెకాదా వలపు

॥ ఇంక ॥

గక్కన మనసులోవికరఁగూ

మొక్కలపుపిగ్గులతో మొరుఁగూ

మిక్కిలిమరుకళలమెరుఁగూ

యిక్కువలు చూపెఁ కిదిగాదా వలపు

॥ ఇంక ॥

ననువుతో వెలవుల నగపూ

పెనఁగేటికాఁగిటివిగుపూ

యెనసె శ్రీవేంకటేశ యింతి విన్నునూ

యినుమడించెఁ దమక మిదిగాడ్లా వలపు

॥ ఇంక ॥

కాంబోది

ఎవ్వతైనా వలచును యిటువంటిపనులకు

రవ్వపడినచేఁతల రతితెక్కితివిరా

॥ పల్లవి ॥

సొంపులాడిమనను సోదించి చూచితి

చులుకఁగాఁ బెనఁగి నేఁ జూచితిని

యెలమి నందుకులోనై ఇచ్చకమే నేనేవు

చలివాసె నన్నిటాను జాణఁడ వొడువురా

॥ ఎవ్వ ॥

కప్పిననీచేతలు సంగడిఁ జూపి చూచితి

చొప్పురెత్తి నవ్వు నవ్వి చూచితి

వొప్పుకొని అందుకెల్లా నొడఁబడఁ జెప్పేవు

తప్పవిటొంకనియట్టిదంట వాడువురా

॥ ఎవ్వ ॥

మిక్కుటపురతులను మెప్పించి చూచితి

చొక్కించి గోరగీరి చూచితిని

యెక్కడాను మోసపోవు యిన్నిటా నన్నేలిని

యెక్కువైన శ్రీవేంకటేశుఁడ వాడువురా

॥ ఎవ్వ ॥ 180

సామవరాళి

అన్నిటా గుట్టుతో నుండు దదిమేలు

తన్నుఁదానె వచ్చి యేల తడవేవు మమ్మును

॥ వల్లవి ॥

మనసురావినతి మాఁటలెన్ని యాడినాను

వానరిపుండరు కడువగరై తోఁచు

కొనవేసి మరికొంత కొనరఁగఁబోలేను

'పెనవరాలకు వచ్చి పిప్పిగట్టును

॥ అన్ని ॥

యెరపరికపుచెలి యెంత నవ్వు నవ్వినాను

నరవితో నుండదు చప్పనై తోఁచు

పొరలించి మరికొంత పూచి కానుక వెట్టితే

కరఁగక లోలోనే గరివడును

॥ అన్ని ॥

నమ్మిఁ దరితీపులేవినెంత యెంత మొక్కినా

వామ్మ నమ్మలమై పుండచు వుప్పనై తోఁచు

కమ్మి శ్రీవేంకటేశ నేఁ గలసితి నింకెట్టన్నా

చెమ్మవట్టి వలపులు చిగిరించును

॥ అన్ని ॥ 251

సాళంగం

గొల్లదాన నింతే నేను; కొంగువట్ట దొరకాన
యెల్లవారు, జూడఁగాను యేమిసేతునే

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల జంకించీని కైదండ వట్టివి
పున్నతపుకొనగోర నొత్తివి
చన్నులు చేరఁబట్టివి సరసములాడీవి
యెన్నిచెప్పినా మానఁడు యేమిసేతునే

॥ గొల్ల ॥

తీగెనవ్వు నవ్వీని తెరలోనికి రమ్మనీ
బాగుగాఁ దానే కస్తూరి పైఁబూసీని
వేగిరించి వలపులు వెల్లవిరిగాఁ జేసీని
యీగతి వీనిగుణము లేమిసేతునే

॥ గొల్ల ॥

మొక్కలానఁ గాఁగిరించి మోవి గంటిచేసీని
చిక్కుదీసి శిరసుపై నేవవెట్టిని
గక్కున శ్రీవేంకటాద్రిపునుఁ దీర్చె నన్నుఁ గూడె
యొక్కవగా మన్నించీ నేమిసేతునే

॥ గొల్ల ॥ 252

రేకు 1343

రీతిగోళ

మంచిమేలు గలిగితే మానవచ్చునా
యెఁచక చేకొనవచ్చు ఇంటిదాన నేను

॥ పల్లవి ॥

యిన్నియు నేరుచు నాపె యెగుసిగ్గులేని దాపె
వన్నెల నింకా నాపెకు వలవవయ్యా
మన్ననతోదాన నేను మానాపతిని నేను
పున్నతిఁ దొల్లే సతమైపున్నదాన నేను

॥ మంచి ॥

యేమైనాజేను నాపె యెమ్మెరెరగని దాపె
ప్రేమతో నాపె వింటికిఁ బిలువవయ్యా
వీమాటలోదాన నేను విగర్వపుదాన నేను
కామించి కెప్పుడునుఁ గలదాన నేను

॥ మంచి ॥

పవిత్రేనిపవి దాపె పంతులొల్లని దాపె
వసుపున బాసలిచ్చి నమ్మించవయ్యా
చనవరిదాన నేను జట్టిగొన్నదాన నేను
శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నేను

॥ మంచి ॥ 253

పూర్వగోళ

ఎంతలేదు రమణునియేలాటాలు

పంతపుమాటలకెల్లా బారలుదాచేవా

॥ వల్లవి ॥

చెలుపుడు నవ్వుతాను చేతలేమో నేనెనంటా

చరిములు నీవేల పొదించేవే

జరిజరిమనుచును జడివాన గురిసితే

కలచోటికెల్లా నీవు కట్టలు గట్టేవా

॥ ఎంత ॥

రమణుడు వేడుకతో రవళించి తిట్టెనంటా

గమకాన నంత యేల కాతాళించేవే

సమముగా నంతటా వేసవి యెండగావితేను

ప్రమసి యేడనేడకై పందిళ్లువెట్టేవా

॥ ఎంత ॥

శ్రీవేంకటేశుడు నిన్ను చెంగలించి కూడితేను

ఆనేక నీవేల వుసురసు రనేవే

కావరించి పొంపెల్లా వివరితేను

దావతి నెందుఁబాదినా దట్లగట్టేవా

॥ ఎంత ॥ 254

అహరినాట

ఇదియే చాలు నాకు యేడలేవివెగఁజేల

వదిటి కొకమాఁదైనఁ బలుకకుండేవా

॥ పల్లవి ॥

మంతనాన వీతోను మారుకొని మాటాడఁగ

పంతము వచ్చెన నేఁడు పలుమారును

చింతతోడఁ దలవంచి చెక్కుచేతితో నుండఁగ

కొంతైన నన్ను వేరుకొనకుండేవా

॥ ఇది ॥

గద్దించి వీతో నేను కమ్మటివిఁ బెనఁగఁగ

పెద్దరికమా నాకుఁ బెచ్చువెరిగి

కొద్దితోడఁ బానుపుపై గుట్టుపేనుకుండఁగాను

బుద్ధి దలఁచుకొనైన నొందకుండేవా

॥ ఇది ॥

నెలపై కాఁగిటిలోను విన్ను నలయించఁగాను

కలిగెనా మేలు శ్రీవేంకటవిభుఁడా

చెలఁగి రానముతో చేరి నంగడి నుండఁగ

నలువంక నాతోనే నవ్వకుండేవా

॥ ఇది ॥ 255

కుద్ధవసంతం

పొగదేవు నన్నును పూఁచిపూఁచి పలుమారు

యొగపక్కెములకై తే యేమిఁబాఁతి నేను

॥ పల్లవి ॥

పింపు చవిగొంటేను వడిఁ జెప్పరానితీపు

బలిమి నొల్లకుంటేను బాఁతిగాదు

పిలిచి విడెమియ్యఁగాఁ బ్రియురాల నైతిని

యొలమి చింతకతొలి యేమి బాఁతి నేను

॥ పొగ ॥

రతివేడుక గలితే రసము లొలుకుచుండు
 ఇతవుగాక వుండితే యెందూఁ బొందదు
 తతి సరసమాడఁగా తగుచవరినైతి
 ఇతరకాంతలలోన యేమిబాఁతి నేను

॥ పొగ ॥

కాఁపురము సేసేనంటే కల్పవృక్షమై తోఁచు
 వోపనంటే మోటువడివుండు నూరకే
 యేషన శ్రీవేంకటేశ యెఁగఁగా ఇల్లాలనైతి
 యీపై చమ్మటూరఁ జూపే వేమిబాఁతి నేను

॥ పొగ ॥ 266

దేసాళం

వివ్వెరగుతో నుంచాన విన్నుఁ జూచి
 జవ్వనపునందలు నందు చూవరాదు

॥ పల్లవి ॥

మనసార నే నీతో మాటలాడేనంటేను
 వినేయందు నీకై తే వేళలేను
 పనివడి యప్పటిని పాదాలు గుద్దేనంటేను
 యెనసి కొలువేగాని యేకాంతము లేదు

॥ ఎవ్వె ॥

సారెసారె నీతోను వరసమాడేనంటే
 కోరి నీవలపులకు గురిలేదు
 గారవించి విన్ను ముఠి కళలురేచేనంటే
 యీరీతిన్నెన నీకు ఇంపులేను

॥ వివ్వె ॥

గక్కున విన్నుఁ గదిసి కాఁగిట విగినేనంటే
 తక్కురితనాన నీకు తవివిలేదు
 అక్కరై శ్రీవేంకటేశ అంబలో నన్నేరితివి
 యొక్కవతక్కువ రెండ యారసము లేదు

॥ వివ్వె ॥ 267

దేసాళం

పోపో యెక్కడినుద్ది పొద్దువాదా అయ్య నకు

యీసమలు మీకైకొక యిది మాకు దగవా

॥ పల్లవి ॥

అతెతోడ నీవు నన్ను నాడుచున్నావు అతెతో

యేకతానఁ జెప్పఁబోతె యెటుందును

అకడనుఁ దననరియఁటదానిఁ బేరుకొంటె

యీకడ నీపెకు నేడు యితవర్షయ్యనా

॥ పోపో ॥

నీవంపినపుంగరాలు పోవిట్టకు

ఇవలఁ జేరికియ్యఁగ యేమనునో

అవల నొకతెపాదాలందున్న పైటె రిచ్చితే

సవకులైనవారు యీజాడం కోరుతురా

॥ పోపో ॥

విలువేమనఁ గా యీదకు రప్పించితిని

యంతలో గూడె ఇంతెంత యెగువటునో

వింతగా శ్రీవేంకటేశ వేరొకతెయింటిలోన

ఐంతి యీపె వెట్టితె యీసనికి సజంచువా

॥ పోపో ॥ 258

రేకు 1344

కందననంతం

గలువరాదు నీమాయ కేరడము రేమాదేము

కలికి వింతకున్న నే గరుడంబవయ్య

॥ పల్లవి ॥

తెలికోఁ బట్టమువలె నేనిదివి పేలుపేలు

వెంరేనిజాగారాలె నేగిసంతాను

సలుమాయ మడులనే తమలఁ బెట్టితి రిచ్చితే

కలతోనికూటములె కలిగినంతాను

॥ గలు ॥

విశిష్ట శాస్త్రం ॥

అనుక విజయవలె వాడిరివి మేలుమేలు
మాననితోలిమాటలే మాపుదాకాను
సానఁబట్టి యానలనే సంకోసాలు రేఁదిరివి
వీనులపండుగలే వన్నంతాను

॥ గెలు ॥

పాడిరివి పాటలలె వానలే మేలుమేలు
యేదలేవి వాదఁబా డ్లెందఁకాను
వీరెమిచ్చి కూడితి శ్రీవేంకటేశ యానలివి
వాడికవలపులే వలనినుకాను

॥ గెలు ॥ 259

మధ్యమావతి

తనకంటె నేరుతుము తరవాతిపనులకు
చెనకఁ జిగురుఁగొమ్మె చేఁగయ్యాయీ వనరే

॥ వల్లవి ॥

చెప్పఁబోతే నెన్నియైనా చిగిరించీ మాటలు
వాపుగ మోనముతోడ నుండుమనవే
అప్పటనుండి వింటి నవె చాలు నేమన్నా
పిప్పిగట్టి పిరుదియ్యఁ లేమవచ్చి ననవే

॥ తన ॥

చేరి పెంచఁబోతేను చెంగలించీ నగవులు
వోరుతుక గుట్టునేమకుండుమనవే
అరితేర కనుఁగొంటి నవె చాలు విఁకఁమీఁద
గోరగీరితే మఱి గొప్పయేరా ననవే

॥ తన ॥

వాత్తి కాఁగిలింతుకొంటె పూరివి చెమటలు
పుత్తలవడక కొం పుండుమనవే
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశుఁ దిట్టె నమ్మఁ గూడె
కొత్తమొలకవన్నురే కొండలాయ

॥ తన ॥ 260

ధన్వాని

బడరె నీమేనెల్ల వన్వళింతువు రావయ్య
తడయక నాకు రాని తలగదవిల్లలు || పల్లవి ||

|| ౧ || పొద్దునోయి వచ్చే వేదమంటి విండాకా
యెంతమాటలఁ బెట్టుక యెవ్వకుందెనో
వంతపుఁబందెంకు వగదసా తాదిరినో
సంతకాఁజనములు సకురెల్ల నాదిరో || బడ ||

|| ౨ || మాటాడెవు తలఁ పెక్కడివరాకో
బడిఁబెట్టు తెవ్వతైనా పవిగానెనో
వెదయాసల నెఁ(నెం)దైనా వేడుకఁడవైతివో
వదిపెట్టి వాడవారు వంపులు చల్లిరో || బడ ||

నమ్ముఁ గాఁగిరించి కూడి నలుదిక్కులు చూచెవు
నన్నం నెవ్వతైనా వంచకు వచ్చెనో
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేమి సరసమాడెనో
తన్నవారెల్లా నీకీకందువ నేరిపిరో || బడ || 281

వరాళి

ఇద్దరము నున్నారము యెందునొయ్యేము
తిడ్డువడ్డవనుపురే తెమలించిఁగాక || పల్లవి ||

సారెసారె లోపల చలము సాదించనెల
కూరిమురే కలిగితే కూరిచిఁగాక
|| ౩ || మునుగా విన్ను 'గంటెపొలాడఁగనెల
పేరదై తేఁ దమకము పెడరేచిఁగాక || ఇద్ద ||

1. 'గంటకముల'కు, 'గంటెపొలా' వ్యాకరణానుసారము గాదోయి. ఇది ఇద్దరము గూడ; ఇద్దర లోగవిది.

పొంపిపొంపి నిన్ను బొమ్మల జ్యోతిషనేల
చిరుకుఁజూపులే పెండ్లి నేనీఁగాక
వలివచ్చిచెనకుం నా కడిపెటఁగనెం
తలఁగఁబాదిమర్కాలే తలఁపెంచఁగాక

|| ఇద్ద ||

పెనఁగిపెనఁగి మేను తిరుగుచున్న నేల
చనుమొనలే నిన్ను చైతన్యరీతిఁబ్రకట
మౌనవిలివి శ్రీనేక కీర్తన కృష్ణానంద
తనివానిమోతెన్న దప్పిదేర్పఁగాక

|| ఇద్ద || 282
దీపావళి

తక్కినవారికినేల తమక మేముచుండు
వెక్కనవువారికిని వేక్క లిదె యవురు
చనవుగలవారికిని సరసమాదిస నేమరు
మనువుగలవారికిని నగవు లమరు
మనవిగలవారికిని మంతనరమిలు నేమరు
వషణుగలవారికిని పైకొనుట లమరు

|| పల్లవి ||
|| ఇద్ద ||

|| తక్కి ||

బలిమిగలవారికిని పంతమాదిస నేమరు
వలపుగలవారికిని వాదేమరు
|| ద్వైతతీమగలవారికిని || తనము కడు నేమరు
తలఁపుగలవారికిని తలఁపరాదు నేమరు

అనగలవారికిని అందఁకుండఁగ నేమరు
వాసిగలవారికిని వన్నె లమరు
|| ద్వైత ||
నీవకో గూడితిని శ్రీనేక కీర్తన

|| ద్వైత ||
దీపావళి 283
దీపావళి 283

తెలుగుగోరక్షాచరిత్ర

చేయి మొక్కితి చెక్కునొక్కతిని

నీకెంత ఆసోదమో

॥ వల్లవి ॥

కప్పుర మిచ్చితి కాకలు చల్లితి

ముప్పిరిఁ జన్నులు మోపితి

చెప్పుర న నేమి నేయువ్వనై

అప్పుటి నీకెంత ఆసోదమో

॥ చేయి ॥

మొగము చూపితిని ముచ్చటలాదితి

నిగిడి మోవితేనె యిచ్చితి

పగలులేండా నవరింపజేసితి

అగవదేవు యొక్క ఆసోదమో

॥ చేయి ॥

కందువ చూపితి కాఁజుటఁజూడితి

నందడి నీమేలు చవిగొంటి

చిందకురా సిగ్గుఁజేరెకఁజుట్టరా

అందరిలో నెంత యాసోదమో

॥ చేయి ॥ 284

రేకు 1345

శంకరాచార్యులు

ఇంటిక విచ్చేసె నీతఁ డిదే

జంటయియున్నాఁడు అంతఃపురమున

॥ చల్లవి ॥

తలఁచినతల్లిపూజలొక్కటి పురికి

॥ సుదీనినపలుకులును (పద్య) నిజానెడఁ

చున్నది నిట్లుచెప్పెను చున్నచు బాధితి

అలుగుదురటవే అంతటిపనికి

॥ చల్లవి ॥

వియవినేడుకలు విరివాయ మరి

1 గుడిగాను కూటమి కొనసాగె

యెడనెడ యెక్కడ యెవ్వతెఁ జూచిన

తడవుదురటనే దక్కినపనికి

॥ ఇంటి ॥

చేసినచేతలు చెల్లెను ఏకిత

దాసినపెండ్లి తగులాయ

అనల శ్రీవేంకటాద్రిపుఁడు రతి-

సేసె నలకురట చేకొన్నపనికి

॥ ఇంటి ॥ 205

దేవగాఁధారి

మెచ్చితి మప్పుడే మిక్కిలి మోహించితిమి

హెచ్చె నీసింగరాలు యెక్కడ చూచినను

॥ పల్లవి ॥

అరిదిచెక్కులమీఁది యంగనకస్తూరిపుఁత

కరఁగి నీచెంపలపై కారివుండఁగా

దొరతనాలు నేనేవు తొయ్యలులలోననెల్లా

యిరవాయ నీయెమ్మె యేమిచెప్పేది

॥ మెచ్చి ॥

కోమలిగుబ్బలమీఁదికుంకుమగండిపుఁబూఁత

అముకొని నీవురాన నంటివుండఁగా

సాముసేనేవానివలె నకులకుఁ జూపేవు

నే మెఱుంగమా నీవు నెరజాణవొట

॥ మెచ్చి ॥

బొలఁతిమైనందినబొడికప్పురపుపుఁత

నెలకొని రతివేళ నీపై నంటఁగా

కొలుపులో మాకుఁ జూపి కూడితివి మమ్మిందరి

తలఁదమా శ్రీవేంకటోత్తమ నీమహిమలు

॥ మెచ్చి ॥ 206

1. 'గుడి'కి 'గుడి' రూపాంతరము: 'గుడిగాను'కు బదులు 'గుడిగాను' రూపము

అపారీ

మన్నించవయ్య యిక మగువను
సన్నలనే మాకుఁ జెప్పి సంతము నేయుమని « పల్లవి »

పయ్యదచెమటఁ దోఁగి బయటఁబడెఁ జన్నులు
ముయ్యెఁ(య్యెఁ)జొచ్చె సిగ్గువడి ముంజేతులను
కొయ్యతనాన నంతలో గోర గీరేపు చెక్కులు
ఇయ్యెదఁ దప్పించుకొనే వెండుకొను చెలియ « మన్ని »

పూరుపుగాలికి చీర వొడిసి తొడ గావించె
అరసి సిగ్గున మూసీ నరచేతుల
కేరదాన నంతలో గిలిగించేపు నందులు
యారీతిఁ దప్పించుకొని 'యెన్నికొఁ జెలియ « మన్ని »

పుంకల విబ్బరాన పోకముడి వీడెను
కులికి సిగ్గునఁ బడె కొనచేతుల
అలరి శ్రీవేంకటేశ అంతలోనె కూడితిని
యెంమి నవ్వులు నవ్వి యేమిటికొఁ జ(జె?)లియ « మన్ని » 287

వసంతవరా

ఇన్నిటా నంతోసిందితి ఇదివో నేను
యెన్నఁగ నీవెఱఁగని వేమున్న వికను « పల్లవి »

చెప్పకకొలుతే నీవు చేరి వింటి వామాట
విప్పుచు నేవిక విన్నవించేదేమి
అప్పుడే అందుకుఁగాదా అంగమెల్లఁ జెమరించె
కప్పిన నీకలపెల్లా « ఇన్ని »

నేయకతొలుతే నీవు చేకొంటివి వూడిగము

కాయకముగా నేను కావించేదేమి

నీయందు నందుకేకాదా నిందె మోమునఁ గళలు

అయెడ నీపనులెల్లా అవునంటి నేను

“ ఇచ్చి ”

కూడకతొలుతే నీవే కూడితివి కాఁగిటము

వోడక శ్రీవేంకటేశ వారనేదేమి

యీడ నీ విందుకేకా ఇటు మేను చొక్కితివి

జాడతోడ నీమతికి నమ్మతైతి నేను

“ ఇచ్చి ” 268

సామంతం

ఏమి చెప్పేది నీసుద్దు లెఁత లేదు

దామెన గట్టేవు బొంకు తారుమారుగాను

“ పల్లవి ”

చెప్పరాదు చూపరాదు నేసిననీచేఁతలైతే

అప్పటి బాసలు నేనే వందరిలోన

దుప్పటికొంగైతేను తొగరద్దినట్టున్నది

కుప్పించేవు వంఠాలు గుఱుతులుగాను

“ ఏమి ”

పట్టరాదు ముట్టరాదు పచ్చియైననీపేనైతే

పెట్టుకొనేవు అనలు పెద్దెఁగ్గున

పట్టమంచమయితేను పదసుగారుచున్నది

దిట్టకూతనములు దిగుపారించేవు

“ ఏమి ”

విసరాదు అవరాదు వీనుల సీగుణములు

వానరించేవు సాకిరు లొక్కటొక్కటే

చెనకి శ్రీవేంకటేశ చెక్కలైతే జెమటూరి

యెససితివి అసోదా లింకా నాపె జలైవు

“ ఏమి ” 269

నాదరామక్రియ

ఏల పంజాబాధుకొన్న యెందఁరాను

తారి మెఱుగఁగూ అట్లు తనకేలే

॥ పరివి ॥

సిగ్గువదేదావికేలే చెనకులు మరి

యెగ్గుపట్టేదావికేలే యేలాటాలు

అగ్గమైననుబోఁటి కందమోఁగాక వట్టి

తగ్గుమొగ్గు రెంచేటితనకేలే

॥ ఏల ॥

గుట్టుమాపేతనకేలే కొనరులు కడు

మట్టులేనితనకేలే మంతనములు

యిట్టై నావంటిదే యెఱుఁగుఁగాక

దట్టప్ప(పు?)గర్వము దిది తనకేలే

॥ ఏల ॥

కూడె దొర్లై తనకేలే కొరతలు యిట్టై

వీడెమిచ్చేతనకేలే వేసాలు

యీదనె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నమ్ను

తాడుపొడవుగర్వము తనకేలే

॥ ఏల ॥ 270

రేకు 1248

మొఖారి

బొనయ్య మంచివాఁడ వాడువు నీవు

కానుకవట్టిన మొక్కుఁ గ దెఁ బోతురా

॥ పల్లవి ॥

పేర దిల్పితే వచ్చితిని పెనఁగనేల చెరితో

గోరగీరేపన్నికిత గొడ్డలేటికి

సారపుమోవిత్తపుతో సరిపెట్టెవు తేనెలు

యేరు గుడిచి కాలువ యింత పొగడుమరా

॥ బొన ॥

అసపడి చూడఁగానే అడించేవు యెడమాట
 చేసన్నవచ్చేపనికి బిడ్డ యేటికి
 యీనతిఁ జూచి యెవ్వతో ఇటులావున్నదనేవు
 పూసినగందపుపూత పుప్పొడిఁ బోలుతురా "భాన॥

నగినమాటలలోన నలుసులు వెదకేవు
 తగులాటాలై నమీఁద తగవేటికి
 జిగిమీరి కూడితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతివి
 చిగిరించితే మరి చెట్టుగట్టకుండునా "భాను॥ 271

రామక్రియ

ఏమాయ వింతలోనే యెగ్గులేల పట్టేవు
 సామునేయఁగా నూరుపు చల్లరాదా నేను "పల్లవి॥

యెగనక్కేలంటామ యేల నన్నుఁ దిట్టేవు
 నగరాదా పూరకైన నాలోనను
 చొగరాయనంటాను పురము దట్టుకొనేవు
 మొగము నీవు చూచితే మొక్కరాదా నీకు "ఏమా॥

తివిరి కోపించెనంటా తెరవలతోఁ జెప్పేవు
 చెమరించరాదా నాచెక్కులమీఁద
 భ్రమవి నీకునీవే పఠములే నెంపేవు
 సముకానఁ గానుక చొనఁగరాదా నీకు "ఏమా॥

అయ్యెడ సిగ్గువడితి నంటానే చొనరేవు
 ముయ్యరాదా చన్నులు నామువిగొంగున
 నెయ్యపుశ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేరితివి
 చెయ్యంటఁగ చిచ్చకము పేరురాదా నీకు "ఏమా॥ 272

బొళి

పిలిచిన నెఱుగవు ప్రేమపుణరాకుస
చెలరేఁగి అదేవు చెల్లనయ్య యిఁకను || పరివి ||

చొక్కపుఇంతిగుప్పరే జూజపుసారెయ నీకు
విక్కినమంచిపురమే ¹ నెత్తవంక
అక్కడిగోరిరేకలే అమర వ్రాసినయిఁడ్లు
చిక్కించు కాటలాదేవు చెల్లనయ్య యిఁకను || పిలి ||

మదనమందిరమే మచ్చికపులిజూజము
పుడుటుమొగపువజ్రా లొడ్డిననాళ్లు
మొదలైనరతులెల్ల మూలదాంట్లు నీకు
చెదరవిఆటాదేవు చెల్లనయ్య యిఁకను || పిలి ||

పొంపి ముట్టి ముట్టాదేపోఁకమడి గుంతపోఁక
కొలఁదైననాబే యిక్కువైనగుంత
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వెసఁ గూడి సారెసారె
చెలరేఁగి అదేవు చెల్లనయ్య యిఁకను || పిలి || 273

సౌరాష్ట్రం

ఎంత విజమరివి విన్నేమిచెప్పేది
బంతినే నోరూరించేకాగు లింతేకాక || పల్లవి ||

నెఱతపై బత్తిగలితే విన్న రాకవుందువా
పెదవనై కన్నప్పటిబేటమేకాక
తలపులో నుండితేను తమకించకుందువా
పలికి కొనరేవేళ పదారలేకాక || ఎంత ||

1. నెత్త+వంక.

చేరి కూడ వేడుకై తే సిగ్గులువడుదువా

పూరతి నరసాలాదేవుబ్బయిగాక

నాడుకొన్న పనులై తే నవ్వులు వవ్వేడువా

పోరచి చుట్టరికాలబొందు లింతేకాక || ఎంత ||

అయములు గరగితే నందఁ బవ్వళింతువా

కాయకపుప్రియముల గచ్చులుగాక

యామెద శ్రీవేంకటేశ యంతలో వేరితి వీరె

చాయమరుడు వుట్టించేదవు లింతేకాక || ఎంత || 274

సింధురామక్రియ

నాటకాలు బూటకాలు నాతోనే వలెనా

నీటుతోడ నీసుదులు నే నెఱుగనా || వల్లవి ||

తనకున నాపెఁజూచి తలవంచుకొంటివివి

వలవ నానపడనివానివలెనె

తలఁపులో నారూపు తలపోసి తలపోసి

నెలకొని కరఁగేది నే నెఱుగనా || నాట ||

ఆకెమాట చెపుల విననట్టె మారుమాటాడవు

వాకు నా కొప్పగించినవానివలెనె

చేకొని యీపరాకున సిగులమాట లాహించి

నీకునీరె నుకించేది నే నెఱుగనా || నాట ||

నీమీద నాపె చేచాచ నీవు నాపై జేచాఁదేవు

వాములుగా నన్ను గూడేవ్వానివలెనే

యామై శ్రీవేంకటేశ యేలితిని నన్ను విటె

నీమన సాద నుండుదు నే నెఱుగనా || నాట || 275

1. ఈ 'చి'వర్ణ మెక్కువగదా: 'తలవంచుకొంటివి చి-వలన' అని ఎంత అర్థ మంత సంగతమా?

కేదారగాళ

అడుగరే యీసుద్ది యోనో కాదో

పడఁతులాల తనదావము దెలియన

॥ పల్లవి ॥

యెంతకు నంతేకావి యొక్కరుడొకానకే

పంకాన కాఁచిరిచితేఁ బలికిరివి

లంతలోనె సొంయుచు నప్పటివిఁ గొనరీవి

వంతదాననా తనవిధము దెలియన

॥ అడు ॥

కలదో కలదేకాక కపటము నీజమఁచే

అరిరి వీడెమిచ్చితే నండుకొంటిని

బలిమిఁ జైకొననంటా పలుమారు దూరీవి

సిలుగుదాననా తనది తము దెలియన

॥ అడు ॥

యెప్పటికప్పుడేకాక యిక సంగతొనకే

ముప్పిరిఁ దాఁ జూచితేను మొక్కిరివి

యిప్పుడె శ్రీమేంకడేకుఁ దెనసియు నానవడి

తప్పించేదాననా తగవు దెలియన

॥ అడు ॥ 276

రీతు 1347

మేమరెంజ

ఆతనిమనసు నేనే అబ్బిటా నెఱుఁగుదును

ఘాత రెంతచూపినా కరఁగ దెంతెన

॥ పల్లవి ॥

చెయలాల మీరు బుద్ధిచెప్పకురే పతికిని

వంపు వద్దనఁబోతే వడిఁబడును

తలఁచుక మాజంటికి తనయంతనే రాసి

తెలువఁబోక మంతు దెర దెంతెన

॥ ఆత ॥

చేయివట్టి తియ్యకురే చెలరేగి రమణుని
 చాయ కొత్తిరే గుణము చండిపడును
 పాయక తానే వుండీఁ బట్టివలమైతేను
 పాయపుమదము మట్టుపడదు యెంతైనా

■ అతః

అనియె పైపైవి ఆనరెల్లఁ జెట్టుకురే
 పెనఁగితే ప్రియములు పిప్పిగట్టును
 యెననె శ్రీవేంకటేశుఁ దీంతలోఁ దానె నమ్ము
 వెనకటిపొందు యిఁక వింతగా దెంతైనా

■ అతః 277

మొదటి

ఎమ్మెలు సేయఁగనేరే యేలుఁగాక
 చిమ్ముగోరితాఁకురేరే చేకొనుఁగాక

■ పల్లవి

కన్నుల నవ్వినవాఁడు కాఁకలుసేయఁగనేరే
 వన్నెలోనే మాయంటికి వచ్చుఁగాక
 సన్నలుసేపినవాఁడు చలము సాదించనేరే
 మన్నించి నాలోను మాటాడుఁగాక

■ ఎమ్మె

కప్పకచూచినవాఁడు తవివోవిజాగురేరే
 కప్పురము నోటికిచ్చి కలయుఁగాక
 కొప్పువట్టివట్టివాఁడు గుట్టుసేనుకుండనేరే
 కప్పినవయ్యద దీని కాఁగిలిండుఁగాక

■ ఎమ్మె

చెలిమిసేపినవాఁడు పిగ్గులువడఁగనేరే
 పొలిపి రకుల చవి చూడుఁగాక
 యెలిమి శ్రీవేంకటేశుఁ దీంతలోనె నమ్ముఁగూడె
 వొలిపినమోవితేనె లొసఁగుఁగాక

■ ఎమ్మె 278

కురంజి

మానవునినోజలు మరి యెవ్వరు చెప్పినా
నానఁబెట్టి యేతుల వరపేవుగాని

॥ పల్లవి ॥

నయగారితనమున నారి నీమాటలకేల
ప్రియమంది మోహించి బేలనైతిని
క్రియ యెఱుగక నీవు కిమ్ములవారిఁ దెచ్చి
బయల్ఁబెట్టుచు ~~మిమ్ము~~ బలచేవుగాని

॥ మాన ॥

మరకారివరసపుమచ్చిక నీమాయకే
ఇతపుగాఁ బైకొని యెడ్డనైతిని
చతురతలేక నీవు సరిగా నెవ్వతోఁ దెచ్చి
కులింపెట్టి గో రాదిగానేవుగాక

॥ మాన ॥

సటకారి నీమోచిచాయలనప్పులకే
తటుకున వినుఁగూడి దంటనైతిని
వటన శ్రీవేంకటనాయక నీవాకఁ దెచ్చి
కిటుకుదీర మొక్కించి కేరించేవుగాని

॥ మాన ॥ 279

సామంతిం

ఎందున్నవి నీపిఱాలు యేమాయ నేఁడు
ముందుముందే నీ కప్పటి మూరెఁడునోరు

॥ పల్లవి ॥

యెవ్వతెమాటలోకాని ఇప్పుడిట్టై వినవచ్చె
వివ్వటిల్లఁ దెలియఁ నీఇంటిలోన
దివ్వెవెలుఁగున నీడ దిష్టముగఁ గానవచ్చె
పువ్విట్లు నాకె వలచున్నాఁడ నందువు

॥ ఎందు ॥

యెటువంటిదోకాని ఇదె వాసనలు పెచ్చె
మటమాయదోమతెరమంచములోన
గటనఁ బన్ని రందురతోకాదెపరుగెట్టి పచ్చె
ఇటు నాకెవయసు మీదెత్తితి నేనందువు

॥ ఎందు ॥

యెంతనేరుపరో కాని యెదురుగాదానె పచ్చె
సంతైననియురముపచ్చడములోన
ఇంతలోన శ్రీవేంకటేశ వన్ను నేరితిని
హౌత నీయేకాంతము యెప్పుడు దాచనందువు

॥ ఎందు ॥ 280

పాళి

ఎమి నవ్వులు నవ్వేవు యెందుకొ సరిసము
తేమచెమటలు నిందె తెరిసేయవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కోమలిని రమ్మంటా కొంగు నీవు వట్టితేను
మోము చూడఁగానే పోకముడి పడెను
చేముంచి చేతఁబట్టి(ట్ట)సిగ్గుపడె నరతలోన
కామరించి నీపచ్చడము గప్పరాదా యిప్పుడు

॥ ఏమి ॥

పెనఁగి చుట్టరికొన ప్రియము నీవు చెప్పఁగా-
ననువుగ నప్పటి పయ్యడ జారెను
వానర వేరొకచేత నొగిఁ బట్టి సిగ్గుపడి
తనివోవివేడుకతో తలుపు మూయరాదా

॥ ఏమి ॥

చేయిదాచి రరికిని సేన నీవు వెటఁగాను
ఆయెడఁ జెంపనై తురు మటు జారెనే
పాయక శ్రీవేంకటేశ పట్టరాక సిగ్గుపడి
యాయెడఁ గాఁగిటఁ గూడ ఇట్టి వుండు మఁకను

॥ ఏమి ॥ 281

అహరి

చాలుఁజాలు విఁకనేల జాలిఁబెట్టెవు

యేలాటాలు యేనుగతో నింత నేరఁగలమా

॥ పల్లవి ॥

తగవులే నడపేవు తారుకాణతే వచ్చేవు

ఁగడము సాదించితే సారె నవ్వేవు

మొగము చూచితేను ముంచి యానలు వెట్టేవు

యొగసక్కిఁడవు నీతో నింత నేరఁగలమా

॥ చాలుఁ ॥

తేరకొనఁ జూచేవు తేనె బుట్టిపడించేవు

తారుచుఁ దిట్టితే జాణతనాలాడేవు

మారుమోమై వుండితేను మరియు వేఁడుకొనేవు

యూరీతివాఁడవు నీతో నింత నేరఁగలమా

॥ చాలుఁ ॥

కందువలే చూపేవు కాఁగిటనె కూడేవు

అంది వెంగమాడితేను అట్టై మెచ్చేవు

ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశుఁడ నన్నీలితివి

యిందలివాఁడవు నీతో నింత నేరఁగలమా

॥ చాలుఁ ॥ 282

రెకు 1348

శ్రీరాగం

పిలువవే ఇఁకనైనఁ బ్రియుఁ డితఁడే నీకు

పొలుపునఁ జాయరానిపొం దెంచవలదా

॥ పల్లవి ॥

అతిమోహములవారు అలుగఁగఁజెల్లునా

ఇతవుగ వేఁడుకొనే దింపొఁగాక

ఇతరకాంతలకుఁగా నితనినేం కోపించ

ఁతి కెచ్చకములాడేపాడి యెంచవలదా

॥ పిలు ॥

చేతికిలోనై నవారు సిగ్గువడఁదగునా

కాతరానఁ బైకొంటే కందువగాక

దూతికపొందులకుఁగా దూరనేల రమణుని

నీతైనమొగవిసేవ నీ వెంచవలదా

॥ పిలు ॥

నేనవెట్టినవారికి చిరుముడి పొసఁగునా

వేసరనికూటములే వేడుకగాక

శ్రీసతివి గూడితివి శ్రీవేంకటేశ్వరుని

ఆన విన్నేలినవాని నట్టె మెచ్చవలదా

॥ పిలు ॥ 283

హిందోళం

1 ఏవీ(దీ?) నీయందుఁ జూపు ఇందులో నొకతైన

ఆదిగాని విన్ను మెచ్చే నప్పుడే నేను

॥ పల్లవి ॥

తప్పక వలపురెల్ల తలకెక్కినప్పుడు

కప్పురమే నోటికి కారమై తోఁచు

పుప్పటిల్లుమదనాగ్ని వాదల రేఁగినపుడు

అప్పటి పన్నీరు వుడుకై తోఁచును

॥ ఏలీ ॥

కందువై నకాంక్షలు కన్నులఁదొట్టినప్పుడు

గందమే బాసటమై కమ్ముకొసును

మందరించి తమకము మనసువిండినప్పుడు

విందుల నమృతమైనా వెగతై తోఁచును

॥ ఏలీ ॥

చిగిరింపుఁజింత చేయి చెక్కిట మోపినపుడు

మొగిఁ గొప్పువిరులెల్లా మొనరై విక్కు

విగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి

వగిన నగవురెల్లా వసువురై మించును

॥ ఏవీ ॥ 284

అహరి

అనతీవయ్యా నాకు నన్నియు వినేఁగాని
మోనముతో సిగ్గువడి మొక్కక పుందానను " పల్లవి "

చెలలచే విన్నపము నేయింపించినమాటలు
తలఁగ తెప్పుడు నీచిత్రాన నున్నవా
వలపు రొమ్ములబంటి వాసులు యీతలబంటి
పలుకఁగ సిగ్గువడి భ్రమతో నుందానను " అన "

కాసుకగా నీకంపినకందువై నగురుతులు
తానకమై బందారాన దాచివున్నవా
నానెను జవ్వనమెల్లా నవ్వులు మొలకరెత్తె
పూని యంట సిగ్గువడి పొందుకపుందానను " అన "

ఇంపులసన్నలనే యెచ్చరించినచేతలు
ముంపురై యిప్పుడు నీమోవి నున్నవా
వింపుఁ శ్రీవేంకటే నీమోవినే మరుముద్ర -
గుంపు విన్నుఁగూడి సిగ్గు గుఱుతై పుందానను " అన " 285

వేళావళి

నెరవాదిరచుఁజూడ నీదే భాగ్యము
చారిమ నీ కందరు చొక్కరైవున్నారు " పల్లవి "

గరగరవియాటగి గడుఁజేసూరై యుండితే
వరుసఁ గూడేటిమొగవానిభాగ్యము
ఇరవున యిటుగాక యెరవెరవై వుండితే
పదగ నందుకంటె పాపములేదు " నెర "

చక్కవిరమణి రతిచవులు వుట్టించఁగాను
 చొక్కమై కూడేటిసరసునిభాగ్యము
 వెక్కనము యిటుగాక విరసాలు నెరపితే
 పక్కన నందుకంటె పాపములేదు

॥ నెర ॥

పాయపుదానము నీపాదాలనేవ నేయఁగ
 నీయందే మెచ్చఁగలిగె నీభాగ్యము
 యాయెడ శ్రీవేంకటేశ యిటుగాక మరెవ్వరు
 పాయమున్న నందుకంటె పాపములేదు

॥ నెర ॥ 286

భైరవి

నేరనివారము మాకు నేరుపవయ్య బుద్ధులు
 మేరమీరి మాయంతనే మెప్పించఁగలమా

॥ పల్లవి ॥

వంతువాసులు వుట్టించి వనితల రప్పించి
 సంతవలపులు రేచి జాజరాదేవు
 బంతికూటివార మింతే పందెలువేసి నే మంత
 దొంతులపొందులు చేసి తోడుచూపఁగలమా

॥ నెర ॥

వాక్కరికొక్కరు చూడ వాడివట్టి పెనఁగుచు
 జక్కవచన్నులు ముట్టి జాజరాదేవు
 ప్రక్కనుండేవార మింతే బలిమివేసి నే మంత
 పిక్కచెల్లెనీమోవి పిప్పినేయఁగలమా

॥ నెర ॥

ఆయము లిందరి కంటి ఆసరెల్లా బుట్టించి
 చాయల సన్నలనే జాజరాదేవు
 యాయెడ శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలిలివి
 సోయగానఁ గొపరుచు పొందుఁగఁగలమా

॥ నెర ॥ 287

గౌళ

నే నెప్పుడు నెఱుంగుదు నీగుణాలు

కానీరే పనులకు తార్కణలు గావలదా

॥ పల్లవి ॥

చేకొని చెమటలెల్లా చెక్కలనే కారణము

అతెకు మోహించనంటా నానవెట్టేవు

నీకు నీటొంకలెల్లాను విజమువలె నుండితే

వాఁడనఁ జూచినయట్టివారు మెచ్చవలదా

॥ నేనె ॥

ముంచినవిట్టూర్పులు ముక్కుకొన సందఁగాను

అంచె నాకె గూడనంటా నానవెట్టేవు

యెంచఁగ నీకవటాలు యియ్యకొలు నీకైతే

పొంచి పొయగువారెల్లా పొగడఁగవలదా

॥ నేనె ॥

పోసరించి మేనిమీద పులకలు విందుండఁగా

అనిపడ నాకెకంటా నానవెట్టేవు

రాసికెక్క శ్రీవేదజరమణ నన్నేలితివి

నేనవెట్లినాకె కివి నెలపు గావలదా

॥ నేనె ॥ 288

రేకు 1349

దేసాళం

ఇంకనేల యీసుద్దు లెందఁకొను

సంకె దీరె నన్నిటాను చలివానె నీకును

॥ పల్లవి ॥

పిలిచి పెక్కునకుల పెండ్లియాడితివంటా

చలము సాదించేనా సారెసారెకు

తెలివి జెక్కుల గోరు దీఇంచుకొంటివంటా

నెలకొన్నవిను నేఁడు నేరము లెంచేనా

॥ ఇంక ॥

తచ్చన తెవ్వతెచీరో దట్టిగట్టుకొంటివంటా
మచ్చరించేనా నీతో మాటిమాటికి
మెచ్చుల కాపెసొమ్ములు మెడఁబెట్టుకొంటివంటా
తుచ్చములాది నీపై దూరుగట్టేనా

॥ ఇంక ॥

అనపడి వాడవారి నట్టె చూచితివంటా
బాసగొనేనా విన్నుఁ బలుమారును
నేనవెట్టి కూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
చేసిననేతలకెల్ల నిగ్గువరచేనా

॥ ఇంక ॥ 280

పరాళి

ఇటమీఁద నతి విన్ను పేమిపేసునో
తటుకున మీఁదఁబెత్తు తలఁచుకో యిప్పుడు

॥ పల్లవి ॥

తెఱవ కన్నుల నిద్రదేరేది మావిపేనంటా
మఱి చన్నులు పిసికి మలసితివి
జఱిసి యందుకుఁగాను జంకించె ఆకెఁ(కె?) దిట్టితే
తఱి పూవులచెందునఁ దాఁకవేసే విదివో

॥ ఇట ॥

వనితయలఁతపరవళము మాపిపేనంటా
కొనగోర చెక్కు చురుకున నూఁదితి
పెనచి యందుకు నాకె విగియించి పట్టితేను
మొనసి యట్టె కప్రములు చల్లైవిదివో

॥ ఇట ॥

ఇంక విన్నుఁ గూడినచొ క్కిట్టె మావిపేనంటా
కాంతకమ్మొవిమీఁద గంటిసేసితి
చెంత వందుకుఁగా నవ్వె శ్రీవేంకటేశ విన్నాకె
పంకావ పన్నీరు పైపై జల్లె విదివో

॥ ఇట ॥ 280

సాశంగం

కానవచ్చె నీగుణాలు కలవెల్లాను
నానవేసేవు పొందులు నవ్వుతానే యిపుడు || పల్లవి ||

నెట్టుకొన్న మోహమైతే నిన్న రాకవుందువా
వెట్టికిఁ గాఁగా నేఁడు విచ్చేసితివి
చుట్టమవై తే నీవు సుద్దులు చెప్పుదువా
బట్టబాయ లీఁదించేవు పవిత్రనిపనికి || కాన ||

ఆయములు గరఁగితే నప్పుడే కూడవా
కాయకము గాఁగాను కాఁక చల్లేవు
చేయంతెకు వచ్చితేను సిగ్గులువడుదువా
మాయలెల్లాఁ జేసేవు మనసుపట్టలేక || కాన ||

వేడుక గలిగితేను విదెము చేతికియ్యవా
యీడుజాడ గాఁగాను యెమ్మేసేసేవు
పాదితో శ్రీవేంకటేశ పైకొవి నన్నేలితివి
జోడుగూడ మన్నించేవు సొంపురెల్లా రేఁగను || కాన || 291

భైరవి

చాలదా నా కీర్తాగ్యము సతమాయను
కాలుదొక్కినప్పుడే కావిమ్మంటిఁగదవే || పల్లవి ||

మాఁటలు సారె నాదితే మందెమేళమయ్యావి
యేటికే గుట్టున నుండే దిది మేలే
చీకటి మాటికినేం చేరి యానలునెట్టిసే
చాటించి తొల్ల తనకు నతినైతిఁగదవే || చాల ||

చూపులు చూడఁజూడఁగ చూచుకఁదనములొను
యేపున మాటున నెందు టిది మేలే
తోపునూకడు నేనుక తొంగి యెల చూచినే
వోపి తొల్లె నేనవెట్టి వుందానఁగదవే

"చాల"

నవ్వులు సారె నవ్వఁగ ననుపు మొగచాటయ్యా
యవ్వలఁ గాఁగిట నెచె నది మేలే
రవ్వలేల నేసినే రతి శ్రీవేంకటేశుడు
పువ్విళ్లుర దేవులనై వొప్పుగొంటిఁగదవే

"చాల" 292

నాళవిశ్రీ

ఇట్టిపతితో వేసా టికినేలే
చుట్టరికములే నీతోఁ జూచుకొనఁగదవే

"నల్లవి"

చెక్కులు నొక్కఁగాను చేయివట్టి తియ్యఁగాను
యెక్కుడుగాఁ బెనఁగేపు ఇదియేమే
యిక్కువ లంటఁగాను ఇయ్యకొళ్లు నేయఁగాను
మొక్కుమొక్కి కరఁగవు ముంచి నీవదేమే

"ఇట్టి"

మంచిమాట లాడఁగాను మచ్చికలు చూపఁగాను
యెంచుకొనేపు నేరే ఇదియేమే
కంచపుమోవియ్యఁగాను కాఁగిలించుకొనఁగాను
ఇంచుకంత నవ్వు పవ్వి యెనయ విదేమే

"ఇట్టి"

పంతము లియ్యఁగాను బాసరెల్లఁ జేయఁగాను
యెంతైనాఁ గొనరెపు ఇదియేమే
వింతగా బుజ్జగించి శ్రీవేంకటేశుఁ దేరె విన్ను
దొంతిరతిఁ దవియపు తోడనే ఇదేమే

"ఇట్టి" 293

లలిత

నీ నెఱుగవా ఇంత నెరజాణవు

భావించి నవ్వంగానే పంతములాడు పురా

॥ పల్లవి ॥

చిత్తగించవమ్మా చెలి; నీవు చూచుదాకా

తత్తరించీ రమణుఁడు; తలవంతురా

కొత్తలేటికమ్మా కొలుపులోపల; నీపై

బిత్తితోడఁ బిలువఁగఁ బలుకకుండురా

॥ నీవె ॥

అందుకొనవమ్మా ఆతఁడు వీడెము చేత-

నందియ్యఁగాఁ జేకొనక అట్టై వుండురా

మందట లేలమ్మా మఱసిచ్చి తనమోవి-

విందు నీకుఁ బెట్టఁగాను వీఁగుచు నుండుదురా

॥ నీవె ॥

మెచ్చు మెచ్చవమ్మా మేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ-

డచ్చముగా నిన్నుఁ గూడె నెరిగెనురా

తచ్చనేటికమ్మా తగినరతుల నీతో

మచ్చికలాడఁగాను మరపింతురా

॥ నీవె ॥ 294

కీడు 1350

కుద్దవనంతం

ఎదురుబడి వలపు లిట్టుండవలదా

ముదురుఁబరువముతో మునుకొని వివిగో

॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులనే తెరవీసి చిరునవ్వుఁదలఁజాలు

అగ్గంము నీపైఁ జల్లీ పతివ

వెగ్గలించి నీమై నవి చెమటముత్యాలై

దిగ్గవ నలువంకల దిగుపారీ నవిగో

॥ ఎదు ॥

తీవుమోవి లిం(విం?)దువెట్టి తెలిగన్నులతేటల
 చూపులవిదేలు వెట్టి నుదతి
 పైపై యవే నీమేనఁ బచ్చిపులకమోసురై
 మోపులకొలఁదులతో ముంచుకొని నవిగో

॥ ఎదు ॥

కాఁగితనే పీటవెట్టి కడుంతుల వేడుకఁ
 బాఁగుచునుఁ బెండ్లాడీ పడఁతి
 చేఁగల్గె యవే శ్రీవేంకటేశ్వర
 దాఁగనిమరుకళరై తమిరేచి నవిగో

॥ ఎదు ॥ 295

మాళవిగౌళ

ఏమీ నవఁగఁజాల మింత నిన్ను
 దీమసాన నీకునీవే తెలుసుటగాక

॥ పల్లవి ॥

కలికి వలచెనంటా కడల నాడుకొనేవు
 నెలకొన్న సీమాటలు నీకే మెచ్చు
 అలయింతురా మరి యంత సేసినవాఁడవు
 నలఁగకుండాఁ బొందునదపుటగాక

॥ ఏమీ ॥

అప్పటి నవ్వు నవ్వేవు అందవాయదంటాను
 నెప్పున నీచేతలు నీకే మెచ్చు
 కొప్పువట్టి తీతురా గోమునఁ బెంచినవాఁడ-
 వొప్పురతుల మెల్లనే వోలార్చుటగాక

॥ ఏమీ ॥

సారె నిన్నుఁ గూడెనంటా సన్నలునేసి చూపేవు
 నేరుపు లిన్నియు నీవి నీకే మెచ్చు
 జీరదీతురా యిట్టై శ్రీవేంకటమేరేవాఁడ-
 వోరలేక యిచ్చకమై వుండుటగాక

॥ ఏమీ ॥ 296

బొలి

ఉండనీవే తానెట్లనుండినాను నే నిమ్మ-

పండు గానుకిచ్చితేను పనురెల్లా నొను

॥ పల్లవి ॥

యెఱుగనిపొందుల యెక్కడోవారికినైన

జఱుగఁ బోఁ(బొం?)దై తేనే చవివుట్టును

మఱచి ముమ్మదముతో మాఁకువలె నుండినాను

గుఱిగా గోరుసోకితే కోరికలు రేఁగును

॥ ఉండ ॥

అగ్గలమై యించుక మోహమురేవివారికైన

దగ్గరఁ గూచుండితేనే తమిరేఁగును

సిగ్గువది తలవంచి చెక్కుచేతిలో నుండిన

వొగ్గి మాటలాడితేనే వొడఁబడు మనసు

॥ ఉండ ॥

అక్కజపువొట్లతో నలిగినవారికైన

చక్కఁజూచి నవ్వితేనే సమ్మతులొను

యిక్కువెఱిగి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడె

మొక్కిననామొక్కురెల్ల ముద్దులై తోఁచును ॥ ఉండ ॥ 297

రామక్రియ

ఇప్పుడుగా నీవు నాకు ఇచ్చకిము నేనేవు

అప్పుడై తే వింటేసి అనువుకు వత్తువా

॥ పల్లవి ॥

చలము సాదించేవేళ సరసునితోడను

పలికినపలుకెల్ల పంతములొను

యెలమి నీలాగెరిగి ఇందుకే పూరకుండితి

మలసి నీవంతలోనే మఁచివాఁడవైతిఁ

॥ ఇప్పు ॥

గోరబు సేసేటివేళ గోర గీరి యేపాటి -

సరసములాడినాను సాడింపులొను

ధరలో నీజాడెరిగి తలవంచుక వుండితి

మరిగి నీవఁతలోనే మంచివాడవైతివి

॥ ఇప్పు ॥

విగ్గులువంచేవేళ శ్రీవేంకటేశ్వర సి-

దగ్గరఁ గూచుండినాను తమకమౌను

వొగ్గి నీగుణ మెరిగి వొట్టుకై నన్నఁ గూడితి-

మగ్గపురతులవేళ మంచివాడ వైతివి

॥ ఇప్పు ॥ 298

నాదరామక్రియ

సేసపాలవారము చెల్లుబడి గిరి -

తానువలె రతుల కిద్దరము నున్నారము

॥ పల్లవి ॥

మఱవదు మనసు మరి నీవాదినమాట

గుఱులై మనసులో గుబ్బితిలీలి

ఎఱి తెరమఱుగై తే మందివయ్యా నన్నియును

తఱియైన పనొ(నెం?)ల కిద్దరము నున్నారము

॥ సేస ॥

పోయదు 'నె(నెం?)జెరివి వంతపు పిచేతలకు

చేయంటినజిడ్డులై చిమ్మిరేచిలి

మూయికి మూయున్న దింతే మూసివాచితి నీకు

దాయదండై వేడుక కిద్దరము నున్నారము

॥ సేస ॥

పడువదు ఆసా పి(సం?)త నీకూటములను

పుడివోపవంపులై పుమ్మగిలీలి

చెదవిమేలై న దింతే శ్రీవేంకటేశ యెప్పుడు

తడయవిమొక్కుల కిద్దరము నున్నారము

॥ సేస ॥ 299

సామంతం

నీకివి ప్రియములు నే నెఱుఁగుదును
జోకలాయ మెచ్చుము సతినయ్యా

“ పల్లవి ”

పొలపుఁజూపులలో బొమ్మలజురకలు
సశువుఁబ్రియములలో సామంతులు
పలుసరసములలో పంతువుసజులు
చెలి నెంపీ నదె చేకొన య్యా

“ నీకి ”

మక్కువపొందులలో ముదె మేళములు
మొక్కులలో గోరిమొన వాఁడ్లు
చొక్కుమాటలలో సొలపులకొనరులు
మిక్కిలి జరపీ మెఱుంగవయ్యా

“ నీకి ”

తఱితీపులలో తమకపుటాసలు
చిఱునవ్వులలో సిగ్గులును
నఱితో శ్రీవేంకటవిలయ నిన్నెననీ
మఱియు నాపె నను ముచ్చటవయ్యా

“ నీకి ” 300

రేకు 1351

మంగళకౌసిక

తగవు తానె యెఱుఁగు తా శనినచేతకు
చిగురునవ్వులు రేచె చెక్కచేతికెలి

“ పల్లవి ”

కొప్పు డువ్వులుగదే నులు గూతఁ జెలికి
ఇప్పుడే తా బానువుపై తన నేనెను
దిప్పికిఁ బిన్నిరును తానె ఇమ్మనఁగదే
ముప్పిరిగా నలకలచె మొక్కుఁగానే చెలిసి

“ తగ ”

వీడె మిమ్మనఁగదవే వెన నిచ్చకముగాను
 యీడఁ దెరమఱుగున వింతసేనెను
 వాడువిడువ నురటి వడి వినరుమనవే
 జోడై విట్టూర్పులు రేచె చూడఁగానే చెలివి || తగ ||

గంద మిమ్మనఁగదవే కాఁగిట శ్రీవేంకటేశుఁ —
 దిందుముఖఁ జెమరింప వింతసేనెను
 కందువాయ మోవికే కప్పుర మిమ్మనఁగదే
 అంది కళలెలా రేచె నంటఁగానే చెలివి || తగ || 301

బో?

అతఁడుచేసినభాగ్య మది యెట్టిదో
 చేతికి వచ్చినమేరై చెఱుఁగినే నిలిచె || పల్లవి ||

చెలి నీవు పతితోడ నెలవి నవ్వివనవ్వు
 వెలయ నాతవిమతి వెన్నెలగానె
 నిలిచి కలైదురను నీవుండి భావము
 తలకొన్నముంగిటివిదా(దా?)నమై నిలిచె || అతఁ ||

జాఱకుండా రమణునిఁ జక్కఁగఁ జూచినచూపు
 మీటి యాతనిమేనిపై మెఱుఁగురెక్కె
 వేఱులేక నీవిప్పుడు వీడెమిచ్చినభావము
 అఱిగితో మదనుని అడపమై నిలిచె || అతఁ ||

తోడనే శ్రీవేంకటేశుతో నీవాడినమాటలు
 జాడ నాతనిచెవులకు చవులు మించె
 కూడితివి యింతలోనే కూరిమి నీరతి యిదె
 పాడితో యింటిలోపలిబందారమై నిలిచె || అతఁ || 302

పాడి

మందెమేళమై నివు మన్నించరాఁగాను
యెందుకని విన్నవించే నీడ మందేనయ్యా || పల్లవి ||

మంతనములాడఁగానే మరి దిగ్గరవచ్చునా
ఇంతటనుండేదే మేలు ఇద్దరికిని
చెంతల నప్పటి నిన్ను చేజి దాకించవచ్చునా
వంతలుగా నాకు నీవు విదేమియ్యఁగాను || మందె ||

నవ్వులు మీరు నవ్వఁగా నడుము చొరవచ్చునా
పువ్విళ్లూర గుట్టుతోడ నుడుచుటే రీతి
జవ్వనమచిముసోఁ చన్నులంటించవచ్చునా
పువ్వులు ముడుపుమని పొందునేయఁగాను || మందె ||

ఇట్టే మీరు గూడుండఁగి నెఱిగించుకోవచ్చునా
చుట్టుక మీవారమై మెచ్చుటే మేలు
రట్టుగా శ్రీవేంకటేశ ఇట్టే యాడుకోవచ్చునా
ట్టిగానందుకు నీవు నన్న నేయఁగాను || మందె || 303

హిజ్జీటి

మానవచ్చునా నీవు మన్నించఁగా
నేనలుగా నేవలు నేనేమయ్యా || పల్లవి ||

పెనఁగఁగవచ్చునా ప్రియపడి నీవు రాఁగా
కివియఁగవచ్చునా కేలు చాఁగఁగ
అనుమానించవచ్చునా ఆయము నీవంటఁగాను
చెనకి నీ చెప్పినట్టు నేనేమయ్యా || మాన ||

కసరంగవచ్చునా కప్పురము నీవియ్యంగ
కొసరంగవచ్చునా కూడేనవంగ
విసుగంగవచ్చునా వేడుకతో మాటాడంగ
పసలుగా విన్నట్టై పాయకందేమయ్యా

॥ మాన ॥

తలవంకవచ్చునా తప్ప కిట్టై చూడంగను
చలపట్టవచ్చునా చొటి చూపంగ
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇట్టై నన్ను నేలితివి
కలకా మును విన్ను గడుమెచ్చేమయ్యా

॥ మాన ॥ 304

మయ్యమావతి

మాతోనేటికి నీవు మరి బంకాలాడేవు
ఆతలివారినే యిక ననరాదా నీవు

॥ పల్లవి ॥

పన్నుక నీచెక్కులపై పచ్చిచేతిలతో వచ్చి
నన్ను దప్పకచూచేవు సగితివంటా
యెన్నికమీరంగ నేడు యంతనేసినాపెను
వన్నెలుగా నటు దూరవద్దా నీవు

॥ మాతో ॥

కుంకుమపూతచన్నులగురుతులతోనే ఎచ్చి
సుంకుమోఁ దిట్టేవు చూచితివంటా
కంకిగా విన్నింకారడిగా జేసినాపెను
వంకల్పి నాదించవద్దా నీవు

॥ మాతో ॥

పేరిచిననీమోవిపిడుచలతోనే ఎచ్చి
మేరమీరి తిట్టేవు మెచ్చితివంటా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్నాపెను
వారించక బుద్ధిచెప్పవద్దా నీవు

॥ మాతో ॥ 305

నాదరామక్రియ

ఎందాకా మంకుడన మింత గలదా

విందుచెప్ప నాతడు వేడుకపడివి

॥ పల్లవి ॥

చలపాదితనమేల నిరసములాడగదె

అలరి వేడుకపడి నాతఁ డందుకు

తలవంచుకుండనేల తప్పకచూడగదవె

నెలవున నీమొకమై నిలుచునాఁ(న్నాఁ) డతఁడు ॥ ఎందాఁ ॥

పంతము లింతలోనేల పట్టగదవే విదెము

వింతగాఁ దమకించివి దిండుకు

చింతతో నుండగనేల చిమ్మిరేఁగి వచ్చగదె

చెంతనే కాచుకుండి చెలఁగి నతఁడు ॥ ఎందాఁ ॥

సిగ్గులువడగనేల చేకొని కూడగదవె

వెగ్గళించి శ్రీవేంకటవిభుఁ డిందుకు

తగ్గనియాసోదమేలే తనిసి మెచ్చగదవే

సిగ్గుల విన్నేలి మేలు నిండించి నతఁడు ॥ ఎందాఁ ॥

రేకు 1952

వరాళి

వినగదవే చెలులవిన్నపము లికనై న

మనసిచ్చి నీకాతఁడు మరిగినాఁ దివుడు

॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులకుఁ దుదయేది చేయి చాఁచగదవే

వొగ్గి విడిమిచ్చి నాతఁ డొడిఁబెట్టుక

కగ్గివున్నదెల్లఁ దేరె కన్నుల మొక్కగదవే

అగ్గలమై నీకు నాతఁ డానవడి వివుడు

॥ వినఁ ॥

గుట్టనేయ నెడయేది కొంగు వొడ్డగదవే
 వొట్టి సొమ్ములిచ్చి నాకఁ దొడిఁబెట్టుక
 చిట్టకములెల్ల మానె చెవియొగ్గఁగదవే
 'అగ్గంమై(అట్టియగా?) నీకు నాకఁ దానపడి విపుడు ॥ ఏమే ॥

తప్పించుకోఁ బవిలేదు కొప్పు వంచఁగదవే
 వొప్పుగఁ బువ్వులు వింటి నొడిఁబెట్టుక
 తప్పు లిన్నియునుఁ బానె తగిలి మోవియొగ్గఁగదే
 ఇప్పాట శ్రీవేంకటేశుఁ దేరె నిన్ను విపుడు ॥ ఏమే ॥ 307

దేశాక్షి

ఏమేమి నీవు నేసినా వింటే నాకు
 యామేకులకు నే లోనే యిఁకనేల పిగులు ॥ ఏమే ॥

మాసఁ దనచేత నోరు మునిముసినవ్వు రాఁగా
 నేసినచేత నీవే చెప్పుకొనఁగ
 అనుద్దులు వివనేడుకయ్యా నాపెచేత నాకు
 యానరిఁ గూచుండఁబెట్టు మిఁకనేల పిగులు ॥ ఏమే ॥

చిట్టయాపులనుఁ జూచి చివ్వెరగు గాఁగాను
 నెట్టన నీవిఁములు నెరపఁగాను
 గట్టిగా నడిగేను విక్రము నాపెను నేను
 యెట్టైనా రప్పించు ॥ కిఁకనేల పిగులు ॥ ఏమే ॥

మెచ్చిఁ దనవేలను మేనెల్లఁ గళలుబ్బుగ
 చెచ్చెర నన్న నేయఁగ శ్రీవేంకటేశ
 తచ్చి నన్నేలితి విది తలపోసే నాపెతోడ
 యచ్చకములెల్లఁ జూపు మిఁకనేల పిగులు ॥ ఏమే ॥ 308

మేఁదబాళి

ఇందాఁకావలెఁ గాదు యిదేమి నీవు

నందుగొవి సారెసారె సరసమాదేవు

॥ పల్లవి ॥

నీమాట నరివచ్చెనో నీ వేమి దలఁచితివో

నామోము చూచి యిట్టే నవ్వు నవ్వేవు

కాముఁడు మరి యేనెనో కాంతలమాట విఁటివో

గోమునఁ బెంచినచమ్మఁగొంద లంచేవు

॥ ఇందాఁ ॥

ఇచ్చకములు చూపేవో యొగపత్కెము చేసేవో

మచ్చికచేయుచు నాలో మాటలాదేవు

ముచ్చటాడెనో కీరాలు మోహము నీకుఁ బుట్టెనో

పచ్చితేనెమోవికి పైకొనేవు

॥ ఇందాఁ ॥

వన్నెలు చూపవలసో వాడికలు సేసేవో

కన్నులఁ దప్పకచూచి కాఁగిలించేవు

వెన్నెలచంద్రుఁ డేచెనో వేడుకో శ్రీవేంకటేశ

మన్ననరతులకె మచ్చు చల్లేవు

॥ ఇందాఁ ॥ 309

అహరినాట

అయనాయ రావయ్య అంగనవద్దికి నేఁడు

పాయపునీదేవి యిఁత బాఁతిపడఁగాను

॥ పల్లవి ॥

మాటలెన్ని లేవు మాపుదాఁకా నాడితేను

కూటమి నీమన్నవలే గుఱుతుగాక

నే(నేఁ?)టనె తప్పెనా నీనేడువులే పచరించ

అఁటది నీవిరహాన నట్లుండఁగాను

॥ అయ ॥

నవ్వ లెన్ని లేవు ననువులు జరపితే

యివ్వలఁ గరుణించుటే యెన్ని కెగాక
రవ్వగా విందువంకనా రాజసము విలిపేది
జవ్వని నీయానల లోఁగఁగాను

॥ ఆయ ॥

మొక్కు లెన్ని లేవు మోపులుగాఁ గట్టితేను

యిక్కవ పట్టె కూడిన దెక్కుడుగాక
విక్కుము శ్రీవేంకటేశ నీజాడ లిట్లానా
చక్కనమ్మ నీలొందు పారె జేయఁగాను

॥ ౩10 ॥

శుద్ధవసంతం

ఏల తమకించేవు యిలతలోఁ దప్పిన దేమి

అలికిఁ బంపునేపితే నందరును నవ్వరా

॥ పల్లవి ॥

పలతములాదినయాకె నయకకుండీనా

రంకులఁ దిట్టినయాకె లాకుంకునా

యింతలోనె నీవు లోఁగి యేల ప్రయాణ చేప్పేవు

కాంతకుఁ గిందుపదితే కిడవారు నవ్వరా

॥ ఏల ॥

మాదుకొవివుండీనాపె మాటలాడకుండీనా

నీరమాదీనాపె ప్రేమ పెంచకుండీనా

అలికి యందుకునేల అట్లె కాఁజొచ్చేవు

కోరి సలికి బఁ(బం?)పైతే కొమ్మలెల్ల నవ్వరా

॥ ఏల ॥

అయక దీరినయాపె అట్లె కూడకుండీనా

కలనె విన్నాపె ఇఁకఁ గాదనీనా

యెందు శ్రీవేంకటేశ యిట్లె నమ్మ నేరితివి

కొలుకాపెకు మొక్కితే దొడ్డివారు నవ్వరా

॥ ఏల ॥ ౩11 ॥

శ్రీరాగం

ఇప్పుడే వీరమణుడు యెనసీ విన్ను
చిప్పిలఁగ నప్పటివి నేదదేర్పనలెను ■ వల్లవి ■

నెలవంకచందురులు వీరన్నుపై నుండఁగ
పలుమారు విరహతాపములేలే
కలువరేకులు వీరన్నులై వుండఁగాను
చలిమందులపుపచారములేలే ■ ఇప్పు ■

మదనరేకలు వీకు మరి చెక్కుల నుండఁగా
అదన పువ్వుటమ్ముల కలుకనేలే
చెదరవికప్పురము నెలవుల నుండఁగాను
యెడుటనున్నకాకలు యేమి నేసినే ■ ఇప్పు ■

ముంచినచుక్కలు వీమోవిపై విండివుండఁగా
యెంచినపగలంటి విద్దిరించేవేలే
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనే విమ్ముఁ గూడె
ఇంచుకంతా చీకటి ఇకనేడదే ■ ఇప్పు ■ 312

రేకు 1353

సామంతం

వీచిత్రమే యెరుఁగు నెలఁతలలాగులెల్ల
యేచి వీమేన గురుకు లింత వించఁగలరా ■ వల్లవి ■

పంకములు వీతోను పలుమారు నాడఁగాను
యెంతటిదవి చిత్రాన యెట్టుండునో
నంతలోకూటమువలె నతులెందరు గూడినా
పొంతనే వీకిరసున పూజై వుండఁగలరా ■ వీచి ■

వీరములు నీముందర బెట్టుగాఁ జూపఁగాను
 యేరీకుల నీచిత్త మెట్టుండునో
 పూరఁగూటములవారు వొద్ద నెంత వుండినాను
 యేరా నీవీపుమీఁద నెక్కివుండఁగలరా

॥ నీచి ॥

నవ్వులు నీపై విట్టె నయమున గుప్పఁగాను
 ఇవ్వల నీచిత్త మెట్టుండునో
 రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ ॥ నన్నుఁ గూడితివి
 యెవ్వరు నావలె పురమెక్కి వుండఁగలరా

॥ నీచి ॥ 313

నారాయణి

మచ్చికగలపతివి మంచిదయ్యాని
 ఇచ్చకము నేసుకొని యెనయరాదా

॥ పల్లవి ॥

చిగురుమోవితోడిచెలి మాటలాడితేను
 వొనరై వుండక వేరే వుప్పసుండునా
 యెగసక్కేలంటానేల యెగ్గుపట్టేవు
 సగమందుఁ బంచదార చల్లుకోరాదా

॥ మచ్చి ॥

వసమై కెందామరలవంటికనుచూపులు
 దెసల నెఱ్ఱుమండక తెల్లమండినా
 యెసఁగి కోపమంటాను యేల దూరేవు
 పొసఁగఁ గృపము గొంత పొచుపుకోరాదా

॥ మచ్చి ॥

సరుస కొండలనంటినచమ్మలకాఁగిలి నీకు
 ధర గట్లుగాక మెత్తన లయ్యానా
 యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితి వింతలోనె
 పురమునఁ బూదండ లొత్తుకోరాదా

॥ మచ్చి ॥ 314

దేవాలయము

మొకదాకిరిదానను మొదల నేను

వెకలివైతిని యిట్టె వెలయవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తేనెగారీ నీమాటల తేటలూరీ నీమాపులను

అనుకొని యేమని అదే నిన్ను

నానుపుఁజెమటలును ననలై నపులకలు

సోనల నీమేన నివె చూచుకోవయ్యా

॥ మొక ॥

రసముట్టి నవ్వులను రాసివడి మొక్కులను

దొసకులేమని దూరే విన్ను

పసిమి మోముకళలు బచ్చనమై గుఱుతులు

నుసరాన నీకునీవే చూచుకోవయ్యా

॥ మొక ॥

చిగిరించి నీగులను చిమ్మిరేగి వేడుకల

తగవుల నేమని తడవే విన్ను

నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి

సొగసులు నీకునీవే చూచుకోవయ్యా

॥ మొక ॥ 315

మాళవిగౌళ

నీచలము నీకుఁ జెల్ల నేరుపులేల

చేచేత నీవంటఁగాను నీగు లిఁకనేల

॥ పల్లవి ॥

మొగము చూచి నీకు మొక్కినయప్పుడే తొంటి-

జగడముల్లెఁ బాసె జంకింపులేల

చిగురుమోవి యెత్తి చేరి మాటాడినపుడె

పగయెల్లాఁ దీరె మరి పంతములేలా

॥ నీచ ॥

చవవు సేనుక వీనంగడిఁ గూచున్నప్పుడె
కినుకలిన్నియుఁ దీరె కేరదారేం
చెనకి వీట నేను సేవలు సేసినప్పుడె
వెనక కోవము దీరె వేడుకొననేలా

॥ వీచ ॥

తైవకమై విన్ను నేనుఁ గాఁగిలిండుకొన్నప్పుడె
యేవరెల్లా ముగినెను యెన్ని కెరేం
శ్రీవేంకటేశ వీపై నేన నేఁ బెట్టినప్పుడె
చేవలు నిందె రతుల చిఱునవ్వులేలా

॥ వీచ ॥ 316

పిందురామక్రియ

నే విచ్చె కొసరితేను నీ వెఱిఁగేవా
కానుకలు చూపనేం కమ్మటి వీరములు

॥ పల్లవి ॥

చెంతలఁ గూడేయప్పుడె చెప్పేఁగాక బుద్ధి
పంతమాడనేం వీతో పలుమారును
మంతనమైనప్పుడె మహిమలు చూపేఁగాక
దొంతివెట్టనేం వీతో తోడనే గర్వములు

॥ నేని ॥

వీడెమిచ్చేయప్పుడె వేడుక నేనేఁగాక
పాడివెట్టనేం వీతో బలిమిసేసి
యీడుతోడైనప్పుడె యెరుకనేనేఁగాక
కూడఁగట్టనేం వీతో గుంపెనసొంపులు

॥ నేని ॥

నవ్వేయప్పుడె విన్ను నంటున మెచ్చేఁగాక
రవ్వనేయనేం విన్ను రచ్చలోవను
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యెలితివి నన్ను విచ్చె
పువ్విట్లారించఁగనేం వొక్కపరే యానలు

॥ నేని ॥ 317

తెలుఁగుఁగాఁబోది

ఏల జోలిసేనేవు యెందఁకాను

యీలీల నన్నివిసోదా లింటిలోనే వున్నవి

॥ పల్లవి ॥

జంజాడి నవ్వులై తే చల్లు వెదలు

కలికితనములు పోఁకళ్లు బుట్టెడు

నిలుపుఁజక్కఁదనము నిండుబందారు

కలిగె నీకు రావయ్య కందువల విపుడు

॥ ఏల ॥

తరుణిపలుకురె తంగేడుజాన్ము

బెరనేటివిన్నపము పెళ్లిచెట్టు

అరుదై నవలపెల్లా నట్టై కొటారు

దొరకె నీకు రావయ్య తొడిఁబద విపుడు

॥ ఏల ॥

వనితకాఁగిటిరతి వాదవిపువ్వు

తవివోవిమోవి దొంతరబోనము

యెనసిసివి శ్రీవేంకటేశ యీకెను

వానగూడి రావయ్య వొద్దికతో విపుడు

॥ ఏల ॥ 318

రేకు 1354

రీతిగోళ

చెలుపుని కిచ్చకమే నేయఁగదవే

అలుగుదురా వట్టిఅబదిగా విపుడు

॥ పల్లవి ॥

పిలిచి తెచ్చినవేళ ప్రియము చెప్పఁగవరె

బలిమి చూపుదురా పతితోను

చెలిమిసేనేటివేళ చెక్కులు నొక్కఁగవరె

చలము సాదింతురా సంగతిగా దిపుడు

॥ చెలు ॥

నవ్వులు నవ్వేటివేళ నయము చూవఁగవరె
 రవ్వులు పేయుదురా రమణునిని
 పువ్వులుముడిచేవేళ పొడవు నేయఁగవరె
 కువ్వుచునే గోరనూఁడుదురా ఇపుడు

॥ చెలు ॥

అసలఁ గూడేటివేళ అట్టై బుజ్జగించవరె
 వేసరింతురా శ్రీవేంకటేశ్వరు
 దానలుగొనేటివేళ భ్రమయించఁగవరె
 వాసు రెక్కించుక తలవంతురా ఇపుడు

॥ చెలు ॥ 319

వసంతవరాళి

వెలువక లోనికి విచ్చేయవయ్యా
 యెఱపరికము లాపె యేమిసేసీ వికను

॥ పల్లవి ॥

నగినయందాఁకానే నాతులకిసుకలు
 మొగము చూచుదాఁకానే ముంగోపాలు
 తగిలినదాఁకానే తలపోతలిన్నియును
 యెగనక్కే లాపె విన్ను యేలాడీ వికను

॥ వెలు ॥

వాద్దికి వచ్చుదాఁకానే వొట్లును సత్యములు
 ముద్దుమాటాడుదాఁకానే మొఱఁగురెల్లా
 బద్దిమో విచ్చుదాఁకానే సాదింపులన్నియును
 ఇద్దెన మొక్కితే నాపె యేల తిట్టి వికను

॥ వెలు ॥

వీడెమిచ్చుదాఁకానే వెక్కనములన్నియును
 వాడితెనదాఁకానే వాసురెల్లాను
 కూడితి యింతలోనే కూరిమి శ్రీవేంకటేశ
 యాడనే పున్నాఁడ వాకె యేల దూరీ వికను

॥ వెలు ॥ 320

పాడి

నే వంతదాననా ఇంత నీవేకాక

తావకపువనుపులే తగులమి రేచును

॥ పల్లవి ॥

నేరిచిన నేరకున్న నీకా బాఁతి నేను

అరితేరినట్టినియిల్లాలఁ గనక

యారీతి నెంత మెచ్చేవు యిచ్చకురాలనంటా

సారపుమోహములన్నిఁ జవులు వుట్టించును

॥ నేనం ॥

యియ్యకున్న మారుకొన్న ఇంకా నీకే బాఁతి నేను

ఇయ్యెడ నీపూడిగపుటింతిఁ గనక

నెయ్యాన నెంతవేఁడుకొనేవు ఇతవరినంటా

యెయ్యెడ నీకరుణే ఇంపులు వుట్టించును

॥ నేనం ॥

అసపద్ద వలసిన అట్టై నీకే బాఁతినేను

నేనవెట్టికూడినచెలిఁ గనక

యాసరి శ్రీవేంకటేశ యేలనవ్వే వంటినంటా

బాసతోడినీతోగమే పనికి రప్పించును

॥ నేనం ॥ 321

శ్రీరాగం

ఎదురుచూచిఁ జెలి యెఱుక నీకు లేదా

సదరావ రావయ్య చలవట్ట కిప్పుడు

॥ పల్లవి ॥

కలికిగుబ్బలనేటికమలపుమొగ్గలు

యెలమితో నీకు మీఁదెత్తుకున్నది

తలఁప మోవిలేనె 'తరివట్టుకున్నది

పిలుపుమనె రావయ్య పెనఁగక ఇప్పుడు

॥ ఎదు ॥

1. తరివట్టుకున్నది=అపకారము జారవిడువక కాచుకొనియున్నది కావచ్చు.

కడివోవిమాటలనేకప్పురపుఁబలుకులు

బదిబడిఁ గానుకగాఁ బట్టుకున్నది

వెడనవ్వచిలుపాలు విందువెట్టే ననున్నది

వాడికాన రావయ్య వోసరించ కిప్పుడు

॥ ఎదు ॥

కలయుఁగాఁగిలనేటికమ్మవివులుపా నీకు

సొలయుచు మాదిదెగాఁ జూపుకున్నది

అరి శ్రీవేంకటేశ అంతలోనె కూడితివి

నెలవుకొని రావయ్య నీయంతనే యిప్పుడు

॥ ఎదు ॥ 322

సామంతం

చెయ్యరావిచేతం వో చెన్నకేశ్వరా

¹చేయం(చెయ్యం:) కేవు గండికోటచెన్నకేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

బగ్గన నీవు నాపయ్యద వట్టి తియ్యఁగా

సిగ్గులువడఁగరాదా చెన్నకేశ్వరా

వాగ్గి యెవ్వతోమెట్టెలు వాట్టి నావేలఁ బెట్టఁగ

యెగ్గులువట్టఁగరాదా చెన్నకేశ్వరా

॥ చెయ్య ॥

పిరులతో నీవు నమ్మఁ జెనకులు చెనకఁగా

శిరవైన నూఁచరాదా చెన్నకేశ్వరా

తెరలోనఁ బెట్టుకొన్న తెరవను మొక్కించఁగ

వారిమఁ దిట్టఁగరాదా వో చెన్నకేశ్వరా

॥ చెయ్య ॥

వేవేలుగా మన్నించి వేడుకపడఁగా నీకు

పేవలు పేయఁగరాదా చెన్నకేశ్వరా

వాగ్గి శ్రీవేంకటేశ ఇటు నమ్మ వేదితి

కావుకొని మెచ్చరాదా కగుచెన్నకేశ్వరా

॥ చెయ్య ॥ 323

సామవరాళి

ఏటి కొడఁబరపించే వింత నీ బొంట్లచే
పాటించితే నాఁటదానిపంత మేమున్నది

॥ పల్లవి ॥

చూపులకు లోనై తే సురకపుటాన పుట్టు
చేపట్లకు వచ్చితే సిగ్గులు పుట్టు
దాపుగా వద్దనుండితే తలపోతలోనఁ జిక్కు
పైపైనే ఆఁటదానిపంత మేమున్నది

ఏటి ॥

మాటలకు లోనై తే మర్మములు గరఁగును
కూటువకతలకే గుఱుతులంటు
యీటకు వచ్చితేనే యిరవొను పనులెల్లా
పాటించితే నాఁటదానిపంత మేమున్నది

॥ ఏటి ॥

నగవుకు లోనై తే నంట్లు మిక్కుటమౌను
మొగమొట గలిగితే ముచ్చట దీరు
జిగిఁ గూడె విమ్మ నీకే శ్రీవేంకటేశ్వర
పగటున నాఁటదానిపంత మేమున్నది

॥ ఏటి ॥ 324

రేకు 1355

అహరి

ఇంకనేని దాచేపు యెఱిఁగినపనులకు
కంకియైననీమేననే కంటిమి నే మిపుడు

॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవు నాకే మాటలాడుకొంటిరట
అంతలోఁ బూవులవేల్లాదితిరట
పంతములన్నియు మీలోఁ బఠరించుకొంటిరట
వింతలు మీనుద్దులెల్లా వింటిమి నే మిపుడు

॥ ఇంక ॥

వటనల విద్దరును నవ్వులు నవ్వితిరట

గుటుకలు మోపులఁ జేకొంటిరట

తటుకన కిందటమీఁదట లాడితిరట

విటకనములు మీవి వింటిమి రే(నే) మిపుడు

॥ ఇంక ॥

మొక్కుచును మీరు మోములు చూచుకొంటిరట

ఇక్కువరతులఁ గూడి యేలితిరట

గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి ~~మీ~~ నన్ను

వెక్కనపుమీలాగులు వింటిమి నే మిపుడు

॥ ఇంక ॥ 325

దేవగాంధారి

కానీనోయి అందుకేమి కడపరాయ

కానవచ్చె నీవనులు కడపరాయ

॥ పల్లవి ॥

కప్పురమియ్యఁగదోయి కడపరాయ

కప్పనోయి పచ్చదము కడపరాయ

కప్ప మివే మావన్నులు కడపరాయ నీకు

కప్పులు మోవి నున్నవి కడపరాయ

॥ కానీ ॥

కాలు దాఁకించకు మంత కడపరాయ

గాలిపుచూపులు మావి కడపరాయ

కాలమందె నీవారము కడపరాయ । మాలో

॥ లాటాలు పెట్టకుమీ కడపరాయ

॥ కానీ ॥

కందులేవివలపులకడపరాయ

గందము మామేన విదే కడపరాయ

కందర్పణనక నోకడపరాయ

కందువ శ్రీవేంకటాద్రి కడపరాయ

॥ కానీ ॥

శంకరాచరిణం

నెలఁతభాగ్య మిఁక నీచేతివి

తొలఁకీ పిరులు నీవు తొంగిచూచినపుడే

॥ పల్లవి ॥

తరుణికి నీవలపు దాకొన్నతలపోఁత

మరుగుచే నీమంచిమరులూ

తొరలినమోపులదోమటి పెన్పుపిందు

నిరతితో గుఱుతాయ నీవు ముట్టితేనే

॥ నెలఁ ॥

మగువకు నీతో నవ్వు మానరానితరితీపు

వగయెఱఁగనివిడువవిజోలి

తగువై నమంచితెల్లఁదామరపూవులపూ

అగపడె ॥ వీతె నాయమంటినపుడే

॥ నెలఁ ॥

సతికి నీకూటమి సారె నాగవల్లిపెండ్లి

మతకపురతులకు మానవిజిడ్డు

తతి శ్రీవేంకటేశ్వర దక్కినరత్నాలసొమ్ము

జితమాయ నీవిపుడు చేకొనేలినపుడే

॥ నెలఁ ॥ 327

బోధి

ఎన్నెన్నిమేళ్లుగలవో యింకా నాపెవల్లి

నన్ననేసి యేకతాన జరయవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

సంగడి జాణతనాలు సారెకు నాదీ నాపె

జంగిలివావులకుఁ జేదాఁచి నీకాపె

గుంగిలి నరసముల గురులు పోకించి నాపె

కొంగువట్టి నీవింకాఁ గొనరవయ్యా

॥ ఎన్నె ॥

బయలునప్పులు మరీ బైపై వప్పీ నాపె
 దయివారుఁజూపులఁ గాఁతాఁబి నాపె
 నయగారివలపులు నానఁబెట్టి వీపై నాపె
 ప్రియమునఁ జెక్కునొక్కి పెనఁగవయ్యా " ఎన్నె "

మూఁటగట్టువినయాల మొక్కులు మొక్కి నాపె
 వాఁటపుమోవితేనెలు వంచి నాపె
 యీటువెట్టి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
 జూటుఁదనము లాపెను సొలయవయ్యా " ఎన్నె " 328

రామక్రియ

గజరున నంతానేల కలయఁబెట్టుకొనేపు
 గుజగుజలో నవ్వుకొంటా నుండరాదా " పల్లవి "

ఇంతికో నే మాటాడితే నేల పూనుకవచ్చేవు
 సంతసకులెల్లా నీకు సమమేకాదా
 వంతపునవతులము ' పడితళించుకొంటేను
 కొంతగొంత నీవు నవ్వుకొంటా నుండరాదా " గజ "

నెలఁతఁ దప్పువట్టితే నీవేల దిద్దవచ్చేవు
 నకుపుగొల్లెత లింతా సరియేకాదా
 వలపుదొడ్డివారము వంతువాసు లెంచుకొంటే
 కులికి నీవు నవ్వుకొంటా నుండరాదా " గజ "

అంగన నే సాదించితే ఆకేనేల మొక్కించేవు
 జంగిలివారెల్లా సరియే కదా
 యెంగిలి శ్రీవేంకటేశ యే నంమేల్మంగను
 కుంగక కూడితి నవ్వుకొంటా నుండరాదా " గజ " 329

1. పడితరమునకు దూపాంతరమా? వ్యావహారికమా? పడితరము = భాగము.

2. ఇది భార్యముగ భర్త లేర్పాటుచేసుకొనుట కావచ్చు.

శ్రీరాగం

1 బంగారుమేడలలోన పరమాత్ముడు వాడే
నింగారాలు మీదమీద సేయరే చెలులు || వలవి ||

తట్టుపుణుగురి మానె తగ నిండా
గట్టిగాఁ గస్తూరి యట కలిపెట్టి
మట్టులేనిపన్నీట మజ్జనమాడె విడె
వెట్టదీర నిందరును విసరరే చెలులు || బంగా ||

కప్పురపుగందవొడి కడు విట్టె మెత్తుకొని
కొప్పు దువ్వి ముడిచెను గొజ్జంగరెల్లా
తెప్పలుగా విచుకొనె తిరుమేన సొమ్మురెల్లా
దప్పిదేర విడెమీరే తలకొని చెలులు || బంగా ||

అలమేలుమంగ మరమండు విట్టె విచుకొని
తలవిదండలు మోచె నిలుపునను
చెలరేగి యారగించె శ్రీవేంకటేశ్వరుడు
కొలుపున్నాడు మోహలు గుప్పరే చెలులు || బంగా || 330

చే 1356

దేవగాంధారి

యెకోడ వీవిత్త నేమండుము
రాకెక్క మమ్ము రక్షించుమనవో || వలవి ||

పుట్లమీదటమన్నపాలు వెన్నా
చట్లకోడనె సాదించి
కొట్లగొట్టుచు గోపాకులుఁ దాను
అట్లు యారగించిని || యెకో ||

1. చెలులు కంకోరించి చెప్పుట మాత్రమే కృంగారరచిత్రము. తక్కినవంతులు
అర్హాకృత్యాలుకొనినవి.

జిడ్లు గాకుండ చిలుపాలుఁ దేనె
తెడ్లతోఁ దిసి దేవి దేవి
గుడ్లకొలఁది కోరి మెనఁగుచు
దిడ్లకంతలఁ దిరుగాడివి

॥ యెళో ॥

పండ్లుఁ గాయలును బానలు వీడుల
దొండ్లుగాఁ జేసి దొబ్బి దొబ్బి
బండ్ల శ్రీవేంకటపతి యలమేల్మంగతో
యిండ్లిండ్ల వాకిండ్ల నేఁగే రదివో

॥ యెళో ॥ 331

సాళంగనాట

సంతోసింపితిమి విన్ను చల్లఁగాఁ బెండ్లాడితివి
యింతటివాఁడ నైతివి యేమనేము విన్నును

॥ పల్లవి ॥

చొఱచైనజాణఁడవు వొక్కఁడవే యింతటికి
గుఱి నీ వలపులైతే కోటానఁగోటి
పఱపుపైఁ జూచితేను పదారువేలు దేవుళ్లు
యెఱుఁగము నీమహిమ లేమనేము విన్నును

॥ సంతో ॥

వాలసితే నొకతెను పురమెక్కించుకొందువు
పిలిచి వొకతె నెత్తిఁబెట్టుకొందువు
తలుపు దెఱచితేను దండనెల్లా గొల్లెతలే
యింక విన్ను గెలువలే మేమనేము విన్నును

॥ సంతో ॥

గొందిఁ బవ్వళించితేనే గోవిందరాజపు నీవు
కందువ విలుచుంటే శ్రీవేంకటపతివి
అందుకొంటేనే యిద్దరంగనలు పాదాలోద్ధ
యిందరిలో మమ్మేరితి వేమనేము విన్నును

॥ సంతో ॥ 332

హిజ్జిజి

ఏకతానఁ జేయరాదా ఇటువంటి మద్దులెల్లా
యీకడాకడవారి కెమ్మెలై తోచును

॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెప్పె నీ కాపె నుద్దులు
నలుపంక నీవూ నవ్వే వందుకు
మెలఁగి మీసుద్దు లివి మీకే చవులుగావి
కెని సవతులకు గేలియై తోచును

॥ ఏక ॥

దగ్గరిదగ్గరి అపె తగ నేవనేసీ నీకు
అగ్గమై నీ వందుకెల్లా ఆనందించేవు
యెగ్గు సిగ్గులేక మీకే యితవులై వుండుఁగావి
వాగ్గిన నీలేమలకు వారిటులై తోచును

॥ ఏక ॥

కమ్మటిఁగమ్మటి నాపె కాఁగిలించి కూడఁగాను
సమ్మతించి నీవందుకు జరువిచ్చేవు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యింపు మీకేయోఁగావి
దొమ్మిగాఁ గూడినమాకు తోడునీడై తోచును ॥ ఏక ॥ ౩౩౩

మంగళకౌసిక

అలుకలు దీరెను అంగన నీకు మొక్కెను
వెలయఁగఁ జెలికి విడె మియ్యరాదా

॥ పల్లవి ॥

నగవెంత నవ్వేవు నాలి యంత నేనేవు
జిగి నాపె చెప్పినట్టు నేయరాదా
మొగ మెందఁకాఁ జూడేవు ముట్టిము ప్తేమాడేవు
వెగటుదీరఁ జేలికి విడె మియ్యరాదా

॥ అలు ॥

మాట రెంతకాదేవు మనసు లేరొరసేవు
 యాటున ఏకకుఁ జనవియ్యరాదా
 పాటరెన్ని వాదేవు పరాకేం నేనేవు
 వేటుఁబువ్వం చేరికి విదెమియ్యరాదా

॥ కాళ ॥

మక్కువెంత నేనేవు మర్మమేమి యంటేవు
 ఏక్కటిల్ల ఏక నేవెట్టరాదా
 గక్కన శ్రీవేంకటేశ కంసితి ఏక విట్ట
 వెక్కనమై చిత్తి విదెమియ్యరాదా

॥ అలు ॥ 334

సౌరాష్ట్రం

ఏం వేడుకొనేవయ్య యింకా ఏవు
 చాలుకొవి మొక్కే చాలి యాదది

॥ పల్లవి ॥

తగిలి వీరూపము శంఘలో మండఁగాను
 వెగతైన విరహాపువేద నేదది
 పగటున ఏనై పాటలు నోట నుండఁగా
 చిగిరిచేమతిలోవిచింత యేదది

॥ ఏం ॥

సారిది వీవిచ్చినట్టిసొమ్ము నామేన నుండఁగా
 కరకరిఁబెట్టు కాకలేదవి
 వెరసి వీనుదురెల్ల వినేవీనుం(ఁ) నుండఁగా
 అరుదైన అడియాస అంపేదది

॥ ఏం ॥

కంసినయిప్పటివీకాగిలి నా నుండఁగాను
 లలిమిఁ దెనఁగేయట్టిపంకా లేదవి
 నెంనై శ్రీవేంకటేశ వీవే నేనై యుండఁగాను
 కురికి కురికి కొన లేదది

॥ ఏం ॥ 335

కంకరాతరణం

నీసాః మిట్లానే నీవద్ద నుండఁగాను
నేసారెల్ల నాముందర వేమారుఁ జూపేవు || వల్లవి ||

వరుసకువచ్చినాపె వద్దఁ గాచుకుండఁగాను
యెరవులయాఁటదాని నేల తెచ్చేవు
ఎరవితో సొమ్ము నీమైచందమై వుండఁగాను
వరులసొమ్ముల కెంత బాఁతిపడేవు || నీసా ||

ముందుపెండ్లాడినాపె నీమొగము చూడఁగాను
కందువనున్నాఁటదానికడ చూచేవు
చిందుచు గందము నీజిగిమేన నుండఁగాను
అందుకోలుగందానకు నానవడేవు || నీసా ||

చేకొనూడిగవుటాపె చెవిలో విన్నవించఁగా
అకడాఁటదానిమాట లాలకించేవు
యీకడ శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
నేకరించి యిప్పుడుగా చెలరేఁగేవు || నీసా || 386

రేకు 1357

సామంతం

మాతోనేల మీరాలు మాపురాకా నెరపేవు
అతరుణి పిలిచితే నొఁగదవఁగలవా || వల్లవి ||

రంకులెంత పేవినాను రాజనము చూపినాను
చెంతల నింతికి నీవు చేతికిలోనే
వంతము లెన్నాడినాను పైపై నెంతపెనఁగినా
మంతనానఁ జెలితోను మాడుకొనఁగలవా || మాతో ||

1 దీకొనెంతటిదీనాను దిమ్మరినై చొరసినా
 చేకొన్న సతికి నీవు చేతికిలోనే
 బూక లెంత పేసినాను బుద్ధులెన్ని నేరిచినా
 మేకొన్న యీవనితను మితిమీరగలవా

॥ మాతో ॥

కోరి యెంత జంకించినా గుబ్బ లెంత పిసికినా
 చేరికూడినకాంతకు చేతికిలోనే
 యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింకా నెట్లుండినా
 సారెకు నీలేమతోడ సరిదుగగలవా

॥ మాతో ॥ 337

కురండి

వెంగమాగ నెంత లేదు వేగినంతాను
 అంగవించి మఱచేవా అంతటినావలపు

॥ పల్లవి ॥

సాదించ నెంత లేదు జంకెనబొమ్మల విన్ను
 సోదించ నెంత లేదు చొప్పు నీమేన
 కాదనము రావయ్య కడ నీ వెందుండినాను
 పాడుకొని మఱచేవా ఇత్తితో నావలపు

॥ వెంగె ॥

నవ్వు నవ్వు నెంత లేదు నాలిసేసి విన్నిపురు
 రవ్వ సేయ నెంత లేదు రమణులతో
 రువ్వి తిట్టము రావయ్య రుచు లెందు చొరినాను
 చివ్వనను మఱచేవా సేనతో నావలపు

॥ వెంగె ॥

అలియించ నెంత లేదు అట్టై రతుల విన్ను
 వెలియించ నెంత లేదు వేడుకతోడ
 సొలయము రావయ్య సొంపగుశ్రీవేంకటేశ
 మఱచేవా కందువనావలపు

॥ వెంగె ॥ 338

లలిత

ఏమయ్యా నే నటువంటియెరవులదాననా
వోముచు నప్పటి నన్ను వొడఁబరచేవు || పల్లవి ||

మనసు చూడవలసి మాటాడ కూరకుండితే
కివిసితినంటా వచ్చి కేలువట్టేవు
చనవుమెరసి నిన్ను జంకించి చూచితేను
పెనఁగుచు నాకు సంతో ప్రియముచెప్పేవు || ఏమ ||

తమిరెఁజవలసి నేఁ దలవంచుకొంటేను
అమరఁ గోపించెనంటా ఆయాలంటేవు
భ్రమజించవలసి నేఁ బంతములాడుకొంటే
చెమటచేతుల నన్నుఁ జెక్కునొక్కేవు || ఏమ ||

బలిమిఁ గూడవలసి పానుపుపై నుండితేమ
అలిగినజాడలంటా నాదరించేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్నింతలో
వలపెక్కుదాయనంటా వన్నెమో విచ్చేవు || ఏమ || 339

అహిరి

ఎప్పటివలె నుండరే యెరవులు మీకేల
కుప్పలుఁదెప్పలునాయ గురుతై నవలవు || పల్లవి ||

మచ్చికకు వెల లేదు మాటలకుఁ దుద లేదు
గచ్చులేల సేసేవే కాంతునితోను
ఇచ్చకమాడినదాన వెగనక్కే లాడనేల
పచ్చివెచ్చిఁ జేయకువే పాయనినీవలవు || ఎప్పు ||

చూపులకు వంత లేదు సొంపులకు వేళ లేదు

పైపై నలుగుడురా పతితోను

చేపట్టినదావపు విగ్గులువడుదురా

ఆపసోపాలఁ బెట్టకు అందపునీవంపు

॥ ఎప్ప ॥

కూటమికి గురి లేదు కోరికకు కొద్ది లేదు

గాటారింపులేలే శ్రీవేంకటేశుతోను

చాటి కూడినదావపు జడియఁగనేమిటికి

కూటతాఁటల దాచకు తోరపునీవంపు

॥ ఎప్ప ॥ 340

నాగవరాళి

ఇద్దరికిఁబోదు యెంతతెంత నేసేవు

ముద్దరాల యకవితో మొగమోట వలదా

॥ వల్లవి ॥

సరసమాదేయపుడే చలము సాదించేవు

తెరమరఁగై తేనే తిట్టు దిక్టేవు

సరుగ నెడుటనుంచే సారె గొప్పు వట్టేవు

మరిపేన, మొగవితో మొగమోట వలదా

॥ ఇద్ద ॥

పెనఁగేటియప్పడే బెట్టిగోరు దాకించేవు

కనుఁగొన్నయంతలోనే గద్దించేవు

చనవు నీకిచ్చితేనే నడమదము నేసేవు

మొగము యాకవితోను మొగమోట వలదా

॥ ఇద్ద ॥

తెలివి నవ్వేయప్పడే కిందువడ నేసేవు

కలికి మోవియ్యఁగానే గంటిసేసేవు

యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ దింతలోనె విన్ను నేరె

మొలకవడునుదావ మొగమోట వలదా

॥ ఇద్ద ॥ 341

1. గాట=కొరము, గాటారింపు=గాట ॥ యగువల్ల చియటా

2. కూటతాఁటలు=కూటరి మోసములు

హిజ్జీ

అందుకే మెచ్చవద్దా అతివ నీవు

పొందెఱిగినవానితోఁ బోర మరి తగవా

॥ పల్లవి ॥

విరిచినప్పుడే వచ్చె పెనఁగితే లోనాను

చలమేల సాదించేవే సరసునివి

వెలి నెంత సేసినాను వేళ దప్పనియ్యఁడు

తలఁపులోనున్నవాని తప్పు లెంచఁదగవా

॥ అందు ॥

నవ్వినప్పుడే నవ్వె ననుపున మెచ్చఁజేసె

రవ్వలేల సేసేవే రమణునివి

యెవ్వతెఁ బెండ్లాడినాను యిరవు నీనగరే

పుష్పిక్లూరించేవారి నొద్దనఁగఁదగవా

॥ అందు ॥

కూడినప్పుడే కూడెను కూమికి సంతోషించె

వీడనేలాడేవే శ్రీవేంకటేశుని

వీడె మెవ్వరిచ్చినాను విడువఁకు నీకాఁగిరి

జోడయివుండినవాని సోదించఁదగవా

॥ అందు ॥ 342

రేకు 1358

కుంతలవరాళి

వట్టియాసఁ బోరలేము వలచి పాయఁగలేక

చిట్టకవుఁడేతులకే చిక్కేవా

॥ పల్లవి ॥

వుంకువైనవానలును వొట్లుఁ దలఁచవట

జంకించి నేఁ జూచితేను జడిసేవా

పొంకమైనవేవలును పొందులు ముచ్చిదివి

కంకజాలవేలు వేసికే కరుణేవా

॥ వట్టి ॥

గాఁటపునీవలపులు కందువలుఁ జూడవట
 మాఁటలసొలపులకు మనసిచ్చేవా
 వాఁటపునాపియములు వాసులు నెంచవైతివి
 తేజలనావపులకు తెమలేవా

॥ వట్టి ॥

మన్ననలు నాగుణాలు మరి తలఁచితివట
 వన్నలతాఁకుల కోర్చి సమ్మతించేవా
 యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
 యెన్నియైనా నాకోరిక లియ్యకూడేవా

॥ వట్టి ॥ 343

లలిత

ఇంకాఁ గొన్ని దలఁచుకో యిటువలెనే
 పొంక మెఱుఁగుదువయ్య పొందులు సేయఁగను ॥ వల్లవి ॥

వీరాన నొకతెపేరఁ విలిచేవు నన్ను విట్టె
 నేరుకువయ్యా మాఁటలు విన్నేమనేను
 చేరి యొకతెవిడెము చిమ్మి నాచేతి కిచ్చేవు
 దూరుకు వెరవవయ్యా తొలుత నీవు ॥ ఇంకా ॥

జొచ్చిల నొకతెఁ జూచి సొరిది నన్నుఁ జూచేవు
 గవ్వించేతలు నీయందె కలవయ్య
 పుట్టున నొకతె జిందె నొళ్లు నాపై వేసేవు
 నిచ్చరా లమరువయ్యా నీయందె యేవుదు ॥ ఇంకా ॥

నంటువ నొక్కతె గూడి నన్ను వట్టె కూడేవు
 గొంటవయ్యా అన్నిటాను గుంపించరాదు
 ఇంటిలో శ్రీవేంకటేశ జిందె జంటనేసేవు
 వింటవయ్యా నీమడ్డలు విడవరాదు ॥ ఇంకా ॥ 344

పాడి

పదరుదురటవే పలుమారును

కుదురై మజ్జాతి(రే?) సేసుకొనఁదిగుగాక

|| పల్లవి ||

కొప్పురాలు నేనేవారు కడు నొట్టువెట్టుదురా

కోపమెఁ(మెం?)తైన నోర్చుకొందురుగాక

యేపురేఁగి రమణుఁడు యెంతఘీరితిరిగినా

కోపుల మెల్లనే వంచుకొనఁపరెఁగాక

|| పద ||

ఇల్లాండలైనవారు యెగనక్కేలాడుదురా

పుల్లన గుట్టుసేసుక పుండురుగాక

వెల్లవిరై మగవాఁడు వేరేపనులు నేసితే

మెల్లనే వోజుకుఁదెచ్చి మేకొందురుగాక

|| పద ||

కడుఁజుట్టలైనవారు గక్కన నలుగుదురా

బెదిదపురతుల మెప్పింతురుగాక

అదరి శ్రీవేంకటేశుఁ డందఁగి గూడి పచ్చితే

వడి నీవుఁ గూడి ఇట్టై వలపింతురుగాక

|| పద || 345

గాళ

మేమింత యేకరఁగాను మేలా వోయి

నామురెక్క వలపించి నవ్వేవా వోయి

|| పల్లవి ||

యింటికిఁ బిలువఁగాను యెఱుగనట్టే పోయి

దంటవై అడఁ గూచుండఁదగునా వోయి

వెంటవెంట నేరాఁగా వెలఁదులచేతను

కంటకములాడించ నంగతులా వోయి

|| మేమిం ||

కప్పురము నే వియ్యంగా కడఁబెట్టి యొక్కతెను
 దప్పికి నీళ్లదిగేవు తగనా వోయి
 కొప్పువట్టి నేఁ దియ్యంగా గొబ్బున ముసుఁగిడుక
 యిప్పుడే పవ్వళించేవు ఇదిగొంతా వోయి || మేమిం ||

కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కాఁగిరించి నేఁ గూడితే
 తడవుకుఁ గరఁగేవు తగనా వోయి
 తడవి నే మొక్కఁగాను యఁజూచితివి నీవే
 చిరుముడి పింతరట్లు నేకురా వోయి || మేమిం || 316

శ్రీరాగం

ఇంతి చెలువం బెంద వితరులకు వసమౌనా
 ఇంతయునుఁ దలపోసి యెరిఁగించవలదా || పల్లవి ||

చిగురై నమోవిపై చిలుకవోట్లు నిందె
 తగుఁ గోవిలకుఁగాక తనకేల
 మొగమైనతామరకు మొగి విచారము లేదు
 తగవు లివి యేర్పరచి తా దిద్దవలదా || ఇంతి ||

వలుదఱక్కవచమ్మల వంకరిచంద్రులు వొడమె
 జలధందుఁ గాక ఇచ్చట నమరునా
 కలికిమేనై నతీగకు విచారము లేదు
 తలకొన్నయీతగవు తా దిద్దవలదా || ఇంతి ||

గజకరవుఁదొడల నజీదిఁ బగడవులతలు
 అలంబిందము గాక అందుకేలా
 యెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశ విచారము లేదు
 తఱిఁ దూడి నీతడవు తా దిద్దవలదా || ఇంతి || 347

పాళి

ఎడటనే పున్నవాడు యేల మమ్ము గేరిపేసి

అదమ వదనుఁ గూడ నడుగరే యతని

॥ పల్లవి ॥

తలఁపులోపలిమాట తానే యెరుఁగుఁగాక

యేలమి మమ్మడిగితే నేమనేమే

తలఁపు గొల్లెతరెల్లా తగఁ బంచుకొన్నారు

అలరి మిగులఁ గద్దా అడుగరే యతని

॥ ఎదు ॥

తన నవ్వివట్టినవ్వు తానే యెరుఁగుఁగాక

యేనని మమ్మడిగితే నేమనేమే

తననవ్వు మదురలో తరుణు లంచుకొనిరి

అనునె మిగులఁ గద్దా అడుగరే యతని

॥ ఎదు ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు తనచేత తానే యెరుఁగుఁగాక

యావల మమ్మడిగితే నేమనేమే

సేవఁ దనకాఁగిరి చేరి నేనే కాంటి

ఆవల మిగులఁ గద్దా అడుగరే యతని

॥ ఎదు ॥ 245

రేఖ 1959

కన్నడగాళ

అంగన వింతటనై నా నలపుదీర్చరాదా

సంగతెఱిఁగిననెరజాఁక విన్నిటాను

॥ పల్లవి ॥

చెమరించె నుదురెల్లా చెదరెఁ గస్తూరిబొట్టు

మమిపాదాలు ॥౦॥ సారె సుద్దఁగా

తమిఁ దురుము తారె గందపుబేంట్లెత్తె మేన

గుమిజానె నీకు విట్టె కుంచెనేయఁగా

॥ అంగ ॥

పైపై నిట్టూర్పులు రేగె బాయిటఁబడెఁ జన్ములు
యేపున నాకుమడిచిఇయ్యఁగాను
తీపులమోవి వాడె తెట్టెల్లై పూపులు రారె
అపొద్దుననుండి జవ్వా దలఁదఁగాను

॥ అంగ ॥

కన్నుల నిద్దుర దేరె కళలు మోమున నిండె
ఇన్నిటాఁ గాఁగిట ని న్నెనయఁగాను
పున్నతి శ్రీవేంకటేశ వాడి నిండె వలపులు
చెన్నుమీర నీకు నిట్టై నేవనేయఁగాను

॥ అంగ ॥ 349

అహిరి

బొదువే జాణపు నీవు అన్నిటాను
సాదవా నీవును తొల్లై జాణఁడవురా

॥ పల్లవి ॥

అకసపుఁగొలనిపె వంటుఁదామరలు వుట్టై
యీకత చెప్పఁగదవే యింతిరో నీవు
మేకొని మరువింటికి మిట్టైకోలరై యవి
కూకులు వత్తులుగా నీగుం దాఁకురా

॥ బొదు ॥

అరిరినశశిబింబమందు తేనెపెర వుట్టై
కల విరుచఁగదే విక్రముగా నీవు
చలమున వివియె చంద్రకళలోనితేటై
నెలకొన నీనోరు నిందుకొనురా

॥ బొదు ॥

అమనెరఁటులపై రావాకుబదనితె వుట్టై-
నేమందుకు వచ్చును కెరిఁగించవే
గోమున శ్రీవేంకటేశ కూడినయీరతివేళ
వేమరు నాతో నీవు విద్యలాడవచ్చురా

॥ బొదు ॥ 350

శుద్ధవస్తుతం

చెలలకుఁ దగుఁగాక చలము నీకుఁ దగునా

పెలుచుఁదనాననేల పెనఁగేవు నీవు

॥ పల్లవి ॥

చనవునేనుకొని సతి నిన్నుఁ దిట్టితేను

పనివి అపెతోనేల పంతాలాడేవు

మనసు రంజిల్ల నీపై మరి చేయివేసితేను

కినిసి యేల జంకించేవు నీవు

॥ చెలు ॥

నగవునేనుకొని వలినాఁగి గోరంటితే

తగవులఁబెట్టేవేల తరుణులతో

మొగమోటతో నీమోవి గంటినేసితేను

చిగురుఁబాదమునఁ జిమ్మేవు నీవు

॥ చెలు ॥

గుట్టునేనుకొని గొప్పకుచముల నదిమితే

అట్టై యందుకు ■■■ నలయించేవు

యిట్టై శ్రీవేంకటేశ యెనసి రా కొట్టితేను

దట్టముగ నోరివిండాఁ దమ్ముల మిడేవు

॥ చెలు ॥ 351

సామంతం

కోరికెల్లా నీడేరె గోవిందరాజా

యారీతి సతుల నెనయఁగఁగలిగె

॥ పల్లవి ॥

చిరుముడి నీవు నాల్గచేతులతో మెరసేది

పుడివోక మాకు నొక్కపుసమ వుట్టై

పడఁతులిద్దరు నీకుఁ బాదము లొఁగాను

కడఁగి నీ వొకమాటే కాఁగిలింపఁగలిగె

॥ కోరి ॥

గక్కన కఠినమైనకొస్తుతమాణికము
అక్కునఁగట్టిన దొకఅనువునచ్చె
చక్కఁగా విద్ధరినాల్లవనుఁగొండ లొక్కమాఁటే
పుక్కుమీర వారయఁగ నోరువఁగఁగలిగె || కోరి ||

కావై శ్రీవేంకటేశ వాత్తగలి పవ్వళించేది
వోవరిలో విది యొక్కపువచుకెక్కె
యావలనావల భూమి వి(యింక)దిర వీపు సురము
చేవమీరి చేకొనఁగ జిగి గూడఁగలిగె || కోరి ||

పూర్వగోళ

ఇటువంటిది గలదా యేరికపు పీపు మాకు
యిటులా చూడఁగన నేయింజుకొంటగా || పల్లవి ||

నవ్వు రెన్ని రేపు పీపు నాకోనే జరపేవి
పువ్వు రెన్ని రేపు నాపైఁ బూచి వేసేవి
యివ్వలనే లోనాడునా యెంత చెప్పినా పీకు
జవ్వనపుమాయేరికపాది వుండఁగాను || ఇటు ||

మాట రెన్ని రేపు పీపు ముఱవన నారేవి
పీట రెన్నిరేపు పీపు వ్రాసి చేతికిచ్చేవి
పాటించి ఇయ్యకొందునా పచ్చిగా పీవసులకు
చాటువగా మాయేరికపాది వుండఁగా || ఇటు ||

బావ రెన్ని రేపు పీపు పొంయిడుఁ జూచేవి
తీపు రెన్ని రేపు పాదించి వల్లవి
యేపున శ్రీవేంకటేశ యేరితివి నన్ను విడై
దావఁమీదనే యేరికపాది వుండఁగాను || ఇటు || 353

దేసాళం

ఇంతులకు వింతగుట్టు యిత్తురా నీవు
పంతము మెరసేయట్టిబలుపుడవు || పల్లవి ||

ముచ్చట నెవ్వతెత్తెనా మోహము చెప్పుదురా
పచ్చిగా నంతలో కిందుపడుదురా
మచ్చితై సిగ్గుచిడిచి మాటలాడుదురా
అచ్చమై బూమేలేటినాయకుడవు నీవు || ఇంతు ||

వెన నాటదానికి వెంటవెంట దిరుగుదురా
పసగా నూడిగాలు పైపై జేతురా
నసలుగ సారెసారె నవ్వులు నవ్వుదురా
రసికుడవై వట్టిరాజసపునీవు || ఇంతు ||

దిగ్గన గాఁగిటికిముందే బారబాతురా
తగ్గక కూడితి విట్టె తమకింతురా
అగ్గలమై యలసిట్టె అసురసురౌదురా
యెగ్గులేవిశ్రీవేంకటేశుడవు నీవు || ఇంతు || 354

రేకు 1360

లలిత

ఇంకా ఓట్లానే గడియించుకొనవయ్య ధనము
సంతెలేక చిత్తమనేజాళె బోసుకొందువు || పల్లవి ||

తెలిసె నీసుద్దురెల్ల తేటరెల్లమాయను
వల పీనుమడిగాను వడ్డికిచ్చేవు
యెలమి నందుకు సాక్షి యరుమేలా నున్నవారు
బలిమిఁ బంచబాణాలు 'పంచరూడిపత్రము || ఇంకా ||

1. పంచాంశీవామాంబుది పంచరూడపత్రము. వ్రాసినవాడు, వ్రాసియున్నాడు. ముగ్గురుసాక్షిలుగల అవ్యవ్రతము పంచరూడిపత్రము. వ్యావహారికముగ పత్రము కావచ్చు.

కంటిమి నీజాడరెల్ల కడుడిష్టమాయను
 నంటవావులు ముమ్మడినాగు కిచ్చేవు
 దంటతననఁ గొలువ తలపోతే కుందము
 అంటివగొరెతరెల్ల నప్పులవారు

॥ ఇంకా ॥

మెచ్చితిమి నీకూటమి మీదమీద మేలాయను
 పెచ్చురతి నలుమడి బేరమాదేవు
 ఇచ్చకుండ శ్రీవేంకటేశ లాటగాఢ -
 వచ్చవుగోరాత్తురెల్లా నన్నిటికీ రెక్కలు

॥ ఇంకా ॥ 355

నాళి

ఇప్పుడే నేడుచుకొంటి వేడలేవికుచ్చితము
 చిప్పిల నద్దముచూచి సింగారించుకొనేవు

॥ వల్ల ॥

కాంత విన్ను వేడుకొని కథలు చెప్పగరాదా
 ఇంతలో విడిచిపెట్టినట్లంటే నవ్వకెంచేవు
 అంతలోనే విడమిచ్చి హస్తము వాచరాదా
 పంతాననే చిత్తరుప్రతిమఁ జూచేవు

॥ ఇప్పు ॥

నతి వేడుకవడివి చదురంగమాడరాదా
 వాడేనంటానేల దండె మీసేవు
 బూలుముడిచి కిసువంచరాదా నేడు
 కథలుగా సొమ్ములు రెక్కలువెట్టేవు

॥ ఇప్పు ॥

వెలది వాతపడివి వినోదాలు చూపరాదా
 సొలపి యెంతవి చొక్కించేవు
 అంతరి శ్రీవేంకటేశ మొక్కఁ జూడరాదా
 మెలఁగి ఇందుకే సారె మెచ్చులు మెచ్చేవు

॥ ఇప్పు ॥ 356

పాడి

నాతో దాచక చెప్పవే నాతిరో నీవు
యీతనువుసోకినవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే || పల్లవి ||

చక్కవివెన్నెలవూట సతి నీనవ్వులతేట
మొక్కులలోవిమోఱుగు మోవితెఱుగు
రెక్కతుమ్మిదలవొప్పు నిక్కివనీపెద్దకొప్పు
యిక్కువ నిన్నేరినవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే || నాతో ||

అలచందురువిదీము అతివ నీనెమ్మోము
కలువలమైబాగులు కన్నుసోగలు
లలి పంకిముకులము లక్షింపునీగళము
యిల నీమగఁడైనవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే || నాతో ||

విరతిఁ గొండపొడవు నీచన్నులవడువు
మరునికొలుపు నీమర్మపువ్విలుపు
నీరులఁ గూడె పన్నుట శ్రీవేంకటేశుఁడట
యిరవై నీవుగలవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే || నాతో || 357

ముఖారి

అతఁడునేసేటివిషయమునకా నీవిగువు
చేతికి లోనై వుండఁగా చిరుముడి దగునా || పల్లవి ||

చెలుపుఁడు నీదెము చేతఁబట్టుకున్నవాఁడు
అలుక రెందఁకాను అందుకోరాదా
పెంఠేవివెన్నెలలు వేగినంతఁ గాయఁగాను
నందే యెవ్వరికి వెట్టఁబడఁదగునా || అతఁ ||

వచ్చివచ్చి రమణుడు వాకిటఁ గాచుకుండఁగా
 పెచ్చువెరిగే వెందఁకాఁ బిలువరాదా
 యెచ్చరించి దగ్గరనే యేరు వారుచుండఁగాను
 కుచ్చితాన లోలో దప్పిగానఁదగునా

॥ ఆతఁ ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుడు చేరి కాఁగిరించినాడు
 లావు లెందఁకాఁ జూపేవు మోవియ్యరాదా
 బావించి వలపులపంట వండి వుండఁగాను
 ఆవటించి రతిఁ దనియక వుండఁదగునా

॥ ఆతఁ ॥ 358

భైరవి

నిరతి వెరగయ్యాని సీవిధము చూచి నాకు
 తెరమఱుగున సాదించితివో పనులు

॥ పల్లవి ॥

సతి నిన్నిటై తలఁచఁగానే విచ్చేసితివి
 తతి వేగువెట్టుక ఇందఁకా నంటివో
 అతివలమనసులఅదనెల్లఁ దెలుసునో
 అతనుడు నీ కేపొద్దు వన్నియునుఁ జెప్పునో

॥ విర ॥

మాట నోర నుండఁగానే మారుమాట లాడితివి
 యాటున నేమైనా మంత్ర మెఱుగుదువో
 మూటగా విట్టై పుస్తకమున వా(వ్రా)సుకుండితివో
 నాటనుండియు నవధానములు నేరుకువో

॥ విర ॥

కలగనివట్లనే కాఁగిరించి కూడితివి
 యెరిమి విద్దరిదేహఁ లేకములో
 వెలయ శ్రీవేంకటేశ విద్యలు సాదించితివో
 విరిమి నీ విందరిసాలిటిదేవరవో

॥ విర ॥ 359

సామంతం

ఏమి నేర్పితివి యిటువంటిపనులు

కామివిమోహము గైకొనరాదా

॥ పల్లవి ॥

మలయుచు నూరక మగువ వుండఁగా

చెలరెడి యేల చెనకేవు

తలుపుమాటునను చివంతుకొనఁగ

పలుకుల నూరక ప్రమయించేవు

॥ ఏమి ॥

చిటునవ్వులతో చెలియ వుండఁగా

చెఱుగువట్టి గురినేసేవు

పలుపుమీదనే పాదము లొత్తఁగ

కలుకుల పిటు చమఁగవ యంచేవు

॥ ఏమి ॥

నేవలునేయుచు శ్రీసతి యుండఁగ

మోవి మోవితో మోపేవు

శ్రీవేంకటేశ్వర జిగి గూడె వనిత

రావఁబులఁ గడుఁబస రెచేవు

॥ ఏమి ॥

రెకు 1381

సౌనాష్ట్యం

ఆసలనే బడలితి వట్టె రావయ్య

యాసురేదు వీకు నాకు వింటికి రావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

మొగమెల్లఁ జెమరించె ముంచి నీపై తమకావ

॥ గవులఁబెట్టక ఇంతట రావయ్య

చిగిరించె చిత్తమును చెక్కునఁ జేయి మోచె

యొగనక్కలు పేయక ఇంటికి రావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

చెక్కురెల్లఁ బలకించఁచెఁ దెలువపునిమ్మఁ జూచి
 తక్కులఁబెట్లక ఇ తట రావయ్య
 ముక్కున నూర్చుచు ముంచె ముంగురులు కరుజారె
 యెక్కువతక్కువ రెంచ కింటికి రావయ్య "అస" //

శిరనునెరులు జారె సిగ్గుల పరిసనాయ
 తరితీపులేల ఇంతట రావయ్య
 గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విక్కడనె
 యిరవైతి వింక మూయింటికి రావయ్య "అస" 361 //

సాళంగం

బుద్ధిచెప్పవయ్య నీపొలఁతికివి
 ఇద్దరికి సరేకావా యెన్నుకొన్నసిగ్గులు "పల్లవి" //

మంచముమీఁద మనము మాటలాడఁగా
 పొంచులు దా నెనట పొలఁతొకతె
 వంచన లే కాసుద్దులు వారివీరితోఁ జెప్పి
 కంచుఁబెంచు నేసి అట కాకునేనె నదివో "బుద్ధి" //

మీఁటమీఁద నిద్దరము పెనఁగులాడఁగాను
 మాటననే చూచెనట మరియొకతె
 గాఁటముగ నాపములు కన్నవారితోఁ జెప్పి
 చాటుచు సారెసారె జాతులఁబెట్టిని "బుద్ధి" //

యెంగిలిమోవిచ్చి నన్ను ఇంటిలోఁ గూడినది
 ఇంగిత మెఱిఁగెనట ఇదియొకతె
 అంగపుశ్రీవేంకటేశ ఆందరితో నాడుకొని
 రంగుమీర సంతటాను రవ్వలు నేసిని "బుద్ధి" 362 //

నేగావళి

బుద్ధిచెప్పేవార మింతే బొద్దుబొద్దుకు

ఇద్దరు సంతమోట కియ్యకొనవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తరుణి యలిగెనంటే తమక మానగలేదు

మరిగివుంటే కోపము మానగలేదు

సొరిది నెంచితే నీసుద్దు లెన్నైనా గలవు

ఇరవై నవీచెలుల మేమి నేతుమయ్యా

॥ బుద్ధి ॥

ముదిత దూరెనంటే మొగమోట మానలేదు

వాది గూరకుందెనంటే వోరువలేదు

వెదకితే నీయందు వేవేలు నెరుసులు

యెడుట విలుచున్నార మేమి నేతుమయ్యా

॥ బుద్ధి ॥

కాంత కరగించెనంటే కడు నలయించలేదు

మంతవపురకు మూనగలేదు

ఇంతలోనే శ్రీవేంకటేశ ఏవే మేలితివి

యింతటిసంతోసాన కేమి నేతుమయ్యా

॥ బుద్ధి ॥ 363

కేదారగాళ

అటది రాజ్యమేలితే అది మంచిదేకాదా

చాటువగా మాకు ఏన్ను సాదించనేటికి

॥ పల్లవి ॥

పీటపై నున్న దాపె ప్రియఁడవు విలుచుండి

మాటలాడే వాసెతోను మంచిదేకాదా

గాటముగా వెంత గలిగి మెలఁగినాను

యీటున ఏవే బదికే వేమినననేటికి

॥ అట ॥

పదఁగి పవ్వళించఁగా పాదాలకాద నుండి
మడిచిచ్చే వాడు నీవు మంచిదేకాదా
పుడుగక నీవెంత పూడిగాలు నేర్చినాను
కరు నీకే లాభమయ్యా కాదవఁగనేటికి

॥ అఁట ॥

పురముపై మన్న దాకె వొగి విచ్చే కిందుపడి
మరులుగొంటివి నీవు మంచిదేకాదా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యెంత మోపెత్తుకొనినా
మరిగి నన్నేలితివి మచ్చరించనేటికి

॥ అఁట ॥ 364

భల్లాటి

అప్పటి మానవు నీరా లందరిలోనా
చెప్పనేల లోలో నీకే సిగ్గుపడవలదా

॥ పల్లవి ॥

అదె మోవి గంటరేఁగి నానలేల పెట్టేవు
యెదినివా రిందుకెల్లా నెట్లు నమ్మేరు
మదిమది నీచేతలే మచ్చము పట్టియ్యఁగాను
చెదరక నీకునీనే సిగ్గుపడవలదా

॥ అప్ప ॥

వేలిమట్టె లొరసివి వెనఁ జెక్కెం నొక్కేవు
అలరిచెలు లిందుకు అట్టె నవ్వరా
దొంగి పిసింగారలే చొప్పురెత్తియ్యఁగాను
జీలుగుబెండా య గుట్టు సిగ్గుపడవలదా

॥ అప్ప ॥

అలమేలుమంగ నొత్తి వదెల కాఁగిరించేవు
వలచినవారికి నాసిపుట్టదా
బలుశ్రీవేంకటేశ నీధావమే పట్టియ్యఁగాను
చెంఁగి నన్నేలితివి సిగ్గుపడవలదా

॥ అప్ప ॥ 365

పాడి

ఎమిచూచేవు నాదిక్కు యెంతవడియైనను
యామేరలనే నిన్ను యెగనక్కమాడేనా " పల్లవి "

ప్రియురాలు నీవును పెండ్లాడఁగాఁ జూచి
నయగారితనమువ నగె నొకతె
క్రియగా నాపెయెరుకఁ గెర లేమిసేసితివో
నియతాననుఁ దారుకాణించుకోవయ్యా " ఏమి "

చెలరేఁగి యాపె నీవు నేనవెట్టుకోఁగాఁ జూచి
సొలసి కేరడముగాఁ జూచె నొకతె
కలఁకలేవినివోళ్లఁ గపటమేమైనఁ గడ్డో
తిరికించి యాసుద్దులు తెలుపుకోవయ్యా " ఏమి "

■ ■ ■ మేల్మొంగతో బువ్వమారగించేనిన్నుఁ జూచి
మెలుపునఁ బొగడుచు మెచ్చె నొక్కతె
అరిరి శ్రీవేంకటేశ ఆందరి మమ్మేలితివి
కలిగిన నమ్మిక లిక్కడఁ జూపవయ్యా " ఏమి " 366

రేకు - 1362

వేళావళి

చల్లఁగా బదుకవయ్య సాదించేమా ఎన్ను నేఁడు
చెల్లు నీకు నన్నియును చెప్పిచూపనేటికి " పల్లవి "

జాననేయనేరుతువు పవిగొననేరుతువు
అసకౌలుపనేర్తువు అఁటదానివి
సేసేవారిపూడిగాలు నేయించుకోనేరుతువు
ఏసుద్దు లేమిచెప్పేవు నేఁడు మాకుఁ గొత్తలా " చల్లఁ "

పొంద విండుకుఁ గలవు పొరుగుకునుఁ గలవు
 నందడిఁ గాలుదొక్కి మింబఁగఁగలవు
 యెందు నీవు నవ్వుతానే యెడము గైకోఁగలవు
 దిందువడఁ దొలై నేము తెలియవివసులా || చల్లఁ ||

మొక్కు మొక్కు నోపుదువు మోహించ నోపుదువు
 వొక్కటిగాఁ గూడివుండనోపుదువు
 అక్కర శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగమ నేను
 యొక్కువై మమ్మేలితివి యెఱుగమా నేము || చల్లఁ || 367

సారాష్ట్రం

ఎవ్వరును తమవలె నెంచవద్దా
 రవ్వకెక్క నవతుల రాఁపునేతురు || వల్లవి ||

అతఁ దింటికి రాకుంటే నాదితివి వెంగేరెల్లా
 చేతికిలోనై తేనే చెఱఁగితివి
 నీకులు చెప్పేవు నేము నీవంటివారమే కామా
 యేకులకు మాకు బుద్ధులేల చెప్పేవు || ఎవ్వ ||

వెక్కనమై తిరిగితే వెనఁ గోవగించితివి
 చెక్కు విన్ను నొక్కితేనే చేకొంటివి
 నక్కొని నోరదిమేవు నేము నీవలెనేకాదా
 యొక్కవతగవులు మాకేల చెప్పేవు || ఎవ్వ ||

మఱచి పూరకుండితే మర్మాలు సోకించితివి
 మఱి యట్టె యలమేలుమంగ మెచ్చితి
 నెఱతనాలు నేర్చేవు నీవంటివారమే కామా
 మెఱయ శ్రీవేంకటేశ మెచ్చి పెండ్లి నేనేవు || ఎవ్వ || 368

బో?

ఎంత చనవిచ్చితినో యీపె నీపై వెదచల్లి

కొంతపుఁజూపుల చూడికుడుతనాచారు

॥ వల్లవి ॥

మప్పిరిఁ దా మనసార ముడిచినదండలు నీ -

కొప్పున ముడిచిఁ జూడికుడుతనాచారు

తప్పులేక నిన్నుఁ జనుఁదామరిమొగ్గులు మోవ

గుప్పి నిన్నిదివో చూడికుడుతనాచారు

॥ ఎంత ॥

చేరఁదీః

మటవయ్యద గప్పి

కూరిమి గొనరీఁ జూడికుడుతనాచారు

చేరి వేఁడుకొని వేరు నేయకుమవి నీచెక్కు-

గోరనొత్తి నిదె చూడికుడుతనాచారు

॥ ఎంత ॥

అంతెం శ్రీవేంకటేశ అదె నీమైఁ దనమేని-

కుంకుమ పూసీఁ జూడికుడుతనాచారు

అంకపురతులఁగూడి అంమేయశుంగె తానె

కొంకుదేర్చె నిన్నుఁ జూడికుడుతనాచారు

॥ ఎంత ॥ 369

ముఖారి

అందుకేపో యెమ్మెలంటా నాడుకొనేరు

సందడిలో గందవాడి చాతుకొనేవు

॥ వల్లవి ॥

చేరలంతలుగన్నులచెలి నిన్నుఁ జూడఁగాను

తీరుగాఁ గమ్మబొట్టు తిద్దుకొనేవు

నేరువుగలిగినావె నీవద్దనే వుండఁగాను

గారించి పలపులకలు చెప్పేవు

అందు ॥

కొండలంతలుగుబ్బలకొమ్మ నీస్తు నొరయఁగా
మెండుగఁ గప్పుదూకి మెత్తుకొనేవు
నిండుసింగరాని నాపె నీతో నరసమాడఁగా
కొండనే తట్టపుణుఁగు అంఁకుకొనేవు

॥ అందు ॥

పెద్దకొప్పలమేల్మంగ పేరురముపై నుండఁగా
నిద్దపుసొమ్ములు మేన నిండుకొనేవు
గద్దం శ్రీవేంకటేశ కాఁగిది నాపె గూడఁగా
కొద్దిమీర నారగించి కొలువై పుండేవు

॥ అందు ॥ 370 ॥

కాండోచి

కామినరసములే కామధేనువులు గానా
రామలతెల్ల కింత రవ్వనేయఁదిగనా

॥ అందు ॥

వెలఁదినవ్వలవెన్నెలలు గానీ నీపై
చెలువఁద చిత్తానఁ జీకఁటెలయ్య
ములువాఁడికొనగోరు మోపినయందు కేమాయ
వలపు లింతేసి నీకు వడిఁబెట్టఁదిగనా

॥ కామి ॥

వనితచెమటలనేవానలు గురియఁగాను
వెనకటియలుకలవెట్ల యేలయ్య
వెనుకొన పూజంతివి వేసితే నందుకేమాయ
చనవులు నీ వింత చందీపెట్టఁదననా

॥ కామి ॥

అలమేల్మంగ కాఁగిది నామనియై పుండఁగాను
అలరతిఁ దనియనిఅక్కరేలయ్య
విలిచి శ్రీవేంకటేశ పెనఁగితేనేమాయ
మొలకసిగ్గు లిప్పుడే మూఁటగట్టఁదిగనా

॥ కామి ॥ 371 ॥

పాడి

అటుగాన నీపాదాల కన్నియు విన్నవించితి

తటుకునఁ దెలుసుకో తగినట్టు నీవు

॥ పల్లవి ॥

నంటున నీమోము చూచి నవ్వులు వచ్చినాకు

సొంటులు సోదించి చద్దముచూచుకోరాదా

ఇంటిలో తననేరమి యెఱుగరాదు తనకు

కంటకమై యెదిరికిఁ గానవచ్చుఁగాని

॥ అటు ॥

వెంటై ననీమాట విని వెరగయ్యా న్నాకై తే

అంతయు పెద్దిచెలుల నడుగరాదా

దొంతినే తనకల్లులు తోచెవు తనకెప్పుడు

వంతులఁ దగవు చెప్పేరారికిఁగాని

॥ అటు ॥

తరితీపునారతులు తలఁపయ్యా న్నాకై తే

సురతపునీచదపు చూచుకోరాదా

గంఘ నలమేలుమంగను శ్రీవేంకటేశ నీ -

పరుదై నన్నేలితివి యాపె నేలరాదా

॥ అటు ॥ 372

రేకు 1863

ముఖారి

అవ్వుటి నీనేరమికి నది చాలునా

చెప్పించినవలెల్లా జేతువుగాక

॥ పల్లవి ॥

పంతపుమాటయ్యాపె పరికినా నీతోను

వింతలుగా నీవెంత వేఁడుకొన్నాను

చెంతనుండి నీవు విన్నఁ జేసినచేతలకు

మంతనపుమొక్కుల నమ్మితిసేతువుగాక

॥ అప్పు ॥

నాచలపాదియాపె నవ్వినా నీతోను
 యారీల జాతనా లెంతాడినాను
 కోలుముందై నీమేన గుణుకులుండినందుకు
 యేలికెవై నా కందిఇత్తువుగాక

॥ అప్ప ॥

రాతిగుండెలమేల్మంగ యీతల విక రోగీనా
 కాతరాన నాడి యెంత కదిమినాను
 యేకులశ్రీవేంకటేశ యెమ్మెలు చూపివందుకు
 యీతల రొమ్ముపై నాపె విడుకొందుగాక

॥ అప్ప ॥ 373

రామక్రియ

నాకు వెఱవగనెల నాలితనాన
 యీకడ మోనాననుండే వెందాక నీవు

॥ పల్లవి ॥

వెలదియాడేమాట వింటివా వోయి
 మంసి కావట నీకు మఱదలట
 కలువదండ ఇచ్చుట కద్దా వోయి
 కలది గలదై తరుకొణించుకోరాదా

॥ నాకు ॥

కామివినేసేసన్నలు గంటివా వోయి
 రామను నీ విక్కడికి రమ్మంటివట
 ఆమించునీవుంగరము ఆపెదా వోయి
 దీమసా నాపె నీవు దెలుసుకోరాదా

॥ నాకు ॥

యింతి విన్ను గూడె జనవిచ్చితా వోయి
 జంత శ్రీవేంకటేశ తా నవతియట
 యింతట వలమేల్మంగ నన్నేలితివి
 వింతగా నాపె నీవు విచారించుకోరాదా

॥ నాకు ॥ 374

సౌరాష్ట్రం

ఇదివో మంచివేళ యికనెన్నఁడు

యెదుటనే మరుని జయించవచ్చు నిప్పుడు

॥ పల్లవి ॥

కాంతనిలువెల్లా నీకు కనకపురథము

బంతినున్నపిఱుఁదులే బండికండ్లు

పొంతనున్నకుచములే పూవులగుత్తులు నీకు

ఇంతటను మరుని జయించవచ్చు నిప్పుడు

॥ ఇది ॥

వెలఁదిపయ్యదకొంగు విజయధ్వజము

చెలువపుటొమ్మలే సిగిణిపిండ్లు

అరిసనదూపులే అక్షయదాణములు

యెరిమి మరుని జయించవచ్చు నిప్పుడు

॥ ఇది ॥

అలమేల్మంగకాఁగిటికాస్తములే పగ్గాలు

చెలఁగినపెనుఁగొప్పే శిఖరము

నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీవే రథికుఁడవు

యిరిలోన మరుని జయించవచ్చు నిప్పుడు

॥ ఇది ॥ 375

శ్రీరాగం

దేవతలు నేనించఁగా దివ్యదుందుభులుమ్రోయ

శ్రీచల్లభునిభావము చెలరెల్లఁ జూడరే

॥ పల్లవి ॥

నిండుసింగరముతోడ నిలుపుగోజము గట్టి

అండఁ బన్నీటిమజ్జన మవధరించి

దండిగా శిరసున తడిసూడులు చుట్టుక

పుండెడిదేవునిభావ మువిదలు చూడరే

॥ దేవ ॥

కప్పురకాపు మేన కలయగ మెత్తి మెత్తి
 చిప్పిలఁ దట్టుపుణుఁగు చికిలి నేసి
 చొప్పుగా నవరత్నాలసొమ్ములు మేనఁ జాతి
 ఇప్పుడున్న హరిభావ మింతులెల్లఁ జూడరే "దేవ ।

అలమేలుమంగ నురమందు నెలవుకొలిపి
 తలకొన నంతటఁ బూదండలు వేసి
 చెలరేగి యారగించి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
 కొలువైపున్న భావము కొమ్మలెల్లఁ జూడరే "దేవ ॥ 376

పాడి

ఎఱుగవుగాక మీఁదబెత్తు నీవు
 కఱకరించి తిట్టితే కాదనఁగఁగలవా "వల్లవి ॥

పొద్దు వోదా నీకదేమి పొరుఁగున నుండఁగాను
 కొద్దిమీరఁ జెడి చాచి కొంగువట్టేవు
 నుద్దులెల్లా మావి నేను సూచి నిన్నుఁ బట్టితేను
 వొద్దికఁ బంతమియ్యక పూరకుండవచ్చునా "ఎఱు ॥

యెగనక్కమా నాతో ఇంటిలో నే నుండఁగాను
 అగడైన మాటలెల్లా చాడవచ్చేవు
 మొగమోటములు మావి మోవ నిన్ను నాడితేను
 తగవున నూకొవక తలఁగఁగవచ్చునా "ఎఱు ॥

చలములా నాతోను అలమేల్మంగా రమ్మవి
 నెలనై నీవురముపై విందుకొనేవు
 సొలపులెల్లా మాది సొంపుగ శ్రీవేంకటేశ
 కలసితి నిక నీవు కాదనఁగవచ్చునా "ఎఱు ॥ 377

పాళంగం

ఏల వేడుకొసినే నే నెఱుగును నంతయును

కామందే నాపై దనకరుణ యెఱుగనా

॥ పల్లవి ॥

మఱవరావిమాటలు మనసున మందఁగాను

యెఱుకతోదీతగుల మేల పాసినే

గుఱుతై నయటవంటికొంగుము క్లుదఁగాను

తెఱవమఱుగ్గున చింతించనేటికే

॥ ఏల ॥

సేనీవతనసుద్దులు చెవి నిందియుండఁగాను

యీసులేల పుట్టినే యెర వేడదే

బాసలు తా విచ్చివని బంధాన ముండఁగాను

వాసు లెంచుకొని వట్టివనివాడు లేటికే

॥ ఏల ॥

వాసరి తనకాగిలి పురము విండండఁగాను

గువిసి శ్రీవేంకటేశుఁ గొనరనేలే

తవినెలమేల్మంగను తానే నేనై యుండఁగాను

పెనెగి తను వింకాను పెరరేచనేటికే

॥ ఏల ॥ 378

రేకు 1384

రీతిగోళ

రమణి గుట్టున నుంచే రవ్వసేయనేటికి

మమత మ్మాపై గలితే మగుడి రారాదా

॥ పల్లవి ॥

మొఱుగుసిగ్గులకోడ మొలకచమ్మలకోడ

మఱుగున నుండి నీతో మాటలాడివి

చెఱుగువట్టి యేల తీసేవు నెలువటికి

తెఱవమనసు నీవే తెలుసుకోరాదా

॥ రమ ॥

జమకాయానలతోడ సకుపుజాపులతోడ
 సముకాననే పన్న పేసీని
 క్రమ మెఱుగక యేల గరిపించే వీడ విప్రు
 తిమరుడు, యేకకానఁ దెలుసుకోరాదా

॥ రమ ॥

మొగముకళలతోడ మోహపుజెమటలతోడ
 తగిలితగిలి నిమ్మఁ దమిరేచీవి
 నగి శ్రీవేంకటాద్రిపై నమ్మ నాపె నేరితివి
 తెగది గోవిందరాజ తెలుసుకోరాదా

॥ రమ ॥ 379

అమరసింధు

ముందుముందుగా వీవే మొక్కవయ్యా
 అందుఁగాని తీరదు యాయంగవనెంతెరివి

॥ పల్లవి ॥

అంతరంగమున వీవేమవి యానతిచ్చితివో
 యేల అలిగనో యెఱుగమయ్యా
 పంకగాఢపు వీవైతే నిలిమివేయఁగరాదు
 యెంతైనా నిలు వీకెవంతువాసులు

॥ ముందు ॥

నేమివేయ నవధరించితివో
 తెలివేల కోపించెనో తెలియదయ్య
 మఱి వీవు దొర విఠ మూల బుద్ధి చెప్పరాదు
 నెఱపుగ నాకైతే వీకంటే రాజనము

॥ ముందు ॥

శ్రీవేంకటేశ పెట్టు చెంది మన్నించితివో
 అవపిత మెచ్చె నరుదందితిమయ్య
 దేవుఁడవు విన్నొకడు తిద్దరాదు కూడితివి
 దేవు లాకైతే నడతెగవినంతోనము

॥ ముందు ॥ 380

ఆపారి

వవితలసొంపురె వలపులపంటలు

పెనఁగులాట గలితే ప్రియములే కావా

॥ పల్లవి ॥

తివిరి మగవానికే తీపులై యుండురుగాక

నవకులు తమలోన సంకమయ్యేరా

తివిరి ఏవేల ఇందరి నొక్కటిసేసేవు

జనకి ఏ కామేకులు చవులు గానా

॥ వని ॥

మొగిఁ బె ద్లివీటమీఁద మోనాన నుండురుగాక

వెగటై లోలికివస్తే వెంగేలేకావా

జగదాలు మానుమని సారె బుద్ధులు చెప్పేవు

నగుతా నీ కవియెల్ల ననువులు గానా

॥ వని ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర విన్నె చెంది కూడుదురుగాక

తావుల తమలోనిపంతులు మానేరా

యీవేళ నీ వేరితివి యెప్పుడు వా రొక్కటే

యీవిరిమురైల నీకు యితవులు గానా

॥ వని ॥ 311

మాళవిగోళ

ఇచ్చకములాడేటిఇల్లాలను

పచ్చిగా నొకరివరె భ్రమయించనేరను

॥ పల్లవి ॥

తలఁచుకొమ్మననే నాడినమాటలు

తెలుసుకొమ్మననే చింతించి బుద్ధులు

నిలుచున్నాఁడు వాకిటనే తనలో నేమనేక

పరికి నొకరివరె భ్రమయించనేరను

॥ ఇచ్చ ॥

చదువుకొమ్మనవే సారె మరుకాస్త్రాలు

వెదకుమనవే తనవింతనేతలు

యెడట నుండఁగ తన కిట్టె నే మొగమెడితి

పదరి వొకరివలె భ్రమయించనేరను

॥ ఇచ్చ ॥

సిరులఁ జూడుమనవే నేవ లిందరివిని

కరఁగుమనవే తనగట్టిమనను

యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నేనే మెచ్చితి

పరగ వొకరివలె భ్రమయించనేరను

॥ ఇచ్చ ॥ 382

సాళంగరాట

అనఁచిసమాట అంటిమిగాక

ఁగివిసి యిట్టి నేల కొనిరేము

॥ పల్లవి ॥

చలపు నీవు చల్లఁగ వచ్చిఁచి వేడుకోఁగా

చంఱు నీతోనేల సాచించేము

తలుపు నీవు ముయ్యఁగ దొడనుండి తనకఁగ

పెలుచుఁదనాననేల పెనఁగేము

॥ అన ॥

సరసము నీవాడఁగ చల్లవిచూపు చూడఁగ

గొరులునేసి విన్నేల కోవగించేము

పొరిది నీవు నవ్వఁగా చుట్టరికాలు చెప్పఁగా

ఁగిరసాన నీన్నునేల వెంగమాదేము

॥ అన ॥

కండువ మోవియ్యఁగాను కాఁగిలించి కూడఁగాను

పింద పిపైవేసి యేల నేరమెంచేము

యిందరిలో శ్రీవేంకటేశు నన్నునేరించి

కిందటిచేతఁబెల్లా కెరలించేమా

॥ అన ॥ 383

హిందోళవసంతం

నిన్నుఁ జూచి నవ్వు వచ్చి నేడు నాకు విందుకే

యెన్ని చూచితే నీకు యెడు రీడఁ

॥ వల్లవి ॥

చేముట్టి నీతో నవ్వి తే చెలరేగి తిట్టేవు

భావతో మారుకొనఁగఁ బంతమా నీకు

నాములువే నేటియట్టిననులు వాండై తేను

బూమిలోనఁ గోపగించేపురుషులు గలరా

॥ విన్నుఁ ॥

గోర నిన్ను నూడితేను గొప్పన సూడువట్టేవు

వీర మింతిపైఁ జూపేది పెద్దరికమా

కోరి పురముమీదికి కుటములు వేఁకమైతే

బోరన వింతిఁ గోపించేపురుషులు గలరా

॥ విన్నుఁ ॥

కందువ విన్నుఁ గూడితే కరఁగేవు మనసెల్లా

మందలించి యీకేమీఁదిమచ్చికా

అంది శ్రీవేంకటేశుఁడ అధరము దీపముచు

పొందితివి నీకగటె పురుషులు గలరా

॥ విన్నుఁ ॥ 384

రేకు 1386

కంకరాభరణం

మాటలేమి గలిగినా విన్నవించేను

నీటకోడివిన్నుఁ జూచి నే నేమనేను

॥ వల్లవి ॥

చేయిమీఁదఁ జేయివేసి పిగ్గుదేర మాటలాడి

భాయలు నన్నులుసేసి చలివా పేవు

మాయలెల్లా నేరుకువు మర్కము లెరుఁగుడువు

నీయెడ కియ్యకొనక నే నేమనేను

॥ మాట ॥

వాడివట్టి కాలుదొక్కి వాడఁబరచుకొంటాను
మడుపునవ్వులు నవ్వి మట్టుపెట్టేవు
కడునేగిరకాడవు గర్వమెల్లా నీసొమ్ము
విడివిగా మన్నించఁగ నే నేమనేను

॥ మాట ॥

చెరిగి కాఁగిరించుక చెక్కులు గోర నొక్కి
సొంపి రతులనెల్లఁ జొక్కించేవు
యెంమి శ్రీవేంకటేశ యన్నిటా జాణఁడవు
నెఁకొని పెండ్లాడఁగ నేమనేను

॥ మాట ॥ 385

సామవరాళి

ఇప్పటి కేమైనాను యియ్యకొనవే
చొప్పులన్నియును మరి సోఁదించేవేకదవే

॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులవడకవే చెలువుఁడు మాటాడఁగ
వొగ్గి యేమిటికై నా వూఁకొనవే
వెగ్గళించి యందేమైనా వెలుతులు గలిగితేను
యెగ్గుతో గేలిసేయవే ఇన్నియు

॥ ఇప్పు ॥

కమ్మి వాసులెంచకవే మునుఁడు నీతో నవ్వితే
యెమ్మెం తెందుకైనాను ఇచ్చగించవే
నెమ్మి నందులో నేమైనా నెరుసులు గలిగితేను
నెమ్మది గేలిసేయవే విక్కులు వెనకను

॥ ఇప్పు ॥

చింతలో లోఁగకువే శ్రీవేంకటేశ దంబఁగ
పొంతఁ గూడితి నుది నేవసేయవే
పొంతఁ గూడితి నందులో వింతేమి గలిగినాను
బంతినే గేలిసేయవే వచ్చిగా వెనకను

॥ ఇప్పు ॥ 386

లలిత

మంచివాడ వొడువయ్య మానవు నీజేటము
విడి నే మొకటిసేయ నొకటి నేసేవు

॥ పల్లవి ॥

కొలుపునేసి యుసి కొమ్మ పవ్వళించితేను
చెలులము పాదలొత్తి నేవసేయగా
చెంగి అంబలో వచ్చి నేదదేంచేసంటా
పెరుచుఁజమ్ములు వట్టి పిసికేవు నీవు

॥ మంచి ॥

మఱి నీతోఁ బెనఁగి కోమలి యాకలిగొంటే
చెఱకుఁబిచ్చెలు నేము చేతవియ్యఁగా
నెఱి వలకలో వచ్చి నేను తోడయ్యేసంటా
మొఱఁగి మోవి తీపు మోవి కందిచ్చేవు

॥ మంచి ॥

ఇన్నిటా విన్నుఁ గూడి ॥౧౦॥ జలకమాదితే
కన్నెలము తడిసూళ్ల కడునొత్తగా
పన్నల నంతలో వచ్చి నందడి శ్రీవేంకటేశ
పున్నతపుకొనగోర నొత్తేవు నీవు

॥ మంచి ॥ 387

అపారి

ఆనతియ్యఁగదనే ॥౧౧॥ మానంశోనమే
పూసినపిగ్గుల వింత పొడలఁగనేటికే

॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెలులతో మాటాడేవు
యెఱి యాతఁడు విన్ను మన్నించెనటే
సెలవులనే వచ్చులు చిమ్మిరేఁగి పుష్పవి
అలమి అన్నిటా విన్ను నాదరించెనా

॥ అంత ॥

బావించిబావించి యట్టె పాటలెల్లాఁ బాడేవు
 సేవలకు మెచ్చాకఁడు చెక్కు నొక్కెనా
 కావిరి వేడుకలకుఁ గడునువ్వి నీమేను
 మోవియిచ్చి యాకఁడు నీమోహము చేకొనెనా || ౩౮ ||

చొక్కిచొక్కి తమకాన సొరిదిఁ బురికించేవు
 యెక్కువ శ్రీవేంకటేశఁ దిట్టె కూడెనా
 పుక్కిటివిడెముతోడఁ బొదలుచు మురిసేవు
 చక్కవియ్యాకఁ దింతేసి చన విచ్చెనా || అన || ౩౮౮

సామంతం

చాలదా యీ బాగ్యము సరివారిలోనెల్ల
 కాలిమితోఁ గంటిమి సంతసమాయ || పల్లవి ||

ముడ్డులు నీతో గువిసి మొగమిచ్చమాటలాడి
 కొద్దిమీర వినుఁ జేకొనఁగా యాతె
 వొద్దిక సేవలుసేసి వొడివట్టుకొని నవ్వి
 దిద్దుకొని పనులకుఁ దిప్పెఁగా అతె || చాల ||

సోయగవుచూపు చూచి చొక్కి నీమీఁద నొరగి
 అయములు గరఁగఁ బాలార్పెఁగా అతె
 బాయలు నన్నులుఁ జూసి సుగడినే కూచుండి
 చేయంటి తలపులుఁ జిక్కించెఁగా అతె || ౩౮౯ ||

కమ్మరాసు నెలయించి కాఁగిట విన్నుఁ గూడి
 కిమ్ములను విన్ను మరిగించెఁగా అతె
 ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యెననితి విటు నన్ను
 యెమ్మెలతో విందు కప్పణిచ్చెఁగా అతె || ౩౯౦ ||

దేసాశం

మేమును నీవారమీ మేనవారమీ

సామలునేసి వలపు చల్లవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

యెక్కడలేని పరాకు ¹యెఁ(యెం?)తై నాఁ గడ్డు నీకు

చొక్కపుఁజూపులి మమ్ముఁ జూడవయ్యా

తక్కక జూజమాదేతమి యెంతై నాఁ గడ్డు

అక్కరై మాతో మచ్చటలాడవయ్యా

॥ మేము ॥

కన్నచోటనే చుట్టరికము రెంతై నాఁ గడ్డు

చిన్నదాన నాపొందు సేయవయ్యా

పన్నివకతలమీఁదివాఁతి యెంతై నాఁ గడ్డు

విన్నపాలు మాచేతివి వినవయ్యా

॥ మేము ॥

కూరిమిసతులతోడి కూట మెంతై నాఁ గడ్డు

కోరి నన్ను రతులఁ జేకొనవయ్యా

యారీతి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేరితివి

మేరలు మీరక యిట్టై మెచ్చవయ్యా

॥ మేము ॥ 880

రేకు 1366

రామక్రియ

కాముకుఁడై వనానికి పునము గొంచెము లేదు

యేమీ ననఁగరాదు ఇదివో నీసుద్దులు

॥ పల్లవి ॥

అఁటదియైతేఁజాలు వంటకొనేవు గక్కువ

వాఁటమైనసూదిరాతివలెనే నీవు

కూటమిలో గొల్లవారిగొల్లు నీకు వితవాయ

యీటువెట్టి చూడఁబోతే నిదివో నీసుద్దులు

॥ కాము ॥

1. పాట అంతటా ఇట్లే వ్రాత. ■ రేకువ్రాతలో 'ఎంతై' 'పొందై' 'ఇంతై' మొదలగుస్వంతులలో 'ఁ' అనోట్ల ద్విత్వము కావరాదు. ద్విత్వైత్వములకు 'ల' అనులేమి కావలెను. గాబోలును.

ముక్కు మొకముఁ జూడవు ముదితై తేఁ జేకొనేవు
 నిక్కినతృణగ్రాహినీంమువలె
 గక్కన నంగడిదావిగందము నీకితవాయ
 ఇక్కునఁ దెలుపఁబోతే ఇదివో నీసుద్దులు

॥ కాము ॥

నెంతముఁ బట్టపుదేవులఁగాఁ జేసుకొంటివి
 వెలరేనట్టిపరునవేదివలె
 కంగంపపెట్టిండ్లు కన్నచోట వితవాయ
 యెరిమి శ్రీవేంకటేశ ఇదివో నీసుద్దులు

॥ కాము ॥ 391

అహినినాట

వట్టివేసాలు వేసేవు వవితరెల్లాఁ జూడఁగా
 ముట్టివచ్చితే నీవు మూఁకలో నొకతెవు

॥ పల్లవి ॥

కాంతుఁ దింటికి రాఁగాను గక్కన మానపవద్ద
 ఇంతక ~~క~~ వైదదాన వెందు వోతివే
 చెంత రమణుఁడు నీకు చేతికి లోనాయనట
 ఇంతులు నగరివిందా యేదనుండి వచ్చిరే

॥ వట్టి ॥

చేరి విదెమియ్యఁగాను చేజి వట్టుకొనవద్ద
 యారీతి బలిమిదాన వెందు వోతివే
 అరయ నాతఁడు నీకు ఆదినట్టె ఆడునట
 సారెకు నాతఁడు మాతో ~~ద~~ మెట్లాడినే

॥ వట్టి ॥

నమ్మతి నమ్మనేరె నన్న వేయవందా
 యెమ్మె లింతగలదాన వెందు వోతివే
 నెమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు నీమదిలో ~~మగడుతె~~
 కమ్మర మమ్మెట్లాను కడుమన్నించితిరే

॥ వట్టి ॥ 392

సాది

ఒకటంటే వాకటన¹ కొద్దు దోసము

మొకమిచ్చలాడక మొరయవచ్చితిని

॥ వల్లవి ॥

వలములు నీతోను సాదించవచ్చితిని

వలపులు పచరించవచ్చితిగాక

తొలితొలి విను విచ్చై దొమ్మి నేయవచ్చితిని

తెలరేగి నేవరెల్లా జేయవచ్చితిగాక

॥ ఒక ॥

వంతముల నీతోను పవిగొనవచ్చితిని

వంతులకు విడిమియ్యవచ్చితిగాక

మంతనాన నీతోను మచ్చరించవచ్చితిని

వింతరెల్లా నీకు విన్నవించవచ్చితిగాక

॥ ఒక ॥

ఆనలబెట్టి విన్నునలజించవచ్చితిని

వాసితో నీవు గూడగా వచ్చితిగాక

బాసతో శ్రీవేంకటాద్రి బాయవిగోవిందరాజు

మోసపుచ్చవచ్చితిని మొక్కవచ్చితిగాక

॥ ఒక ॥ 171

సామంతం

విన్ను విక నేమందు నన్ను నే దూరుటగాక

కన్నుల నవ్వు నవ్వేవు పువమైనమోహమా

॥ వల్లవి ॥

చిగురునామోవిగంటి చిత్తగించి చూడవయ్య

యెగనక్కలకు నీవే యెంత నేపితి

తగిలి పారెకు రాగా తెగి ఇటువలె నీవు

అగరునేపితిగాక అది నాపై మోహమా

॥ విన్ను ॥

జాడల నాచమ్మలపై చందురులఁ జూడవయ్య

యేడరేనిదలముల ఇంతసేసితి

నేడుకై వద్దనుండఁగా వేసరి ఇందరిచేత

అడుకోఁజేసేవుగాక అది నాపై మోహమా

॥ నిన్ను ॥

వుమ్మడి నాముఁ(ముం?)జేతుల కుమ్మె లిటు చూడవయ్య

యెమ్మెల నీకూటముల యింతసేసితి

నెమ్మడి శ్రీవేంకటేశ నీకాఁగిటఁ జొక్కితేను

అమ్ముడ్ర వించేవుగాక అది నాపై మోహమా ॥ నిన్ను ॥ 384

బొ?

వెడ్డువెట్టి నేమెల్లా వేసరితిమి

ఆడ్డివెట్టి కిప్పుడే రావయ్య లోనికిని

॥ పల్లవి ॥

వదరేటివాఁడవు పంతగాఁడవు మొదల

యెదుటనుండినప(స?)తి నేమంటివి

మదిమదిఁ బవ్వళించి మాటలాడ దెవ్వరితో

అదె వేఁడుకొందువు రావయ్య వొడ్డికిని

॥ వెడ్డు ॥

కోపకాఁడవు ముఁ కోదెకాఁడవు మొదల

యేపురేఁగి యేకతాన నేమంటివి

అపొద్దుననుండియును అరగించకున్నది

యాపాటినే రావయ్య ఇచ్చకము నేతువు

॥ వెడ్డు ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడవు చెలికాఁడవు మొదల

యావిధానఁ గూడుతానే యేమంటివి

నేవలు నేము నేయఁగా విగ్గులతో నున్నది

యావు లిట్లువు రావయ్య ఇన్నిటా నేర్పరివి ॥ వెడ్డు ॥ 395

వరాళి

వడ్డువడ్డు వంపులు వాఁటములు నేయక
తిడ్డుకో మాగుణము దినదిన¹ బెంబడి " పల్లవి "

పంతములాడి నీతో పదారించి సొంయఁగా
వింతవారమా నేము వేచూరును
చెంతల నీపూడిగముసేసి బల్లిదుల మింతే
వంతులేం వట్టేవు వారివీరితోడను " వడ్డు "

కరకరిఁబెట్టి నీతో గామిదీరనాలు చూప
పొరుగువారమా నేము పొద్దువాడ్డును
అరుదుగా నీకు విచ్చలాడి బల్లిదుల మింతే
తొరలించనేమిటికి దొమ్మివారితోడను " వడ్డు "

నెయ్యములు చూసి నీతో నేరుపులు వచరించ
వియ్యపువారమా నేము విచ్చనవిడి
కొయ్య శ్రీవేంకటేశ్వర కూడి బల్లిదుల మింతే
ఇయ్యకొల్పు వింతేఁటికి ఇంటివారితోడను " వడ్డు "

రేకు 1387. సాళంగనాట

కంటిఁగంటి నీవిద్యలు కానీరేరా
కంటమాం యిచ్చేవు కానీరేరా " పల్లవి "

చోప్పురైత్తి నీవంక చూడఁగానే నామీఁద
కప్పురము చల్లేవు కానీరేరా
చెప్పురావినీమేనిచెవతులు నెదకితే
■ ప్పేవు నీవచ్చడము కానీరేరా " కంటిఁ "

1. 'బెంబడి', 2. చూపాంతరమా? బెంబడి=గడ్డు. గార అవి, ఆం-భా.

రతిరాజకంఠారహస్యాంధిగితే యే—

కతములాదవచ్చేవు కాసిరేరా

యితరపుసొమ్ము లివి యేదవని ఆదిగితే

కతరెల్లాఁ జెప్పేవు కాసిరేరా

॥ కంటిఁ ॥

యిక్కవ ఏమతకము లెఁగి నే నవ్వితేను

గక్కనఁ గాఁగిలించేవు కాసిరేరా

అక్కన శ్రీవేంకటేశ ఆంమేలుమంగ నేను

కక్కసిందితే మెచ్చేవు కాసిరేరా

॥ కంటిఁ ॥ 397

నాదరామక్రియ

ఎదురు చూచిచూచి యేకారితిని

యిదివో నీవిట్లానెతే యేమనఁగవచ్చును

॥ వల్లవి ॥

ఏలిచితే ~~నాదరామ~~ ప్రియఁడను నాకటా

చెంరేఁగిచెంరేఁగి చెప్పుకొందువు

అంరి యమ్మేదొకటి నసిమలో దొక్కటైతే

వెంఁడుం తెలువరె నేగించవచ్చును

॥ ఎదు ॥

చెప్పినట్లు నేయరాదా చేతిలోనివాఁడనని

అప్పటిప్పటికి నీవు ఆడుకొందువు

ఓప్పిం విత్తొకటిని చెట్టొకటి నైతేను

తప్పనిసతుం తెట్లు దరియించవచ్చును

॥ ఎదు ॥

చేరి కాఁగిలింబరాదా శ్రీవేంకటేశుఁడ నీ-

నీరీతిఁ గూడితినివి యెంచుకొందువు

నేరువరంమేల్మంగ నేనూ నీవు నొక్కటైతే

అరీతి కాంతలకెట్లు అవుఁగాదనఁగవచ్చును

॥ ఎదు ॥ 398

పాడి

చెలిమిఁ బాయకుండేటిచెలికత్తెను నేను
వలనై వీచిత్తము వచ్చుగదా యిపుడు " పల్లవి "

మనరావిమాట మగువ నీతో నాడె
గుఱుకుగాఁగఁ దలఁచుకొందువో లేదో
యెఱుకలు పేయఁచునె యెచ్చరించుచునె నన్ను
కలకమాట లాడుట గాదుగదా నిన్నును " చెలి "

నేయరావిచేతలు చెలియ నీమీఁదఁ జేసె
చేయంటి చూడువో లేదో సిగ్గువడక
కాయము పన్నంటుచునె కందువ దెఱపుచునె
రాయడించితిసవి దూరపుగదా ఇపుడు " చెలి "

నగరావినవ్వు నీతో నవ్వె వలమేర్పొంగ
అగదై శ్రీవేంకటేశ అవునో కాదో
నిగిడి కూడితి విట్టె నీతో నన్ను మెచ్చుచునె
జగతిఁ గేరదమై తోచదుగదా యిపుడు " చెలి " 390

రైరవి

ఇన్నిటికి నీకు మొక్క మెఱిఁగి మన్నించవయ్య
వన్నెలమానేత రెట్టువలసినా వచ్చు " పల్లవి "

నరసపుమాటలు సారె నీతో నాడుదుము
మీకును నీకవి యెగ్గులో తప్ప
పురిగానేయానలను బొమ్మరి జంకింతుము
వరుసల వీచిత్తము వచ్చునో రాదో " ఇన్ని "

కొదలుచు వెను నీకొంగువట్టి తీరుము

యిది దెలియదు నీకు వికవో కాదో

వదిమారులు విన్ను భావించి నవ్వుదుము

పుడుటన సమ్మతించువో సమ్మతించవో

॥ ఇన్ని ॥

ఘనముగ విన్ను నట్లే కాగిరించి కూడుదుము

వెనక వెఱుగ మది వేకుకో వెట్టో

తనిని శ్రీవేంకటేశ దాయక పాయకుందుము

యెనపితి వింకా నీకు యింపో సొంపో

॥ ఇన్ని ॥ 400

అహరినాట

ఏల కైలాటాయనెత్తే విడేమోయి

పేరిరినై మామీదఁ బెట్టేవా వోయి

॥ పల్లవి ॥

బుద్ధులు చెప్పినవట పొంచి పొయి నేనంటా

గద్దించి యాకె నన్ను కడ్డా వోయి

వద్ద పుండకుండా నేనే వలలఁబెట్టినవట

అడ్డుకొని మాఁటలాడి నది గడ్డా వోయి

॥ ఏల ॥

గద వా(వ్రా)సినవట యాకెఱికి నేగకుండా

కరికరించి నాపె కడ్డా వోయి

కొరకొర కాసు కండుకొనకుండాఁ జేసినవట

అరసీ దానే మర్కట అవునా వోయి

॥ ఏల ॥

నన్నునేసినవట పారె నన్నుఁ గూడుచు

కన్నుల నప్పి నాపె కడ్డా వోయి

యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మమ్మేరితివి

విన్ను నే సాకిరిగోరే విజమా వోయి

॥ ఏల ॥ 401

పరాశి

చాలుఁజాలు మారకుండు సతులెల్లా నవ్వేరు

కేలుచాచి తిట్టేటిపేరిరీఁడు గలఁడా

॥ పరివి ॥

యెగనక్కేలకుఁ జెలు లేమైన నాడుదురు

పగటున వీరములు పచరింతురు

పొగరున, నీ వందుకు బుజ్జగించవలెఁగాక

మగువతోఁ గోపగించేమగవాఁడు గలఁడా

॥ చాలుఁ ॥

కామించి రమణులు కడు సేతలు సేకురు

ప్రేమమున పంతులు బెరయింతురు

వేయరు నిట్లు ఇతే వేఁడుకొనవలెఁగాక

రామలతో నలిగేటి రమణుఁడు గలఁడా

॥ చాలుఁ ॥

అలవోకగా నెంత లన్నిటాను నవ్వుదురు

బలిమి శ్రీవేంకటేశ పైకొందురు

కలిసితి నిటువలె గరుజించవలెఁగాక

చెలులతో నెగులెంచేచెలువుఁడు గలఁడా

॥ చాలుఁ ॥ 100

రేకు 1988

శుద్ధవనంతం

నంగతెలుఁగవద్దా జాణలకును

చెంగట నొకరిచేక చెప్పించుకోనేటికి

॥ పల్లవి ॥

చేయెత్తి మొక్కఁగఁబోయి సిగ్గువడీఁ జెలియ

చాయల పయ్యదకొంగు జారీనంటాను

వేయరాదా తెర పీపు వెలఁదిసిద్ధితి వాయ

పాయపుమదాన వింత వచ్చిసేయనేటికి

॥ నంగ ॥

పూడిగాలు చేయఁజూచి వాగ్గి కొంకిఁ జెలియ
 వేడుకతో పోఁకముడి వీడినఁటాను
 మేదలోని కేఁగరాదా మెలుఁతవెరపు దీర
 కోదెతనమున వింత గోరపేయనేటికి

॥ సంగ ॥

చేపట్టి తియ్యఁగఁబోయి చింతించిఁ జెలియ
 పూవులకొప్పు వదలి పొరలీనఁటా
 వోవరిలోఁ గూడరాదా పువ్విద సంతపించఁగ
 శ్రీవేంకటేశుఁడ ఇంత చిమ్మిరేచనేటికి

॥ సంగ ॥ 403

అపారి

ఊరకుఁడు లే నాకు పుచిత మీనేఁక ; గాక
 యీరసాన సారెసారె యెట్లు సాదించెను

॥ వల్లవి ॥

కపటాన ఇంతులఁ గలిపినవాఁడవు
 నెపములు చెప్పఁగనేరవా నీవు
 కప్పురై నీమోమున కళలు విండుకుండఁగ
 అపరాధాలు నిన్ను నేమవి యెంచెను

॥ ఊర ॥

వలది కాముకుఁడనై వచ్చినట్టివాఁడవు
 మంపి అనవెట్టిక మానేవా నీవు
 మెలుపుచుచ్చెములు నీమేన విండివుండఁగ
 తలమోచి యెన్నెన్ని తప్పులు వట్టేను

॥ ఊర ॥

గరిమఁ గాఁగిట వన్నఁగలిపినవాఁడవు
 ఓరతమైశిల్పిటా మన్నించవా నీవు
 260 శ్రీవేంకటేశ దిష్టమై నీవుండఁగ
 కురులంఠేనీయం దెట్లు కొంత రెంచెను

॥ ఊర ॥ 404

గాళ

మమ్మునెట్లు దలఁచేవు మనసునను

యెమ్మెల నెక్కడోకా నెఱుగక వుంటివి

॥ పల్లవి ॥

కలకల నవ్వునవ్వి కప్పురము చేతికిచ్చి

మొలకచమ్మలవాడి మొగలు మోపి

కలికితనాల విన్ను కరిగించఁగా నట్టై

యెలమి విన్ను నీ నెఱుగకవుంటివి

॥ మమ్ము ॥

అందపుమాటలాడి ఆయములు గోరనఁటి

పొందికల పరపుపై పొద్దులు వుచ్చి

పందెములాడుచు నాపె శ్రమయిందఁగా నట్టై

యెందునుఁ గిందునుమీఁడు నెఱుగక వుంటివి

॥ మమ్ము ॥

పెనఁగి సారెసారెకు విగ్గఁ గాఁగించుకొని

వానర శ్రీవేంకటేశ వాద్దికఁ గూడి

అనువునఁ కా దున్న అప్పటియ్యఁగా, మమ్ము

యెనసితి విఁదఁకా న దెరఁగక వుంటివి

॥ మమ్ము ॥ 405

కంకరాభరణం

కంటివిగా వోయి నీకొంతలాగులు

వెంటవెంట నచ్చి యేల వేసాలు నేసీవి

॥ పల్లవి ॥

చెంగట నీతో నవ్వి చెక్కులు వొక్కితినంటా

యంగితాన నీకె నాతోవేల పోరీవి

కొంగువటుకొని విన్నుఁ గొనరితినంటాను

జంగిలిగా దూరి యీ సాదించివి

॥ కంటి ॥

పరగ విన్నుఁ గాఁగిటఁబట్టి పెనఁగితివంటా
 విరసావ వీపె యేల వెంగమాడివి
 కరఁగించి నాపయ్యదఁ గప్పితి వీమేవంటా
 సరికిదేపికి నేల జ-కించివి

॥ కంటి ॥

గుట్టన నే విన్నుఁ గూడి కొసరితి వంటాను
 వుట్టిపడ వీపె యేల వుప్పటిచీవి
 అట్టై శ్రీమేంకటేశ అపెఁ గూడితివి తొల్లై
 నట్టినదుమఁ దానేల నవ్వు నవ్వీవి

॥ కంటి ॥

వాదరామక్రియ

రమణుఁడోడనే వీరాజనమెల్లాఁ జూపేవు
 నముకాననే వంపు చల్లవద్దా నీవును

॥ వల్లవి ॥

గద్దరిచూపులు చూచి కాకలేల సేనేవు
 అద్దుకొని పతి కిచ్చకా లాడరాదా
 పెద్దరికావ నతఁడు ప్రియములు చెప్పఁగాను
 సుద్దుల మంచితనము యాపవద్దా నీవును

॥ రమ ॥

వెక్కనపు నవ్వు నవ్వి వెంగము లేలాడేవు
 చెక్కునొక్కి కరుఁబొందు నేయరాదా
 వక్కఁదనం నతఁడు చవవులు మెరయఁగా
 ఇక్కవై నమోచితేనే ఇయ్యవద్దా నీవునుమర

అరీతిఁ బరిమిలూడి అవలేల పెక్కేవు
 తాడుకాణగా రతులఁ దమసరాదా
 యారీతి శ్రీమేంకటేశఁ దెనపె విన్నింతలోన
 మేరమీర. కివుదిట్టై మెచ్చవద్దా నీవును

॥ రమ ॥

రామక్రియ

ఏమి నీవొక్క గల్లరేమైనా గలవో

చేముంచి కొనరరాగా కిరనువంచేవు

■ పల్లవి ■

యెదురుగా వచ్చి నీకే యితవు నేయరాగా

చెదరుచు నీవేల చిన్నబోయేవు

వెదికి వచ్చి నీకు విదెము నే వియ్యరాగా

పెదవులు దడిపి ఏర్పిరిఁ బొందేవు

■ ఏమి ■

వొద్దనే కూచుండి విన్ను వునచరించరాగా

అద్దుక ప్రియాలు చెప్పే వప్పటి నీవు

నుద్దులు చెప్పుచు నీతో చుట్టరికొనకు రాగా

కొద్దిమీర నీకునీవే కొంకి లోఁగేవు

■ ఏమి ■

కాఁగిలిండుకొని నీతో కాపురము నేయరాగా

మాఁగినమోవిగంటికి మరఁగిదేవు

చేఁగదేరఁ గూడి మొక్క శ్రీవేంకటేశ నేరాగా

¹ వేఁగాటిపిఱుఁడు చూచి వెరగందేవు

■ ఏమి ■ 408

రేకు 1268

కన్నడగోళ

వానితో బ్రదికేయట్టివనిక నేను

నేనవెట్టినవాఁడవు నేనినట్టు నేయరా

■ పల్లవి ■

పాటివెట్టవద్దు² గానినకుంకోడుక నన్ను

పాటించి నీకొత్తుఁజేప్పివనిగొనరా

మాటల కొరువఁగాని మనసులోఁగంతైల్ల

చీటికిమాటికి నీవు చేతలెల్లఁ జేయరా

■ వాని ■

1. వేఁగుఁలున అనువర్తములో 'వేఁగాటి', 'బొడుగాటి' వలె వ్యావహారికము కాకయు.

2. 'పాటివెట్టవద్దగాని' మొదలైన మాటవచ్చును. ఇది తదితరములతో.

వంకలాడవద్దుగాని వంతులసకులలోన
కొంకులేక విపాదాన కోరి చిమ్మరా
బొంతులకు నోవఁగాని పొరుగిరుగులు మెచ్చ
సంతలేక నీయిచ్చల సాదించరా

॥ వాసి ॥

మేకు నేయవద్దు గానిమెఱఁతలయెదుటను
పైకొని నీబలిమెల్ల పచరించరా
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విట్టె నన్ను
చికాకులకుఁ జూచి చేకొని మన్నించరా

॥ వాసి ॥ 400

మంగళకౌసిక

తరుణికి మేర మీరఁ దగవొనకే
వొరసి యాతఁడు గాఁగా నోరిచె వింతేనికి

॥ పల్లవి ॥

చలము సాదించేవు నరసములాడుతానే
చెలుపుఁ దేమో తొల్లి పేనెనంటాను
మెఱఁగి పెనఁగఁగానే మేనెల్ల జీరలువారె
వొరసి యాతఁడు గాఁగా నోరిచె వింతేనికి

॥ తరు ॥

నారువేసేవు కోపము నవ్వులు నవ్వుతానే
తేరకత్తె నెవ్వతెనో తెచ్చెనంటాను
చేరి మాటలాడఁగానే చిల్లులువోయఁ జిత్తము
పూరకే యాతఁడుగాఁగా నోరిచె వింతేనికి

॥ తరు ॥

గయ్యుళించేవు రకులఁ గాఁగిటఁ గూడుతానే
నెయ్యువువిద్య లేదనో నేర్చెనంటాను
ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశుఁ దెనయఁగా నేలలవే—
వొయ్యనే అతఁడుగాఁగా నోరిచె వింతేనికి

॥ తరు ॥ 410

దేసాళం

ఏమయ్యా రట్టనేనే వింతకుఁ గలమా

జాముజాముకు విన్ను జరనేటివారమా

॥ వల్లవి ॥

చవవియ్యఁగా నీతో సరి మాటాడితిఁగాక

కివిపితే విన్ను పరికించఁగలమా

వవితలము కొనరేవార మింతేకాక

పెనఁగి బత్తి గొట్టానఁ బెట్టఁగలమా

॥ ఏమ ॥

చెక్కు నొక్కఁగా నీతో నెలవి నవ్వితిఁగాక

దిక్కురించితే వోజకుఁ దేఁగలమా

ఇక్కువ నున్నవారము ఇచ్చాడఁగలముగాక

గుక్కక వట్టివేడుక 'కొనవేయఁగలమా

॥ ఏమ ॥

నీవే నన్నుఁ గూడఁగాను విండుకవుండితిఁగాక

దేవరవరె నుంచే బోదించఁగలమా

శ్రీవేంకటేశ నేము సిగ్గుతోవారము గాక

వోవరిలోపలిపొందు వాడిఁబెట్టఁదగునా

॥ ఏమ ॥ 411

శ్రీరాగం

చుట్టిచుట్టి మొగమేమి చూచేవు నీవు

దిట్టవై నీలో నీవు దెలుసుకోరాదా

॥ వల్లవి ॥

మగఁడ వెంతసేసినా మచ్చరము నాకు లేదు

నగవు రాకమానడు నానెలవికి

అగడు సేసితివంటా అందుకు నీవు దూరేవు

విగిడిన నీచేతలు నీవు మానరాదా

॥ చుట్టి ॥

కొంక తెవ్వతెఁ దెచ్చినా కోపము నాకు లేదు
 జంకించక మానవు నాజంటబొమ్మలు
 అంతకత్తె నై తినంటా అప్పటి మప్పతింజేవు
 సంతెదీర నీకునీవే సాదవు గా—

॥ చుట్టి ॥

వలపెండుఁ జల్లినాను వైరము నాకు లేదు
 సొలయక మానవు నాసూటిమాటలు
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి గబ్బివంటా
 తొలుతనే యీనుడ్లు తలపెట్టరాదా

॥ చుట్టి ॥ 412

మాళవి

ఇందరిలోనానైతే యేమనీ నాపె
 కందువ నడుగరాదా కామక లిచ్చివి

॥ పల్లవి ॥

వారసివారసి నీవు వాకబొకటాడఁగాను
 శిరసువంచుక చెలి సిగ్గువడివి
 గరిసించ యీడనేల కాంక్ష నీకుఁ గలితేను
 తెరలోవి కేఁగరాదా తెలిసి చెప్పితివి

॥ ఇంద ॥

నడుమనడుమ నీవు నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
 చిరుముదిలో నాపె సిగ్గువడివి
 పెడరేచ విఁ(వింఁ)కయేల ప్రియము నీకుండితేను
 వడిఁ బాన్పు చేరరాదా వన్నెలునేసీవి

॥ ఇంద ॥

చెలఁగిచెలఁగి నీవు చేఁతలెల్లా తేయఁగాను
 జిలిదిలితనముతో సిగ్గువడివి
 వలపు నీకుఁ గలితే కలసి శ్రీవేంకటేశ
 తలుపు మూసుకోరాదా దైవారీఁ జనులు

॥ ఇంద ॥ 413

సాళంగం

ఒకటుండఁగాను వేరొకటి సేసేవు నీవు
ప్రకటించి వింతవారు పైపై విన్నాడరా || పల్లవి ||

నానఁబెట్టి నానఁబెట్టి నాతో మాఁబలాడేవు
కాసుకిచ్చినట్టియాపె కాచుకుండఁగా
పూవినవలపులతో వొడివట్టి పెనఁగేవు
మేనుమేనుసోఁక(కి)నాపె మెరసివుండఁగాను || ఒక ||

చిడుముడితోడుత చేతివట్టి తీసేవు
కడుఁబాదాలొత్తేయాపె కాచుకుండఁగా
వడియుఁజెమటలతో వలపులు చల్లెవు
బదిబడినున్నయాపె బాలిపడఁగా || ఒక ||

నమ్మించి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నిట్టె యేలేవు
రొమ్ముమీఁదనున్నయాపె రుచులియ్యఁగా
చిమ్ముచు మోవితేనెలు సేనలుగాఁ జిందేవు
రమ్మవిపిలిచినాపె రతియియ్యఁగాను || ఒక || 414

రేకు 1370

దేశాక్షి

అవిభువికిఁ జెప్పకు మంగనరో యీసుద్దులు
యీవల కానే తెలిసీ యెరిఁగించవలెనా || పల్లవి ||

సతి నీవు పొఁ(పొం)దైతే సగఁబాలిదాన నేను
అతవితో చందినోరేయట్టిదాననా
ఇతవుగా వచ్చితే విందుకులోనే నేను
మతకాన సాదించి మట్టుపెట్టఁగలనా || అవి ||

కొయ్యలి పేసవెట్టితే కొలుతటిదాన నేను
 గయ్యళించి యాతని గాతనేసేనా
 ఇయ్యకొని మొక్కితేను ఇందుకులోనే నేను
 కొయ్యతనమున రేగి కొంగంటగలనా

॥ అవి ॥

కొమ్మ పిచ్చు గూడితేను కుడివక్కదాన నేను
 రమ్మని శ్రీవేంకటేశ రచ్చవేసేనా
 ఇమ్మలం గలపిడివి ఇందుకులోనే నేను
 యెమ్మలం కాతనితోడ యెడవాయగలనా

॥ అవి ॥ 416

నారాయణి

కామిని విధానమై కలిగె నీకు
 నేమెల్లా బొగడగా నీదివో ఐదుకు

॥ పల్లవి ॥

మొగము చూచి వచ్చి మొనగోరు దాకించి
 చిగురుమోవితేనె చిమ్మిరేగగా
 వొగతుమాట లాడి వాడినట్టితీనె నాపె
 నెగడినజాణడవు నీదివో

॥ కామి ॥

విరులదండ వేసి వేరుకతో నన్నసేసి
 వరగ నీమీదటిపాటలు వాడి
 పరిమళములు వాసి బలిమిలో బెనగె
 పరతి నెరజాణవు నీదివో ఐదుకు

॥ కామి ॥

వీడెము చేతికిచ్చి వీపుమీద తయివేసి
 వాడుదేర గూడె నాపె వన్నెలువేసి
 యాడనె శ్రీవేంకటేశ యెనయించె నమ్మ నీతో
 నీడనుండే నుకించేవు నీదివో ఐదుకు

॥ కామి ॥ 418

రామక్రియ

నేము నీ కిరవై నట్టే నేరుచుకొనేమయ్య
మోము చూచి మంచితనములకు లోఁగావు || పల్లవి ||

వాక్కమాచే యాపె నీకో వుద్దండాలు నేసినేసి
మొక్కలానఁ దిట్టితేనే మోహింతువు
వెక్కసాన నేమెంత వినుతులు నేసినాను
కక్కనమేగాని మతి గరఁగదు || నేము ||

వాసిరేచుకొని యాపె వచ్చినప్పుడే విన్ను
చేసోఁక నవ్వితేనే చెలఁగుదువు
నేనవెట్టి నేమెంత నేనలెల్లాఁ జేసినాను
అనలు పైపైనేకానీ ఆయములు సోఁకవు || నేము ||

ఱట్టుగా నాపె కాఁగిట నరై రసము లొలుక
చుట్టి పట్టి కూడితేనే చొక్కుదువు
యిట్టై శ్రీవేంకటేశ యితవుగా నేఁ గూడితి
గట్టిప్రియములేకాని కాదనఁగఁజాలవు || నేము || 417

వరాళి

మంతుఁడన మేమిటికి మగువలకు
అంతెకు వచ్చి యిచ్చకమాదరాదా యిపుడు || పల్లవి ||

నగేటివతితో మాకు నగక వుండితేను
యెగనక్కమై వుండదా యెవ్వరికైనా
వెగటేమి గలిగినా వెనక సాదింతుగాని
మొగము చూపి చేయెత్తి మొక్కరాదా యిపుడు || మంతుఁ ||

పలుమారుఁ బలువఁగఁ బలుకకవుండితేను

అలిగినట్లుండదా అందరికిని

మరివి నీచలమెల్లా మాపు చూపుదువుగాని

యెలమిఁ జేరికి వీడెమియ్యరాదా యిప్పుడు

॥ మంకుఁ ॥

అతఁడు గాఁగిలింపఁగా నట్టై కాఁగిలింపకుంటే

యేతులని యెంచరా యింతురెల్లాను

యీతల శ్రీ వేంకటేశు నింకాఁ గూడుదువుగాని

చేతనై నపాటి నేవనేయరాదా యిప్పుడు

॥ మంకుఁ ॥ 418

పాడి

ఏమి చెప్పేరే బుద్ధులు ఇద్దరు నొక్కటే కాము

సాము రెంత సేసినాను చనవులై వుండు

॥ పల్లవి ॥

చెలువపురమణుఁడు సేత లేమి సేసినాను

యెలమి మోహించువీరి కింపులై వుండు

తలఁచుకొంటే ననే తగులాయములై వుండు

కలిమితో మేనికి సింగరములై వుండు

॥ ఏమి ॥

ననుపైననాయకుఁడు నవ్వులెన్ని నవ్వినాను

యెనసినకామివికి ఇంపులై వుండు

తనివోనివేడుకకుఁ దరితీపులై వుండు

పెనఁగినప్పుడెల్లాను ప్రియములై వుండు

॥ ఏమి ॥

యీరీతి శ్రీ వేంకటేశుఁ డెంత కాఁగిలించినాను

యీరసమురెల్లా మాని ఇంపులై వుండు

తారుకాణలై వుండు తమకములై వుండు

పూరేటియమ్మకమెల్లా పుట్టివడి వుండు

॥ ఏమి ॥ 419

లలిత

అద్దమరాతిరికాఁడ అలపు చూడక వచ్చె
వాద్దికతోఁ మీఁటపైఁ గూచుండఁబెట్టుకోవయ్యా " పల్లవి "

సారె జాఱుదురుముతో సతి నీశుఁటికి రాఁగా
జీరల చెమటగారీఁ జెక్కులవెంట
చేరి సురటి వినరి చెంగలువలు ముడిచి
గారవించి పరపుపైఁ గాఁగిలిండుకోవయ్యా " అద్ద "

పయ్యదకొం గెదలఁగఁ బరువున రాఁగాను
కయ్యమడిచీఁ జిన్నులు కదలఁగను
చెయ్యి పురమున మోపి చెంగావిడుప్పటి గప్పి
పుయ్యలఘంచము మీఁద వాద్దికచూపవయ్యా " అద్ద "

గందపుబొట్టు గరఁగ కలసి విన్నుంటరాఁగా
చిందేటిమోవితేనెలు చిప్పిలీచి
కందువ మోవి యావి కస్తూరి నుడుటఁ బాసి
పొందుల శ్రీవేంకటేశ పొనఁగించుకోవయ్యా " అద్ద " 420

రేకు 1871 ద్రావిడభైరవి.

మందాటా లిఁకనేల మాపుదాఁకాను
వుండినయట్లనే వానగూఁడుమననే " పల్లవి "

మనసులో కపటాలు మతకరిమాటలు
కనుఁగొన్నయప్పదే కానరాదా
తనకేటియానలు తగదనే వారెవ్వరు
మనలో చుట్టరికాన మన్నించుమననే " మందా "

తిరిగేటితిమ్మటలు తెమలవివేసాలు

గరువపునవ్వులోనే కానరాదా

నిరినేల వాడఁబాటు ¹చాలున(చెల్లదా)నేవారెవ్వరు

కరుణగలిగినట్టే కయికొనుచునవే

॥ మందా ॥

రాఁగినచలములు రమించేవలపులు

కాఁగిటిలోననే కానరాదా

మాఁగఁబెట్టనేల మోవి మరిగి నవ్విటు గూడె

దాఁగక శ్రీవేంకటే శు దయఁజూడమనవే

॥ మందా ॥ 421

మంగళకౌపిక

వెనఁ గాఁపురమునేయ విచ్చనలి(విఁ)డి

మునగనలేటికి ముదితలతోడను

॥ పల్లవి ॥

గరిమ గుఱుకు చెప్పఁగానే చుట్టరికమాను

తెరచుఱుగుకు రాఁగా తేరె వావి

తరుణికి నీకును తగులు కాముఁడే నేనె

శిరసువంచుక యేల పిగ్గువడేవు

॥ వెనఁ ॥

తప్పకచూడఁగానే దైవారె బొంతనాలు

చిప్పిచి విడేలియ్యఁగాఁ జేకూరెఁ బెఁడి(పెండ్లి)

తప్పురగందికి నీకుఁ గంఠుఁడే వొజ్జలాయ

అప్పటి ఇంకానేల అనుమానలయ్యా

॥ వెనఁ ॥

పొనువుపైఁ బండఁగానే పరియించె పరిసారము

నానె శ్రీవేంకటేశ నీనవ్వులమోవి

మానవతికిచి నీకు మరుఁడే ~~నే~~ లందిచ్చె

పూచివట్టి మరియేల బోదించ వివుడు

॥ వెనఁ ॥ 422

పాడి

గడునవంటా విన్ను కన్ననారెల్లా నాదేరు
జడిగొవి యాదరించగవద్దా నీవు "పల్లవి"

చెరిగి యెరుక నీతో నెరుపుల నవ్వె నాకె¹
కలువపువ్వుల వేసె కమ్మటి నాకె
పిలిచి పెదవులవే(నే) పి(ట్రి)యములు చెప్పె నాకె
మెరిగి యి(యిం)తటనై నా మెచ్చవద్దా నీవు "గడు"

సారెకు మోవి చూపి తవులువేసె నాపె
మోరియి గొనరి గోరగీరె నాపె
ఆరితి వేరువేయకుమని విడెమిచ్చె నాపె
నీరతులఁ దనివి మన్నించవద్దా నీవు "గడు"

గక్కునఁ గాగిటఁ గూడి కడుఁ బచ్చివేసె నాకె
లక్కువరెఁ గరఁగించి లాలించె నాకె
యొక్కువ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
నిక్కమును నీదయే వించవద్దా నీవు "గడు" 423

పరాళి

పచ్చలాయకట్టినట్టు బయలు పందిరై నట్టు
గచ్చు రెన్నైనాఁ గలపు కైకొనేముగాక "పల్లవి"

మచ్చిక నీమూఁటలు దీమపుమెకమువంటివి
కుచ్చికాన మెల్లనే తగులఁదీసేవు
పచ్చివెచ్చియైయుండు పడఁకులకేల్లాను
యెచ్చరి నీవాడివట్టె యయ్యకొంటగాక "పచ్చు"

1. పాదాంతమందలి గీత లేదు.

మాయల నీ నవ్వు ౧౧ మచ్చుమేపులవంటివి
 బాయల నన్నల నాసాని(?) అ బెట్టేవి
 మూయక మూసినట్టుండు ముద్దలాండ్లకెల్లాను
 తోయక నీకిచ్చలాడదొరకొంటగాక

॥ పద్య ॥

చెనకేనీకాగిలి జిగురుగందెవంటిది
 అనువుగాఁ జొక్కింది అంటుకొనేది
 పనుఁడ శ్రీవేంకటేశ ౧౧౧౧ విటు నన్ను
 తఁగి వేడుక లోలో దై వాడుటగాక

॥ పద్య ॥ 424

మాళవిగళ

ఎవ్వ రేమవిరి విన్ను యేల వేగిరపదేవు
 జవ్వనపు మఱుగలేల చాలు నుండవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పంకపుమాటలకేమి పైపై నీ మోహము చూచితే
 కాంతుఁడ నీగుణమెల్లా గానరాదా
 అంత కోపకాఁడవా అన్నిటా మంచివాఁడవే
 సంతరొదలేల యాడఁ జాలు నుండవయ్యా

॥ ఎవ్వ ॥

వాట్టులు వెట్టుకోనేల వాస్తే నించుక వుండితే
 యిట్టై నీసరితలెల్లా నెఱుగరాదా
 గట్టువాయవాఁడవా కడునేరుపరివే
 జట్టి తరితీపులేల చాలు నుండవయ్యా

॥ ఎవ్వ ॥

నేమము వలుకనేల నేఁడు విన్ను గూడితిమి
 దీమసవునీవంపు తెలియరాదా
 గామిడివాఁడవా శ్రీవేంకటగిరి దేవుఁడవే
 సాముల విగువులేల చాలు నుండవయ్యా

॥ ఎవ్వ ॥ 425

అపారి

కన్నియ ముద్దరాలు కడుఁబిన్న
యెన్నిక వీకాతరాన కింత కోపునా || పల్లవి ||

చెక్కులపెంటఁ గారీ చెలియకుఁ జెనుటలు
అక్కరతో || పల్లవి || యలయించితివో
ముక్కున విట్టార్పులు మునుకొని రేఁగెను
పెక్కువిధముల నెంత పెనఁగితివో || కవ్వి ||

మడమెలదాఁకా వీడె మగువ నెరిఁగురులు
కడవి యెంత నదమదము నేనితో
కడ కస్తూరి బొట్టు కడుఁజిందువందులాయ
 గుర్మము లెంత అంటితివో || కవ్వి ||

చిమ్మచుఁ గన్నుల నదె చిందీ నిద్దుర లింతి
యెమ్మె జాగర || పల్లవి || నేయించితివో
కమ్మి శ్రీవేంకటేశుడ కాఁగిలింపించుకొంటివి
కిమ్ముల సిగ్గు లెంతేసి కెరలించితివో || కవ్వి || 428

రేకు 1372

పశవంజరం

ఏల కోవగించి చూచే వీతవిదిక్కటే నీవు
తాలిమి నేనుకొంటేఁ బంతముదప్పినా || పల్లవి ||

వెక్కనవుఁగొ వృతఁడు విడిచితే నేమాయ
పెక్కునెరిఁడుమ్మిదలు తెదరీనటే
ఏక్కటిల్లుఁగువములు పిసికితే నేమాయ
యిక్కువ నందలివిగు వింతలో మావీనా || పల్లవి ||

వాప్పుగా నాతఁడు నీవొడివట్టితే నేమాయ
ముప్పిరి నీపోకముడి ముద్రదప్పినా
అప్పటిఁ బిరుఁడు చేతనంటితే నేమాయనే
గొప్పతన మంతలోనే కొంచమయ్యానా

॥ ఏల ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు గోరఁ జెనకితే నేమాయ
సోవల నీపురికనసులు వంగినా
తై వళము సేసుకొని కలసితే నేమాయ
నీ వలమేల్కొంగ వాతవికి జంబగాదా

॥ ఏల ॥ 427

పూర్వగోళ

అందరివలెనే చూచే వప్పటి నన్ను నీవు
సందడి మందమిరేలు చల్లఁగా నేను

॥ పల్లవి ॥

నరసములాడుతానే చలము పొదించె నాపె
యిరవై తి వింతసేయ నే నోపఁగా
తరుణి పాదాలొత్తుతా తాకించే గోరు
వారసి మేరలుదప్ప నోపఁగా నేను

॥ ఆంద ॥

కదిసి మాటాడుతానే కాఁతలురేచె నాపె
యిదివో నేనై తేను ఇంతకోపఁగా
చదురంగమాడుతానే సారెసారె ఎనుఁ దిట్టె
పుడుటున గాతనేయ నోపఁగా నేను

॥ ఆంద ॥

గారవానఁ గూడుతానే గంటిసేసె మోవి
యారీతి విన్ను వింతకోపఁగా
కోరి శ్రీవేంకటగిరిగోవింద నన్నేరితివి
పూరకే విన్ను దూరనోపఁగా నేను

॥ ఆంద ॥ 428

మంగళకౌపిక

అతెఱుగు నీవెఱుగు దంతేసి మాళననేల

సాకిరి యడిగితేను సముకాన నాదేము

॥ వల్లవి ॥

చలములు నీతోను సాదించ నాకేమిటికి

¹ చెరి(లి)వద్దికిఁ బోరాదా చెప్పిఁగాని

యెలమి నీ వెక్కడనో యేమేమో నేనితల

కొలఁదితో నవీఁ గొన్ని కొంతగొంత వింటిమి

॥ అతె ॥

యెదుటనే మోవిచొప్పు రెత్తఁగ మాకేమిటికి

సుదతి నడుగరాదా చూపిఁగాని

బెదరించనేల నీకు ప్రేమ మెందో పున్నదట

అదనఁ బొరుగువారు అడఁగానే వింటిమి

॥ అతె ॥

వేమారు విన్ను మాకు పెరపించనేమిటికి

కోమలికి మొక్కరాదా కూర్చిఁగాని

నేమపుశ్రీవేంకటేశ నీవే యీతె నేరితట

తామిను లిందరునుఁ బొగడఁగా వింటిమి

॥ అతె ॥ 429

తెఱుగుఁగాంబోది

ఇంతి నీకు మీఁదెత్తి ఇట్టే వలపు

కాంతుఁడ చేకొనవయ్య కడరేవివలపు

॥ వల్లవి ॥

చిగురుఁగ త్తిపెదార చిమ్మిరేగేవలపు

చిగువునామవివేళ పెడరేచేవలపు

మొగిలు కన్నులఁ గంటే మొనచూపేవలపు

నిగిది పూపుటమ్ముల విందువాడివలపు

॥ ఇంతి ॥

చూపుంటితేనే పొత్తు జమ్మరనేవలపు
 యేపుమాటలనే నామరెక్కెటివలపు
 పైపై నెరివివ్వలం త్రమయించేవలపు
 కాపైనివెన్నెలలోవికడువేడివలపు

॥ ఇంతి ॥

పానుపుపైఁ గూడితేనే పచ్చి చూపేవలపు
 పూనినమోవితే పొత్తునేనేవలపు
 కొనుకై శ్రీవేంకటేశ శాంత విద్వై యేలితివి
 నానీ నిమన్ననలను ననుపైనివలపు

॥ ఇంతి ॥ 430

నాదరామక్రియ

మట్టుమీర నేమిటికి మాకు నీనేవే చాలు
 చుట్టూమే యెట్టుండినా సొరిది నీ కెప్పుడు

॥ పల్లవి ॥

దిల్లిది పొందురెళ్లాను జీరరై నీమేన నంటె
 వెల్లివిరిఁ దుడిచితే వెనఁ బోవునా
 పల్లదాన నాకొంగు పట్టేవు నీ వప్పటివి
 వొల్లమయ్య అంటించుకోనోపము నీమేవివి

॥ మట్టు ॥

కమ్మలవారిమాటలు కెంపురై నీమోవి నంటె
 అమ్మరో యెంతదాఁచినా నణఁగుండినా
 చిమ్మడు మాతో నీపు చేరి నవ్వే వప్పటివి
 వొమ్మనా మాకింతేసి నీవొల్లిపింగారములు

॥ మట్టు ॥

చిత్తజరతు రేడవో చెమటరై మేనఁ గారీ
 వొత్తి యెంత యడిచినా పూరకుండినా
 ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
 పుఁ(త్త)నవై పుండినా నీవొద్దినయానలకు

॥ మట్టు ॥ 431

గౌళ

మీకిద్దరికే తెలుసు మీరివచ్చేవనులు
సాకిరి వితరులకు చక్కబెట్టరాదు

|| వల్లవి ||

చరిపాదివాని నంత చందపెట్టఁబనిలేదు
చెర్రేగి ఇచ్చకమే నేయవలెను
నెంకొన్న రమణివి నీవు నట్లానైతేను
పొంతుల కింక మరి బుద్ధిచెప్పరాదు

|| మీకి ||

మంకవోజవానితోడ వచ్చరించఁబనిలేదు
అంతకు వచ్చినట్టెల్లా నాడవలెను
సంతెరేక నీవు నాజాడలనే మెంఁగితే
పొంకపుఁజుట్టలకు బుద్ధిచెప్పరాదు

|| మీకి ||

దొరపాటివానితోడ దూరఁగఁబనిలేదు
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె విన్నను
సరిగా నీవు నట్టే సమరతి నొత్తితేను
పొరుగుగువారికి బుద్ధిచెప్పరాదు

|| మీకి || 432

రేకు 1373

ముఖారి

ఇదివో ఇప్పటిమాట ఇంకా నేమేమి గలవో
యెదుట నే విట్టే వంతమిచ్చిరినంటివట

|| వల్లవి ||

మచ్చికతో నీవు నాకే మంతనము లాడుకోఁగా
వచ్చి నాతో పొందువిన్నవారు చెప్పిరి
జచ్చి నీచెక్కలమీఁద గోరుదీయమంటివట
వచ్చి యాపెకే నీవు వలకునంటివట

|| ఇది ||

పన్ని నీవు నాపెను బాసలు నేసుకోఁగాను
కన్నవారే నాతో నీకడఁ జెప్పిరి
సన్నల నెదురాడవివస విప్తి నంటివట
చిన్నైనాఁ బెద్దదేవులఁ జేసేనంటివట

॥ ఇది ॥

ఆడ నాపెఁ గూడి నాకై అప్పుణ లిప్పించుకోఁగా
పూడిగవువారే నావొద్దఁ జెప్పిరి
జాడల శ్రీవేంకటేశ సరిగా నన్నే లితివి
వోడక యిందూ నందూ వుండేనంటివట

॥ ఇది ॥ 433

పాశంగనాట

ఇది యెంతగా బోదించె యెవ్వతో నీకు
అదనాయఁ దెరలోని కంకెల రావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పాదాలుపివికేదాన పైపై విందలాదేనా
లేడునుమీ నీగుణాలు లెక్క పెట్టితి
సాదనై మొక్కేచేత సారె గోరుదీసేనా
సేదదేర మేలుతోడ చెక్కులు దువ్వితివి

॥ ఇది ॥

నీకు నాలనై నదాన నేఁ బంకాలు చూపేనా
వాకున సత్తువచూడవలె నంటివి
త్తైకావి మోవియిచ్చి కారములు చూపేనా
కోకొమ్మని తేనెలకు గుంటలు నేపితివి

॥ ఇది ॥

పూడిగవుదాన నీపై వొగిఁ బాదము వాఁచేనా
వాడికరకుల నిమ్మ వలపించితి
కూడితి శ్రీవేంకటేశ కొనరులు నెరపేనా
వీదెములోనివిండులు వీడుదోదాదితివి

॥ ఇది ॥ 434

హిందోళం

నీకేల వెఱపు నిన్నెవ్వ రేమని రీడ
పోకలఁబో కాపె నిట్టె బోగించరాదా

॥ వలవి ॥

అంగన మాటలాడితే నాయములు గరఁగేవు
చెఁగలించి చూచితేనే చెమరించేవు
ముంగిట నిలిచితేను ముంచి పులకించేవు
పొంగినాన నీ కాపెను బోగించరాదా

॥ నీకే ॥

కందువల నవ్వితేను గక్కన భ్రమనేవు
అంది కానుకలిచ్చితే నలనేవు
నందడి నీకు మొక్కితే సారె నునుకనేవు
పొందులుసేను కీపెను బోగించరాదా

॥ నీకే ॥

వావులు నీకుఁ జెప్పితే వలపులు రేఁగేవు
చేవట్టి తీసితేనే చిక్కువడేవు
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ చేరి నన్ను నేలితివి
బూవానఁబెట్టు కాపెను బోగించరాదా

॥ నీకే ॥ 435

సామంతం

ఒక్కసానుపుమీఁదనే వున్నార మిద్దరము
పక్కన వలపు యెట్టు పంచియిచ్చేవు

॥ వలవి ॥

కోరి నే మాటడుగఁగ గోర నాపె వూఁదఁగాను
యారీతి విద్దరినంది నెట్టు చిక్కితి
నేరుపు చూతము నీవు నెరజాఁగఁడ వందురు
బారపువలపు యెట్టు పంచియిచ్చేవో

॥ ఒక్క ॥

నవ్వులు నే నవ్వఁగాను నట నాపె మొక్కఁగాను

ఇవ్వల విద్దరినంది నెట్టు చిక్కిరి

జవ్వనవువాడవు చతురత నేరుతువు

పవ్వళించి వలపెట్టు పంచియిచ్చేవో

॥ ఒక్క ॥

పారె మోవి నే నానఁగ చమ్మల నాపె వొత్తఁగ

యారీతి విద్దరినంది నెట్టు చిక్కిరి

కోరి శ్రీవేంకటేశుఁడ కూడితివి మమ్మిద్దరి

పైరులవలపు యెట్టు పంచియిచ్చేవో

॥ ఒక్క ॥ 496

మధ్యమావతి

ధర నెఱఁగవా యీతగవు జాణఁడవు నీవు

సరసము విరసము సరిపెట్టఁదగునా

॥ పల్లవి ॥

కొనరికొనరి విన్ను కొఁ(కొం?)గువట్టి తియ్యఁగాను

విసరి పూవులఁగావి వేసేవు

ఆనురుసురై యట్టె ఆఁటది వలచిరాఁగా

రసికఁడు మొగవాఁడు రాయడించఁదగునా

॥ ధర ॥

కలసి మెలసి నేను కండవకఁ దియ్యఁగాను

వెలుపల మండి నీవు విఱ్ఱవీఁగేవు

ఆలరతు నాఁటది యానలు పైఁజల్లఁగాను

బలిమివి మొగవాఁడు పంతుమాడఁదగునా

॥ ధర ॥

త్రవళమై నే విన్ను కాఁగిటఁ గూడఁగాను

శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు విగ్గువదేవు

చేవదేర వాఁటది చేరి మోవి ఇయ్యఁగాను

కావరింది మొగవాఁడు గంటిపేయఁదగునా

॥ ధర ॥ 497

మూఖరి

ఏటికి వేసాలునేనే వెందాఁకాను

అటదాని దయఁజూచి యాదరించరాదా

॥ పల్లవి ॥

రతికి వేరుకపడి రమణి వద్దనుండఁగా

కలలేమి చేప్పేవు జాగరముగాను

యితవుగాకుంటే నానతియ్యరాదా వొకమాట

చతురత నాదీఁగాని చదరంగమైనను

॥ ఏటి ॥

జవ్వవి మోవితేనె సారెసారె నడుగఁగ

నవ్వులేమి నవ్వేవు నాటకానను

చివ్వన నీవియ్యనంటే చేత వా(వా?)ని చూపరాదా

తవ్వి వానగుంతలై నా తా నాదీఁగాని

॥ ఏటి ॥

చక్కవింతి గాఁగిరించి చమ్మల విన్నొత్తఁగాను

మొక్కులేమి మొక్కేవు మోపులుగాను

ఇక్కువ శ్రీవేంకటేశ యేలితి పందెమీరాదా

పక్కన నాదీఁగాని పగడసాలై నను

॥ ఏటి ॥ 438

రేకు 1374

మేఁచబోళి

అలిగివుండిననన్ను ఆయములంటే దాను

నెలకొన్నకూటమికి నేనూఁ గావలెనా

॥ పల్లవి ॥

చుట్టరికములునేయ నుదకు నెందరు లేరు

ఇట్టె పాదాలు విసుక నెందరు లేరు

వట్టవడుమ నవ్వులు నవ్వఁగ నెందరు లేరు

నట్టకొన వేఁడుకొనీ నేనూఁ గావలెనా

॥ పల్లవి ॥

అంచెల సేవలుసేయ నప్పటి నెందరు లేరు
యెఁచఁగ బంతికూటికి నెందరు లేరు
మించి విదేలందుకొనుమెఱఁత రెండరు లేరు
వించి చెక్కలు నొక్కిన నేనూఁ గావలెనా || అలి ||

వలచి దినదినము వరుస కెందరు లేరు
యెలమిఁ దన్నుఁబొగడ నెందరు లేరు
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె,
నెలకొని బుజ్జగించె నేనూఁ గావలెనా || అలి || 439

వరాళి

తాను నేసినపనులు దక్కవలెనంటాను
నావఁబెట్టుక లోలోనే నవ్వులు నవ్వినే || పల్లవి ||

తగవులు చెప్పరాను ~~నాను~~ నేమీ ననరాను
మగువ నవతిగాఁగా మాటాడితినే
అగడు సేసితివంటా అదె నెపము సేసుక
పగటున పానువుపై పవ్వళించియున్నాఁడే || తాను ||

వలపులు రేచరాను వాడులు వెట్టుకోరాను
చెలికత్తెగాఁగా వటు చెనకితినే
చలము సాదించెనంటా సాకిరు లందరిఁబెట్టి
వెలయఁగ దోమతెర వేసుకవున్నాఁడే || తాను ||

కల్ల మోవరాను తన్ను కరకరించరా నాకె
చెల్లెలుగాఁగాఁ బెండ్లి నేసితినే
ఇల్లిదె శ్రీవేంకటేశుఁ డేరె నన్ను మీరెనంటా
పల్లదానఁ గాఁగిరించి పాయకన్నాఁడే || తాను || 440

సామంతం

ఏల సిగ్గులువడేవు యేమోయి

వేళతోడఁ జనవిచ్చి వెనఁ గొనవోయి

॥ పల్లవి ॥

చెల్కుచేతితో నొకతె చింజిలచిగురులమ్మి

గుక్కకిచ్చె వెలవెట్టి కొనవోయి

ముక్కుమీఁదివేలితోడ మోవిపండ్లమ్మివి

నెక్కొన్నవలపుతోడ నీవు గొనవోయి

॥ ఏల ॥

చలికప్పుచేతులతో సతి నిమ్మపండ్లమ్మి

కొలచినందె కొలచి కొనవోయి

పులివచ్చిసిగ్గులు వొడిఁబెట్టు కమ్మిని

విలుపునరనమున నీవు గొనవోయి

॥ ఏల ॥

కమ్మకొమ్మనవ్వలను కప్పురపులప్పలమ్మి

కొమ్మను కాఁగిటిరతిఁ గొనవోయి

నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీవు వన్నేలితి వాకె

నేమ్మనములోనఁ గొంత నిండుకొనవోయి

॥ ఏల ॥ 441

దేసాళం

వేటొకటిగాఁ జూడకు వేడుక నావుడిగము

మీఱి నే విన్నవించి మెప్పించితి నిపుడు

॥ పల్లవి ॥

కోపగించుకోకుమీ గోరుదీసితి నంటా

చేపట్టి రతెచ్చుక నేసితినింతే

బావలానఁ గవిల్ల చమ్మల నొత్తితి నంటా

రాపాదీ నీవురము పింగారించితి నిపుడు

॥ వేటొ ॥

మంచి యొగ్గుపట్టకుమీ యెది గంటిసేనెనంటా
కొంచక బావపుపొత్తు గూడితివితే
పంచల జంకించకుమీ పట్టిపెనఁగితివంటా
పెంచపువీసిగ్గు విడిపించితి నే విపుడు

॥ వేటా ॥

గక్కున వలయకుమీ కాఁగిటఁ గూడితివంటా
పెక్కువిధముల మేలు పెంచితినితే
వక్కున శ్రీవేంకటేశ పాయ కుమీ దూరెనంటా
వెక్కునపునవ్వులు నవ్వితి నే విపుడు

॥ వేటా ॥ 412

కుద్దవసంతం

ఇంక నోజకువచ్చినా యెంత బుద్ధిచెప్పినాను
వింకపుమోహన రట్టు పెట్టితివి యీపెను

॥ పల్లవి ॥

వుంకించి నీవాడివట్టి వొకటొకటె నిన్నాడీ
మంకుడి; నీతో నెంత మందెమేళము
జుంకించి నే నెడచొచ్చి పారెవద్దన్నా మానదు
తెంకి వింక రాఁగఁజేసితివి నీవే యీతెను

॥ ఇంక ॥

కొప్పువట్టి విన్నుఁ డీసి కొసరీఁ గూరిమురెల్లా
ఇప్పుడే నీతోడి; నీవెంతగర్వము
చెప్పుడు నేఁ గనునన్ను నేసినాఁ దా నెఱుగదు
చిప్పిల గట్టువాయఁ జేసితివి నీ పీపెను

॥ ఇంక ॥

గోడ గీరి కాఁగిరించి కుదముల విన్నునొత్తి
తారసిల్లి; దీని తెంతదంటకనము
చేరి విన్నునెనసి సిగ్గువరచినఁ బోడు
మేరలు శ్రీవేంకటేశ మీరించితి వీపెను

॥ ఇంక ॥ 413

కుంఠలవరా

చదివితినందువు జాణనందువు

యీదుటఁ గొంచేవు రాజ్య మెట్ల ~~మెట్ల~~

॥ వల్లవి ॥

అఁబడియైతేఁజాలు ఎట్టె చూచి శ్రమకువు

యీటుతోడ యెగ్గుసిగ్గు లెంచవు వీవు

పాటలువాడితేఁజాలు శ్రమవి చొక్కుదువు

వాఁటకుగఁ; దొర్లి దొడవఁద వెట్లనె తివో

॥ చది ॥

మొగము చూచితేఁజాలు మొక్కురే మొక్కుదువు

పొగివి నవ్వేవారిఁ జూడవు వీవు

పొగడి మెచ్చితేఁజాలు పొందలెల్లాఁ జేతువు

తగవుతోఁ దొర్లి దొరతన మెట్లఁ జేతువో

॥ చది ॥

పరుసఁ గూచుంటేఁజాలు చలపట్టి కూడుదువు

పరవితో దొడ్డు గొంచము లెంచవు

గొరబై శ్రీపేంకజేళ కూడితివి నన్ను విట్టె

పొరిఁ దొర్లి గొరైతలతోగమెట్లఁ జేతువో

॥ చది ॥

రేఖ 1375

సౌరాష్ట్రం

అతివ వింత నేకురా అవునయ్యా

తతితో నవ్వులు రాఁగా తలవంచుకొనెను

॥ వల్లవి ॥

సింగారించుకొని రాఁగా చిమ్మవఁగోపివీరు

అంగవస్త్రైఁ జిమ్మితివి అవునయ్యా

చెంగవిడువ్వటము చిప్పిలి యంటుకొంటే

అంగలెల్లఁ గానరాఁగా వట్టె సిగ్గువడెను

॥ అతి ॥

కిన్నెర మీటుతా రాగా గిన్నెలఁ గప్పురధూళి
అన్నిటా ముంచిపోసితి వౌనయ్యా
పున్నతపుఁగొప్పు వీడి వొగిఁ గాళ్లఁ దొడరఁగా
కన్నులుమానుక విన్నుఁ గాఁగిలిండుకొనెను || అతి ||

చెంది నీ కొప్పుంటరాఁగా చెంగలువరేకులను
అందియంది వేసితివి అవునయ్యా
గాందినె శ్రీవేంకటేశ కూడి మేను చొక్కరాఁగా
నందడి నీవచ్చడము సరిఁ గప్పుకొనెను || అతి || 445

కాంబోది

ఇంతి నీవూ నాడుకోఁగా నేకాంతములెల్ల వింటి
దంతపుటింటిలోనివి దాచక చెప్పవయ్యా || పల్లవి ||

పూసగుచ్చినట్టుచెప్పేబుద్ధులెల్లా వింటివా
నేనవెట్టినట్టిపాలు చేకొంటివా
బాసడిగివట్టెల్లాఁ దప్పక నీవిచ్చితివా
అనుద్దులు వినవేడుకయ్యాఁ జెప్పవయ్యా || ఇంతి ||

పాదా లాపె పినుకఁగ పరిణామించితివా
అదిగొని పాదఁగాను ఆలించితివా
పాదులు గిలిగించఁగా పక్కన నవ్వితివా
కాదుకూడదన నేను కలకట్టె చెప్పవయ్యా || ఇంతి ||

సరసములాడఁగాను చనవులిచ్చితివా
పూడిగారెల్ల మెచ్చితివా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటు వన్ను నేలితివి
అరుదాయ నాపెచేత లవియుఁ జెప్పవయ్యా || ఇంతి || 446

అహరి

చెక్కునొక్కి వేడుకొని చేతులెత్తి మొక్కే నీకు
నేక్కొన్ననీసతి నేను నేరము లెంచే(చా)కుమీ || పల్లవి ||

మనసు నొవ్వడుగదా మగువను జంకించితే
మనమోహ మాపెమీదఁ గలదు నీకు
కనుఁగొంటే నవతులు గరిసించక
పనివది అవెల్లా నీపైఁ బెట్టుకోకుమీ || చెక్కు ||

సిగ్గులువడపుగదా చెలి నేతువలెత్తితే
అగ్గలమై నీకెపుడు నాపె ప్రాణము
దగ్గరఁ గూచుంటే పడితిలింతురు అడువారు
దిగ్గవ నవెల్లా నీమీఁదికిఁ దీసుకోకుమీ || చెక్కు ||

మాడులువట్టపుగదా సుదతి నే వంగించితే
యీడ శ్రీవేంకటేశ నీకీపె చుట్టము
కూడితివి నను నిట్టె పాది యెంతురు కాంతలు
వేడుకలవెల్లా నీవు వేసరుకోకుమీ || చెక్కు || 447

రామక్రియ

అప్పుడే ముఱుతురా అంగనసేసినమేలు
చొప్పులెత్తఁగా నణఁచుట నీవెఱుగవా || పల్లవి ||

ఆకడ నెవ్వతో విన్ను నట్టె తుటాలాడఁగ
యీకె నన్నసేసి మాన్పె నిదెఱుగవా
పైకొని యప్పటి నీపయిఁ జేయిదాఁచఁగాను
చేకొని నీకర్దమువచ్చినది యెఱుగవా || అప్పు ||

కడఁగి యొకతే నీపై గట్టిపూజంతి వేయఁగా
యెడచొచ్చి పట్టుకొనె విదేహఁగవా
బడియ కంకలో నిన్ను బిరిగి గిందవేసుకొంటే
బెడిదాన నిన్ను మీఁదఁబెట్టినదెఱఁగవా "అప్పు"

వాద్దనున్నచెలి నిన్ను వొగి గాఁగిటఁ గూడితే
తిద్ది కానూఁ గలవినది యెఱఁగవా
యదరూ మందఁగానే యిటు నిన్ను నేలిరివి
'బద్దుల శ్రీవేంకటేశ పాడి వీవెఱఁగవా "అప్పు" 448

మంగళకౌపిక

అడుగరాదా బుద్ధి ఆపెనే నీవు
కడనుండేవారికిఁగాఁ గాఁకలఁబడుదురా "వల్లవి"

మేనవారిలోడనే మేలమాడుదువుగాక
నానవిజ్ఞానతనాలు నాతో నేఁటికి
కానికిచ్చేయాపెకే కప్పుర మిత్తువుగాక
కానకమైవుండేనాకుఁ ధమ్ముల మిడుదురా "అడు"

మునుపటిదేవులనే మోవఁజెనకుదుగాక
వనచవినగవులు నాతో నేఁటికి
పనులునేసేయాపెనే పైపై మెత్తువుగాక
మనికై వుండే నన్ను మన్నించవలెనా "అడు"

పమ్మి రొమ్ముపైయాపెకే వాసలు నేతువుగాక
నమ్మికయానలువెట్టి నాతో నేఁటికి
కమ్మర నాపెనే శ్రీవేంకటేశ కూడుదుగాక
యెమ్మెకు నన్ను నేలితి వింత సేయఁదగవా "అడు" 449

1. బద్దుల=బొంతు వ.వి. ఇక్కడ భద్రకల్పకవము కావచ్చు. కేమమలవిచ్చు అని యర్థము.

తెలుగుగంటోది

చే దాచవయ్యా ఏకుఁ జిక్కెఁ గావితె
కాచినపూచినకలగంపలతో కావితె

॥ పల్లవి ॥

చెనకివగోరొత్తులచేకావితె

మొనలచన్నులు ఏకు మున్నగావితె
చనపులనవ్వు దరికనకావితె
కనుచూపులే మంచికప్పురపుఁగావితె

॥ చేదాఁ ॥

వలపులమొక్కు దీపావళికావితె

క కమాఁటలు పుగాడికావితె
కె కమోవిపండు విందుకావితె
కలికపి మింజుఁగప్పురకావితె

॥ చేదాఁ ॥

ననుపులకూటమి కట్నముకావితె

పొనుఁగుమోవిసోఁకులు బూమికావితె
యెనపితివి శ్రీవేంకటేశ నన్నును
పవిగానేరకులు పైపై తొల్లెకావితె

॥ చేదాఁ ॥ 450

రేకు 1378

మాళవశ్రీ

మమ్మునేమియడిగేవు మాపుదాఁకాను
సమ్మతిగా సేనలు చల్లకోరాదా

॥ పల్లవి ॥

చెలికి వలకువట చెప్పనేల నీమద్దులు

కలయ నీవాడకు గక్కన రారాదా
కలిమివి యాపెపుంగరము నీచేకనుంటే
తెలువనేల నావి గద్దెయపై మందరాదా

॥ మమ్ము ॥

అంగవతు బాసయి వ్రవట మరేల సిగ్గులు
యింగిత మెఱిగి విడెమియ్యరాదా
ముంగిటిపిమోవిమీద 'మొల చాపెగురి వుంటే
సంగతిగ నట్టే పంపు సారె జేయరాదా || మమ్ము ||

అతివః గూడితివల అప్పటినేల మరపు
రకులవపురెల్లా మరవఁగరాదా
యికపై శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరూ నెనవివుంటే
సకమై రాజ్యమేలుచు వనవియ్యరాదా || మమ్ము || 451

పాళంగనాట

అయ్య జియ్యలువెట్టేనీయాడువారమా
పయ్యదకొంగునఁ గట్టేపాటివారమా || పల్లవి ||

కాంతలయడాటాన కాఁకదేరినవాఁడవు
చెంతల పరిపించనేర్చినవాఁడవు
దొంతిమోపుల దొనుటిదొడికినవాఁడవు
పంకాలు ౨౫ నాడేపాటివారమా || అయ్య ||

పరసపుమాటలనే పంకవెట్టినవాఁడవు
సరి నవ్వుఁగప్పురారే టల్లేవాఁడవు
కొరలంపుసిగ్గులకు దోసిల్గొనవాఁడవు
వరగ వీకాళ్లు దొక్కేపాటివారమా || అయ్య ||

కొలఁదిమీరినవనుఁగొండలలోవాఁడవు
మెలుపుశ్రీవేంకటాద్రిమీదినాఁడవు
అలమేల్మంగను నే నన్నలమినవాఁడవు
కలవినరకులు పొగడేపాటివారమా || అయ్య || 452

అపూరి

ఇంతి తోటియేలాటా లెందఁకాను

చింతదీర చెక్కునొక్కి నేదదేర్చవయ్యా

॥ వల్లవి ॥

చలము లేమిటికయ్య సతితోను

వలచినమేలు చూడవద్దా నీవు

జలజలఁ జమరించె చందపుమేను

కలసి కాఁగిటిలోనె కాఁకదేర్చవయ్యా

॥ ఇంతి ॥

సంతము లేమిటికయ్య పడఁతితోను

యింత(తి) నేసినవూడిగా లెంచఁగవద్దా

మంతనాన ఓట్టూర్పుల మలసీ పదె

పొంతనే మరుతంత్రాల బుజ్జగించవయ్యా

॥ ఇంతి ॥

గుంపెన లేమిటికయ్య కోమలితోను

యింపులు దలఁచవద్దా యిప్పుడై నాను

పెంపున నలసె నీతో బెరయుచును

అంపక శ్రీవేంకటేశ ఆదరించవయ్యా

॥ ఇంతి ॥ 458

శ్రీరాగం

వినరమ్మ యీసుద్దులు వెలఁదులాల

కొనబుకాఁడుగదమ్మ గోవిందరాజు

॥ వల్లవి ॥

వీడెము లందియ్యఁగాను వింతామరలు వేయఁగా

వోడక చెలులు పాదాలొత్తఁగాను

మేడలోనఁ బంపించి మెత్తనిపరపుమీఁద

కోడెవేరలు సేసిన గోవిందరాజు

॥ వివ ॥

అట్టె నాట్యములాడఁగ అంకించిపాడఁగాను
 ఇట్టునట్టు నీజలు వాణింపఁగాను
 నొట్టుక మలఁగుమీఁద నొడ్తోలగపై యున్నాడు
 గుట్టుతోడివాఁడుగదె గోవిందరాజు

॥ వివ ॥

పరిమళాలు పూయఁగ పయిందులు పెట్టఁగ
 నీరియు టూమియుఁ బెండ్లి నేన చల్లఁగా
 తిరువతిలోన నొడ్డిక శ్రీవేంకటేశుడై
 గాంపై నవ్వీఁగదె గోవిందరాజు

॥ వివ ॥ 454

పాడి

నీకంటఁ జలమన నెలఁతకుఁ జెప్పరాదు
 దాకొని నీవు నవ్వితే కానే కాఁగిరించు

॥ పల్లవి ॥

నయ్యదమీఁద నీవు నన్నరు చల్లఁగాను
 నొయ్యనే లోలోనే తిట్టె వువిద విన్ను
 కయ్యచుడిచి నిందుకుఁగా కాఁకలఁ బొరలనేల
 వుయ్యాలపైకి రారాదా నొక్కటి నేసేను

॥ నీకం ॥

పువ్వుల చెడుఁగొని పూచి నీవు వేయఁగాను
 జవ్వవి బొమ్మల విన్ను జంకించెను
 అవ్వల నిందుకుఁగాను అమరుమరననేల
 వవ్వకించరాదా వద్ద వంతాలు దిద్దెను

॥ నీకం ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు చెలిగుబ్బు లంటఁగాను
 కావరించి యాతె మోవి గంటిసేపెను
 చేతిపై నిందుకుఁగా నీగ్గులువదఁగనేల
 కావించి కవ్రమీరాదా చిత్తి నేఁ జూపెను

॥ నీకం ॥ 455

సామంతం

శగునయ్య నీకిచ్చియు దైవపురాయ

మొగమునఁ గళవిందె మోహనరాయ

॥ పల్లవి ॥

మీఱుచు మాటలాడి మెలుత చెక్కులవెంట

జాతించితిగా చెమట జాణరాయ

అఱిదిమాటలాడి అట్టై పట్టి నీవు

చూడగొంటివిగా సిగ్గు సుగుణరాయ

॥ తగు ॥

మంతనాన నవ్వుతానే మర్మములు గరఁగించి

వింతలు నేసితివిగా విటరాయ

అంతలోనే పైకొని అధరపుడేనే రిచ్చి

చెంతఁ జొక్కించితివిగా చెలువరాయ

॥ తగు ॥

పులకలు పెడరేచి పొందులెల్లాఁ జేసి యీకెఁ

జెలరేఁగించితివిగా సింగరరాయ

బలురకుల నోలార్చి పలుమారు మన్నించి

చిలికిలివిగా మేలు శ్రీవేంకటరాయ

॥ తగు ॥ 450

రేకు 1977

వరాళి

కూడినవేళనే బానగొనవలెను

వాడలు దిరిగితేనే వంచరాడునుమ్మి

॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులువడకువే చేపట్టి తీసికేను

వెగ్గళించినవ్వకువే వేడుకొంటేను

అగ్గమై నీయింటికి రమ్మనవే రమణుని

దిగ్గులవెనక మరి నేరరాడునుమ్మి

॥ కూడి ॥

కొంచకువే నీతోను కోరి మాటలాడితేను
 వంచకువే నీవాడననగా
 మంచము వేయనే నీమగనికిఁ బెప్పరించ
 యించుక ముఱచినాను యేకరేవునుమ్మి

॥ 456 ॥

తరితీపు వేయకువే తగఁ గాఁగించుకొంటే
 వరుస పెరగేటికే వాని చెప్పఁగా
 ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేరె విన్నిత మెచ్చవే
 వారసితే రకులిత వుడివోవునుమ్మి

॥ కూడి ॥ 457

ఆహరినాట

అండనుండవే నామారు; అరవికి నాకుఁబోదు
 దండిగా నాపై దయను తానే వచ్చిఁగాని

॥ పల్లవి ॥

మనసులో నాబిత్తి ముఱవక మనఁగదే
 వనితలు పెక్కుగలవాఁడు తాను
 అసకము నాకొనితే అందుకొమ్మనఁగదవే
 మనమైనసంపదలు గలవాఁడు తాను

॥ అండ ॥

తగిలిన నానేప తలఁచుకొమ్మనఁగదే
 మగటిమిశో పొత్తుండుగఁడు
 సొగిసి నారేకలు చూచుకొమ్మనఁగదే
 అగవడి అట్టే లోయఁడై వుండుఁ డాను

॥ అండ ॥

సోకిననాగోరితాకు చూచుకొమ్మనఁగదే
 వాఁకపురతిసాములవాఁడు
 యేకట శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టే తా నన్నుఁ గూడె
 పోకనెట్టి పెండ్లాడినపురుషుఁడే తాను

॥ అండ ॥ 458

౧౧

ఇందుకా నీదొరతన మిందరిలోన

కందువల విందు నేమి గట్టుకొంటివయ్యా

॥ వల్లవి ॥

నెలవుల చే వచ్చితే రనునంచేపు నీవు

కలదా యేమైనాను కల్ల నీమేన

విలుపు నూరు వందీవి నీసంకి చూచితేను

తొలుసారే యేపనికి దొంకొంటివయ్యా

॥ ఇందు ॥

చేసన్న నే జేపితేను సిగ్గులువదేపు నీవు

మూసి దించి నింద నీపై మోచెనా నేడు

ఆసఁ దేనె బట్టిపడినట్టె నీతో మాటాడితే

వోసరించ కెంతవని కొడిగట్టితివయ్యా

॥ ఇందు ॥

కానుక నే నిచ్చితేను కాఁగిటఁ గూడేపు నీవు

పూని యిందుకే కాచుకున్నాఁడవో

ఆనుక శ్రీవేంకటేశ ఆలమేలుమంగను నేను

నీనేరుపు లెంతెంత నేరిచితివయ్యా

॥ ఇందు ॥ 459

సాళంగనాట

ఇప్పుడే వేగిరమేల ఇన్నిటికిని

కప్పురమిచ్చేవేళ కనిపించేగాని

॥ వల్లవి ॥

కాంతమీఁద నీకు విచ్చై కడుమోహమై వుండఁగా

యెంత నే పన్నువించినా యితవయ్యానా

ఇంత గలితే నీవు మాఇంటికి వచ్చేవేళ

దొంతరనానేరుపులు తోడుచూపేగాని

॥ ఇప్పు ॥

పుమ్మడి నాపె నీవును వాడివట్టి పెనఁగఁగ
తమ్మని నేఁ నిలిచితే రతికెక్కినా
సమ్మతైతేఁ గనక నీవరసమాదేటివేళ
పమ్మి నానీయమురెల్లఁ బచరించేగాని

॥ ఇప్పు ॥

మరిగి మఱఁదలిపై మనసుపెట్టుకుండఁగ
గరిమ నేఁ బైకొంటే కనుపట్టినా
అరిది శ్రీవేంకటేశ అరిమేలుమంగను నేమ
యరపై వన్నేలితిని యిఁక పెచ్చేగాని

॥ ఇప్పు ॥ 460

రామక్రియ

అవధరించవయ్యా ఆపెకలికిచేతలు
అదిరి చెమటమంచు దిగుపారించిని

॥ పల్లవి ॥

తేనెగారేమోవిశోడ తేటమాట లాడుతాను
కానుకిచ్చి యాపె నిన్నుఁ గరఁగించిని
సావఁబట్టెచూపులను చలములు రేపుతాను
వీమలపండువగా విన్నపాలు సేసిని

॥ అవ ॥

తేనెబొమ్మలశోడ సరసములాడుతాను
లంకెంబొందుల నాపె ॥ రేచిని
కుంకుమగుబ్బలమీఁదిగురుతులు చూపుతాను
కొంకునుఁ గొనరు లేక కొంగులు వట్టిని

॥ అవ ॥

వెన్నెలనవ్వులశోడ వేడుకలునెరపుతా
కిన్నెరమీఁట్ల నాపె గిరిగించిని
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అరిమేలుమంగ నేమ
పన్నుల నిన్నుఁ గూడితే చవులు తా విందిని

॥ అవ ॥ 461

సామంతం

ఇదివో నాభాగ్య మేమిచేప్పేది

మదనగురుఁడు నన్ను మన్నించెను

॥ పల్లవి ॥

జాణతనాలాడఁగాను సరనుఁ దందుకు మెచ్చి

అణిముత్యములకంతహోర మిచ్చెను

వీడె నేను వాయించఁగ వేరుకతోడ నట్టె

రాణించిననతులలో(తో?) రతికిఁ జెప్పించెను

॥ ఇది ॥

ఇచ్చకములు నేయఁగా యీతఁడే అందుకు మెచ్చి

పచ్చలకడియము లప్పటి విచ్చెను

పచ్చితోడ తనమీదిపాటలెల్లాఁ బాడఁగాను

పచ్చదముకొంగు నాపైఁ గప్పెను

॥ ఇది ॥

చేరి కాఁగిటఁగూడి శ్రీవేంకటేశుఁడు మెచ్చి

వేరుకలనీలాలపెందె మిచ్చెను

నేరి చలమేల్మంగను నేఁ దన్నుఁ బొగడితేను

సారెసారె నన్నునేలి చనవిచ్చెను

॥ ఇది ॥ 462

రేకు 1078

౧౦౪

ఎక్కడ పరాకునేనే వెందఁకాను

వెక్కనపుడమకావ విదేమియ్యరాదా

॥ పల్లవి ॥

చిరుముదినవ్వుతోడ చెలి విన్నుఁ గొసరఁగా

తోడపైఁ జెట్టుకోరాదా దొరపు నీవు

వడియుఁజెనుటతోడ వలపులు చల్లఁగాను

కుదురురాదా నీవు దుప్పటికొంగునను

॥ ఎక్క ॥

వాఁకచూపులతోడ వనిత నీకు మొక్కఁగా
పాలించి పైకొనరాదా పతివి నీవు
మేలములాడుచు నీతో మేనరికము చెప్పఁగా
అలిఁగాఁ బెండ్లాకరాదా ఆదరముతోడను

॥ ఎక్క ॥

అలమేలుమంగ విన్ను నట్టై కాఁగిలిండుకోఁగా
చెలఁగి మోవియ్యరాదా శ్రీవేంకటేశ
చరిమిబరిమి నీకు చవులు వుట్టించఁగాను
పలుమారు మెచ్చఁగరాదా భావము దెలియను

॥ ఎక్క ॥ 463

దేసాళం

జాణతన మెంచవద్దా సతులయదాటాన
వీడె వాయించినదాఁకా వేగిరమా

॥ పల్లవి ॥

మొగముచూడఁగానే మొక్కలుమొక్కేయెను
అగడునేసి పెనఁగి యలయితురా
తగిలి యదియుఁగాక తమకించి యంతలోనే
విగువుకుదము లిట్టై పినుకుదురా

॥ జాణ ॥

విగ్గుతోడ విన్నపాలునేనేటియాపెను
విగ్గునను గోర గీరి పచ్చినేతురా
విగ్గున సంకటఁబోక నీయేతురెల్లా మెరసి
వెగ్గించి పోకముడి వీడఁజేతురా

॥ జాణ ॥

గుట్టుతోడ వీడెమిచ్చి కూడేటియాపెను
అట్టునేసి నేర్పు రచ్చనట్టై వేతురా
ఇట్టై శ్రీవేంకటేశ యీ యలమేలుమంగను
గట్టిగా నేలితి వింక కందునఁ జొక్కింతురా

॥ జాణ ॥ 464

పాడి

అట్టై కాపిరేవే అళి¹డింకేయిత్తనేసె
నెట్టిన నే విన్నాళ్లు నిన్నెఱుగనా || పల్లవి ||

జడియుచు మురిసేవు సవకులయెడుటనే
కడలేవినంపదలగర్వమా యిది
ఁదిఁది నందరిలో పంకములే నెరసేవు
వాడలిలో వుప్పతిలేవు గటా యిది || అట్టై ||

దొరకావి తెంసేవు కోడివారు వినఁగానే
మరుకంత్రములలోవిమదమా యిది
పరగ బంగారుపీటపయి పిఱ్ఱిపీఁగేవు
కరఁగినమనసులో గజరా యిది || అట్టై ||

కూడి శ్రీవేంకటపతిఁ గొనరేవు మాయెడుట
జాడల నీతఁడిచ్చినసలిగా యిది
వోడక యక్కచెల్లెండ్ల² రొమ్మ సమ్మతిసేసేవు
నీడల నీనేర్చిననేరుఱా యిది || అట్టై || 465

మాళవి

ఎప్పుడూఁ దనవారమే యేడనున్నాను
వొప్పాయ వలపు లూరకుండుమనఁగదవే || పల్లవి ||

సరసములాడఁబోతే సరి నలపులు చిక్కు
కరకరించఁగఁబోతే కాఁకలురేఁగు
తెర దియ్యఁగఁబోతే తరితీపులే కడుమించు
వారయనేటికి వూరకుండుమనఁగదవే || ఎప్పు ||

1. ఇంక + అయిత్త 2. చెల్లెండ్లకు + ఒమ్మ 3. రేకున్న
పీఠిఁగము. ఒమ్మ = సరివరు 4. ర. 'ఇదివా కొమ్మడు'. అనియొ వ్యవహారము.

సాదింపఁబోతే చండితనములు పుట్టు
 బలిమి చూపఁగఁబోతే పంకాలు హెచ్చు
 గిరిగింపఁబోతేను గీరలు వొడ్లెల్లా నిండు
 పులివచ్చిసేయ కూరకుండుమనఁగదవే

॥ ఎప్పు ॥

బట్టబయలిఁదొందఁబోతే భావము చిక్కులువరు
 గుట్టులు చూపఁగఁబోతే కుప్పలొఁ దమి
 ఇట్టే శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
 వొట్టు విఠ్ఠల విఠ్ఠల కూరకుండుమనఁగదవే

॥ ఎప్పు ॥ 468

బోలి

ఓనటవే ఇంకా నేమందునే నేను

వై నవై నాలుగా నన్నీ వా(వాఁ)నిత్తునటవే

॥ పల్లవి ॥

చెల్లనే తాఁజేసినచేతరెల్లాను

వెల్లవిరాయఁ డొక్క వేగినంతాను

కల్లలూఁగావే తన చక్కనిమాటలూ

పల్లదాన నన్నిటాను పంకగాఁడే తాను

॥ ఓన ॥

మెచ్చిరే యందరూఁ డొక్క మేకురెల్లాను

పచ్చితనమెల్లా బంగారాయనే

తచ్చనలూఁగావే తన తగవులునూ

వాచ్చెమురేగిగుణాంబారపరే తానూ

॥ ఓన ॥

దిక్కెనే మంచితనమెల్లాను

మొక్కినట్టే వరమిచ్చె ముమ్మాటికివి

యిట్లునతో నన్నుఁ గూడి యిచ్చె మేరెల్లా

వెక్కినపుత్రునేంకటదిగుఁడే తానూ

॥ ఓన ॥ 469

అహరినాట

అడువారి నీ వింత అగదాలు నేతురా

పోడిమిఁ జెమటఁ దోగె పొంచి వయ్యదెల్లాను || పల్లవి ||

కొప్పువెట్టుకొనఁగాను కొమ్మకరమూలములు

తప్పకచూచి నీ వంతలో నవ్వఁగా

చిప్పిలసిగ్గున నాకె చేతు లడుముకొంటేను

ముప్పిరిగొవి మోముపై ముంచుకొనె నెరులు || అడు ||

కోక గట్టుకొనఁగాను కొమ్మెరుఁగై నతొడలు

తోకలుగా నీవట్టె చూచి నవ్వఁగా

కాకరిసిగ్గునను మో కారించుక కూచుంటే

అకెమొలనూరిగంట లట్టె కుప్పవదెను || అడు ||

హారములు వెట్టుకోఁగా నందపువన్నులు చూచి

నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నీవు నవ్వఁగా

అరితి సిగ్గున విన్ను నట్టె కాఁగిలించుకొంటే

కూరిమితోఁ బులకలు కోరి జాజుకొనెను || అడు || 468

రేకు 1379

తైరవి

ఇటువంటిచెరినేల యెలయిచేపు

తటుకునఁ గాఁగిలించి దనుజూడవయ్యా || పల్లవి ||

యేపొద్దు నీతో నవ్వ నెఱుఁగు వింతేకావి

కోవగిడ నెఱుఁగదు కొమ్మ యెఁ(యం?)తై నా

చూపుల విమఁజూచి చొక్కఁగ నెఱుఁగుఁగావి

యేపునఁ దలనందఁగ నెఱుఁగ దెప్పుదును || అడు ||

చలపట్టి నీతో సరసమాద నెఱుగుఁగాని
యెలమిఁ బలుకుండ నెఱుగ దీతె
వలచి ప్రియము చెప్పి వంచుకో నెఱుగుఁగాని
అలుగఁగ నెఱుగ దె(డెం)తైన నీతోను

॥ ఇటు ॥

పాపపువ్వు గాఁగిరించి వైకొననెఱుగుఁగాని
అనయవెట్టినఁ బాయనెఱుగదు
యీనెపాప శ్రీవేంకటేశ యంతిఁ గూడితివి
తేనెమో వెఱుగుఁగాని తెగువ యెఱుగదు

॥ ఇటు ॥

—

చిట్టకీవివరెఁ దాను చిన్నచేటరెల్లాఁ జేసి
యెట్లు దెలియఁగవచ్చు నెఱుగనే నేను

॥ పల్లవి ॥

కప్పుర మిచ్చేనంటా కందువకుఁ జేయి చూపి
తప్పించి కందవక్కెరలప్పు వెట్టెను
వివృత విజయముచు విదెములో వేసుకొంటిఁ
గప్పి తమలము తీపుగాఁగా నుమివీతినే

॥ చిట్ట ॥

ఇదె నూరినకస్తూరి ఇచ్చేనంటా ముందు చూపి
మెదిగిన మిరియము మేసి కిచ్చెనే
పుదుటున నొవంటా వొడల నేఁ బూసుకొంటి
సదరాన వెట్టగాఁగా జలక మాడితినే

॥ చిట్ట ॥

విరుల పావ్విచ్చేనంటా వెనఁ బెద్దరాఁగి వోసి
యెరవులేకుండాఁ దాను ఇటు దాఁగెనే
సరగఁగా విమ్మనుచుఁ బవ్వళించితే నందు
తరి శ్రీవేంకటేశుఁడు తాఁ గూడె మొక్కితినే

॥ చిట్ట ॥ 470

1. 'చిట్టకము' కల్పమపై కుతుల్యక కర్తికము, చిట్టకము—సరిహాసము, శృంగార భేష్ట.

సామంతం

విన్నవించితిమి నీవిద్యరెల్లాను

అన్నియుఁ జెప్పిఁగాని అతె నీకు బుద్ధులు

॥ పల్లవి ॥

వెలరేపివలపులవేడుకకాఁద

పలునరసంబులపగిడికాఁద

నిలువులమొమ్మలనీటుకాఁద

పిలిచి రావయ్య ప్రియరాలు

॥ విన్న ॥

చల్లెటికర్పూరపుజాజరకాఁద

గొల్లెతలమానమలకొల్లకాఁద

చల్లవెదనవ్వలనటకాఁద

యిల్లిదె పిల్చి రావయ్య యితపురాలు

॥ విన్న ॥

పంకచందురులచెక్కువన్నెకాఁద

కొంకక కూడె నిన్నాపె కోడెకాఁద

అంతెల శ్రీవేంకటాద్రిఅసోదకాఁద

మికానఁ బిలిచి రావయ్య విత్తరాలు

॥ విన్న ॥ 471

శుద్ధదేశి

మాతోఁ బంతాలాడేవు మరి నీవు

కాకరాన నాపెకు కరుఁగిందుపడవా

॥ పల్లవి ॥

మగువ మోవికి యాకు మడిచి నీచందియ్యఁగా

జిగిఁ గొనగోరు అపె చెక్కు దాఁతెను

వగటున నందుకుఁగొఁ బలుమారు దిట్టితేను

మొగము చూచి చేయెత్తి మొక్కవా నీవపుడు

॥ మాతోఁ ॥

చెలియకుఁ బత్తిరోడ నేవరెల్లాఁ జేయఁగాను
కొలుపులో నాపె కట్టుకొంగు జారెను
కులికి యంతలోన కూరిమిఁ గోపగించితే
పెలుచుఁదనాలు మావి స్రీయములు చెప్పవా "మాతోఁ॥

కాంతమ నీవు గూడి కప్పురము నోటికిఁగా
వంత పలుసోఁకులు వెల్లవిరాయ
పొంతనే శ్రీవేంకటేశ బొమ్మల జంకించితేను
బంతినే కామకలిచ్చి బంటనయ్యేననవా "మాతోఁ॥ 472

దేసాళం

చె నెఱిఁగినవే తొల్లి నీనుద్దులు
మానఁగదవయ్య నీమతకము రెల్లను "పల్లవి॥

నీవున్న యిక్కు రెఱిఁగి నెలఁత యీడకే వచ్చే
సేవసేయ రమ్మని చెప్పెంపితివో
వోవల నీవప్పటిని వొట్టేల పెట్టుకొనేవు
దేవరవు గావా నీవు దిమ్మరితనానకు "నేనె॥

కప్పురేక నీవన్నట్టై తారుకాణమాట లాడె
వాప్పుగఁ బదరుకొంటివో తొలుతే
కప్పికప్పి నీవేం కడునొడఁబరచేవు
యెప్పుడు రాజవుగావా యీవిద్దెలకును "నేనె॥

నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నీవు నవ్విన్దట్టై నవ్వె
యెక్కడఁ గూడితిరో యంతకముందే
చెక్కురేల వొక్కేవు చిప్పిం నన్నిట్టై కూడి
గక్కనను గురువవుగావా యీయెమ్మెలకు "నేనె॥ 473

పల్లవి

ఇవి గొన్ని నేర్పితివి యీదానాదాఁ దిరిగాడి
తవిలి యొక్కఁజొక్కఁచే తలఁపునఁ బారునా || పల్లవి ||

వంతులేల పెట్టేవు వాసులేల రేఁచేవు
పొంతనుండి నీకదేమి పొద్దువోదా
బంతికేల పిలిచేవు బాసలేల సేసేవు
కాంతల గన్నప్పుడే కడునెమ్మె వచ్చునా || ఇవి ||

చేతులేల చాఁచేవు సిగ్గులేల తడవేవు
రాతిరిఁబగలు నీరపమాయనా
మాతలేల సేసేవు కమ్మలనేల మొక్కేవు
జాతుల నీకాఁడువారు నదరములయిరా || ఇవి ||

గుబ్బిలేల చెనకేవు గురులేల వ్రాసేవు
వుప్పి మదనకళలు వొళ్లు నిందెనా
నిబ్బరాన శ్రీవేంకటనిలయ నన్నేలితివి
అబ్బురపునకులమే యంత నీకుఁ బ్రియము || ఇవి || 474

రేకు 1380

కాంబోడి

తొలుతనే మఁకునారు ¹ దొడ్డివారు
చలములు సాదించితే జడుతురా చెలులు || పల్లవి ||

సిగ్గువడి యుండఁగాను చెలి యలిగెవంటాను
యెగ్గులువట్టి తిట్టేవు యేమయ్యా
తగ్గక నీచేసినచేతలూఁగాక అందుమీఁద
వెగ్గించితేఁ జెలులు వెఱుకురా యిప్పుడు || తొలు ||

1. దొడ్డివారు = గొల్లవారు.

పవ్వళించి వుండఁగాను పడఁతి మాటాడదఁటా
 ఇవ్వఁ రవ్వ నేనే వేమయ్యా
 కువ్వలై నీమేనిమీఁద గురుతులూ నుండఁగాను
 జవ్వనాన జంకించితే నైఁతురా

॥ తొలు ॥

పట్టి కాఁగిలింతుకోఁగా బలిమి నేసినంటా
 ఇట్టునటుఁ బెనఁగేపు యేమయ్యా
 గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితిని మగువను
 పెట్టికిఁ గొనరికేను విఱఁక(తు?)రా పంకము ॥ తొలు ॥ 475

శంకరాభరణం

వేగిరమేల వేమనీవోలా
 అగతులెల్లాను అయ్యాఁగాని ॥ పల్లవి ॥

వలవవిజోలి వలపువీరలి
 యెలమిని జరపే వేమిటికి
 తెలిసి నేనూ దివ్యముగాను
 చెలిమి విజయితేఁ జెప్పేఁగాని ॥ వేగి ॥

గరివడ్డపెయ కందువకొనరు
 యెఱిఁగినవనులే యేమిటికి
 గుఱియాయ నాకు గుడిగొన్నకాకు
 తఱి వచ్చినప్పుడే తరిపించేఁగాని ॥ వేగి ॥

కొండలనునుపు గొనకొన్నననుపు
 యెండలు నీడలు యేమిటికి
 అందనె శ్రీవేంకటాద్రివ నన్నేలితిని
 పండుమోవి తనె పరపేఁగాని ॥ వేగి ॥ 476

నాదరామక్రియ

మెత్తదిమనసుదాస మిక్కిలి నేనూ

హత్తి నీవాదినట్టెల్లా నాదేవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

యిప్పటివీరవ్వు లివి యెన్నిటికైనావచ్చు

వుప్పటిందనోప నూరకుండవయ్యా

దప్పిదేరె నిన్నుఁజూచి దయపుట్టి నంతలోనె

చెప్పేటిప్రియలు నాకే వెలవాయనయ్యా

॥ మెత్త ॥

రొక్క పునీమాటలు రొంపిలోవిజంబాలు

యొక్కడికెక్కడ మిరి యెందఁకొనయ్యా

మొక్కటివీవేసాలకు మొగమొట గనమాయ

మక్కువనీచేతలు సమ్మతైనట్టే అయ్యా

॥ మెత్త ॥

కందువనీరకు లివి కట్టెఁమంచిదడ్డులు

చెంది నిన్నుఁ గూడితి తపివీరినయ్యా

అందపు శ్రీవేంకటేశ ఆనపుట్టిఁ గమ్మటివి

చందపునీమోవిలోనే చలిగొంటినయ్యా

॥ మెత్త ॥ 477

ధన్నానీ

ఇందరిలో నీనుడ్డులు యేమిచెప్పేను

కందువతో నేకతానఁ గరుణించరాదా

॥ పల్లవి ॥

చెంగలువకన్నులను చెలి నిన్నుఁ జూచితేను

అంగమెల్లఁ బలికించెనని యాదేవు

యిఁగితాన వంపులు ఇంక నీకుఁ గలిగితే

కంగుదీర నీకే నిట్టే కాఁగిలింపరాదా

॥ ఇంద ॥

కప్పురపుఁబలుకులకాంఠ నీతో మాటాడితే
అప్పుడే నే త్రమసితి నని యాదేవు
ముప్పిరిగఁ దమకము ముందు నీకింక గలితే
కప్పి పచ్చదముతోనే కాఁగిరించరాదా

॥ ఇంద ॥

వెన్నెలనవ్వులతోడ వెలఁది :మ్ముఁ గూడితే
అన్నిటాను త్రమసితి నని యాదేవు
మన్నించి శ్రీవేంకటేశ మును రేకమురైతే
కన్నపుదెల్లా విట్టై కాఁగిరించరాదా

॥ ఇంద ॥ 478

రామక్రియ

కాదనేమా నేము నీ గయ్యళితనములకు
అదెనిసెనను నీవాడినట్టై అయ్యావి

॥ పల్లవి ॥

పంకమాడి విమ్ము నఁక వరవఁగ నోపుదుమా
చింత మరదె నీవేళ నేనేముగాక
యింత నీకు నేడుతైతెనెందునో యేమిఁక నేము
అంత వేగిరించకను అదివట్టై అయ్యావి

॥ కాద ॥

సరికిలేసికి విమ్ము సాదించ నోపుదుమా
పెరరేచి చిత్తము రప్పించేముగాక
కరుణ నీకుఁ బట్టితే కావిమ్మునఁగవలదా
అరుదుగాఁ గోరకు నీవాడినట్టై అయ్యావి

॥ కాద ॥

శ్రీవేంకటేశ విమ్ము శీరదియ్య నోపుదుమా
మూవంకఁ గూడితి మిఁక మొక్కేముగాక
యీవల మన్నించితేను యెప్పుడూ నీవారమే
అవిధాన వింకా నీవాడినట్టై అయ్యావి

॥ కాద ॥ 479

దేవగాంధారి

గావయ్యా వో రావయ్యా

తావుకొని నిన్నుఁ దలచిని

॥ పల్లవి ॥

చిప్పిలుఁజెమటలు చెక్కులవెంటఁ

గుప్పళించి విదె కోమలి

దప్పిదేరుచును తనపెదవుల

సిప్పిగట్టి నిన్నుఁ బిరిచిని

॥ రావ ॥

చల్లుఁబులకలు చన్నులవిండా

జల్లన పించిని జనరాలూ

వెల్లి పట్టాప్పులు వెలయ నీయింటి—

కల్లదె వచ్చి విన్నదిగిని

॥ రావ ॥

సిగ్గులమొక్కులు చేతుల రెంటా

వాగ్గులు నీకిచ్చి నువిద

యెగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడి

అగ్గంపురకు లనే కొనరిని

॥ రావ ॥ 480

రేకు 1381

సింధురాఘక్రియ

మేలే యెట్టుండినాను మేవవారము

జారిఁబెట్టి విన్ను మరి చందిసేసేనా.

॥ వల్లవి ॥

కూరిమి గలితేఁజాలు కొనరితే నేమాయ

యేరా నీతో నే నెగ్గుపట్టేనా

గారించితేఁజాలు కడనుంటే నేమాయ

రారా విన్నంతేసి రవ్వసేసేనా

॥ మేలే ॥

కూడామాదా సుంకేజాలు గోరగిరితే నేమాయ
అదరా యేమైనా మాట లవుగదనేనా
నేడుక గలితేజాలు వెక్కివమైతే నేమాయ
పాడిదప్పకుర నీతో వంతనూడేనా

■ మేలే ■

నవ్వులు నవ్వికేజాలు నాలిసేపితే నేమాయ
జవ్వనమద మిదోరా పాదించేనా
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యేరితిని నన్ను విట్టె
వివ్వటిల్లెరా మన్నన నీకెదురాడేనా

■ మేలే ■ ■■

అహరి

నెలఁతమేనియలపు నీదిగాదా
లలి నినియల్లాఁ జూచి లాలించవలదా

■ పల్లవి ■

వలపులవనీవారు వనితకు నుండఁగాను
చలము లింకానేల సరసుఁడవు
చెలపచెమటలు చెక్కులపై నుండఁగాను
కలఁజకరతులను కరుణించవలదా

■ నెలఁ ■

వెడయాస పులకలు వెలదికి నుండఁగాను
బెడనుఁబరాకులేల ప్రియుఁడవు
తడఁబడేతమకము తలఁపులో నుండఁగాను
■ దరి మోచి ఇచ్చి అదరించవలదా

■ నెలఁ ■

కూడినసంతోనము కోమలికి నుండఁగాను
గాడఁబెట్టనేల శ్రీవేంకటేశుఁడవు
వోదక విట్టూర్పులు వొగిఁ బుక్కిట నుండఁగ
నీదలను నిలిచి మన్నించఁగవలదా

■ నెలఁ ■ 482

శంకరాభరణం

కొంకకువే యిక్క గోమరి

పొంకమయినట్లు బొనగీగావి

॥ పల్లవి ॥

ధరలోపల మతి తమకము గలిగిన

సరసపుమాటలు చొలొసు

వారసి చూడవే వోపిక గలిగిన

ఎరుపకు రమణుడు వచ్చిగావి

॥ కొంక ॥

మునుకొవి పైపై మోహము గలిగిన

చనవులు మనవులు చవులొసు

పెనగవె వొకపరి ప్రియము గలిగితే

చొవిపి విడుడు దయజూచిగావి

॥ కొంక ॥

నేవనేయగా చిత్రము గరగిన

యేవేళ రతులు యితవొసు

వావి దెలుపగా వచ్చి వన్నెననె

శ్రీవేంకటేశుడు చెంగిగావి

॥ కొంక ॥ 483

మాళవిగౌళ

పెంగమాడేనా విస్సు వేగినంతాను

సంగతిగా మొదల చిచ్చుకురాల వేయి

॥ పల్లవి ॥

పగచాటేనా నీతోఁ బక్కన వవ్వేగాక

యెగనక్కలకు నీవు యెంత పేసినా

తెగనాడేనా నీవే దేవరవనేగాక

వగటున నీమోవి వచ్చియై వుండినను

॥ పెంగ ॥

కోవగించేనా విమ్మ గుట్టువ మెచ్చేగాక
 మాపుడాకా నీవెంత ముట్టుమీరినా
 రాపునేనేనా విమ్మ రసికుడవనేగాక
 కోపునూకుడుగ నెంతదూరు నీపై మండినా || వెంగె ||

బొమ్మల జంకించేనా పొగడుచు నుండేగాక
 దిమ్మరిపై నీవెటు దిరిగినను
 యెమ్మెలించేనా శ్రీవేంకటేశుడ వనేగాక
 నమ్మితిచి నమ్మఁగూడి నదమదమైనను || వెంగె || 484

ముఖారి

ఊరకే కరఁగునా వుక్కురాతిగుండె వీది
 సారెకు విన్నవించఁగా నమ్మితిచితివి || పల్లవి ||

చెప్పరానియటువంటినేవల్లెల్లా జేయఁగాను
 తప్పకుండా నేడు నీ చిత్తము వచ్చెను
 వొప్పుగా నెప్పుడు వీవొద్ద విట్టె వుండఁగాను
 కప్పి యన్నిటా నీవు కరుణించితివి || ఊర ||

యేడరేవియటువంటిఇచ్చల్లెల్లా నాడఁగాను
 వాడలోననెల్లా నాకె వలచితివి
 జాడతోడ రేపుమాపు సారెసారె మొక్కఁగాను
 యీడురేవిచవపులు యిచ్చితివి నీవు || ఊర ||

మిక్కిలిరకులఁ గూడి మీఁదమీఁద మెప్పించఁగా
 ముక్కువదేవులఁగా మన్నించితివి
 విక్కువుశ్రీవేంకటేశ నీవె యిన్నియును నేర్చి
 వొక్కటై నన్నేలి మోవి వొనగితివి || ఊర || 485

పాడి

ఇతి యివి చూచితను యేమనునో

అంతటిలో నొకపుపాయము చూచుకోవయ్యా || పల్లవి ||

కూరిమిలోడుత విన్నుఁ గొమ్మ పిలువఁగనంపె

చేరి మాయంటికిని విచ్చేయవయ్యా

జీరలు నీలుజముల సేనగా నున్న వివిగో

గారాణానఁ బచ్చడము కప్పఁగదవయ్యా || ఇంతి ||

కమ్మరాసు యెదురుగాఁ గానుక లప్పటి నంపె

పుమ్మడిని మేడలోఁ గూచుండవయ్యా

సొమ్ములు వింతలు నేడచ్చుగా నీమేన వివే;

నెమ్మది నందుకు మాట నేరుచుకోవయ్యా || ఇంతి ||

పత్తిలోడుతను నీకు పానుపు వరచె విదె

కొత్తగా శ్రీవేంకటేశ కూడఁగదయ్యా

పత్తి పెరవాననలు అవిగో శ్రీనతి యంపె

పత్తిలో నేరితివి కప్రము పూసుకోవయ్యా || ఇంతి || 486

రేకు 1982

దేసాళం

తానెరుఁగు నేకతపుతనచేతలు

యానిజమురెల్ల మీయెదుటనేకాక || పల్లవి ||

తప్పులేదని మంచితగవులే చెప్పిని

అప్పుడాడినమాట లాడెనటనే

దప్పి మోమునఁ దేర దయలు వుట్టించిని

యిప్పు దిందాఁకాఁ దా నిట్టుండెనా || తానె ||

వరును మోక్షం ఇదట నవ్వులే నవ్వీవి
 వుడివోవియాచలము లున్నవటవే
 విడువ కిటు నాయెడువ వేసాలు వేసీవి
 అదరి తనవోజ వే నది యెఱుగనా

॥ కానె ॥

మొగమొటమునఁ దాను మోహములే చల్లీవి
 వగకాఁడు అపుడిల్ల వచ్చెనటవే
 తగిరి శ్రీవేంకటోత్తముఁడు నన్నిట గూడె
 వెగటుఁగూరిము లపుడు వెలయించెనా

॥ కానె ॥ 487

మూలారి

ఈమేలు దలఁచుకో యెప్పుడును నీమతిలో
 సాములుసేసి నీతో చలము నెరవదా

॥ పల్లవి ॥

కొంతగొంత నాచెక్కు గోర నీవు గీరితేను
 పంతములాడితినా పదరితినా
 రంకుల వేరొకతైతే రవ్వసేసి నీమేను
 యెంతైనా నొకటికి యనుమడిసేయదా

॥ ఈమే ॥

పలుమారు నామోవిపై పలుసోఁకులు వించితే
 బరిమిసేసితిని పదరితిని
 వెలయ వేరొకతై వింతలుగా వి న్నప్పటి
 యెలయించి నొకటికి యనుమడిసేయదా

॥ ఈమే ॥

చందపుశ్రీవేంకటేశ చన్నులోత్తి కూడితివి
 పందెములు గొంటినా పదరితిని
 విందులవేరొకతైతే వేసారెల్లాఁ జూపి
 యందరిలో నొకటికి యనుమడిసేయదా

॥ ఈమే ॥ 488

గౌళ

చేకొవి నీసేవరెల్లాఁ జేసేఁగావి

యీకడ విటై నీవు మాయంటికి రావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

గొల్లెకలు వలచిరి కోరినట్టై నీమీద

చెల్లనయ్య నీచేసినచేతరెల్లాను

మెల్లనే నీవంటుకోఁగా మేమిఁకఁ గాదనేమా

ఇల్లిడివో వున్నది మాయంటికి రావయ్యా

॥ చేకొ ॥

పదియారువేలింతులపతివైతి వెమ్మె మించె

యెదురు లేదయ్య నీకు నేమిటాను

పుడుటనఁ జెనకఁగా వోపననేమా నేము

యెదిగఁ జిన్ను లిదె మాయంటికి రావయ్యా

॥ చేకొ ॥

పట్టపుదేవులు గడ్డు పనురెల్లాఁ జక్కనాయ

తొట్టుకొంటివయ్య మేలు వొమ్ము నీకును

గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితి వేఁటికనేమా

యిట్టై నీపొరుగే మాయంటికి రావయ్యా

॥ చేకొ ॥ 489

దేశాపి

కానీవయ్య అందుకేమి కావవచ్చె నీసుద్దులు

గోనలగొందుల వింత గుట్టునేనుకొందువా

॥ పల్లవి ॥

పెనఁగి సారెత్తి విమ్మ ప్రయూరాలు విలువఁగ

కావగొనలనే నీవు కొంతేవు

చెనఁగి నీమేనఁ జేసెనో యెవ్వతెయైనా

విడుఁ గల్గి మోవకుంటే నీవిట్లాఁ జేకువా

॥ కానీ ॥

వొగ్గుచు గందము నీకు వువిద వుయ్యరాఁగాను
 విగ్గులువడుచు చెక్కు చేతఁబెట్టెను
 వెగ్గఁమై నీమీన వింతవాసన బున్నవో
 యెగ్గులచేత రేకుంటే యింతేసి లోఁగుదువా || కానీ ||

మొక్కి యింతి గూడి నీకు మోవితేనే రియ్యఁగాను
 అక్కుమోవఁ దలవంచి అట్టె నవ్వేవు
 పక్కన శ్రీవేంకటేశ పఠాసోఁకు బున్నవో
 తక్కు లింతేసి రేకుంటే తప్పించుకొందువా || కానీ || 490

ఆహరినాట

అరిగితి నా నీతో ఆవుఁగాదవి యంటినా
 తలఁపులో నున్నాఁడవు దయఁజూడరా || వల్లవి ||

అనలేం పెట్టేవు అనలేం రేఁచేవు
 మోనమున నున్నదాన ముద్దరాలనే
 కానీలేరా నావంటికాంతలు నీకుఁ గలరు
 దానికేమి అట్లానే దయఁజూడరా || అరి ||

చెక్కులేం నొక్కేవు విగ్గులేం వుట్టించేవు
 ఇక్కడనే వున్నదాన హితురాలనే
 దిక్కులను మరి నీవు తెచ్చుకొంటి వింతులను
 తక్కక నన్నట్లానే దయఁజూడరా || అరి ||

యేం కాఁగిరించేవు యెంత వాడఁబరచేవు
 యీలాగుల నున్నదాన యిల్లాలనై
 అరి శ్రీవేంకటేశ అండ్లఁ బెండ్లాడితివి
 కలిమి నన్నట్లానే దయఁజూడరా || అరి || 491

బోళిరామక్రియ

ఇందుకేల బోగేవు యెప్పుడూ నీకుఁ గలదే

మందలించి దూరను మరిగితి విన్నును

॥ పల్లవి ॥

చిగురుమోవిగంటికి సిగ్గులువడఁగనేల

మొగము చూడవయ్య మొక్కే నేను

అగడుపేసినదావి ననవయ్య; నేము విన్ను

యొగసక్కేలాదేమా యేల ఏళ్ళ వెఱపు

॥ ఇందు ॥

బదలిక గాకుండా పలుకకుండఁగనేల

కడుఁ జేయి బాఁడవయ్య కాసుకిచ్చేను

బడియ నలయించినసతినే అనుటగాక

సడిఁబెట్టినా విన్ను సారెవేల వెఱపు

॥ ఇందు ॥

అంగవువాననకుఁగా అందకు రాకుండనేల

కొంగి శ్రీవేంకటేశ కూడితి నేను

అంగడిఁ బెట్టినదావి ననరా; నే నలమేలు—

మంగను నన్నే లితివి మరి యేల వెఱపు

॥ ఇందు ॥ 492

రేఖ 1989

శంకరాభరణం

ఇందుకు జంకించనేరే తాను

వందడి నావల్ల చల మున్నదా

॥ పల్లవి ॥

వాద్దమండఁగా వారసీఁ జమ్మలు

పెద్దరికావకుఁ బెనఁగేనా

సుద్దులు చెప్పఁగా పోతె నాకెమ్మోవి

వృద్ధుడము లిందుకు సున్నవతే

॥ ఇందు ॥

వీడె మియ్యఁగా వెస గోరు పోతె
 జాడతో తను నే సాదించేనా
 పాడఁగానే తనవైఁ జెనుట చిందె
 యాడనే పంకాలు హెచ్చెనటే

॥ ఇందు ॥

సరసమాడఁగా సమరతు లబ్బెను
 నెరపి దొరతనము విచితినా
 కరుణించి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
 గురుఁడు మరునికినిఁ గొంతెనటే

॥ ఇందు ॥ 400

అహరినాట

దొరపు పారెకు విన్ను దూరవచ్చునా
 యిరవై నీవే మమ్ము నేరేవు గాక

॥ వల్లవి ॥

మనుసువచ్చితే నీవే మన్నించేవుగాక మమ్ము
 యెనలేక కొనరఁగా నేమి వచ్చిది
 వసములతీగెలు వసంతకాలమునాఁడు
 మనమై పూచివసాటే కాచీఁగాక

॥ దొర ॥

కరుణ నీకుఁ బుట్టితే కలసేవుగాక నేఁదే
 వరునఁ బెనఁగఁగాను వచ్చేదేమి
 గరిమ నేరులు వానకాలమున మేఘాలు-
 కురిసినపాటి నీళ్లు పారుఁగాక

॥ దొర ॥

యీయి శ్రీవేంకటేశ యాదేరించేవుగాక.

కాలమెల్లాఁ గోరఁగాను కలిగేదేమి
 తారిమికోఁ జెనుకులు తరికాలమునాఁడు
 వాఁడ ముదిరినపాటి చవివృట్టుఁగాక

॥ దొర ॥ 401

నాగగాంధారి

నాక నీవే గురి నీకు నేనే పాక్షి

దాకొవి నన్ను విట్టె దయఁజూడఁగదరా

॥ పల్లవి ॥

యేరా నీమాఁట రెందాకా నాదేవు

గారవించి నాకుఁ గాఁగిరిరా

చేరి మాడఁగానే చెక్కురెల్లాఁ జెప్పిరిరా

తారుకాణాయ వలపు దయఁజూడఁగదరా

॥ నాకు ॥

జలపులఁ బెట్టఁగానే నీ పుల్లాయను

మఱి పచ్చడము గప్పి మన్నించరా

చిలునవ్వు నీది దాచి చిమ్మిరేఁగెఁ బులికలు

దాక నీకే తెలుసును దయఁజూడఁగదరా

॥ నాకు ॥

గక్కన నీవు గూడఁగా గవమాయ కోరికలు

మొక్కేఁగాని నాకు మోవియ్యరా

విక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ నినుఁజూచి దప్పిదేరె

దక్కితిని నన్ను విట్టె దయఁజూడఁగదరా

॥ నాకు ॥ 495

నాదరామక్రియ

ఎటువలె నమ్మించినే యిఁకఁ దనచిత్తము

అటమటముల కోవ వరుగరే ఆరవి

॥ పల్లవి ॥

మొగము చూచునందాకానే ముంచివయెడమాటలు

నగినదాకానే నంటునేర్పులు

తగులె నదాకానే తలపోతరెల్లాను

అగవద్దదాకానే అసలన్నియును

॥ ఎటు ॥

ననుపై నదాఁకానే నయగారితనములు
 మనసుగన్నదాఁకానే మంతనములు
 చనవిచ్చుదాఁకానే సముకపుఁగొలుపులు
 యెననినదాఁకానే యిచ్చకములు

॥ ఎటు ॥

గూడుదాఁకానే తరితీపులన్నియును
 రతిఁ జొక్కుదాఁకానే సమ్మతిమొక్కులు
 యితనై శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నమ్మ నేరె
 సతమైనదాఁకానే చవురెల్లాను

॥ ఎటు ॥ 496

హిందోళవసంతం

మంచికాలమాయ మరునిరాజ్యాన
 కొంతక యీతనిఁ గొవియాడరే

॥ పల్లవి ॥

సరసమాడఁగఁ జవులు వుట్టెను
 గరిమ నావిభుఁ గంటిరచే
 తెరదియ్యఁగానే తేనెమోపి నూరె
 కరుణ నామీడఁ గలిగెనే

॥ మంచి ॥

కానుక రియ్యఁగఁ గాంక్షలు వుట్టెను
 వీనినేరుపులు వింటిరచే
 నానుపుఁజెమట నవ్వలు రేఁచెను
 మానక విప్పిపై మరిగెనే

॥ మంచి ॥

పూవుల వేయఁగఁ జొందలు గూరెను
 శ్రీవేంకటేశు మెద్దితిరచే
 చేవట్టి తియ్యఁగ చెలఁగెఁ గళలు
 నావిలో నాకిట్టె వలచెనే

॥ మంచి ॥ 497

నాగవంశి

భోగించవయ్యా మంచిభోగమురెల్ల
తీగసాగినమోహమే దిష్టనంపదాయను "వల్లవి"

పలుకుదేనెలు నీపైఁ బలుమారుఁ జిందఁగాను
కలిమిఁ బన్నిటిజలకములాయను
కలికి నవ్వులు నట్టె కలయఁగఁ జల్లఁగాను
అలలి కప్పురకావునై మించెను "భోగిం"

జిగి సింగారరసము పై నీపై నొలుకఁగా
పొగరుమించుల తట్టుపుణఁగాయను
మగువకాంతులు నిమ్ను మచ్చికతో నొరయఁగా
సొగసుగాఁ జాతుకొన్న సొమ్ములాయను "భోగిం"

అలమేల్మంగ నీవురమందు నెలపుకొనఁగా
బలిమి నన్నిటా నీరాగ్యమాయను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యాతె వినుఁ గూడఁగాను
కలకాలమును నిట్టె కాజాదాయను భోగిం

మే 1984

దేవగాంధారి

నీయంతనట్టుకు నీవు నెరవాదివి
పాయపునకులమేవిబడలి తెలుగవు "వల్లవి"

తగవు నెప్ప జాణవు తరుణులై తేను
యెగనక్కపువీచేత రెంచుకొనవు
మొగము చూచితే నీకు మోచిన నవ్వులు వచ్చు
అగడై నకాంతలు అలనే దెలుగవు "నీయం"

అందాలు సేయనేర్తువు అంగనలమాటలు
 విందుల నీనుద్దులైతే విచారించవు
 ౩౩౩ నీకు మొక్కితేను నీగ్గులు పైపైనే వుండు
 కందువ చెలులలోవికాక నీవెఱుగవు || నీయం ||

వాక్కటి సేయనోపుదు వారదైనవతుల
 తక్కరి శ్రీవేంకటేశ తరి యెంచవు
 మిక్కిలి కూడితే నలమేల్మంగనవి చొక్కేవు
 దక్కినట్టివనితలతచ్చన రెఱుగవు || నీయం || ౩౩౪

వరా?

తనంతనే మంచివయ్యా తరవాతిపనులెల్లా
 యెనసి యాతవి వంక రెట్లు దిద్దే మిపుడు || పల్లవి ||

మరిసి వొడఁబరచ మనవపమా ఆతఁడు
 తెలిసి మాటలనే వందిలి పెట్టివి
 ౩౩౫ చెనకితేనే గడును విడుచుఁగాక
 చెలుల మీతవి నేమిసేయఁగల మిపుడు || తనం ||

కాటించిపెనఁగ మనతరములా యాతఁడు
 తేటలనేరువులు గాదెలఁబోసివి
 నాటించేయింతిగోరిక చెయ్యఁగాక
 యేటకో జెలుల మింతే యేమిసేసే మిపుడు || తనం ||

చిమ్మిరేచనోపుదుమా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
 ముమ్మడిఁ దనవిజయ మొలపించివి
 పమ్మి యలమేలుమంగ పైకొవఁగాఁ గూడెఁగాక
 ఇమ్ముల నిద్దరిలావ మెట్టుమెచ్చే మిపుడు || తనం || 500

పాడి

బంతిపక్షములనే బడుకదొరకొంటివి

వింతవింతచవులే వెనకేవు

॥ పల్లవి ॥

అపె చేపట్టుకుండఁగా అట్టై నాతో మాటాడేవు

తీపులను బంకించి తిట్టదా విన్ను

యేపున నొకతె నీకు నేఁతారఁగానే నీవు

పైపైనే మాకింత బత్తినేసేవు

॥ బంతి ॥

కన్నుల నాపె మొక్కఁగా కడు నాతో నవ్వేవు

సన్నల ముందలవట్టి సాదించదా

ముప్పీటనుండి యొకతె మొగము చూడఁగానె

వన్నెలుగా నామీద వలపు చల్లేవు

॥ బంతి ॥

విందువెట్టి యాపె నీకు విదెము చేతికియ్యఁగా

కందువఁ గూడుతా నన్నుఁ గాఁగించేవు

అంది నే నలిమేల్కంగ నాపె నీకుఁ జొక్కఁగాను

బొంది శ్రీవేంకటేశుఁడ తోగించేవు

॥ బంతి ॥ 501

లలిత

ఎంత తాలిమిగలది యీమగువ

వింతలు నేయక నిన్ను వేడుకొనెను

॥ పల్లవి ॥

యెనలేనిచేఁతలు నీవేమేమి వేసెను

ననువువేసుక అపె నవ్వు వవ్వెను

కొనఱుకనాన మరి గురు లెన్నియొందినాను

చనవువేసుక ఘోరి చవిగొనెను

॥ ఎంత ॥

కడనుండి యెందరేపికాంతలఁ దెచ్చుకొన్నను
 బదిబది ఏమీఁద బత్తి పేనెను
 తడవుగా నాడనుండి తగ విప్పుడు వచ్చినా
 వాడివట్టి తీసి నీతో నొనగూడెను

॥ ఎంత ॥

పోరచి తమ్ములము నీవుక్కిటనే వుండఁగాను
 గారవించి కాఁగిటఁ గలసె నిన్ను
 యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెంత రతిపేసినాను
 ఆరయ నోపననక ఆటె నమ్మఁజెను

॥ ఎంత ॥ 502

మంగళకౌపిక

చెప్పఁగదరా నాతో సిగ్గువడక
 చొప్పురెత్తి చొప్పురెత్తి సొలసి యేమనెరా

॥ పల్లవి ॥

పంకాన మాయంటికి పలుమారు రాఁగాను
 యింతి నీమొగము చూచి యేమనెరా
 చెంతల నేఁ దప్పటి నీచెక్కులరేకలు చూచి
 మంతనానఁ జెవిలోన మఱియు నేమనెరా

॥ చెప్పఁ ॥

చెచ్చెర నీవు నాచేతికి లోనైవుండఁగా
 యెచ్చుకుండులాది యాపె యేమనెరా
 పచ్చిచెమటలమేను బాఁతిపది కాఁగిరించి
 విచ్చనవిడిచి నీతో వెంగేన నేమనెరా

॥ చెప్పఁ ॥

మఱిగొరేక నీవు నామంచముపై నుండఁగాను
 యెఱిగి కొసరి నిన్ను నేమనెరా
 యెఱుకతో శ్రీవేంకటేశ యెఱితి విద్దరి
 ॥ ॥ ॥ విన్ను మెచ్చి 1 సమ్మఁజెమనెరా

॥ చెప్పఁ ॥ 503

సామంతం

రాగదే వీవాప్పు రమణుని కిట్టె
చేగలుదేరియు చిగురాయనే

॥ పల్లవి ॥

చెక్కులచేత(చేతు?)లు పిగ్గులమొక్కులు
అక్కరతో నీమరెనే
అక్కజమై ౩౩ ౩వి చూడఁజూడ.
తక్కత తలపోతలై మించెనే

॥ రాగ ॥

పలచఁనవ్వులు పయ్యదకప్పులు
చెలియ నీకైతే పింగారమే
నెలనై నీవిటునికి వివియెల్లా
అలరి నందించి ఆసలాయనే

॥ రాగ ॥

కారేటిచెమటలు కాఁగిలింపులును
నేరువుతోడుత వీరాగ్యమే
యారీతి శ్రీవేంకటేశ్వరుని కివి
సారపురతికిఁ జవులై వున్నవే

॥ రాగ ॥ 504

రేఖ 1985

రామక్రియ

ఎవ్వరు గలిగినాను యంత నేరరు
వివ్వటిల్లినదొరపు నీవొడువే

॥ పల్లవి ॥

౨౨౨ వలపించితిని మచ్చికతో రమణుని
మెలసి నేళ్ళరులలో మేటివొడువే

౨౨౩ పించుకొని నేక వెంటవెంటఁ జిక్కిరి

నెలకనవుకొనివు నీవొడువే

॥ ఎవ్వ ॥

చొక్కించి విడువమేనిసొ మ్మిప్పించుకొంటివి
 నెక్కొన్నభాగ్యజీవివి నీవొదవే
 చెక్కు నొక్క నీపనులు సేయించుకొంటివి
 విక్కముఁబంతుకత్తెవు నీవొదవే

॥ ఎవ్వ ॥

ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశు నిన్నిటానుఁ గూడితివి
 నెయ్యవువాసికత్తెవు నీవొదవే
 వొయ్యనే ఆరవి నన్ను నొనగూరిచితి విట్టె
 'నియ్యందే దయగలడు నీవొదవే

॥ ఎవ్వ ॥ 505

తెలుఁగుఁ గాంబోడి

పిన్నతనారే సేసేవు పెద్దవెరిగి
 విన్నపములెల్లా జేసి వేసరితి

॥ పల్లవి ॥

యిదివో నీ విందాఁకా నేడ నుంటివయ్యా
 వెదికివెదికి విన్ను వేసరితి
 వదలక వసపెటువలె నంచెనయ్యా
 కదిసి తోమి తోమి కదిగి వేసరితి

॥ పిన్న ॥

యిటువలె పనులు నీవేమి నేసితివయ్యా
 విటతనా తిని చూచి వేసారితి
 మటన నెవ్వతె నేస్తకాఁడ వైతివయ్యా
 అటమటాలెల్లా దిద్ది అప్పుడే వేసరితి

॥ పిన్న ॥

వాదిక నెవ్వతె యలవాటు సేసెనయ్యా
 వీరెపుమోచి యిచ్చి వేసారితి
 యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలుకొంటి వొనయ్యా

వాదిక పరమ రెంచికాచి నే వేసరితి

॥ పిన్న ॥ 506

నాదరామక్రియ

అవునయ్యా మంచివాఁడ వాడువయ్యా
యివలానవలా విన్ను వింత నేయఁజెల్లునా " పల్లవి "

అంగనచే నొకమాఁట అప్పుణ యిప్పించరాదా
చెంగట నీచెప్పినట్టు నేనేఁగాని
ముంగిటను నీవుడిగమున కంపివంతలోనే
యెంగిలిగా నీకు నే వింత నేయఁజెల్లునా " అవు "

చెలిచేతఁ దనకిది నెలవనిపించరాదా
అలరి నీతోఁ బెండ్లాదేఁగాని
కలికి నాచేత నీకు కాని కంపివంతలోనే
యెలమి విన్నంటుకొని యింత నేయఁజెల్లునా " అవు "

వనితచేత నాకు వంతు పెట్టించుకోరాదా
వానర శ్రీవేంకటేశ పూఁకొనేఁగాని
తెనె నీతో మాట చెప్పి రమ్మన్నంతలోనే
యెనసితిని నన్ను నే వింత నేయఁజెల్లునా " అవు " 507

శంకరాభరణం

పొంచి నీకొల్లిటిపొందులు చూతము
మించి విజమైతే మెచ్చేనయ్యా " పల్లవి "

తెరమఱుగున తెలువ మాఁటాడె
అరుదంది నీవు అరించేవు
తాతెయ్యారసె యెఱుగుదువా అపె యెవ్వఁజెయ్యతా
శరపెత్తి నాతోఁ జెప్పవయ్యా " పొంచి "

చేయిదాచి విన్ను చెందున వేనెను
 సోయగాన నట్టి చూచేవు
 దాయకపాయక తలఁచుకొంటివా
 యాయెడ నా కావతియ్యవయ్యా

॥ పొంచి ॥

గక్కనఁ బైకొని కాఁగిలిండుకొనె
 చిక్కి ద్యానములు వేసేవు
 యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ నన్నేరిటు
 చొక్కి నవ్వేవు నానుడ్డు లివయఁ(యా?)

॥ పొంచి ॥ 508

శుద్ధవసంతం

కపటాలు వడ్డుగాక కాంతలతోను
 యిప్పుడు చెల్లదా నీకు యెంత సేసినాను

॥ పల్లవి ॥

తమకాన నాపెపేరు తడవితి వింతేకాక
 మమకారము నామీఁద ముఱచేవా
 త్రమసితి నంటా నాతో బాసలు నేయఁగనేల
 జమగి నెందరైనా దోసములా నీకేమీ

॥ కప ॥

ననుపున నాతోడ నవ్వితి వింతేకాక
 యెనసె నన్ను మన్నించ కేల మానేవు
 పవిసరాకంటా నొడఁబఱవఁగ వింతయేల
 తవిచి చాలకుండితే తగదా నీకేమీ

॥ కప ॥

పొంది మొక్కఁగా నాపెఁ జూచితి వింతేకాక
 కలసితివి నన్ను నీకడ మున్నదా
 తొలుతటిపొందులంటా తొరలించ నిపుడేల
 చెరితో శ్రీవేంకటేశ సిగ్గా నీకేమీ

॥ కప ॥ 509

సింధురామక్రియ

మేలు మేలయ్యా విన్ను మెచ్చితిమి

కాలిమిశోడుత నేడు తగ వెఱిగితివా

॥ వల్లవి ॥

సముకాన మెచ్చేవు సారెసారె బొగడేవు

రమణిగు ధైర్యగవా రతుల దొర్లి

చెమటలు దుడిచేవు చేనురటి విసరేవు

నెమకి చుట్టరికము నేఁ దెఱిగితివా

॥ మేలు ॥

చెక్కులిట్టె నొక్కేవు కిరిసిట్టె దువ్వేవు

చక్కదనములు నీ వెంచవా తొల్లి

అక్కరతో బొదిగేవు అనరెల్లాఁ జూపేవు

యిక్కువతో వలపులు యిప్పుడెఱిగితివా

॥ మేలు ॥

కందువలు చూపేవు కాఁగిటను నించేవు

పొందులు యివెల్లాఁ దలపోయవా తొల్లి

అంది శ్రీవేంకటేశుఁడ అంగనఁ గూడితి విట్టె

అందపువేడుకలు నేఁడల్లె యెఱిగితివా

॥ మేలు ॥ 510

రేకు 1386

ముఖారి

వెలయఁ బెండ్లాడితివి వెఱిపేటికి

వెలకా వేగు నుండఁగా వెఱిపేటికి

॥ వల్లవి ॥

పాడిసంతము లెరిగి బ్రదికించేమొగడవు

వేడుక నీవు వేయఁగ వెఱిపేటికి

వాడికనకులలోన వలసినయట్లు మన్నించి

వీడెము నియ్యఁగాను వెఱిపేటికి

॥ వెల ॥

అస యిచ్చినవాడవు ఆదరించిననామీద
 వేసితివి నీచేయి వెఱపేటికి
 యీసుద్దురెల్లా యిదుటనే నీవుండి
 వేసారక బాసియ్యగ వెఱపేటికి

॥ వెం ॥

ఘనుడ శ్రీవేంకటేశ కాగిరించి నన్ను నేలి
 వెనుబరిమై యుండగా వెఱపేటికి
 పవిత్రోడ రతులను పంతమిచ్చి పారెసారె
 వినయాలు నేయగను వెఱపేటికి

॥ వెం ॥ 511

రామక్రియ

నయమున నెంతయినా నవ్వవయ్యా
 జయముగా నీకు జేయిచాచితే నేమాయను

॥ పల్లవి ॥

వేడుకై తేజాలు నీకు వేమారు బువ్వలను
 వీడుపడకుండా నన్ను వేయవయ్యా
 కోడెకాడవు మొదల కొమరెవయనుదాన
 యాడనే పంతము నేను యిచ్చితే నేమాయన

॥ నయ ॥

చలము చెల్లితేజాలు నరుగఁ బన్నీటను
 చలువగా వసంతము చల్లవయ్యా
 బరిమికాడవు నీవు బత్తిగలదాన నేను
 వారిసి నీచేతలకు నోర్చితే నేమాయను

॥ నయ ॥

కావలసితేజాలు కాగిరించి నీవు నన్ను
 యీవల విన్నిటాను యేలవయ్యా
 శ్రీవేంకటేశుడ నీవుచేకొన్నయాలను
 మోవరావి వలపుతో మొక్కితే నేమాయను

॥ నయ ॥ 512

పాడి

చూతముగా నేడు నీనుగుడతనమురెల్లా
యేకులకు నెంచితే వూరెల్లా గొల్లెతలే || పల్లవి ||

వంతుల కింతులు నీపై వలపులు చల్లేరు
యెంతవి మోచేవయ్య నీవు యీతామోతలు
దొంతులువెట్టే రప్పటి దొడ్దదొడ్డకుచముల
అంతటి కీపురమెట్టు అనుకొనీనో || చూత ||

మోపురెత్తుకొ నిందరు మోవితేనె లొనగేరు
యేమి సేసేవయ్య నీవు యీతామోతలు
వాములు వేసేరు నీపై వదిగా రేపల్లెవారు
వోముచు నీతురుమెట్టు వోరుచుకొనీనో || చూత ||

సొరిసి కన్నుగలువ చూపులనుఁ బూజించేరు
కొలఁదెట్టు పెత్తేవయ్య కుప్పలాయను
అరిమి నిన్నుఁ గూడి అందరముఁ నిలిచేము
వెలయ శ్రీవేంకటేశ నీను రెట్టు వొందీనో || చూత || 513

భైరవి

ఏమి గలగిన నేనే యిముడుకొందుఁగాక
వేమూరును నీగుట్టు వెలివేతునా || పల్లవి ||

చెలరేగి నీవు నాతో చెప్పినమాటరెల్లా
అరిరి తెరమాటున నాపె వినెను
చెలుపుఁడ నేనే చెప్పితి నంటా నీవు
వలికేవు నే నిన్ను బయలుపరతునా || ఏమి ||

౧౧౧౧ నాతో 'నాపెను నవ్వివ నవ్వురెల్లా
 తనకుఁదానే యెట్టో కాఁ జూచెను
 ఇనుమడిగా నేనే యెరిఁగించితిసంటా
 గువినేవు నే విన్ను కొరత రెప్పుడునా ॥ ఏమి ॥

అపెనేనగులుతు లరై చూపినవెల్లా
 వైపుగాఁ దెలిసె నెవ్వరు చెప్పిరో
 యేపున శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గూడితివి
 రూపించేవు నే విన్ను రొచ్చులు నేయుడునా ॥ ఏమి ॥ 514

మాళవిగౌళ

తఱితో నీచేతిదింతే ధర్మపుణ్యము
 యెఱుఁగుదు మన్నియు విన్నేమనేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కిటిచేతితోడ సిగ్గులనవ్వులతోడ
 తక్కుక ౧౦౦ యింటిలో నున్నది
 చొక్కటాలాడేవు నీవు సుదతులతో యాడ
 యిక్కడ విందరము విన్నేమనేమయ్యా ॥ తఱి ॥

సింగరభావాలతోడ చెంపచెమటలతోడ
 అంగన మేడలోన ఆసాస నున్నది
 ముంగిట నీవై తేను కమ్ముక రచ్చలునేనేవు
 ఇంగితము గంటిమి విన్నేమనేమయ్యా ॥ తఱి ॥

కమ్మలతేటలతోడ కడుఁదమకముతోడ
 యెన్నిక నీకాఁగిటిలో యింతి పున్నది
 మన్నించి శ్రీవేంకటేశ మందముపై నున్నాఁడవు
 యిన్నిటాను జూఁదవు విన్నేమనేమయ్యా ॥ తఱి ॥ 515

1. అపెను = అపెయను అవియో; అపెను తరువాత 'నీవు' అవియంతు
 అన్వయము మరికమహా:

దేసాళం

ఏల తప్పులువచ్చేవు యిట్టై నమ్ను మన్నించు
కాలిమిలో నుండితేనే తగ కుచ్చితమా

॥ పల్లవి ॥

నీటున నన్నివిధాలా నీచేత నేఁ దనిసితి
మాటలాడకుండితేనే పంతుఁడనమా
చీటికిమాటికి లోలో పిగ్గులనుఁ దలవంచి
గాఁటానఁ జూడకుండితే గర్వమా ఇది

॥ ఏల ॥

మరిగొప్పై నొరగుండి మరి నీవు రాఁగాను
తలుపు మూయవచ్చితే దంబతనమా
పొంపి నీవు నమ్నుఁ బూవులను వేయఁగాను
కలఁగక వుండితేనే గట్టువాయినా

॥ ఏల ॥

రట్టుగాను నీవు మాటలిట్టై నాలో నాడఁగాను
గుట్టుతోడ నుండితేనే గొంటుఁడనమా
యిట్టై శ్రీవేంకటేశ యేలి కాఁగిరించిరివి
నెట్లన విన్ను మెచ్చితే విండినరాజసమా

॥ ఏల ॥ 516

రేకు 1387

అహరి

మంచివాఁడ వొడువయ్య మగువ వింత యేఁతురా
అంచెం విన్నదే నీవు ఆదరించవలదా

॥ పల్లవి ॥

మగవాఁ డేమిసేసినా మాటలే పెంతురుగాక
తగవులఁబెట్టుదురా తరుణులు
సొగిసి పెంతేనిజాబగాఁడవై నాను
తగులువిరివందలు లాడుదురా

॥ మంచి ॥

చలము సాదించేవాని జంకింతురుగాక

బలుపులు చూపుదురా పడఁతులు

వెలలేనివలపులవేఁటకాఁడవు నీవైతే

చలివాసి తమగాలు సకియ లెక్కుదురా

॥ మంచి ॥

చేవలు మీరినవానిఁ జేవట్టి తీతురుగాక

వావాతఁ దిట్టుదురా వనితలు

శ్రీవేంకటేశ యీపెను చేరి నీవెంత గూడినా

కావిరిఁ దమగుట్లు కాంతలు చెప్పుదురా

॥ మంచి ॥ 517

దొళి

ఇట్టై అదరించరాదా ఇఁకనైనాను

అట్టాయ విందరిలోన నెట్టిన యీరమణి

॥ పల్లవి ॥

పట్టెమంచముపై నీవు పవ్వళించి వుండఁగాను

బట్టబయి లాపె వచ్చి పాదాలోత్తివి

గుట్టున నీవది యెఱుఁగుదువో యెఱుఁగవో

వెట్టిసేవలు సేసెను వెలఁది యిందాఁకను

॥ ఇట్టై ॥

సందడిఁ బరాకై నీవు చదురంగమాడఁగాను

అంది యీకై చెవిలో నేకాంతమాడీవి

విందువలె నీ వవి వింటివో వినవో కావి

మందుల నూరె మగువ యిందాఁకను

॥ ఇట్టై ॥

కొండపై శ్రీవేంకటేశ కొలువై నీ వుండఁగాను

నిండుఁజిన్నుల నొత్తివి విన్ను నాపె

అందనే నన్నేలితివి అది చూచితివో లేదో

బందుసేసె విన్నిటాను పడఁతి ఇందాఁకను

॥ ఇట్టై ॥ 518

సామంతం

అనతీవయ్య అనుమానించక

దావికేమి యింకఁ దప్పుగాదు

॥ పల్లవి ॥

రవ్వలుసేపిటు రావైతివి నిన్ను

నవ్వలు నవ్వఁగ నమ్మితివి

యెవ్వరో చెప్పఁగ నీడ నున్నాఁడవు

చివ్వన వలపులు చిక్కినా

॥ అన ॥

అగతిగ నాతెఅండనే వుంటివి

మొగము చూడఁగా మొక్కితిని

పెగటుదీరఁగ వీడెమిచ్చే వీడ

తగవుతో దయదలఁచితివా

॥ అన ॥

దీ(దీ)రత వెంటనే తెచ్చితి వొకతెనుఁ

గోరి మన్నించఁగఁ గూడితిని

యారీతి శ్రీవేంకటేశ చొక్కితి విందు

యేరా చనవెల్లా నిచ్చితివా

॥ అన ॥ 519

హిందోళం

నీవల్లవచ్చినమేలు నీ తెలుసును

అవటించి నేను వినే నావతీవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తక్కక విన్నుచిట్టై తప్పకచూచితేను

చెక్కునఁ జేయివెట్టుక విగ్గువదేవు

చక్కవి నీవేమి మచ్చములేమైనా వచ్చెనా

అక్కరతో నే నెఱఁగ నావతీయవయ్యా

॥ నీవ ॥

నెయ్యముతోడుత విట్టె నీమీదఁ జేయివేసితే
 వాయ్యనే చేతులెత్తి వాడ్డుకొనేవు
 నెయ్యాన మరుముద్రలు నెలఁతలెల్లా వింపిరో
 అయ్యెడఁగంసుద్దులు అనతీవయ్యా

॥ నీవ ॥

ముచ్చట శ్రీవేంకటేశ మోవితేనె లదిగితే
 రచ్చల నవ్వతాను శిరసువంచేవు
 యెచ్చరి నన్నుఁగూడితి వింకా నేమిదలఁచేవో
 అచ్చలాన నాకిట్టె అనతీవయ్యా

॥ నీవ ॥ 520

ముఖారి

ఏమీ ననకురే యిచ్చకములే యాడరే
 చేముఁచి నవ్వకురే సిగ్గువడీ నాతఁడు

॥ పల్లవి ॥

గండము మేవఁ బుయ్యరే కప్పురము నోటికిరే
 యెందుండి వచ్చెనో విభుఁ డింత మలసి
 విందువలె ॥ నేను వెనక మాటాడేఁగావి
 చెంది మీరు మాటాడరే సిగ్గువడీ నాతఁడు

॥ ఏమీ ॥

దప్పికిఁ బిన్నీరియ్యరే తామరలు ముడువరే
 కప్పి యేసవిసేనెనో కడునలసి
 చప్పుడుగాక వెనక వంగడిఁ గూచుండేఁగావి
 చిప్పిల మీరుండరే సిగ్గువడీ నాతఁడు

॥ ఏమీ ॥

చేరురటి విసరరే శ్రీవేంకటేశుఁడు నేఁడు
 రాసికెక్క నన్నుఁ గూడె ॥ వలసి
 వేనరక యీసేసలే వెనకఁ బెట్టేఁగావి
 సేనలు మీరు పెట్టరే సిగ్గువడీ నాతఁడు

॥ ఏమీ ॥ 521

సాళంగం

పాయపువాడవు నీకు పద్మినీతలు బాఁత

అయములు దెలిసియు నడిగేఁగాక

॥ పల్లవి ॥

చెక్కిలఁ గళలు విక్కి చేవదేరెఁ గెమ్మొవివి

యెక్కిడఁ గలిగెనయ్య యివి నీకు

చక్కివిరమణులతో సాముసేవేవాడవు

అక్కిరా నీ కివి పూర కడిగేఁగాక

॥ పాయ ॥

చెంగరించె నీకమ్మలు చెమరించె మేనల్లా

అంగవించి యేడఁజేరెనయ్య నీకు

అంగడివలపులకు ఆసపడేటివాడవు

అంగమేకారా నిన్ను నడిగేఁగావి

॥ పాయ ॥

ముంచెఁ గాఁగిట వాసన మూపులు మూఁడాయను

కొంచక యెందు నంటించుకొంటివయ్య

యెంచుకొని శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి

అంచల నీసాజమే అడిగేఁగాక

॥ పాయ ॥ 522

రేకు

రామక్రియ

కపటపునీసుడ్డులు కన్న వేళావా

నెపమున నీనేరుపు నెఱవఁగవలెనా

॥ పల్లవి ॥

నేనూ నాఁడూ నొకటే నీవేమి చెప్పేవే

కానిలేవే యింతయేల కాఁతాళించేవే

దానికేమే నవతివొక యెఱుగరా నిన్ను

సోనలుగా వలపులు చొరవేయవలెనా

॥ కప ॥

అతఁడు నమ్మ ముప్పించు నందు కేమి నేసేనే
రాతిరిఁగలునేల రాఁపునేసేనే
గాతల నీకుఁ బొత్తుగలుగుట చూపనేల
యాతరవాతనే నీవు యంత నవ్వవలెనా

॥ కవ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నమ్మఁ జెనకి కాఁగిటఁ గూడె
కావించి నీవిట్టె ఇచ్చకములాడనే
వావి నీకుఁ గలుగుట వాడవారే యెఱుఁగరా
దేవరవలెనే ఇంత తెలుపఁగవలెనా

॥ కవ ॥ 523

పాడి

ఇటువంటిదే పో యెదిరిఁజేసినచేత
పుటన నట్టె తనకుఁ గలుగక పోదు

॥ వల్లవి ॥

వలపులు కడుఁజూపి వాడికలు పవరించి
పలుమారు రమణుని శ్రమజించేవు
నిలిమినే నీవిట్లా పంకాలుమెరయఁగానే
చెలవచెమటలు నీచెక్కిళ్ల విందెఁగదా

॥ ఇటు ॥

తమకములు గొననేసి తాలిములు చూపించి
జనుళివలపులఁ నితి సాదించేవు
దమకాప నీవించాలు సారెకు నెరవఁగానే
కొమ్మరెమ్మదమ్మ విన్ను గొల్పున ముంచెఁగదే

॥ ఇటు ॥

కావించి చూపు చూచి పైపై వినయాలు చేసి
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడి చిత్తగించేవు
సావరానమున రతిపాము సేయఁగానే
నీ వలమెల్లంగవు నేర్పితివిగదవే

॥ ఇటు ॥ 524

లలిత

ఏమి విన్నవించేము ఇంకా నీకు

కామునిఁ గన్నతండ్రివి కరుణించవయ్యా

॥ వల్లవి ॥

వేమరుఁ దరుణిమీఁద వెల్లావిరి సేసేవు

కామునిగరిదిలోనికాఁతాళము

గోమున నీనుద్దలకు గొల్లెత రెట్టోరిచిలో

గామిడివిద్యంకెల్లా ఘనుఁడవుగానా

॥ ఏమి ॥

పొనుఁగక వొకమాఁజే పోగులుగాఁ బోసేవు

వనితమీఁదటను జన్మనమదము

యెనని పదారువేల నెంతయెరిగించితివో

నినుపై నయాపోదము నీసొమ్మికాదా

॥ ఏమి ॥

■ త్తిలోడ సేసలుగా పడఁతిపైఁ జల్లేవు

చిత్తములోపలఁ బులిసినగజరు

యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యంతి విన్నెట్లు కూడెనో

వుత్తముఁడ నీపనుల కొక్కఁడవే నీవు

॥ ఏమి ॥ 525

ముఖారి

ఎక్కురేమిసేసినాను యెట్టువచ్చునో పనులు

చక్కవినకులతోడ సంతముగావయ్యా

॥ వల్లవి ॥

చెందినపినకులలో చిగురుఁగొమ్మా చేఁగే

యెందరితో సామువేసే వేమయ్యా

అందరును నరనమూలాదివట్టే నీవాది

చెంది గుట్టుసేసుక చక్కమండవయ్యా

॥ ఎక్కు ॥

కొమ్మలమోపులలోన కొనమొదలును తీసే
యెమ్మెలకు గరిపించే వేమయ్యా
యమ్మల విచ్చకముల కిచ్చకములే నేపి
నమ్మతి వదిగినట్టె చనవియ్యవయ్యా

॥ ఎక్కు ॥

యాడనున్న సకులము ఇందరు నీకొక్కవారే
యేడ గొలఁది గూడితి వేమయ్యా
తోడై యలమేల్మంగనుఁ జూచినట్టె కృపఁ జూచి
వోడక శ్రీవేంకటేశ వాద్దనుండవయ్యా ॥ ఎక్కు ॥ 526

కుద్దవసంతం

వరునగానివరున వత్తురా తాను

అరసి నీవొకమాటు అరుగరాదా

॥ వల్లవి ॥

మిక్కిలి నీతో నేను మేలములాడఁగాను
అక్కరతోఁ జూడవచ్చి నాపె యెవ్వతో
ఇట్కువచెప్పి పిమ్మె యాడకు రమ్మనంటివో
యెక్కువై నతవనొల్లియెద్దతనమో

॥ వరు ॥

పొందుల పిమ్మె వాపొత్తుల నారగించఁగా
విందులు చెప్పఁగవచ్చి వెలఁదెవ్వతో
యిందుకు నీవు అనలేమైనాఁ బెట్టితివో
దిందువది తనలోనిదిట్టకాళతనమో

॥ వరు ॥

నే వలమేల్మంగనై నిమ్మఁ గూడివుండఁగాను
కాను రియ్యఁగవచ్చి గాను యెవ్వతో
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొంది నీమతకమో
తానే నేరుచుకొనివదంటతనమో

॥ వరు ॥ 527

పాడి

నీకే తెలుసుఁగాక నెరజాణతనమెల్లా
పైకొవి విన్నుఁ గొనరేపాటివారమా

॥ వల్లవి ॥

పంకమాదేవారితోడ లుపు చూపుటగాక
మంతనాన నవ్వఁగాను మన్నించవద్దా
వింతవాఁడవా నీవు వెలఁదిలా గెఱఁగవా
పొంతనుండి విన్నవించి పోదివేయఁగలమా

॥ నీకే ॥

చలపట్టినవారితో సాదించుటగాక
మలసి మొక్కేటివారి మన్నించవద్దా
పెలుచుచునసా నీది ప్రియము నీ వెఱఁగవా
తలఁపించి నీమీఁదికరవుకత్తెలమా

॥ నీకే ॥

గరివించినవారితో గరిపించవలెఁగాక
మరిగి కూడినవారి మన్నించవద్దా
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీతె
పురముపై నుండఁగా విన్నొడఁబఱచేమా

॥ నీకే ॥ 528

రేణు 1758

అహరినాట

విగ్గువడ విండుకంఠా చెలరేగేవు నీవైతే
యెగ్గులువట్టేవారెల్లా నేమందురో

॥ వల్లవి ॥

॥ 529 ॥ నీవు నందలాన యెడుదుబిది వెక్కి
వింతలుగా నేగేవు వీదివీదుల
కంతలపోరణగండ్ల కడమవారెల్లాఁ జూచి
యెంతేసియీసులతోడ నేమందురో

॥ విగ్గు ॥

సరిగా గుఱ్ఱముమీద సరియు నీవును నెక్కి
 వరుసలను నేగెరు ~~చాదనకల~~
 విరతితో మేడలెక్కి నీసకులెల్లాఁ జూచి
 యెరపుంకాఁతాన నేమందురో

॥ సిగ్గు ॥

అలమేలుమంగఁ గూడి అట్టై పల్లకిమీద
 చెలరేగి యేగెవు శ్రీవేంకటేశ
 కారిచివచ్చేటిసికొమ్మలెల్లా నట్టై చూచి
 యెలమి వేడుకవుట్టి యేమందురో

॥ సిగ్గు ॥ 529

మాళవిగళ

ఒకరిఁ దడవితేను వోరుకురా

మొకము చూడఁగానే ' మొరతురు గాక

॥ పల్లవి ॥

చేతనొడ్డించుకోఁగానే చెరివి వువ్వుల వేసే-

వేకుల కిందరిలోన విదేమయ్యా

కాతరించి యాపె విన్నుఁ గనరుచుఁ దిట్టఁగాను

ఏకరుణులెల్లాఁ జూచి విన్ను నవ్వే రదివో

॥ ఒక ॥

సిగ్గుతోడఁ గొంకఁగానే చెవకుచు కొనగోర

అగ్గలమై చన్నులంటే వదేమయ్యా

బెగ్గిం నాపె నీపెదవి గంటిసేయఁగా

విగ్గుల నీవవిరలు విన్ను నవ్వే రదివో

॥ ఒక ॥

అలమేలుమంగ వచ్చె ననఁగానే కొంగువట్టే-

వెలమి శ్రీవేంకటేశ యేమయ్యా

కంపి అపె విన్నుఁ గళలంటి చొక్కింబఁగా

నెలకొన్న కాంఠలెల్ల విన్ను నవ్వే రదివో

॥ ఒక ॥ 530

సామంతం

ఇప్పుటి తెలుగరాదు యెంత నేము చెప్పినాను
తప్పు నీపై మోచితేనే తలవంచేవుగాని

॥ పల్లవి ॥

అసె చెప్పినమాట లిట్టే తారుకాణవచ్చె
యేపున నాతో బాసలేల సేసేవు
అననుల నీమోవి అద్దములోఁ బూదరాదా
నీపట్టుకు నిగ్గువడి విజమాదేవుగాని

॥ ఇప్పు ॥

అందరు విన్నాడుకొనే వని నేఁడు విజమాయ
చెంది యురురించవేల చెల్లఁబెట్టేవు
వందడి నీచెక్కులవి చూచి చూచుకోరాదా
అందపురేకలకు నీ వటు నవ్వేవుగాని

॥ ఇప్పు ॥

దొడ్డికాడిగొల్లెతలదూరులు దిష్టములాయ
వాడ్డుకోనేల శ్రీవేంకటోత్తమ నీవు
జిడ్డు చూచుకోరాదా ¹చెరెలమేలుమంగను
అద్దము కేలిరివి అట్టు మెచ్చేవుగాని

॥ ఇప్పు ॥ 531

సాళంగనాట

నీవు గడించినమేలు నీవే యెఱుంగవలె
పోవల విదే దిష్టము చూచుకొనవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అలమేలుమంగమేనియోవనరాజ్యమున
మొలకలపులకలు మొలచెను
బలిమిలో వలపులపంటలునుఁ బండె విదె
కలరెక్కలు విందువు గక్కవ రావయ్యా

॥ నీవు ॥

లంతెరై యీకామినిలావణ్యజలధిలోన
 వుంకువకోరికలు వోడల వచ్చెను
 సంతెరేక తమకపుసరకులు పచారించె
 సుంకపుటాదాయము లెంచుకొనఁగదయ్యా || నీవు ||

రచనల నీతెసింగారములతోఁబలలోన
 కుచముల బంగారు కొప్పెర లుండె
 వుచితాన శ్రీవేంకటోత్తముఁడ నిన్నుఁ గూడె
 ఇచటనే దాచుకొని యిట్టై బదుకవయ్యా || నీవు || 532

దేశాక్షి

ఏలినవాఁడవు నీఇచ్చలోనివారము
 యేలాగున నడిపినా ఇంకా సంతోసమే || పల్లవి ||

మలసి నీమాటలకు మారుమాట లాడనేల
 వాలిసి వూఁకొంటాను వుండుదుఁగాక
 చలపాదినాఁడవు నీజాడలు విడువ వెందు
 చెలరేఁగి ఇట్టై చవిసేసుకొనే విన్నియు || ఏలి ||

చేసుకొన్నదాసల నీచేఁతకు చేఁత మాకేల
 వోసరించి నీకు లోనై వుండేఁగాక
 అసోదకాఁడవు విన్నున్నిటాఁ దమపరాదు
 వాసికోనే మెచ్చి నేవలునేనే విపుడు || ఏలి ||

చేవదేరెఁ గూడితివి సిగ్గుకు సిగ్గిఁకనేల
 వోవరిలో నవ్వుకొంటా నుండేఁగాక
 శ్రీవేంకటేశుఁడవు చెల్లుబది విడువవు
 రావింది నీవారమై బలికేము నేము || ఏలి || 533

పూర్వగోళ

చెప్పవయ్య వినేఁగాని చెవులు చల్లఁగా నేఁడు
దప్పిదేరి నీమనసు తమకించెనా

॥ పల్లవి ॥

వలపులనీనుడులే వడిగాఁ జెప్పేవు నాతో
వెలయ వింకా నవి వేడుకయ్యానా
మొలకలు చన్నులంటా ముందరనే పొగదేవు
అలర నందువై నీకు ఆసలు పుట్టినా

॥ చెప్ప ॥

నావద్దనే కూచుండి నవ్వులెల్లా నవ్వేవు
చేవదేరి నీమదము చిమ్మిరేఁగెనా
భావించి నేఁ బండుండఁగా పక్క విటై పండుందేవు
కావలసి నామీఁద కరుణ వొడమెనా

॥ చెప్ప ॥

తప్పకిటై నామోము తతిగొని చూచేవు
ముప్పిరి నాకింత మోహించితివా
కప్పి శ్రీవేంకటేశుఁడ కాఁగిలించి కూడితివి
యెప్పుడు నాకీచనవు లియ్యదొరకొంటివా

॥ చెప్ప ॥ 534

రేకు 1390

వరాళి

ఇంకానేల మఱిఁగులు ఇద్దరికివి
పంకింతక సోబానఁ బాదేము నేము

॥ పల్లవి ॥

సురటి వినరీ నీకుఁ జూడరాదా అపె చిక్కు-
ళిరసువంచుక యేల సిగ్గువదేవు
ఇరవుగా నెరిగిరి ఇందరు నీనుద్దులు
పరగఁగ సోబానఁ బాదేము నేము

॥ ఇంకా ॥

అకుమడిచిచ్చి నీకు నంది పుచ్చుకొనరాదా
 చేకొని మరీనేల సిగ్గువదేవు
 జోకల మైగుజుకులు సొరిది బాబుబంటె
 పైకొలిపి సోదానఁ బాడేము నేము

॥ ఇంకా ॥

పూడిగముపేనేయాపె వొనగూడి మెచ్చరాదా
 చేడెలు చూడఁగానేల సిగ్గువదేవు
 కూడిలివి నన్ను విట్టై కోరి శ్రీవేంకటేశుఁడ
 పాడితోడ సోదానఁ బాడేము నేము

॥ ఇంకా ॥ 535

శ్రీరాగం

1 దిత్తమురా విన్నపము సేసేఁగాని
 తత్తరించ కివ్వలికి దాటిరావయ్యా

॥ పల్లవి ॥

వలపు లీతలబంటి వాసులు రొమ్ములబంటి
 పొలసిలే మాటలు పుక్కిటిబంటి
 అలసి అవ్వలనుండి అడిగేవు మాగుట్టు
 తలపోతయేదులు దాటిరావయ్యా

॥ చిత్త ॥

చింతలు చెక్కులబంటి సిగ్గులు పెందొక్కబంటి
 మంతనా లన్నియుఁ జీలమందలబంటి
 నెదురురేపుల పైకొని లోతరపేవు
 దంతపుమేడకు నిట్టై దాటిరావయ్యా

॥ చిత్త ॥

కూటమి చంకలబంటి కోరికె చప్పులబంటి
 మూటగట్టు సరసాలు మొలబంటి
 యాటున శ్రీవేంకటేశ యెనని నన్ను మెచ్చేవు
 తాటించి నీవిట్లానే దాటిరావయ్యా

॥ చిత్త ॥ 536

పాడి

చేయివట్టెనంటానేల చెలువునిఁ దిట్టెవు
ఆయములు గరఁగఁగా ఆనవడవలదా

॥ పల్లవి ॥

చిక్కవితేనెలతో నీచిగురాకుమోవి చూచి
పుక్కున నీపతికి నోరూరకుండునా
గక్కున నీమోము చంద్రకళదేరఁగాఁ జూచి
పక్కున నీ నటై వాఁతిపడవలదా

॥ చేయి ॥

వట్టెదేసివట్టవనీబంగారుచన్నులు చూచి
చుట్టి యాతవిచూపులు సోఁకఁదగదా
జట్టిగ నందపునీజఘనచక్రము చూచి
రెట్టించి వలపులు రేఁగఁగవలదా

॥ చేయి ॥

సావధానముల నీచక్కఁదనములు చూచి
యీవేళ శ్రీవేంకటేశుఁ డెనవె నొనె
తావుల నీకొప్పును దిత్తరిచూపులునుఁ జూచి
యీవులిచ్చి నిన్ను నురమెక్కించుకోవలదా ॥ చేయి ॥ ౪౪౭

అహిరి

నిన్ను మెచ్చఁగలఁగావి నిష్ఠారాస కోపను
విన్నటివలెనే నేఁడు విల్పఁగరాదా

॥ పల్లవి ॥

యెన్ని రేవు నీసుద్దులు యిప్పుడు చెప్పేనంటేమ
పున్నతి మొకడాకిరి నుంచానఁగాక
పన్ని యప్పటి నాతో బానలే నేనేవు
యెన్నఁగ గుట్టతో నుండనియ్యఁగరాదా

॥ విన్ను ॥

నాకుఁ గొత్త నీవేఁతలు నమ్మి ఇయ్యకొనేనంటే
చేకొని వెల్లవిరులు వేయఁగాక
సాకిరేం తెలిపేవు సకుంసందరిఁ దెచ్చి
కూకొని కొల్లిటివెల్లా దొంతిఁబెట్టేవు

॥ విన్ను ॥

కావరావా నీగుణాలు కమ్మటిఁ బొగదేనంటే
నానఁబెట్టి కొంతగొంత వవ్వేఁగాక
పూవి శ్రీవేంకటేశుఁడ పొందితివి దూరనేల
మాని పంకమిచ్చితిని మన్నించరాదా

॥ విన్ను ॥ 538

కాంబోది

ప్రియముచెప్పేదే మేలు విగియనేటికి
క్రియగూడుమామాటలఁ గృపవేయవయ్యా

॥ వల్లవి ॥

పంకగారిసతి విన్నుఁ బట్టినదెల్లాఁ దప్పే
యెంతవి పుత్తరమిచ్చే వేమయ్యా
వింతగా చేతులువట్టి వేఁడుకొని విదెమిచ్చి
పొంతనే యేకతమాది బుజ్జగించవయ్యా

॥ ప్రియ ॥

చెందినవానికై నేనినదెల్లాఁ జేఁతే
యెందఁకాఁ దారుకాణించే వేమయ్యా
కందువ నవ్వులు నవ్వి ~~గది~~ బచ్చదము గవ్వి
ఇందరిలో గారవించి ఇచ్చలాడవయ్యా

॥ ప్రియ ॥

మావవకులై నవారిమాటలెల్లాఁ దగవులే
అనలేం పెట్టుకొనే వదేమయ్యా
దాసు కడపరాయఁడనై శ్రీవేంకటేశుఁడ
కానకమై దూరితివి దండసుందవయ్యా

ప్రియ ॥ 539

మాళవి

ఎందఁకా వంకలుదిద్దే వీరనిసుద్దులు నాతో

పందెగాడై తానిట్లా బదుకనీగదవే

॥ పల్లవి ॥

చెల్లుబడిగలవారు నేసినదెల్లా జేతే

అల్లదె బొంగదవి ఆడఁగనేల

పల్లదాన నేఁ దప్పులు పట్టేటిదాననా

బలిదుఁడై తానిట్లా బదుకనీగదవే

॥ ఎందఁ ॥

పంతగాండైనవారు పట్టినదెల్లా మాఁచే

యెంతకెంత తనగర్వా లెందఁగనేల

పొంతమండి నేఁ దనకు బుద్ధినేరిపేదాననా

బంతి మండి తానిట్లా బదుకనీగదవే

॥ ఎందఁ ॥

కూరిమిగలుగువారు కూడినదెల్లా గూటమి

సారెకుఁ గొసరి యింతజుటయనేల

యూరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె విఁకఁ బావేనా

బారకుఁడై తానిట్లా బదుకనీగదవే

॥ ఎందఁ ॥ 540

రేకు 1391

సామంతం

మొక్కేము నీకును ముందుముందుగా నేము

మక్కువనేసి ఇట్టై మన్నించవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

తలఁచి నీవే నన్ను దయఁజూచుటగాక

కొలఁదిమీరి యెందఁకఁ గొసరేను

చలము సాదించేనంటే సతులము నే మెదురా

మలసి ఇంతటనైన మన్నించవయ్యా

॥ మొక్కే ॥

పనివడి నీవే నాపై బత్తిసేయుటగాక
 కొనగొనల నెంచాఁకఁ గొనరేను
 మనసు పోదించేనంటే మంతులము నే మెంత
 మనసిచ్చి యిప్పుడైనా మన్నించవయ్యా « మొక్కే »

గరిమల నీవే నన్నుఁ గంపి మెచ్చుటగాక
 తురులంటి యెంచాఁకఁ గొనరేను
 యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితి విల్లాల నేను
 మరిగి యింతటనైనా మన్నించవయ్యా « మొక్కే » 541

రాసుక్రియ

సతుల మిందరమును సంతోషించేము
 తతివచ్చె నిక నిట్టే దాఁడకువయ్యా « పల్లవి »

కన్నులనే వప్పుతాను కలకల మాటాడుతా
 పున్నది చెలియ నేడు పుల్లసానము
 మన్నించివసినుద్దులు మాతోఁ జెప్ప సిగ్గువడి
 అన్నియు నీవైనా నానతియ్యవయ్యా « సతు »

మోమునఁ గళదేరుతా ముచ్చటలు నెరపుతా
 వేమారుఁ జెలరేఁగివి వేడుకలను
 నీమోహపుగులుతులు నే మదిగితే దాచి
 అముకొవి నీవైనా నానతియ్యవయ్యా « సతు »

మోవిఁదేనె లొయికతా ముంచివరసమాడుతా
 నోవరిలో విన్నుఁగూడి పున్నదిపుడు
 శ్రీవేంకటేశుఁడ మెంచితే దానే తలవంచి
 అవిరము నీవైనా నానతియ్యవయ్యా « సతు » 541

పాడి

మావరె మండవలదా మనసు మనసుఁ బొంది

తైవళ మాతఁడు నాకుఁ గలకాలమెల్లను

॥ పల్లవి ॥

చనవరినందువు జాణ ననుకొందువు

యెనరేవిరమణుని నేల దూరేవే

పెనఁగి పెద్దరికాలు పెంచేది యెఱుఁగము

ఘనమై మీగుట్టు నేఁడు కానవచ్చె మాకు

॥ మావ ॥

మించితి నందువు నేరుపరినందువు

యీవల నాకవి కెంత యేకారేవే

ఠావింది వేసాలు వీవు పచరించే దెఱుఁగము

కావల వలపు కాదుకాణాయ మాకు

॥ మావ ॥

యెమ్మె చెల్లునందువు యెనసితి నందువు

చిమ్మి శ్రీవేంకటేశుపై చేశి వేసేవేమె

నెమ్మి నాకఁదె నన్నేరె నీమనసు యెఱుఁగము

తెను(మ్ము)రై ననంతోనము దిష్టమాయ మాకు ॥ మావ ॥ 543

కురండి

ఏమయ్య తగవు నీవెఱుఁగవిదా

కామించితే విగినే విక్కడి జాణతనమా

॥ పల్లవి ॥

కోరికతో నిమ్ను నాపె కొంగువట్టి తియ్యఁగాను

సారె సిగ్గులువదేది జాణతనమా

నేరువుతో బత్తి గదు వీమీఁదఁ జేయఁగాను

యారీతి గుట్టునేనే విది జాణతనమా

॥ ఏమ ॥

గోమనఁ బెంచినయట్టిగుబ్బల విన్నొత్తఁగాను
సాముసేసే వాపెతోను జాణతనమా
నేమముతోఁ గామకిచ్చి విన్నుఁ దప్పకచూడఁగా
ఆమవివవ్వులు నవ్వే జాణతనమా

॥ ఏమ ॥

కడరేవివిబ్బరాన కాఁగిట విన్నుఁ గూడఁగా
జడిసేవు రతులకు జాణతనమా
ఆడరి శ్రీవేంకటేశ ఆపె నీకు మొక్కఁగాను
తొడరి కొనరే వింక దొమ్మి జాణతనమా

॥ ఏమ ॥ 544

భైరవి

గక్కన చెక్కునొక్కేవు కమ్మటి నీవు
కిక్కిరిసినవేడుకఁ గృపఁ జూడవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

నేరుపరిసరినై తే నీతో మాటాడుటగాక
పూరకుండేముద్దరాల నోపుదునా
గారవించి యింతయేల కదిపి వెట్టువెట్టేవు
మారీతి నీవెఱుఁగవా మన్నించవయ్యా

॥ గక్క ॥

చన్నులు గొప్పరై నరివెనఁగుడుఁగాక
చిన్నదాన నే వింతేసికిఁ గలనా
యిన్నిటా సారెకునేల యిచ్చకముసేసేవు
కన్నురెడుట నుంచాన కరుణించవయ్యా

॥ గక్క ॥

మిక్కిలిప్రొడనై తే మేలములాడుడుఁగాక
యిక్కువ సిగ్గరికత్తె వింతసేసేనా
వాక్కచైతివి శ్రీవేంకటోత్తమ యేల దూరేవు
తక్కులఁబెట్టక యిట్టై దయఁజూడరాదా

॥ గక్క ॥ 545

శ్రీరాగం

ఏమయ్య నన్నేల యెలయించేపు నీవు
చేముంచి నీపాదాలనేవ నేనేదానను

॥ పల్లవి ॥

వంతుకు నందరివలె వలచినదాననా
కాంతుఁడ నీవు మన్నించేకాంతమ నేను
దొంతినావులు చెప్పేటిదోమటిలోదాననా
మంతనాన నెలకొన్న మచ్చికలోదానను

॥ ఏమ ॥

పూసుకనానుకవచ్చేపొరుగుదాననా
రాసికెక్కేపట్టపురమణి నేను
వేసాలకుఁ గొనరేటివింతపొందుదాననా
సేనవెట్టి పెండాదినచేతిలోనిదానను

॥ ఏమ ॥

ముంచి కూడపెట్టుకొన్న మూఁకలోవిదాననా
కంచపుఁబాలకూళ్ల కామివి నేను
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యేరితి వేదోదాననా
మించిననీపురమునె మేవదాన

॥ ఏమ ॥ 548

రేకు 1392

సౌరాష్ట్రం

ఏలయ్య మాశోడియేలాటాలు
కేరెత్తి మొక్కేము కృపఁబాడవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

బల్లలమ్మేవారిసంగడి నుండఁగ
యెల్లనారు విన్ను నేమందురు
గొల్లఁదాయ రాచకొడుకు వీఁడంటా
తొల్లె మధురలో దూరిరి విన్ను

॥ ఏమి ॥

అలఁగాపరై అడవి నుండఁగ

యారీలఁ బొదులు యేమందురు

బాలుఁడాయ పరబ్రహ్మము వీడంటా

పోలిమికోఁ గరివ్వరజను లవిరి

॥ ఏల ॥

బందిబోయిఁ(యఁ)దనై పొఁజరిలో నుండఁగ

యిండువిండ్లవా రేమందురు

దండి శ్రీవేంకటోత్తముఁడాయ వీడంటా

విందుఁదిరువతివిలయులు నగిరి

॥ ఏల ॥ 547

కన్నడగోళ

చెక్కుచేతి తోడ చింతించేదేకాక

అక్కలాం మిమ్ము విఁక ననఁగఁ జోపేది

॥ పల్లవి ॥

చెంతనున్నచెలలే చెలువునికి లోనై తే

మంతన మెవ్వరితోడ మాటలాడేది

కాంతునిమాటలనొరగలు మీరే దిట్టతేను

యెంతటివారికినై నా యెట్లు దరించేది

॥ చెక్కు ॥

పిలిచితెచ్చేటివారే ప్రయునిఁ గలసితే

చలము లెవ్వరితోడ పాదించేది

బలిమి నాకవికిఁగా బాసకు మీరే వచ్చితే

యలమీఁద యెట్లరికా లెట్లునేసేది

॥ చెక్కు ॥

కాఁగిలింఁబెట్టేవారే కండువలు సోకించితే

చేఁగదేర నెవ్వరిపై నేవెట్టేది

అఁగి శ్రీవేంకటేశుమో వప్పుదే నాకిప్పించితే

పాఁగివ మీనేర్పు లెట్లు తావించేది

॥ చెక్కి ॥ 548

1. విభవ మాంబు గిరులైన మీరే అవి యర్థమా? నందిచెక్కలను తెలుపునది గదా ఒరగల్గె.

హిందోళవసంతం

చెలులాల మీరూరకే చేతికి కావికియ్యరే

తలఁచుకొని యన్నిటాఁ దానే మన్నించిన

॥ పల్లవి ॥

పిలిపించ నెంతదాన పెనఁగఁగ నెంతదాన

తలఁపులోవలినాఁడు తానే వచ్చిని

చెలరేఁగి పెండ్లాడినాఁడు చేపట్టినాఁడు తొల్లె

కొంచినందే కొంచి కొత్తనేయవలెనా

॥ చెలు ॥

అగడుసేయఁగనేల అకులు వ్రాశంపనేల

తగులాయమైనవాఁడు తానే వచ్చిని

నగి సేవపెట్టినాఁడు వమ్మించినాఁడు తొల్లె

విగిడినందే విగిడి విందసేయవలెనా

॥ చెలు ॥

చొక్కిఁచఁగా నెట్లో సొలయఁగా నది యెట్లో

దక్కి నాకుఁ గలవాఁడు తానే వచ్చిని

ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డిరఁదే వచ్చి వన్నేరె

మొక్కినందే మొక్కి మరి మోపుగట్టవలెనా ॥ చెలు ॥ 549

దేసాళం

ఎలయింపుఁజేతల నీ వెంతసేసేపు

దలములు సాదించక భవవియ్యరాదా

॥ పల్లవి ॥

మాటలకుఁ దలపెట్టి మనపెల్లా శ్రమఁబంది

మఱియొకటి వింతయేల అలఁపించేవు

నీటున బునకొట్టుచు నిలుచుండెప్పువటమొడి

గాఁటానఁ బానువునను కలయఁగరాదా

॥ ఎల ॥

అట్టయలు నవ్వించి పరాకులు వుట్టించి
 యట్టమనై యాపెనేల సూరువట్టేవు
 దట్టపుఁజెనుటతోడ తప్పకచూచి నిన్ను
 నెట్టుకొన్నరతులఁ దనివిసేయరాదా

॥ ౨౦ ॥

చేతులు మీఁదవేసి చిమ్మిరేచి వలపుల-
 కాకర మీకె కంటించి కాఁగించేవు
 యాకల శ్రీవేంకటేశ యెనసి నీకింత మొక్కి
 రాతిరీఁగలు విట్టె రమియించరాదా

॥ ౨౦ ॥ 550

దోశ

చెల్లఁజెల్లు నోయి నీపు సేసినంతాను
 కొల్లన నవ్వేవు నీకొంగువట్టఁగాను

॥ పల్లవి ॥

పంతగాఁడవా నోయి వలుమారుఁ దెనఁగేవు
 చెంతనుండి నీసేవసేయఁగాను
 వింతవాఁడవా నోయి వెరగంది చూచేవు
 మంతవాన నేఁడు నీమర్మము లంటఁగాను

॥ చెల్లుఁ ॥

అందగాఁడవా నోయి అడివట్టె ఆడేవు
 మందదీఁడవా నోయి మంతురెల్లా వెరసేవు
 విందు చెప్పి చెక్కునొక్కి వేఁడుకొనఁగాను

॥ చెల్లుఁ ॥

నాతికాఁడవా నోయి దలవంచేవు
 కోయముందై కాఁగితిలో కొనరఁగాను
 యాతిల శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేరితివి
 నాతికాఁడవా మోవిచ్చితే వచ్చిగాఁ జేయఁగాను

॥ చెల్లు ॥ 551

పాడి

బలిమాయ ఇఁక విద్దే బతుకరమ్మా
తలమోచి నవతులు దగ్గరఁజోచేది

॥ వల్లవి ॥

ఇచ్చక మాతఁ దాడితే వియ్యకొందువు నీనైతే
హెచ్చిన నేరువరులే ఇద్దరును
వచ్చిదోచె మీమోపుల పనులెల్లఁ జక్కనాయ
తచ్చి నవతుల కిఁకఁ దగ్గరఁజోచేది

॥ బలి ॥

నమ్మ నాకఁడు చూచితే పారె మొక్కుడువు నీవు
ఇన్నిటా జాణలే మీరిద్దరును
కన్నులఁ దేటలు విందె కాయములు పుంకిందె
కన్నవిన్ననవతులు కలయఁజోచేది

॥ బలి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ దేరె సేవ సేసితివి నీవు
యీవల నావల మమలిద్దరును
వాని చూచి నన్నుఁ గూడె జెరుజ వికఁదే వేఁడు
భావించి నవతులిఁకఁ బదరఁజోచేది

॥ బలి ॥ 552

రేకు 1303

దేశ

ఏల సిగ్గులువదేవే యిందఁకాను
వేళవేళతోఁ బతికి విడెమియ్యవే

॥ వల్లవి ॥

పండినపంటవంటిది పాయపునాటిమదము
విండుఁజెరువువంటిది నెయ్యపుటాన
పుండనుండ వని తోలో మదివోవకుండును
అండనుండినపతికి నప్పగించవే

॥ ఏల ॥

పెరతేవియనంటిది ప్రియములకమకము

విరివానననంటిది వేడుకనవ్వు

నరికిబేసికి చవిదప్పకుండాను

దొరకె నాకవికే నేయవే

॥ ఏల ॥

చిగురునంటిది చెందినకాఁగిటిరతి

భావముసొంపునంటిది పైకొన్నమేలు

వావికోఁ గూడితి విక వరునదప్పకుండాను

శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవ సేయవే

॥ ఏల ॥ 171

బోళిరామక్రియ

నమ్మటూరిచెప్పుఁదా జాణఁద వొడువయ్య

పమ్మి యమ్మిటాను చెల్లుబడియాయ వలపు

॥ పల్లవి ॥

తమ్మిపువ్వుల వేసేపు తప్పకచూచితి నంటా

దొమ్మివేసేపు పాదముకొక్కితి నంటా

విమ్మపండు పిందేపు విన్ను దొమ్మితి నంటా

ముమ్మాటికిని ముయికి ముయ్యాయ వలపు

॥ నమ్మ ॥

కోరి వన్నీరు చిమ్మేపు కొంగు నేఁ బట్టితి నంటా

గీరేపు గోరను గిలిగించెనంటా

యేరా చమ్మలు విసికే విద్దె కొప్పంటితి నంటా

మారుకొ నొకటి కినుమడియాయ వలపు

॥ నమ్మ ॥

కప్పురము చల్లేపు కాఁగిట విగించితి నంటా

గుప్పేపు పరిమళాలు కూడితి నంటా

యిప్పుడే శ్రీవేంకటాద్రి నేలితిని మెచ్చేనంటా

చప్పుడుమోవితేనెల జంటాయ వలపు

॥ నమ్మ ॥ 172

అహరి

ఎన్నఁ దెఱిఁగేవు నీవు ఇంతి నీపైఁజేనేఱి
సన్న యెరిఁగి ఇప్పుడే చనవియ్యరాదా

॥ వల్లవి ॥

చెలియ నీకుఁ గతలు చెప్పి చెప్పి దప్పిగొనె
యెఱమిఁ గప్పురబాగా లియ్యరాదా
మెలుపునఁ బాదాల్ తి మేనెల్లఁ జెమరించె
వెలియ సురటిఁగొని వివరరాదా

॥ ఎన్నఁ ॥

॥ పూడిగాలు నేసి సారెకు మేను బడలె
ఇతవుగా మోపిపండు ఇయ్యఁగరాదా
తతితో జూజాలాడి తమకించి బుసకొట్టె
॥ నీతోడమీఁదఁ బవ్వళింపించరాదా

॥ ఎన్నఁ ॥

మగువ నీతోఁ గూడి మనసు వివ్వెరగందె
జిగిగోర నెచ్చరిక నేయఁగరాదా
విగిడి శ్రీవేంకటేశ నీతో జాగరాలు నేనె
మిగులా విందురతుల మెప్పించరాదా

॥ ఎన్నఁ ॥ 555

సామంతం

కంకణసూడి గెములకామినివి యీ -

యంకెల నీభావమెల్లా నానతియ్యవే

॥ పల్లవి ॥

వెలది మొక్కేవు నీవు వేమారు మరువికే
మెలుపై నీకీలుగంటు మిట్టిపడఁగా
పులుకుఁగుచములతో నూఁగేటిసరులతో -
నలసే విదేమి గోరే వానతియ్యవే

॥ కంక ॥

గరిమ నోమేవు నీవు కంతునిఁ బూజలునేసి

మరుస నూరుపులతో వలగొని ఐదలేవు

అరిది నీతలఁపెల్లా నానతియ్యవే

॥ కంక ॥

మంతనాన నొడిగేవు మదనమంత్రములే

దొంతిపులకలు మేనఁ దొడరఁగాను

యింతి నీవు శ్రీవేంకటేశు నీకాఁగిటఁ గూడి

అంతలో నన్నినదేమి అనతియ్యవే

॥ కంక ॥ 556

భూపాళం

మరుఁడు సేసినయట్టిమాయ ॥

కరఁగె మే ॥ రోనుగాకుండవచ్చునా

॥ పల్లవి ॥

తరుణి నీపతిఁ బాసి తమకాన ఐదలవు

విరహ మిందరి కొకవిధమేకాదా

పెడరేఁచి కూరిములు పెట్టినపాట్లనెల్లాఁ

బొరలక మన ॥ పొంతఁ దోయవచ్చునా

॥ మరుఁ ॥

నెవ్వగఁ జిత్తములోన నీకేల చింతింప

జవ్వన మిందరి కొకవరిగాదా

యెవ్వరేకాలమునందు యెట్లుండవలె నట్లు

దప్పుచేరువలు నమ్మి తప్పించవచ్చునా

॥ మరుఁ ॥

చెక్కిటిచేతితోడ చెలులపై నొరగేవు

చక్కఁదన మిందరికి జయమేకాదా

యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె విన్నుఁ గూడె

కక్కనమేటికి విఁకఁ గాదనఁగవచ్చునా

॥ మరుఁ ॥ 557

ఆహరినాట

మెలుఁతలు బెరుకుల మెఱసివను

విలుపునఁ గాంతలో నీడలు విరిచె

॥ పల్లవి ॥

నా నాడుచు మగువలు నీపై

నిసిసొరిసి వినుఁ జూడఁగను

పున నీమై నీలపునరురై

దండరై కలగొన బెరనె

॥ మెలుఁ ॥

మద్దరు మురిపెపునడపుల

జములఁ జెమ్మగను

ప్రపుఁజేరులసొమ్ములు

తనుఁ లోఁ దగులములాయ

॥ మెలుఁ ॥

తిరువుగొనుచు నినుఁ దేఁకువ నొరయుచు

నరుననె నగవులు చల్లినను

గరిమల శ్రీవేంకటపతి నీకివి

తెరమరఁగురతుల తేజములాయ

॥ మెలుఁ ॥ 555

రేకు 1394

సౌరాష్ట్రం

మాటలాడఁగదనె మంతులేటికి

నాఁడుకొనీతఁడు నీతో నవ్వు నవ్వఁగాను

॥ పల్లవి ॥

చెఱుగేల కట్టేనే చెక్కుచేయేల పెట్టేనే

మఱి యెదుటనే నీమగఁ దుండఁగా

నెఱులేల ముడువనే నేలనేమి వ్రానేవే

రఱితో నీతఁడు నీదండ మండఁగాను

॥ మాట ॥

చెమటెల కుడిచేవే శిరసేల వంచేవే

తమకిం చీతఁడు విన్ను దప్పిదేర్చఁగా

నమమై యేల మొక్కేవే సారెనేల యలవేవే

జమళి నీతఁడు నీచన్ను లంటఁగాను

॥ మాట ॥

దిక్కురేల చూచేవే తెరయేల వేసేవే

విక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు విన్నుఁ గూడఁగా

చొక్కి యెంత కొనరేవే సొలపు లెంతసేసేవే

మిక్కిలి యీతఁడే నీతో మేలమాడఁగాను

॥ మాట ॥ 559

సాళంగనాట

కూరిమి నెక్కవయ్య నాకుచదుర్గాలు

యేరీతినై నా వారి నేమనఁగఁగలవు

॥ పల్లవి ॥

యేతల చూచినా నకులెందరై నా నుండఁగాను

నాతోనే సారెసారె నవ్వు నవ్వేవు

కాతరించి వారెల్లా నొక్కటై దొమ్మి నేనీతేమ

యేతులుమెరసి నీవు యేమనఁగఁగలవు

॥ కూరి ॥

కుచ్చినట్టు యిందరూ నీకొలుపు సేయఁగాను

మచ్చికనేసి నాతోనే మాటలాడేవు

పచ్చిగా నందరు విన్ను బలిమిఁ బైకొంటేను

హెచ్చి నీవింతటితోన యేమనఁగఁగలవు

॥ కూరి ॥

అనపడిననవకులు అంటి సేవలుసేయఁగా

లేమలకు నన్నుఁ గాఁగిరించి ఊడేవు

వానితో శ్రీవేంకటేశ వారు సేవలు పెట్టిరి

యీసరికే వచ్చి రిక నేమనఁగఁగలవు

॥ కూరి ॥ 560

మూఖరి

1 నిలుచున్నాఁ దల్లవాఁడె నివ్వెరగుతో
తలఁపెల్లఁ జేకొని దగ్గరవే తరుణి || వల్లవి ||

తప్పకచూచుచు నట్టె తలఁచు ని న్నాతుమలో
పుప్పొడిగా జంజాకొనఁ బురికించును
పుప్పతిల్లువెరహాన పూరకే గోర గీరు
దప్పిదేరవిమ్మవి దగ్గరవే తరుణి || నిలు ||

అడుగిడుఁ గాఁకలార అరగంటఁ గెంపు వించు
అడవిలోనే తిరుగు నాసోదాన
కడువలపులు రేఁచు కందువమాయలు నేసి
తరుణి సీపతి వాఁడె దగ్గరవే తరుణి || నిలు ||

సిగ్గులు విడువఁజూచు చిమ్ముల నెనయఁజొచ్చి
విగ్గుదేర విమ్మఁ గని నెయ్యముతోడ
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె విమ్మఁగూడె
తగ్గక దినము నిట్టె దగ్గరవే తరుణి || నిలు || 581

సామంతం

అయనాయఁ జూచుఁజూచు నట్టె వుండరా
బాయలపలుకు లిచ్చి చవులయ్యానా || వల్లవి ||

యెంతవడి నావద్ద వివృతమై వుండినా
పంతపునీతలఁ పెందుఁ బారకుండినా
ఇంతలేసియావలు నీ వెన్ని వెట్టుకొన్నాను
కొంతైన నామనసు గొవి నమ్మినా || అయ ||

కడఁగి నీవెంత నన్నుఁ గాఁగిరించుకుండినాను
కడవారిమీఁద నీకుఁ గాఁక మాసినా
విరువక నీవెంత వేసరక బొంకినాను
పుడివోవి నామనను వొడఁబడినా

॥ ఆయ ॥

కొంకక నీవెంత నాతో గుట్టుసేసుకుండినాను
పుంకువనీతమకము యందవిచ్చినా
పొంకపుశ్రీవేంకటేశ భోగపుఁగాఁగిట నన్ను
కంకిగాఁ గూడితివి నేఁ గాదనేనా

॥ ఆయ ॥ 562

మాళవిగౌళ

ఇలమీఁద వివి గొప్పి యంద్రజాలాలా నీ—
కులుకువలపు నాపై గురిసేయవలెనా

॥ పల్లవి ॥

యెదురై మొక్కేవు నాకు యేదరేవివివయావ
యది గొంత ఆరదే నా కిందరిలోన
పొదివి నీవెఁ(వెం?)దైన భోగించి వచ్చి యాద
వెదకి నాపైఁ జొప్ప వేయవలెనా

॥ ఇల ॥

పెట్టెడి నాపెండె మిది పెట్టుకొంటి విందరిలో
ముట్టి నాకు విది గొంత మోచిదింపులా
గుట్టన నీచేతలును గుణములు వెడ్డువెడ్డి
అట్టున మామాటలే యాఁది సేయవలెనా

॥ ఇల ॥

ఇందఁకా యేచి నన్ను యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ
పొందితి విన్నియు నీకుఁ బొద్దువోకం
మందలించి నే నీకు మన్నించు నతి
అంది నాకు వింకప్రియము చెప్పవలెనా

॥ ఇల ॥ 563

శంకరాభరణం

ఓపో ఇదేటి నవ్వు యారకుండనే

నాపలుకు వింటి విక నవ్వులేకావా

॥ పల్లవి ॥

యేమే వచ్చితివి నీవెన్నఁడు లేమి. వో—

కామివి నీరమణుఁ డీకడ కంపెనే

యేమివని గలిగె నేదేటికొత్తరే

అమాటకే పో నన్నుడుగనేరే

॥ ఓపో ॥

మగిడి యాసుడ్తులేల మరిమాఁపేరే. వో—

మగువ నీవిఁకుఁడు రమ్మనుమనెనె

యేగనక్కములు నాలో వివియుఁ గొన్నా. యేమో

విగిడి యాతవిగుట్టు నీవెఱుఁగవా

॥ ఓపో ॥

తవినీతి వింక నవి తడవకువేసి—

వెనకనె వాఁడె శ్రీవేంకటేశుఁడు

అననేమున్నది విన్ను నాఁకుఁబదవేమి—

మనసు రెవనె వింకా మఱుఁగేటికే

॥ ఓపో ॥ 564

రేకు 1395

సామంతం

కంటిమి నీలో మేలు కాంతల మిందరమును

కతవితో నత్తమై వుండఁగదే

॥ పల్లవి ॥

నెలవి నవ్వు బుండఁగా చెక్కునై చేజిఁకనేరే

మలసేసీపతితోడ మాటలాడవే

వలపు లోన నుండఁగ వట్టి యలుక లింకేల

కలయికకు రమ్మని కప్పర మియ్యఁగదే

॥ కంటి ॥

కనుచూపు పదరంగ కాకలు మేవిపైనేలే
చెనకి వితునిమీద చేఇవాచవే
మనసు బాతిపడగ మకుండనములవేల
మొననేటిరతులకు మోచి చూపగదవే

॥ కంటి ॥

భావము కలకుంధగ పంతువుమోసములేలే
శ్రీవేంకటేశ్వరుల గూడి చెలరేగవే
వావి కాగిట నుండగ వట్టితరితీపులేల
వోవరిలో నుండుమవి వుంగరాన నొత్తవే

॥ కంటి ॥ 565

ముఖారి

చందురుడు నుదించె పల్లన వెన్నెలగానె
చందములు సేసుకొని నమ్మతలచరాదా

॥ పల్లవి ॥

దొరకొనినమాటల దొంతులు నీవు పెట్టగ
యెరవుల మారుతరా లేమిచ్చేము
తరుణి వాతవికి నాతడు నీకు రమణుడు
మరిగి నీకోపమెల్ల మానరాదా ఇకను

॥ చందు ॥

యెంచి ఆతనినేరాలే ఇటు వాములువేయగ
అంచెల నెందాకా నేము ఆడుకొనేము
కొంద కాతడు బాపిచ్చె గురిగా విలిచితివి
ఇంచుకంత మోవితేనే రియ్యరాదా ఇకను

॥ చందు ॥

కేరడపువవ్వలే కిమ్ముల పెదపెట్టగ
సారెసారె విన్నెల్ల సాదించేము
కోరి శ్రీవేంకటేశ్వరుల గూడె నీవు గూడితివి
పూరదై నొక్కుమ్మడి నీవుండరాదా ఇకను

॥ చందు ॥ 566

భైరవి

ఏమనిగ వడిఁబడు నీవేళను మీ-

రేమాటకైన నీపై ఇయ్యకొనరే

॥ పల్లవి ॥

చిత్తము గోమలము చిగురింతే దేహము

వాత్తి విన్నవించకురే వోపడు చెలి

గుత్తపురమణి నీపై గోపగించి వున్నదిదె

అత్తి యాకె ఆడినట్టే ఆడరే మీరు

॥ ఏను ॥

తెగువలే ఘనము దీమనము గొంచము

వాగి నొగదనకురే వోపడు చెలి

మిగులా విరహమున మేరమీరి వున్నదిదె

మొగమిచ్చరే సేసి ముచ్చటాడరే

॥ ఏను ॥

కూడిమి వెగ్గళము కూడపెట్టెఁ జలము

వూరకుండరే మీరు వోపడు చెలి

కోరి శ్రీవేళకేళుఁ గూడుకొనెఁ దనుదానే

చేరిచేరి యిందరును సేస చల్లరే

॥ ఏను ॥ 567

చెంచుమలహరి

ఒకటొక టింక నాకు నుడువవలనె

మొకమిచ్చమాటలకు మొదలుకొనవలనె

॥ పల్లవి ॥

అరవితో నేడు నే నరిగి వుండఁగఁగదా

వెళఁబొంది మదనుకి వెళవవలనె

■ ■ ■ వంతలో విభుని దలపోయఁగాఁగదా

మతిఁ గరఁగి నామేను మఱపందవలనె

॥ ఒక ॥

విరహాపపు(ము?)వెదవెట్టఁ బొరలఁగఁగదా

గరిమ నాచెలులతోఁ గనరవలనె

జరసి నాతమకములు చలముకొనఁగాఁ గదా

నీరులఁ బతి పంతములు చెల్లించవలనె

॥ ఒక ॥

పెనఁగి తొల్లిటిరతులు పెరరేచఁగాఁగదా

మునుప నే నతనికి మొక్కవలనె

చనవు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డియ్యఁగాఁగదా

తవిచొంది కలసి సంతములు గావలనె

॥ ఒక ॥ 568

సాళంగనాట

అతఁ దెంతవిలిసిన నలిగిరావు నీ -

కతమున వింకేమి గాఁగలదో

॥ పల్లవి ॥

చూచినట్టు రాదు సూనసాయకుని -

రావకార్య మిది రమణి

తాచిలుకల గుఱ్ఱపుడకములు మించె -

నేచె విన్నిఁక నవి యేమనునో

॥ అతఁ ॥

తలఁచినట్టు రాదు తగ వసంతుని -

బలమెంత గలదో పడఁతి

నలువంకఁ గోవిల నల్లఁబడలవెన్ను -

బలములు మోహరించెఁ బనిగాదునుమ్మి

॥ అతఁ ॥

కదిసినట్టు రాదు కడుశ్రీవేంకటపతి -

చిదుముగోరికొన చేకత్తుల -

అదన నినుఁ గూడె అతనునిబలముల -

కెదిరి పలికితిని యిందాఁకాను

॥ అతఁ ॥ 569

రామక్రియ

ఎవ్వరంటాఁ జూచేవు యిఁతిని వోనాయకుఁడ
జవ్వని యారతిరాజనంపదే కాదా

॥ పల్లవి ॥

చెలియచి త్రములోవిచి త్రజునమ్మలేకావా
చిలుకుఁజూపరలై చిమ్మిరేఁగెను
చలువైననెమ్మొముచందురువెన్నెలే కాదా
వలచనినవ్వులై పచ్చిదేరేవి

॥ ఎవ్వ ॥

సతికొప్పుమేఘముజడివానలేకావా
మితిలేచెమటలై మేన నున్నవి
చతురై నడిమియాకసపుమెఱుఁగులేకావా
తతితో బంగారువన్నెతకుకు

॥ ఎవ్వ ॥

కుత్తికలో గోవిలకూతలు నేఁ డివె కావా
కొత్తయి నీకాఁగిటిలోఁ గుమ్మరించేవి
హత్తినశ్రీవేంకటేశ ఆంగననీకూటములు
మొత్తమి వొంగేటిభావములసొంపుగాదా

॥ ఎవ్వ ॥ 570

రేకు 1396

సామంతం

ఇతరులతరమా యింతేసి -

అతిరాజసమున నీ వాడితిగాక

॥ పల్లవి ॥

కల్లయు విజమునుఁ గానక పతితో -

నుల్లస మాడఁగ నుచితములా

బల్లిదురాలపు పట్టపుదేవివి

చెల్లుఁగనక అటు పేసితి నీవు

॥ ఇత

వెనకముందు భావించక నీపతి

పెనగొని యిటు గోపించితివి

వెనుకొని యాతనివిరహము నీపైఁ

జనవునుఁ గలుఁగఁగ జందములాయ

॥ భృగ ॥

అకట నీకమక మాఁపఁగ లేకే

మొకమోదక చెయి ముంచితివి

వెకలియైన శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ —

దొకటవి కూడఁగ నొద్దికలాయ

॥ భృగ ॥ 571

సాళంగం

కన్నవారెప్పుడు దీనిఁ గాంతలాల

యెన్నియైనా మీరిట్టె యేమటకుఁదీ

॥ పల్లవి ॥

వాక్కపై విలిచె మేన నొరసి వొరసి చన్ను —

జక్కవల కిదె పుట్టె జగదములు

గక్కన నట్టనడుమ గదిదేరె వింతలానె

యొక్కదెక్కదీపసులు యెటు వచ్చునో

॥ కన్న ॥

కొమ్మ కనుగందుమీలు కోరి బొమ్మలవిండ్లు

యెమ్మెలకు విరుమేలా నేట్లాదీని

దిమ్మురేచే చెలికొప్పు దిక్కులు చీకటి సేనె

కమ్మకొన్న దెటువంటి కాలమహిమో

॥ కన్న ॥

కంతుసిబాణములై నకరపల్లపములకు

అంతరంగమై పుట్టె ననురాగము

యింతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డింతి పట్టె కూడఁగాను

ఐంతినే తొల్లియు నేతపము సేనెనో

॥ కన్న ॥ 572

గుండక్రియ

ఘనుఁడ నీకియ్యట గలికేఁ జాలుఁకొల్లి

యైననీ పొందిననకు రెట్టుందిరేమీ

■ పల్లవి ■

తరుణికురుము నీకు దాగిలిముచ్చలాడ—

నిరవాయ రమణుఁడ యిదివో

అరిదిఁ గుచగిరులు అచ్చనగండ్లాడ

వారపాయ విదివో నీకున్నవేమీనేల

■ ఘనుఁ ■

వెలఁది మోము నీకు వెన్నెలపులుఁ గమాడ

నెలవాయ విలలలోనే నీకిదివో

చిలుపచెమటరెల్ల చిమ్మనగోవాటలాయె

యిలపై నెక్కడినుద్దు లేమైన నేమీ

■ ఘనుఁ ■

కోమలికెమ్మోవి నీస గుఱ్ఱనఁగూల్లాయ

గామిది శ్రీవేంకటేశ(క) కాఁగిటిలోనే

కామించువారి నెల్లా గలసితి విట్లానే

వేమరు నెందరై న వేసట నీకేది

■ ఘనుఁ ■ 573

ముఖారి

ఇపు దిన్నిటికి వై రించనరెఁగా

కవటా రిన్నియు మీఁదఁ గనుకొనేఁగావి

■ పల్లవి ■

యేడలేనిచచ్చికం కింత చిక్కినవేళ—

నాడ(ది)నెట్టెల్లా నే నాడవరెఁగా

వేరుకై తేఁ జాలుఁగాక విసుగనేటికి నే

సూరువట్టి యెప్పుడై నాఁ జూచుకొనేఁగావి

■ ఇపు ■

వంతపునాకోరికెలదారికిఁ జిక్కినవేళ

~~చింతలు~~ ఏవేమనిన వివరంగా

మంతనాన నాతోడ మాటలకుఁ బిరిరేడు

~~చింతలు~~ ఏరతివేళ నాడుకొనేఁగాని

॥ ఇప్పు ॥

చిత్తము ఏకావృగించి చేతికిలోనైనవేళ

కొత్త ఏచెం(చే)తల కియ్యకొనవలెగా

పొత్తులశ్రీవేంకటేశ పొందితిని చాలు ఏ-

తత్తరపుంధ్వనల కాచుకొనేఁగాని

॥ ఇప్పు ॥ 574

భూపాళం

ఇప్పుడేమి దప్పిపోయ నింతలోనె

కప్పుక యాతఁడు నాపైఁ గరుణించిఁగాక

॥ వల్లవి ॥

విడువనివతిఁ బాపి విరహానఁ బొరలఁగ

పడఁకులిందరి కాదఁబట్టాముఁగా

యెడలైతి నొకవేళ యేమిసేయవచ్చు మాటఁ

బడవలెఁగాక ఇట్టె వదరనేలే

॥ ఇప్పు ॥

అరిగి యాతఁడు నేను నవ్వలిమొమైతే

పొలఁకులకును నవ్వఁబొడ్డాయఁగా

తలము దప్పినవేళ దానికేమి గొరతాయ

వలనినల్లయ్యావి వగవకునే

॥ ఇప్పు ॥

యెన్నికతో శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగ వన్ను

మున్నిటివారిసొంపు మూలఁబడెఁగా

అన్నున నప్పటిచేత లట్లాను నేఁ దిప్పు-

డిన్నిటాఁ బంతము తెల్ల విఁకనేటికే

॥ ఇప్పు ॥ 575

శంకరాభరణం

ఎప్పటికి విన్నపము ఇదియేనుమ్మీ

తప్పక నీవొడచాటు తరుణికి నీవు

॥ పరివి ॥

వలపుచవులు చూసి చింత జేకొంటి వింక

తలపున వేరొందు దలచునుమీ

కలిసి వుండువుగావి కడదలొ పట్టానే

చెరిగి తియ్యసినోర జేదు చవిగాదు

॥ ఎప్ప ॥

యిందరు నెఱుగఁ జెలి వింతగా మన్నించితివి

కందులేచినవిచ్చి కరుణించుమీ

చందమున నాకెఱుఁట జవదాటకొరదవయ్య

పండువెట్టిఁ బగ వద్దు వేడుకయ్యా నీకను

॥ ఎప్ప ॥

పూరకుండినరమణి నొక్కటొక్కటె చేసి

చేరి కూడితివి రతిఁ జెల్లించుమీ

యారీతి శ్రీవేంకటేశ యాజంగారుకొండ

గారణానఁ జేసితి కడమేల నీకు

॥ ఎప్ప ॥ 576

రేకు 1397

సామంతం

చెల్లఁటో తియ్యసినోరఁ జేఁడెలయ్య

కల్లవిజములు నొక్కట నుండఁగా

॥ వల్లవి ॥

మొదలఁ జెలియమీఁద మోహము చల్లినవాఁడ—

విదివో కమ్మరఁ గాఁకలేల చల్లేవు

కదిసి కూటములు కడటము లొకచోటఁ

బొదలించితే నవి పొసఁగునా నేను

॥ చెల్లఁ ॥

ప్రేమపుటాసలు మఱిఁ బెంచినవాఁడవు
యేమన్నా నూరకందే విదేమయ్య
కామసాహఁ దత్తరాహఁ దగులఁగట్టేనంటే
భూమిలోన విటువంటిపొందు గలదా

॥ చెల్లఁ ॥

కంచపుమోవిపొత్తు కలిగి కూడినవాఁడ—
వింతుకంత పరవళ మిదియేలయ్యా
సందికపువలపు జవ్వనాలు సరిగావా
యెంచఁగలశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడా

॥ చెల్లఁ ॥ 577

కాంబోది

నామేనే యెంతవేసె నాయెడకు
కామించి కడవారు గాఁబోయేరా

॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరి నేమనలేక ఇందరుఁ జూడఁగానే
జవ్వనభారముచేత జడియఁగానే
పువ్వుఃపూచినయట్లు పులకజొంపము మేనఁ—
గువ్వవిపేరులవలె గుదిగొనీనే

॥ నామే ॥

ఇన్నియు నోరుచుకొని ఇంతుల దూరఁగలేక
కన్నులపెట్టె పొద్దు గడపఁగను
పున్నరీతినే వుండి వొట్టినదూపులు నాకు
పున్నమవెన్నెలనీడై పొంగు వచ్చీనే

॥ నామే ॥

చక్కఁదనములన్నియుఁ జవిచేసుకొనీనే
చెక్కిటిచేతితోడఁ జింతించఁగా
యిక్కడనె శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగాను
మిక్కువ పరవళాన మఱిపాయేనే

॥ నామే ॥ 578

ముఖారి

ఎన్నఁడును నిట్టివల పెఱఁగనమ్మ
తన్నఁదానె పులకించి తినివందీని

॥ పల్లవి ॥

పతిఁ జూచిచూచి తా పరవశమందె నీ—
యతివ కన్నులనే మోహము చల్లీని
మతిలోనే కరఁగీని మలగుపై నొరగీని
రతులు దలఁచి నివ్వెరగునదీని

॥ ఎన్నఁ ॥

చిప్పిలుఁబ్రతుము లింతి చెలులకోఁ జెప్పీని
పుప్పతిల్లుఁగోరికల నోలూదీని
రెప్పలు ముయ్యనేరక రిచ్చవడి యిందరిలోఁ
జెప్పరానికోరికలఁ జెంగలించీని

॥ ఎన్నఁ ॥

కమ్మరఁగమ్మరఁ దమకములెల్లఁ బెడరేఁచి
కొమ్మ దనయాసలెల్లఁ గుమ్మరించీని
సమ్మతై శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు గూడఁగ నిట్టె
చిమ్ముఁజెనుటలచేత నేదదేరీని

॥ ఎన్నఁ ॥ 679

అపారి

ఎంతేసి క్రాఁగలదో ఇన్నియును నిట్లాయ
యెంతవింతలు వొడమె నెచురెదురనె

॥ పల్లవి ॥

పడఁతివేసలి జారి పగలు చీకట్లాయ
వొడలఁ బులకలు చుక్కలురక పొడమె
వొడరి కనుబొమ్మలనె ధూమకేతువు దోఁనె
పొడమెనుత్పాతములు పూఁటపూఁటకును

॥ ఎంతే ॥

శ్రీ కాళహస్తి అష్టమాచార్యుల

పరిగొనుచు విరహపుపతిసూర్యుడు దశంబె
వారిమఁ జెమటఁజ యు బొప్పొంగెను
ఇరవైనదిట్టార్పు లేడుగాడ్పులు వినరె
పరగ విపరీతంబు పైపై నె మెరనె

॥ ఎంతే ॥

జడిగొనుచు కుచగిడులు చంద్రశకలము లలరె
వగవులను విచ్చపున్నమ లాయను
సొగిసి శ్రీవేంకటేశుడు చెలియఁగూడఁగా
పగలు రేయును నేరుపడదాయను

॥ ఎంతే ॥ 580

అహరినాట

రమణుడ నీమై రచన లివి
చెమటల చెలియకు చెలువాయ

॥ వల్లవి ॥

తరుణికి నీపైఁ దప్పులు వెదకఁగ
నరసపుమాటలు చవులాయ
విరహపుఁదరుణికి వెన్నెలమోమే
పరితాపపువై భవ మాయె

॥ రమ ॥

సుదతి విన్నుఁ గవి సొలపులు సొలయఁగ
ముదితకు నవ్వులమోమాయ
కదలేతురుమునఁ గాంత నడవఁగా
కుదురుఁగుచములకుఁ గులుకాయ

॥ రమ ॥

చెలి నను గోళ్లఁ జెక్కు నొక్కఁగా
తెలి మనుసొవికిఁ దీపాయె
వెలఁది కిప్పుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ
అలుకలు దీరఁగ ననువాయె

॥ రమ ॥ 581

కేదారగౌళ

ఏమిటిఁ దలపోత యిస్సీ రోత
వేమారు ననలేను వెల్లపిరి నేను

॥ పల్లవి ॥

చెంగాఁగి మోవిచెలువెల్లా దేవి దేవి
యొగిలై నచీకాకు యేటికి నాకు
సంగతాయ నటు వోర సారె నేల నిన్నుదూర
యొగితపునీనుణాలు యెఱిగితిఁ జాలు

॥ ఏమి ॥

యొక్కేటిది యీమొక్కు మున్నీటిచెలులు పెక్కు
తొక్కితొక్కి కోపానఁ దోసిన వోల
యొక్కడఁ దలఁచరాదు యేమనఁ గడువాదు
పెక్కుమాట లింకనేల పెనఁగేటివేళ

॥ ఏమి ॥

కాఁగిటిసీకూటములు కన్న వోటివోటములు
తోఁగిననాతోడిపొందు దొరకు వింశు
దఁగక శ్రీవేదకటేళ లింపు లొక్కట రానె
తొగినకాకలు చేరె కందువలు చేరె

॥ ఏమి ॥ 582

తెను 1398

వరాళి

మాటలాడఁజోయి చెలి మందమిరియాలు పల్లె
నీట గాదు మేటిగాదు నీకే పోదయ్యా

॥ పల్లవి ॥

చూపులఁ గొనరఁజోయి పోయగాన జంకించె
కోపము నిలుపలేక కోమలి నిన్ను
కోపుల నవ్వఁగఁజోజి గుంపించె కాకలెల్ల
యీపడఁగి కన్నె ఇంతె యెగ్గనకువయ్యా

॥ మాట ॥

తగులనాడఁగఁబోయి తప్పులెంచి నీమీద
 అగదైన విరహాగ్ని నాపఁగలేక
 మొగము చూడఁగఁబోయి మొక్కె నొకచేత నీకు
 ఇగురుఁబోడిదాన మియ్యకొనవయ్యా ॥ మాట ॥

సరసమాఁడఁగఁబోయి సరుగ నీకాలు దొక్కె
 ఇరవైనశ్రీవేంకటేశుడ నేడు
 కరఁగి కూడఁగఁబోయి కాఁగిటిలో విన్ను మెచ్చె
 తరుణి ఇట్టె నీకుఁ దగుఁగదవయ్యా ॥ మాట ॥ 583

అహరి

అతెకును నీకుఁ బాయవిజుట్టరికముగన
 చేకొందు విప్పుడే విచ్చేయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ధరఁ గొలవి తామరలు తమఁ దుదయందైన
 విరివిఁ జెంగలించి వికసించును
 తెరవముఖకమలమైతే నీవు రాకుంటే
 వెరవార నాయకుడ వికసించదు ॥ అతే ॥

సంతతముఁ గలువ లివి చందురునిరాకలకు
 వింతగాఁ జైపై నే వికసించును
 యింతియాకమఁగవ లివియైతే నీవదన—
 కాంతిచంద్రుడు రాక కరువిరియవు ॥ అతే ॥

మినుకు మయూరములు మేఘోదయందైన
 తనయిచ్చ వేసుకల తగనాడును
 యెవరేవిశ్రీవేంకటేశ యిటువలె నేడు
 వనితఁ గూడకయున్న వహితెక్కడు ॥ అతే ॥

సామంతం

మచులు దెలివియు నాచు మాటలైన నాదరే
అరమోద్దుఁ గన్నులనే లలసీఁ జెలియ " పల్లవి "

చరుణీ మై చెమరించె నలఁపెందు నున్నదో
విరహాపుఁజింతలలో వెదికిని
కురురెల్ల నెరివిచ్చె గుణ మెందు దాఁగెనో
పరమాములోఁ జిక్కి భావించి నిదివో " మరు "

చెక్కురెల్లఁ బులకించె చిత్త మేమివ్వేనెనో
మొక్కుల శిరసువంచి మొరసీని
ముక్కున నూర్పులు ముంచె ముందు నేమి గాఁగలదో
నీకుఁ గుచగిరులతో విజవీడి నదివో " మరు "

సిగ్గురెల్ల నుడివోయ చ్చేత లింక నేటివో
కగ్గని శ్రీవేంకటేశ కాఁగిటిలోన
ఆగ్గపువేడుక లబ్బె నంగననోముఫలాన
తగ్గుమొగ్గురెల్లాఁ దీరి తమకించి నిదివో " మరు " 585

ముఖారి

ఎంతైన మాగుణాలు యిటువంటివేకావి
అంతటి నీకునతే అది యెంచుకొమ్మి " పల్లవి "

తలఁపు విలువలేక తమకింతుఁగాని నాపైఁ
గలమోహ మెరుఁగుదు పునుఁడ నీవు
చెలులము గాన మాకుఁ జెల్లు నేమాటాదిన నీవు
విలుపుగంభీరుఁడవు నీకుఁ బోడిసుమ్మి " ఎంతై "

సంగడి మచ్చరమున సారె గోరుదుగాని
అంగబసీమన్నన నే నెరుగుదు
కంగి చందలాక్షలముగాన మాజాడలవెంటే
వంగడమైననీవరు నెరుకుకొమ్మి

॥ ఎంతై ॥

చనవున బొమ్మలనే జరికిరిరిగార నీ-
వెనసినమహిమ నే నెరుగుదును
మనునై నరసుల సమయపునామతి మిది
వోనది శ్రీవేంకటేశ బాగి డెలుసుకొమ్మి

॥ ఎంతై ॥ 586

దేశ

నేనెంతగబ్బినై న నీకు బోదుగా
నీనెంతనై న గావ నీకు బోదుగా

॥ పల్లవి ॥

పెరిగి నాకుచులు పెద్దిపెద్దొందిలై నా
నెరుసులేక సాదించి నీకు బోదుగా
నిరులనామోవి ఇది చిగురై నా చవనేయ
విరతి నోరమణుడ నీకు బోదుగా

॥ నేనెం ॥

వలుద నీకు లిమి ఎంతరకొంతరలై నా
నిలిపి చిక్కుదియ్య నీకు బోదుగా
నలువై నాకన్నులందు నల్లదెల్ల గలిగిన
నెలకొని మెచ్చుమెచ్చ నీకు బోదుగా

॥ నేనెం ॥

గారవపుగాగిలను పాలు చేజి డాకినాను
నేరమెల్ల మునుపక నీకు బోదుగా
కూరిమి శ్రీవేంకటేశ కూడిరివి నామనను
నీరై న బలై న నీకు బోదుగా

॥ నేనెం ॥ 587

శ్రీరాగం

చెప్పరాదు చూపరాదు చిగిరించీ భావమెల్ల

తప్పనిజప్పనపువసంతవేళోకాని

॥ పల్లవి ॥

అతనినుద్దులు వింటే అంగమెల్ల జెమరించె

రతి నాచిత్తపుమోహరణమోకాని

తతిఁ చేరుకొంటేను తనువెల్లఁ బురికించె

అతనుదాణములకు ఆయమోకాని

॥ చెప్ప ॥

కండువలు దలచితే కమ్మల నీళ్లురాల్సి

విందులయానందముల వెల్లులోకాని

చెడిన నీముద్దు చూచి జిగి గుండె జల్లురసి

చందురువెన్నెలకుప్ప జారెనోకాని

॥ చెప్ప ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి నెరివి నవ్వులు చిందె

చేపడేర నాలోనిసిగ్గులోకాని

నీని జారినంతలోనే నీకు సంతసము నిందె

యేవిదానఁ దానే చనవిచ్చెనోకాని

॥ చెప్ప ॥ 588

రేకు 1899

సామంతం

అతనిగతు లొరుల కలవడునా

తతి నెటుచూచిన ధిగధగమెరుపు

॥ పల్లవి ॥

ముందర దెలియక మొనలు చేకొనక

గొందినే కూరిమి గొనరెపు

అందరివలెనా అతనిచిత్తము

యెందుచూచినా యిలపుయెరపు

॥ అక ॥

రెప్పల నవ్వక రేసుల భ్రమయక
తప్పరె యెన్నెడు తమకమున
చెప్పడురకు లాచెలువ లతపితే
కుప్పలుఁ దెప్పలు కోరిక కొనరు

॥ అత ॥

మాతలు దియ్యక కనరులు దియ్యక
అతఁ డిట్ల నీకలవడువా
శ్రీతరుణపతి శ్రీవేంకటపతి
యేతెరు వేఁగిన యేనుగవీధి

॥ అత ॥ 589

తెలుఁగుఁగాఁబోది

ఁ తిచక్కఁదన మెంతో నరసునిమోహ మెంతో
చతురిక లిందరును సరిఁజూడరమ్మా

॥ పల్లవి ॥

కొంతకిన్నులు వ్రాసి కదలు వ్రాయఁగ రాక
చింతతోడఁ దలవంచె జెలిపిఁబుడు
పంతిపునడుము వ్రాసి బయలువ్రాయఁగ రాక
కొంతదడ పుచ్చురనెఁ గోమలిప్రాజేకుడు

॥ సతి ॥

కలికికుచాలు వ్రాసి కఠినము వ్రాయలేక
తలపోయఁదొడఁగెఁ బంతిపుసిఁబుడు
నలిచాక్షిమోము వ్రాసి బుచ్చులు వ్రాయఁగ రాక
విజవున వెరగందె నెలఁతరసుణుడు

॥ సతి ॥

వనితకాఁగిఁ దన్ను వ్రాసి రతి వ్రాయలేక
తనువెల్ల మఱచెను తమకమున
వెనకముందర వ్రాసి వేడుక వ్రాయఁగ రాక
చినుకుఁజెమట వ్రాసె శ్రీవేంకటేశుడు

॥ సతి ॥ 590

పదా

పదరిన మాకాపని గాను

ఇదియే విన్నవ మింకఁ జుమ్మి

॥ పల్లవి ॥

విజవున నాతఁడు నిన్నఁగని నవ్విను

తెరిసి బొమల జుకించితివి

చలమీదేరక నరికినరాయను

కల దీక నంతముగావలెఁజుమ్మి

॥ పద ॥

ఆనల పతి విన్నంగిడిఁ జెనకిన

వోసిరి కుచము నొరసితివి

తానులవలె మీతమకము లలరెను

యాసుల తెరమరఁగింతేసుమ్మి

॥ పద ॥

మనుఁడగు శ్రీవేంకటపతి గూడఁగ

మనసున విప్పుడె మఱచితివి

చనవులు మనవులు చందములాయను

వినయమే విభుఁకి వేడుకసుమ్మి

॥ పద ॥

సౌరాష్ట్రం

అప్పటి మానవు నాపై నానవెట్టేవు

యెప్పటి నీగుణములు యెందుఁ గొత్తలొన

॥ పల్లవి ॥

విన్నటివునుకుల నీజాడలెల్లఁ గంటిమి

అన్నియు నాతో నీ వాడవలెనా

యెన్నరావిభాసలెల్ల యే మనఇద్దరిలో

సన్నకు సన్నలే చాలుచాలు నుండరా

॥ అప్ప ॥

అటువంటివాడవని అంటినా విన్నేమైనా
కటకట ఇంతకేల్ల గలనా నేను
కిటుకుగూటమికంటె కిందటి మవపొందు —
కట దలఁచుకొనుట అదియే మేలు

॥ అప్ప ॥

యింతలోనే యేమిదప్పె యెట్లైన నేమాయ
ఇంత నన్ను బుజ్జగించే విది వలెనా
చెంతల గూడితి నన్ను శ్రీవేంకటేశ్వర
యింతి వింతే నీకు నే నెదురాడేనా

॥ అప్ప ॥ 592

మూఖరి

విరిగినట్టిబిండినారే వెల్లివారుగాక నీవు
యెరవు సకము నేనుకొంటి వేమినేతువే

॥ పల్లవి ॥

పొలితి నీవు అతని బిలువఁబోజనట్టిపొద్దు లేద
విలువఁజెమటతోడియలపు నీకిదేదదే
వెలుగు చేనుమేసినట్టివిదము దోచె నీ యందు
అంసిసొంసి విన్ను విక నాడనేటికే

॥ విరి ॥

యింతి నేను విరహమునను యెదురు చూచుచేద; నీవు
వింతపులకగముల విట్టవీగు పేటిదే
కంతునంచకారులోనె కల్ల దోచె నీయందు
మంతనమున నీతోడిమాట లేటిదే

॥ విరి ॥

వవిక శ్రీవేంకటేశ్వరుడు దానే నన్ను గూడె
చనవిమనవి వికవితోడి నన్నలేటికే
తనరి వీవు గావరాగ దాగినట్టి చందమాయ
వెనక కలియము చెప్పి వేడనేటికే

॥ విరి ॥ 593

ఘంటారవం

ఇప్పటిగతి యిదె యెంచినను

కప్పిసభ్రమయో కరుణో యెఱుగ

॥ పల్లవి ॥

తలఁపున నాపతిఁ దలఁచినంతలో

నెలకొని ముందట నిలిచె నీదె

కలసి నట్లనే కమ్మరఁ దోచి

కలయో నిజమో కపటమో యెఱుగ

॥ ఇప్ప ॥

అడుగిడినే నేఁ దలిగిననాఁడే

బడినాయపతిభావ మిదే

అదీయాలంబులు అవెయివె నాపై

తదయనితగులో తమకమో యెఱుగ

॥ ఇప్ప ॥

గక్కన శ్రీవేంకటపతి నాకును

నిక్కపుఁగూటమి నెంపె విదే

యిక్కువ లివివో ఇంద్రాకానే

యొక్కడ నేమో యేదియు నెఱుగ

॥ ఇప్ప ॥ 398

రేకు 1400

లలిత

ఆపుడే నీకు లోనైతి విదే నీ -

రసమిఁక నావీరము చెల్లినా

॥ పల్లవి ॥

తేటలమాటలఁ ద్రిపురాంగనలను

కూటువఁ గూడినకొనబలిమి

పాఠైరుకుమిణి బలిమినె తెచ్చితి

గాఁటపునిను నేఁ గాదనఁగలనా

॥ అప్ప ॥

తిరముగ మందలఁదిరిగెడిమగువల

వెరవునఁ గూడినవిటుఁడవు

అరిదిఁ బదార్థేరితివల నేలిన

దొరనిటు చెనకినఁ దోయఁగఁగలనా

॥ అపు ॥

దలిమిని బలిమిని అరిదికన్యకనుఁ

గలసిన శ్రీవేంకటపతిని

మలసి నీవు వన్ను మన్ననఁ గూడితి -

వెలమి వగించే వింతకుఁ గలనా

॥ అపు ॥ 595

శంకరాభరణం

వాసియు వన్నెయుఁ గఁవనిత నేన, నీవు

వేసర వె.దుకనై నా వెరతు నే నిందుకు

॥ పల్లవి ॥

వాడ్లువాడ్లు వాడులేల పుమ్మడినే పుండనీరా

కొద్దిమీరి ఒడలించుకొననేటికి

కడ్డు నీకు నలవాటు కడు శిశుపాలునిచే -

నద్దలింపులఁ పంతుకు నే నోపను

॥ వాసి ॥

పట్టఁబట్టకురా వన్ను బలిమి నంలేసి నేఁడు

గుట్టున నందరా నీవు గొంత యేచక

యిట్లునట్లు వెన్నలకు విండ్లిందెల్లా దూరి

కట్టవడితి రోలఁ గలమా నే మెందును

॥ వాసి ॥

పోకుపోకు మంత నీవు పొందితి శ్రీవేంకటేశ

చేకొని పెదమనసుచేతవాఁడవు

కాకరినై యననూయ కడరుబాలుఁడనైతి

నీకు నిది మెచ్చుగాక నెరి మాకుఁ దగునా

॥ వాసి ॥ 596

తెలుగుఁగాఁబోది

ఇన్నియుఁగూడెను యంతికిని

విన్నటిమాటలు విజపొతువులు

॥ పల్లవి ॥

పుంకల¹ మొలకలపున్నమనాడే

తలిరుఁబోడికిని దలఁబాలు

సొలపులనగవుల సోమవారమునఁ

గలయురతుల కంకణవారములు

॥ ఇన్ని ॥

ననువుగ చిత్రావక్షరంబున

వినుకలి తెట్టినవీరెములు

పవినడి చెలి సౌభాగ్యయోగమున

కొనచూపులకొంగుముడిసిరులు

॥ ఇన్ని ॥

మిక్కిలికూటపుమిథునంగ్నమున

తొక్కేటిపాదపుదోమట్లు

గక్కన శ్రీవేంకటపతిచెనకులు

వాక్కట నెదిరినపుంపవలు

॥ ఇన్ని ॥ 581

కంకరాభరణం

ఉచిత విరహమున నొంటిపడెను మన —

కివల ఏకతో నిది యేపాటు

॥ పల్లవి ॥

చిత్రము చెదరఁగ నెఱుఁగ పూవుల-

నెత్తులుగట్టిని లేమ

యితలనత్తల నెడనెడ దండలు

గుత్తము రారో కొమ్ముకుఁ

॥ ఉచిత ॥

పాసి విభుపితోఁ బాదంబున భువి
 వ్రాసెఁ జిత్తరువు వగఁ దరుణి
 యీసతిచెలులము యొక నేమైనాఁ
 జెప్పినచేరి చేయకపోదు

॥ ౨౭౭ ॥

గాదిరిశ్రీవేంకటపతి కాగిట
 నేదలుదేరను చెలిమకును
 మోద విప్పుదుగా మొనకొనె మనకును
 యేదెన నుంటిమి యిందాఁకాను

॥ ౨౭౮ ॥ 598

సాళంగనాట

అతఁడు మొదలనె యనంగుఁడూ
 రతివంతు మిటు రాదుగదా

॥ పల్లవి ॥

కోమలికిరనునఁ గూడెను యిప్పుడు
 యేమిగారణముననో యాయలులు
 అమనకువముల నలపితి పుట్టెను
 కామునిలవగతి గాదుగదా

॥ ౨౭౯ ॥

యిల్లరా జెలిమో మితయుఁ గైకొనె
 కొత్తగ నయనకకోరములు
 కుత్తికకోవిలకూఁపులు రేఁగెను
 చిత్తజనిలి మిటు చెదడుగదా

॥ ౨౮౦ ॥

కొమ్మజన్మనము కొల్లలు చేరెను
 కమ్మగ శ్రీవేంకటపతికి
 నెమ్మది నెంతయు నితఁడే
 యిమ్మది మరుఁడయి యేఁచెఁగదా

॥ ౨౮౧ ॥ 599

అహరినాట

ఇద్దరిజాణతనము లెటువంటివే యిందు
వొద్దనున్నచెలులా వోటవంతమేది

॥ పల్లవి ॥

హత్తి ననతియఁ జరి యలిగి మాఁటాడమవి
వొత్తి యానవెట్టుకొవి రొకరొకరు
మొత్తమి నాకె దవకుమొక్కినభావ మతఁడు
చిత్తరువులో వా(వా)సివ చెలిఁ జూచి నగెను

॥ ఇద్ద ॥

బలిమి నొకరొకరిఁ బట్టమని పొలిమాడి
చలపట్టి మారుమంచము లెక్కిరి
విలుపుబద్దములోనినెలఁతనీడరూపు
చెలువుఁడు దగ్గరించినఁ జెలి నగెను

॥ ఇద్ద ॥

అంగవయు శ్రీవేంకటాధిపుఁడు నధరము
యెంగిలి వియ్యమవి యెన్నికఁ గూడి
ముంగిటికెంపులు పంటిమొనలనే మోవిమీఁదఁ
జెంగట వించినఁ బతి చెలిఁ జూచి నగెను

॥ ఇద్ద ॥ 600

1-వ అనుబంధము

ఆకారాదిగ రాగ-సంకీర్తనసంఖ్యా మాలి

రాగములు	వచీర్తన సంఖ్యలు
అమరసింధు	... 880.
అమరి	... 48.
అహరి	... 25, 28, 55, 76, 97, 107, 127, 136, 143, 165, 198, 218, 227, 267, 282, 285, 325, 340, 350, 381, 388, 404, 426, 447, 458, 482, 517, 538, 555, 580, 584.
అహరినాట	... 7, 24, 61, 121, 181, 255, 310, 392, 401, 458, 468, 491, 494, 529, 558, 581, 600.
కన్నడగౌళ	... 35, 62, 110, 188, 248, 349, 409, 548.
కాంబో (భో) ■	... 8, 22, 111, 137, 158, 162, 202, 250, 371, 446, 475, 589, 578.
కుంతలపదాశి	... 5 843, 444.
కురంజి	... 80, 279, 388, 544.
కేదారగౌళ	... 125, 208, 288, 276, 364, 582.
కొండమలహరి	... 114.

రాగములు	వంశీర్తన సంఖ్యలు
గుండక్రియ	... 216, 578.
గౌళ	... 12, 26, 68, 108, 229, 288, 346, 405, 432, 489.
ఘటారవం	... 594.
చెంచుమలహా	... 568.
తెలుగుగౌర(కాం)బోది...	39, 101, 120, 180, 197, 284, 318, 430, 450, 508, 590, 597.
తోడి	... 210, 237.
దేవక్రియ	... 74.
దేవగాంధారి	... 145, 183, 249, 286, 326, 381, 480, 499.
దేశా (సా) ఓ	... 52, 214, 235, 308, 415, 490, 533.
దేశి	... 199, 225, 553, 587.
దేసాళం	... 2, 6, 57, 63, 115, 131, 140, 159, 187, 213, 231, 243, 257, 258, 289, 315, 354, 390, 411, 442, 464, 473, 487, 513, 550.
ప్రావిశభైరవ	... 47, 421.
ధ(ద)న్నాళి (సి)	... 18, 85, 231, 478.
నటనారాయణి	... 17.

తాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
నాగగాంధారి	... 495.
నాగవళి	... 221, 341, 498.
నాథరామక్రియ	... 30, 48, 83, 112, 117, 126, 176, 207, 270, 299, 306, 398, 407, 431, 477, 496, 507.
నాథాయణి	... 93, 314, 416.
నీలాంబరి	... 122.
పడ(ళ)వంజరం	... 13, 70, 190, 222, 427.
పాడి	... 11, 21, 36, 42, 84, 87, 102, 105, 129, 150, 200, 205, 217, 224, 303, 321, 345, 357, 366, 372, 377, 393, 399, 419, 423, 455, 465, 470, 486, 501, 513, 524, 528, 537, 543, 552.
పూర్వగౌళ	... 254, 353, 428, 534.
బౌళి(భవుళి)	... 19, 33, 41, 45, 64, 96, 100, 128, 141, 173, 194, 201, 212, 228, 278, 281, 297, 302, 328, 348, 369, 395, 459, 467, 518, 551.
బౌళిరామక్రియ	... 118, 492, 554.
భల్లాటి	... 38, 365.
భూపాళం	... 58, 71, 86, 557, 575.

రాగములు

సంకీర్తనసంఖ్యలు.

భైరవి

... 9, 69, 79, 88, 98, 144, 228,
287, 292, 359, 400, 469, 514,
545, 567.

మంగళకౌశి(సి)క

... 59, 191, 301, 334, 410, 422,
429, 449, 503.

మధ్యమావతి

... 29, 172, 260, 305, 437.

మాళవి

.... 178, 220, 413, 466, 540.

మాళవిగౌళ

.... 56, 95, 138, 148, 154, 160, 182,
239, 242, 296, 316, 382, 425,
484, 515, 530, 563.

మాళ(వి)వక్రీ

.... 184, 293, 451.

ముఖారి

.... 3, 20, 23, 46, 78, 89, 99, 118,
156, 175, 228, 230, 271, 278,
358, 370, 373, 433, 438, 485,
485, 511, 521, 526, 561, 566,
574, 579, 586, 593.

మేఁచబౌళి

.... 90, 203, 309, 439.

మేఘరంతి

.... 277.

రామక్రియ

.... 37, 65, 92, 128, 135, 155, 169,
189, 240, 247, 272, 298,
329, 374, 391, 408, 417, 443,
461, 479, 505, 512, 528, 542,
570.

రాగములు	సంకీర్తనములు
రీతిగోళ 50, 91, 104, 177, 253, 319, 379.
లలిత	15, 67, 147, 236, 294, 339, 344, 355, 387, 420, 463, 502, 525, 595.
వరాళి 32, 51, 81, 109, 139, 158, 186, 262, 290, 307, 356, 396, 402, 418, 424, 440, 457, 474, 500, 535, 538, 591.
వసంతవరాళి 233, 268, 320.
వేళావళి 244, 286, 363, 367.
శంకరాభరణం 44, 94, 116, 146, 151, 163, 174, 196, 204, 265, 327, 336, 385, 406, 476, 483, 493, 508, 564, 576, 596, 598.
శ్రీరాగం 10, 53, 60, 72, 75, 138, 142, 168, 206, 219, 283, 312, 322, 380, 347, 376, 412, 454, 536, 546, 588.
శుద్ధదేశి 472
శుద్ధవసంతం 106, 164, 170, 192, 256, 259, 295, 311, 351, 403, 448, 509, 527.
సామంతం 4, 16, 31, 34, 40, 77, 78, 82.

రాగములు

పంక్తిరవసంఖ్యలు

103, 180, 149, 157, 195, 209,
 211, 245, 246, 269, 280, 300,
 313, 323, 337, 352, 360, 389,
 394, 436, 441, 456, 462, 471,
 504, 519, 531, 541, 556, 562,
 565, 571, 577, 585, 589.

సామవరాళి

.... 171, 251, 324, 386.

సాళంగం

.... 27, 134, 166, 252, 291, 362,
 378, 414, 522, 572.

సాళంగనాట

.... 49, 132, 167, 215, 241, 332, 383,
 397, 434, 452, 460, 532, 560,
 569, 599.

సింధురామక్రియ

.... 14, 124, 275, 317, 481, 510.

సౌరాష్ట్ర

.... 1, 66, 119, 185, 234, 274, 335,
 361, 368, 375, 445, 547, 559,
 592.

హిందోళం

.... 54, 232, 284, 435, 520.

హిందోళవసంతం

.... 152, 161, 179, 263, 384, 497,
 549.

హిజ్జిజి(జి)

... 198, 304, 333, 342.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన-రాగ-సంఖ్య సూచి

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంగడినేల	నాదరామక్రియ	126
అంగవ నాపతి	మంగళకౌసిక	191
అంగవ నింతట	కన్నడగౌళ	349
అంగనలఁగనుఁగొంచే	పాడి	102
అంటుకొంటి	రామక్రియ	135
అందమంద	అహరినాట	458
అందనున్న	బౌళి	123
అందరికిఁదారు	సామంతం	78
అందరివరె	పూర్వగౌళ	428
అందుకు నిందుకు	భైరవి	223
అందుకు మనసు	కన్నడగౌళ	35
అందుకేపో	ముఖారి	370
అందుకే మెచ్చ	హిట్టిడి	342
అందుకేమే	ధన్నాళి	18
అందులకే	అరివి	43
అందువంక	అహరి	136
అటుగాన	పాడి	372
అటువంటి	శ్రీరాగం	133
అట్టెకాసి	పాడి	105
అడుగరాదా	మంగళకౌసిక	111
అడుగరే యీమాట	దేసాళం	67

సంక్షిప్తపదము	రాగము	పంక్తిరససంఖ్య
అరుగరే యీనుద్ది	కేదారగౌళ	276
అతఁడు మొదలనే	సాళంగనాట	599
అతఁడెంత	సాళంగనాట	569
అతనికొక్క	రామక్రియ	37
అతనిగతు	సామంతం	589
అతివంతు	సౌరాష్ట్రం	445
అద్దమరాతిరి	లలిత	420
అనవలసిన	సాళంగనాట	383
అన్నిటాగుట్టు	సామవరా?	251
అన్నిటికి నేరుతు	సామంతం	130
అన్ని నాయ	కన్నడగౌళ	62
అప్పటి నీ	ముఖారి	373
అప్పటి మానవ	భల్లాటి	265
అప్పటి మానవు	సౌరాష్ట్రం	592
అప్పుడే నీకు	లలిత	595
అప్పుడే మఱుకు	రామక్రియ	448
అయ్యజియ్యలు	సాళంగనాట	452
అరిగితిని	అహరినాట	491
అరిగి వుండి	మేఘబౌళి	439
అలుకలు దీరె	మంగళకౌసిక	334
అవధరించ	రామక్రియ	461
అవునయ్య	వరా?	139
అవునయ్య	నాదరామక్రియ	507
అఁటదాని	కాంబోది	202
అఁటదిరాజ్య	కేదారగౌళ	384
అఁడువారి	అహరినాట	488

పండితవ్రసమొదలు	రాగము	పండితవ్రససంఖ్య
అతెకును	అహారి	584
అతెఱుగు	మంగళకౌసిక	429
అడుకొనే నెంత	శుద్ధవసంతం	192
అతఁడు నేవిన	బౌళి	302
అతఁడు నేనేటి	మూఖారి	358
అతఁడే	అహారి	55
అతని మునియ	మేఘరంజి	277
అదరి చి	అహారి	97
అనతియ్యగదవే	అహారి	388
అనరీవయ్య	సామంతం	519
అనరీవయ్య	అహారి	285
అయ్యగదవే	సామంతం	552
అయినా	అహారి	310
అవిభువి	దేశాక్షి	415
అనలనే బడ	సౌరాష్ట్ర	361
అనుద్దరే	మంతలవరాళి	5
అసోదతఁడవు	దేశాళం	213
ఇంత నెంతగాఁగద్దో	నాదరామక్రియ	176
ఇంతి నెంతగావలె	దేవగాంధారి	249
ఇంతి నేలవాఁడవు	అహారి	325
ఇంతి నేల యీనుద్దు	దేశాళం	289
ఇంతనోరుకు	శుద్ధవసంతం	443
ఇంకా గొప్పి	లలిత	344
ఇంకాదిట్లానే	లలిత	355
ఇంకానేల	వరాళి	535
ఇంటికి విచ్చేసితి	అహరినాట	198

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇంటికి విచ్చేసె	విశాఖాభరణం	265
ఇంతచాలదా	దేసాళం	187
ఇంతటివాడ	మాళవి	178
ఇంతనేరకుండి	రీతిగాళ	91
ఇంత సేనీతి	దేసాళం	115
ఇంతి చెలువం	శ్రీరాగం	317
ఇంతి తోటి	ఆహరి	53
ఇంతి తోనేటి	దేసాళం	213
ఇంతిని	తెలుగుగొంబోడి	430
ఇంతినిపూ	గొంబోడి	416
ఇంతి యివి	పాడి	478
ఇంత అకు	దేసాళం	354
ఇంత అరుదు	సుధారి	27
ఇంతే ఇంతే	పాడి	36
ఇందరిలోనా	మాళవి	173
ఇందరిలోనీ	ధన్వాని	478
ఇందాకానున్న	దేవాళి	234
ఇందాకామనమెల్లా	శ్రీరాగం	217
ఇందాకావరెగా	మేడిబాళి	309
ఇందుకు జంకించ	విశాఖాభరణం	452
ఇందుకా నీదొర	బాళి	159
ఇందుకే నే జింతించే	పద్మవసంతం	164
ఇందుకేల	బొగరామక్రియ	492
ఇందులోనే	ఆహరి	127
ఇచ్చకము	మాళవిగాళ	382
ఇది తరువాతి	ధన్వాని	85

పంక్తి రసమొదలు	రాగము	పంక్తి రసపంఖ్య
ఇటమీద	వరాళి	290
ఇటువంటి చెలి	భైరవి	469
ఇటువంటిది	పూర్వగౌళ	353
ఇటువంటిదే	పాడి	524
ఇట్టిపనితో	మాళవిశ్రీ	293
ఇట్టే అదరించ	బౌళి	518
ఇట్టే తిప్పు	దేశి	225
ఇట్టే నాకు	భైరవి	9
ఇతఁడేనా	బౌళి	19
ఇతరుల	సామంతం	571
ఇడియేదాలు	అహరినాట	255
ఇదిచోఇప్పటి	ముఖారి	433
ఇదివో నాచాగ్గ	సామంతం	462
ఇదివో పుచ్చి	సారాష్ట్రం	375
ఇది యెంత	సాళంగనాట	434
ఇది యేటి	గుండక్రియ	216
ఇదే నేజేసిన	తోడి	237
ఇద్దరము	వరాళి	262
ఇద్దరికిఁజెల్లు	శంకరాభరణం	116
ఇద్దరికిఁబోదు	నాగవరాళి	341
ఇద్దరి జాణ	అహరినాట	600
ఇద్దరి భావము	అహరి	165
ఇన్నాళ్లవాఁడ	అహరి	219
ఇన్నిటా మనుఁడు	మాళవిగౌళ	299
ఇన్నిటా సంతోసింది	వనంతవరాళి	268
ఇన్నిటికి నీకు	భైరవి	400

సంక్షిప్తనామము	రాగము	సంక్షిప్తనామము
ఇప్పటికి	తెలుగుగొంబోది	101
ఇప్పియు గూడెను	తెలుగుగొంబోది	597
ఇప్పటి కెఱుగ	సామంతం	581
ఇప్పటికే	సామవరాళి	306
ఇప్పటిగతి	మంటారవం	594
ఇప్పటిన్నిటికి	ముఖారి	574
ఇప్పుడుగా	రామక్రియ	298
ఇప్పుడు మా	కొండమలహరి	114
అప్పుడే నీ	శ్రీరాగం	312
ఇప్పుడే నేరుచు	వరాళి	356
ఇప్పుడేమి	భూపాళం	575
ఇప్పుడే విన్న	మాళవిగౌళ	160
ఇప్పుడే వేగిర	సాళంగనాట	460
ఇరువంకల	దేసాళం	231
ఇలమీద	మాళవిగౌళ	563
ఇవి గొన్ని	వరాళి	474
ఇవీగొన్ని	వరాళి	81
ఈ పాటిది వలె	పాడి	11
ఈ పెవంటి	సింధురామక్రియ	124
ఈమేలు దలచు	ముఖారి	488
ఉండనీవే	బొళి	297
ఉద్దండము	భల్లాటి	38
ఉవిద విరహ	శంకరాభరణం	598
ఉరకుండు	అహారి	404
ఉరకే కరగ	ముఖారి	485
ఎంచిచూడు	లలిత	234

పండిత్యములు	రాగము	పండిత్యములు
ఎంత కాశరీడి	దేశి	199
ఎంత గిరిగిరి	కాంబోడి	153
ఎంత చనవిచ్చి	బోళి	389
ఎంత చెప్పినా	కుద్దవసంతం	106
ఎంత తాలిమి	లలిత	502
ఎంతవి చెప్పే	శ్రీరాగం	53
ఎంత విజ	సౌరాష్ట్రం	274
ఎంత నా నుద్దులు	శ్రీరాగం	75
ఎంత బయల్దొంచే	సామంతం	16
ఎంత మానాపతి	దేశాక్షి	24
ఎంత లేదు	పూర్వగోళ	254
ఎంతపడి	హిందోళం	232
ఎంత వాడవయ్య	సామంతం	245
ఎంత వోరుచు	బోళి	100
ఎంత యింత	కాంబోడి	■
ఎంత పేడుకో	సామంతం	31
ఎంత నజిగు	సామంతం	40
ఎంతేసి కాగలదో	అహిరి	580
ఎంతైన మా గుణాలు	ముఖారి	586
ఎందాకా మంకుడవ	నాదరామక్రియ	306
ఎందాకా మనసు	మాళవిశ్రీ	184
ఎందాకా మనసు	వరాళి	32
ఎందాకా వంకలు	మాళవి	540
ఎందున్నవి	సామంతం	280
ఎక్కడ పరాకు నీకు	భూపాళం	88
ఎక్కడ పరాకు నేనే	లలిత	483

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎక్కడి కెక్కడ	శంకరాభరణం	44
ఎక్కడేమి	ముఖారి	526
ఎటువంటి పొందు	సాళంగం	27
ఎటువంటివిలాసిని	నాదరామక్రియ	30
ఎటువలెఁబొగడి	చూళవిగౌళ	95
ఎటువలె నమ్మించి	నాదరామక్రియ	496
ఎట్టిజ్ఞానలో	సాడి	200
ఎదిరి నిన్నెంచు	శుద్ధవసంతం	110
ఎదుటనే	బొళి	340
ఎదురాడఁజాల	ఆహారి	143
ఎదురుచూచి	నాదరామక్రియ	398
ఎదురుచూచిఁజెలి	శ్రీరాగం	322
ఎదురుబడి	శుద్ధవసంతం	295
ఎన్నఁడును	ముఖారి	579
ఎన్నఁదెఱిఁగేవు	ఆహారి	555
ఏన్నినోములు	దేవగాంధారి	145
ఎన్నెన్నిమేళ్లు	బొళి	328
ఎప్పటికి	శంకరాభరణం	576
ఎప్పటివలె	ఆహారి	340
ఎప్పుడుదలఁచే	కన్నడగౌళ	248
ఎప్పుడూఁదన	చూళవి	466
ఎమ్మెలవాఁడ	గౌళ	229
ఎమ్మెలునేయఁగ	ముఖారి	278
ఎఱుఁగనివాఁడ	కాంబోధి	162
ఎఱుఁగనివారు	సాళంగం	166
ఎఱుఁగము	సామంతం	195

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎఱుగవు	పాడి	377
ఎఱుగించవే	నాదరామక్రియ	43
ఏటిఁగించి	ముఖారి	156
ఎఱుఁగుకోవే	కురుంజి	30
ఎఱుఁగుదు	మాళవిగౌళ	138
ఎరియింపుఁజేత	దేసాళం	550
ఎవ్వతై నా	కాంబోది	250
ఎవ్వరంటఱఁజూచే	రామక్రియ	570
ఎవ్వరు గలిగి	రామక్రియ	500
ఎవ్వగును	సారాష్రిం	368
ఎవ్వరేమనిరి	మాళవిగౌళ	425
ఏటికివేసాఱు	ముఖారి	438
ఏటికొడఁబర	సామవరాళి	324
ఏటిజాణ	పళవంజరం	70
ఏకతానఁజేయఁరాదా	హిజ్జిజి	333
ఏకతాననున్న	భూపాళం	58
ఏడనుండి	రామక్రియ	82
ఏడీ నీయందు	హిందోళం	284
ఏమని చెప్పురు	హిందోళం	54
ఏమని చెప్పుదు	భైరవి	79
ఏమని చెప్పే	తిన్నదగౌళ	110
ఏమనిన	భైరవి	567
ఏమయ్య తగవు	కురుంజి	544
ఏమయ్య వన్నేరి	శ్రీరాగం	546
ఏమయ్యానే	లలిత	339
ఏమయ్యారలు	దేసాళం	411

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనపంఖ్య
ఏమాయనింత	రామక్రియ	272
ఏమిగలిగిన	భైరవి	514
ఏమిచూచేవు	పాడి	366
ఏమి నేరుపులు	బౌళి	194
ఏమి నేర్పితి	సామంతం	360
ఏమి మొగము	అహిరి	227
ఏమి చెప్పేది	సామంతం	269
ఏమి చెప్పేరే	పాడి	419
ఏమిటికిఁదల	కేదారగౌళ	582
ఏమి దక్కువాయ	పాడి	150
ఏమి నవ్వులు	బౌళి	281
ఏమి నీవాళ్లఁగల్గ	రామక్రియ	408
ఏమిబాఁతి	బౌళి	33
ఏమివిన్నవించే	లలిత	525
ఏమి సేతుఁజెప్పవే	శ్రీరాగం	10
ఏమి నేయు	శ్రీరాగం	206
ఏమీననఁగఁజాల	మాళవిగౌళ	296
ఏమీననకురే	ముఖారి	521
ఏమేనమ్మి	అహిరినాట	24
ఏమేమి నీవు	దేశాక్షి	308
ఏమేయెంత	దేశాక్షి	235
ఏరుపరచి	శ్రీరాగం	72
ఏల కైలాటాలు	అహిరినాట	401
ఏలకోపగించి	పళవంజరం	427
ఏలజాగరాలు	సామంతం	34
ఏలజోలిసేసే	తెలుఁగుఁగాంబోసి	318

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏల తప్పులు	దేసాళం	516
ఏల తమకించే	శుద్ధవసంతం	311
ఏల నీకు	తోండి	210
ఏల పంజాలాడు	నాడిరామక్రియ	270
ఏలయ్య మోతో	సౌరాష్ట్రం	547
ఏల వంకలు	వరాళి	186
ఏలవేడుకొనీ	సాళంగం	378
ఏలవేడుకొనే	సౌరాష్ట్రం	335
ఏలసిగ్గులు	అహరి	76
ఏల సిగ్గులు	దేశి	553
ఏలసిగ్గులు	సామంతం	441
ఏలాఇంకాఁగొనర	వాడి	205
ఏలినవాఁడవు	దేశాక్షి	533
ఏలుకొన్న పలమూ	శంకరాభరణం	146
ఏవంక నేరిచి	వాడి	217
ఐనపని	విసంతవరాళి	233
ఒకటంటే	పాడి	393
ఒకటికినుమ	రామక్రియ	247
ఒకటుండఁగా	సాళంగం	414
ఒకటొక	చెంచుమలహరి	508
ఒకరిఁదద	మాళవిగౌళ	530
ఒకరిపై నెపము	ముఖరి	50
ఒక్కపానుపు	సామంతం	436
ఓపో ఇదేటి	శంకరాభరణం	584
ఔదువయ్యా	శంకరాభరణం	163
ఔదువేణాఁపు	అహరి	350

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
బొనటవే	బొళి	467
బొనయ్యమంచి	ముఖారి	211
కంకణ సూదిగె	సామంతం	556
కంటిగంటి	సాళంగనాట	397
కంటిమిడివో	శ్రీరాగం	142
కంటిమి నీలో	సామంతం	585
కంటిమివింటిమి	మధ్యమావతి	29
కంటివిగా	కంకరాభరణం	406
కిడమలేదేమిటా	సౌరాష్ట్రం	119
కిడుజుట్ట	అలిక	147
కిన్నెవారెవ్వరు	సాళంగం	572
కన్నియ	అహిరి	426
కన్నెగడు	పాడి	21
కపటపు నీ	రామక్రియ	523
కపటాలు	శుద్ధవసంతం	509
కలసితి	రామక్రియ	189
కాగిలింప	బొళి	141
కాదనేమా	రామక్రియ	479
కానవచ్చె	సాళంగం	291
కానీలే	మధ్యమావతి	172
కానీవయ్య	దేశాక్షి	480
కానీవోయి	దేవగాంధారి	326
కామిని నిధాన	నారాయణి	416
కామిని నరస	కాంబోడి	371
కాముకుడై	రామక్రియ	391
కూడినవేళ	వరాళి	457

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కూరిమినెక్క	సాళంగనాట	560
కొంకకువే	శంకరాభరణం	483
కొండవంటి	సాళంగం	134
కొత్తపెండ్లి	దేసాక్షి	52
కొప్పువంగనీ	శంకరాభరణం	204
కొమ్మలు	దేసాళం	131
కొలుడులు	దేవగాంధారి	183
కొలుపునేయించు	సాళంగనాట	132
కోనతిరువెంగ	మాళవిగౌళ	242
కోమలిరో	మేఁదబొళి	III
కోరికెల్లా	సామంతం	352
గక్కనచెక్కు	తైరవి	545
గజరున	రామక్రియ	829
గడుసవంటా	పాడి	423
గడునవు	సామంతం	149
గామిడివి	ముఖారి	226
గారవింప	నాదరామక్రియ	117
గుట్టనమందు	సామవరాళి	171
గుట్టు నేసుకో	పాడి	105
గెలువరాదు	శుద్ధవసంతం	259
గొల్లదావ	సాళంగం	252
ఘనుఁడనీ	గుండక్రియ	573
ఘనుఁడవు	సామంతం	209
చందురుఁడు	ముఖారి	568
చదివితి	కుంతలవరాళి	444
చలఁగా	వేగావళి	387

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన పంఖ్య
చాలదా నాకీ	భైరవి	292
చాలదా యీ	సామంతం	389
చాలుఁజాలునిఁక	ఆహరి	282
చాలుఁజాలునూర	వరాళి	402
చిట్టకీని	పాడి	470
చిత్తగింప	రామక్రియ	155
చిత్తమురా	శ్రీరాగం	536
చిత్తానఁబెట్టు	భైరవి	88
చిత్తానెగ్గు	ఆహరి	25
చిన్నరావ	బౌళి	45
చుట్టిచుట్టి	శ్రీరాగం	412
చూచితే	ముఖారి	89
చూడముద్ద	బౌళి	41
చూడరమ్మ	సామంతం	157
చూతము	పాడి	513
చెంతనున్న	గౌళ	68
చెక్కిటిదేయి	నాగవరాళి	221
చెక్కుచేతితోడ	కన్నడగౌళ	548
చెక్కునొక్కి	ఆహరి	447
చెనకేవు	బౌళి	173
చెప్పఁగదరా	మంగళకౌసిక	503
చెప్పరాదు చూప	శ్రీరాగం	588
చెప్పరాదు యీతని	మాళవిగౌళ	148
చెప్పరాని	కాంబోడి	111
చెప్పవయ్య	పూర్వగౌళ	534
చెప్పవే	ముఖారి	3

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన పంక్తి
చెప్పితిని	ద్రావిడభైరవి	47
చెప్పినట్లు సేయ	కాంబోది	137
చెప్పినట్లు సేసే	గాళ	108
చెయ్యరావి	సామంతం	320
చెలగి పెద్ద	నీలాంబరి	122
చెల్లఁబోతీయ్య	సామంతం	577
చెల్లఁబో యేమయ్యా	నారాయణి	93
చెలి తెవు	శంకరాభరణం	94
చెలి చెయవ	హిణ్ణి	193
చెలిమిఁబాయ	పాడి	290
చెలి మోహము	ముఖారి	230
చెలియకు	రీతిగాళ	177
చెలియా	నట్టనారాయణి	17
చెలులకుఁదగుఁగాక	శుద్ధవసంతం	351
చెలులంమీరూ	హిందోళవసంతం	540
చెలులంమీరై	తేదారగాళ	238
చెలులం యేమని	భైరవి	144
చెలువుని	రీతిగాళ	319
చెల్లుఁజెల్లు	బోళి	551
చెవులార	ముఖారి	175
చేకొని నీ	గాళ	489
చేదాఁచవయ్యా	తెలుఁగుఁగాంబోది	450
చేయివట్టె	పాడి	597
చేయిత్తి మొక్కి	తెలుఁగుఁగాంబోది	264
జాణరస	దేవాళం	464
తక్కినవారికి	హిందోళవసంతం	283

పంక్తిరసమొదలు	రాగము	పంక్తిరసపంఖ్య
అగవు తానే	మంగళకౌసిక	301
అగుదిగు	మాళవి	220
అగునయ్య	సామంతం	456
అనుచునే	వరాళి	500
అనకులె	మధ్యమోపతి	260
అన చేతిది	కేదారిగౌళి	125
అరుణికి	మంగళకౌసిక	410
అటిలో న చేతి	మాళవిగౌళి	515
అలచిని పను	కన్నడగౌళి	188
తాను నేసిన	వరాళి	440
తానెరుగు	దేశాళం	487
తానే ఎఱుగు	సామంతం	103
తొయ్యలి	రీతిగౌళి	50
తొలుతనే	కాంబోధి	475
దేవతలు	శ్రీరాగం	376
దేవుడవు	పాడి	429
దొరవునీవన్ని	కేవలగౌళి	208
దొరపునారెకు	అహరినాట	494
ధరనెఱుగ	మధ్యమావతి	437
నదిచి పది	దేవక్రియ	74
నన్ను చింత	మొఖరి	20
నయమున	రామక్రియ	512
నవ్వేవారి	సాళంగనాట	215
నాకునీవే	నాగగాందారి	495
నాకునెఱువగ	రామక్రియ	374
నాటకాలు	సింధురామక్రియ	275

పంక్తిరూపము	రాగము	పంక్తిరూపసంఖ్య
నాతోదాచక	పాడి	357
నామేనే	కాంబోడి	578
విందు వేడుకల	శ్రీరాగం	60
విన్నుఁజూచి	హిందోళవనంతం	384
విన్నువిక	సామంతం	384
విన్ను మెచ్చఁగ	ఆహారి	538
విరతివెరగయ్యా	తైరవి	384
విలుచున్నాఁడల్ల	ముఖారి	561
వివ్వెరగుతో	దేసాళం	257
ఏకంఁబెఁజల	పాడి	455
ఏకివిప్రియములు	సామంతం	300
ఏకునీవే	రామక్రియ	189
ఏకునీవే	వరాళి	109
ఏకెంతవేడుక	సౌరాష్ట్రం	1
ఏకేతెలుసుఁగాక	పాడి	528
ఏకేమిగలిగినా	తెలుఁగుఁగాంబోడి	39
ఏకేమేలు	హిందోళవనంతం	179
ఏకేలవెఱపు	హిందోళం	436
ఏకొలఁది	పాడి	42
ఏవలము	హిందోళం	316
ఏచిత్తము	సామంతం	82
ఏచిత్తమే	సామంతం	313
ఏనేరములకు	శంకరాభరణం	151
ఏయంతవట్టు	దేవగాంధారి	499
ఏయంతావెఱఁగ	ఆహారినాది	181
ఏలోమెఁగిన	దేసాళం	140

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనవంశ్య
నీవల్లనింతేసి	శంకరాభరణం	174
నీవల్లవచ్చిన	హిందోళం	500
నీవుండేదొక్క	హిందోళవసంతం	161
నీవుగడించిన	సాళంగనాట	532
నీవెంతరెన్న	మాళవిగౌళ	56
నీవెఱుగవా ఇంత	లలిత	294
నీవెఱుగవావోయి	సామంతం	211
నీవేడుకే	రామక్రియ	128
నీసాజమిట్లా	శంకరాభరణం	336
నెరవాది రమణుఁడ	వేణువళి	286
నెలఁతబాగ్య	శంకరాభరణం	327
నెలఁతమేని	అహిరి	482
నేనంతదాసనా	పాడి	321
నేనిదై	సింధురామక్రియ	317
నే నెంత గమ్మి	దేశి	587
నే నెప్పుడు	గౌళ	288
నే నెఱిగిన	దేసాళం	473
నేము నీకిత	రామక్రియ	417
నేరనివార	తైరివి	287
నేరుపన్నిటా	నాదరామక్రియ	83
నేరుపరివన్ని	దేసాళం	63
నేరుపే దిదాన	గౌళ	26
పచ్చలాయకట్టి	వరాళి	424
పదరిన	వరాళి	591
పడరు	పాడి	345
పాయపువాఁడ	సాళంగం	522

సంక్షిప్తనామము	రాగము	సంక్షిప్తరసము
పిన్నతనాలే	తెలుగుఁగంటోది	506
పిన్నతనా	బోళి	212
పరిచిన	బోళి	273
పిలుచుక	వరాళి	61
పిలువవే	శ్రీరాగం	283
పిసికితే	సారాష్ట్రం	284
ప్రియము	కాఁబోది	539
పుట్టఁగాఁబుట్టి	రీతిగోళ	104
పొందినతొల్లిటి	శంకరాభరణం	508
పొగడేవు	శుద్ధవసంతం	256
పొద్దువోనివాఁడు	అహరినాట	61
పొంఁతికి	సారాష్ట్రం	66
పోపో యెక్కడి	దేసాళం	258
బంగారుమేడ	శ్రీరాగం	330
బంగారువంటి	దేసాళం	6
బంతిపక్షము	పాడి	501
బడలె నీ	ధన్నాపి	261
బతికితి వన్ని	సాళంగనాట	167
బిడుకవయ్యా	సారాష్ట్రం	185
బలిమాయ	పాడి	552
బలిమి	మాళవిగోళ	182
బుద్ధిచెప్పవయ్యా	సాళంగం	362
బుద్ధిచెప్పే	వేదాన?	363
బానించి	మాళవిగోళ	154
భోగించవయ్యా	నాగవరాళి	408
మంతుఁడన	వరాళి	418

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనపంక్తి
మంచికాల	హిందోళవసంతం	497
మంచిమేలు	రీతిగోళ	253
మంచివాడ	ఆహారి	517
మంచివాడ	లలిత	387
మందాటాలిక	ద్రావిడైరవి	421
మందెమేళమై	పాడి	303
మగదేమీ	మంగళకౌసిక	59
మగరూపు	పాడి	224
మచ్చికగల	నారాయణి	314
మట్టుమీర	నాదరామక్రియ	431
మదమమందారము	శంకరాభరణం	196
మనసుకు మనసే	పాడి	84
మనసుకు మనసే	పళవంజరం	222
మన్నించవయ్య	ఆహారి	267
మన్నించవయ్య	బౌళి	201
మమ్మునెట్టు	గోళ	405
మమ్మునేమి	మాళవిశ్రీ	451
మరిగించితి	ముఖారి	73
మరిగేల	ముఖారి	118
మరుఁడునేసిన	భూపాళం	557
మరులు దెలివి	సామంతం	585
మఱిమీకు	దేసాళం	2
మఱిసేనక	ముఖారి	48
మాటలాడఁగద	సారాష్ట్రం	559
మాటలాడఁబోయి	వరాళి	583
మాటలెన్ని	నాదరామక్రియ	112

పరిశ్రవమొదలు	రాగము	పరిశ్రవసంఖ్య
మాటలేమి	శంకరాభరణం	385
మాతోఁబంతా	శుద్ధదేశి	472
మాతోనేటికి	మధ్యమావతి	305
మాతోనేం	సామంతం	337
మానవచ్చు	హిస్తిజీ	304
మానవుని	కురంజి	279
మావలెనుండ	పాడి	543
మావనమా	ఆహారి	107
మీకిద్దరికే	గౌళ	432
ముందుముందుగా	అమరసింధు	380
మెచ్చితి మప్పుడే	దేవగాంధారి	380
మెత్తని మనసు	నాదరామక్రియ	477
మెలుఁత నిన్నిటా	పాడి	87
మెలుఁత లందరు	సాళంగనాట	241
మెలుఁతలు	ఆహారి	558
మేమింత	గౌళ	346
మేమును నీ	దేసాళం	250
మేము విన్నవింప	బౌళి	228
మేలు మేలయ్యా	సింధురామక్రియ	510
మేలు మేలయ్యా	హిందోళవసంతం	152
మేలు మేలు మీ	లలిత	76
మేలు మేలు యివ్వఁగొన్ని	గౌళ	12
మేలు నుద్ది	పళవంజరం	13
మేలే యెట్లుండి	సింధురామక్రియ	481
మొకదాకిరి దా	దేసాళం	315
మొకదాకిరిని	తెలుఁగుఁగాంజోడి	180
మొక్కఁ జేకొను	నాదరామక్రియ	207

ప్రకృతము	రాగము	పాద ప్రకరణము
మొక్కము నీకును	సామంతం	541
యెళోద నీవిద్ద	దేవగాంధారి	378
రమణి గుట్టు	రీతిగాళ	379
రమణుడ	అహరినాట	581
రమణుని తోడ	నాదరామక్రియ	407
రమ్మనమ్మ	భూపాళం	71
రాగదే నీ	సామంతం	504
రావయ్య చూతువు	సామంతం	246
రావయ్యవో	దేవగాంధారి	480
వట్టిబూటకాన	తెలుగుగాంబోడి	120
వట్టియలుకల	తెలుగుగాంబోడి	197
వట్టియానబొర	కుంతలవరాళి	343
వట్టిపేసాయి నేను	రామక్రియ	240
వట్టిపేసాయి నేనే	అహరినాట	502
వట్టియెమ్మలు	సాళంగనాట	49
వద్దనేనా	సింధురామక్రియ	14
వద్దవద్ద	వరాళి	396
వనితలజాడ	బొళిరామక్రియ	113
వనితలసౌలవు	అహరి	381
వరుసగావి	కుద్దవసంతం	527
వలపురేని	అహరి	25
వాకిటి	బొళి	64
వాసికోటదికే	కన్నడగాళ	100
వాసియువన్నె	శంకరాభరణం	596
వింతవారనూ	వరాళి	158

పండిత్యము	రాగము	పండిత్యము
వింశవింశ	రామక్రియ	85
వివేకదే	మౌ	307
వివరము	శ్రీరాగం	464
వివేడుక	సామంతం	77
విష్ణువిచిత్రము	సామంతం	471
విరిగివట్టి	ముఖారి	593
వీధిమయ్యగద	బైరవి	98
వెంగమాద	తురంతి	1183
వెంగమాదేన	మాళవిగాళ	484
వెడ్డుపెట్టి	బౌ	395
వెనకటి	శ్రీరాగం	168
వెన్నవట్టుకొని	బైరవి	89
వెలువక	వసంతవరా?	320
వెలదివింత	దేసాళం	159
వెలయబెండ్లాడి	ముఖారి	511
వెనకాపురము	మంగళకౌపిక	422
వేగిరమేలా	శంకరాభరణం	476
వేడుకైతే	కాంబోది	22
వేరేపొందు	పళవంజరం	190
వేటొకటి	దేసాళం	442
వంగతెలుగ	శుద్ధవసంతం	407
వంతోపించి	సాళంగనాట	332
నన్నింత	సామంతం	4
సకులమిందర	రామక్రియ	542
సమ్మటూరి	బౌరామక్రియ	554
సమ్మతిలజెప్పే	అహరినాట	121

వంశీర్తనమొదలు	రాగము	వంశీర్తనసంఖ్య
సరసుఁడ	మేఁచటోళి	203
సతి చక్కఁదన	తెలుఁగుఁగాంబోది	590
ఁగ్గువడ	అహరినాట	529
వెలవిచ్చితి	బోళి	98
సేలపాల	నాదరామక్రియ	299
నేనేవుపచార	లలిత	15
సొరిది నీ	అహరినాట	7

3-వ అనుబంధము

సందిగ్ధపద సమీక్ష.

[తాళ్ల పాకకపురి వాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. ప్రత్యేకముగ ఈపని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దాని ఈపస్కారకముగ, ఈ సంపుటములో వాద్యప్తికి వచ్చినకొన్ని పదములను లఘువుగ చర్చించితిని. నిఘంటువుల కెక్కినవీ, ఎక్కినా అన్యార్థములందు ప్రయోగింపబడినవీ, వ్యాకరణమును పట్టిచూచేచి, ఇతర కాపా నిఘంటు ప్రసిద్ధములు మాత్రమే ఇందు చర్చింపబడినవి.]

1. ఊరఁగూటము: పాట 44

వేర్వేరు ఊర్ల వారు ఒకయూరిలో కలియుట, ఊరఁగూట-
 లాడుణికముగ వాడినట్లున్నది. పరస్పరము సంబంధములేని-
 వచార్థములు ఒకచో కలియుటకు ఈవ్యవహారము అనాడుండిన-
 దేమో.

2. గోవాకుడు: పాట 114

గోవాకుడు=యువకుడు, విటుడు ఇత్యాదిగా తెలుగు నిఘంటువులు. "విటనామధేయమ్" విటకాడు, వేడుకకాడు, బొజ్జాగు, ననుపుకాడు, లంజకాడవంగ, నివియుగాక గోవాళ్ల నంగా నొక్కశబ్దంబు గలదు ఐహుత " - అం. భా 2-116. దీనిని ఏకవచనములో వాడుట వింత.

3. మునిపితే: పాట 110

ముని=మునిపు=మునిసు=ముళిసు = కోపము, anger, wrath, passion, rage! enmity ఇత్యాదిగా కితెల్. దాని రూపమే 'మునిపితే' కావచ్చు.

4. ముమ్మదము: పాట 297

'ముచ్చట, మున్నీరు' వతి, కాయక-వాచిక-మానసిక-ములైన మదములు మూడు ముమ్మతమై ఉండవచ్చు.

5. వాగవు: పాట 245

'వాగము' శబ్దము విశేషణించినరూపమో, లేక 'వాగున' అనుకన్నడపదము యొక్క అర్ధాంతరమైనపామ్మినో = ఎమ్మె=అది కలిగినవాడు అని అర్థమో కావచ్చు.

6. విత్తరాలు: పాట 31

'విత్తరాలు' కు రూపాంతరముగా తోచుచున్నది. విత్తరము=విలాసము. "విత్తరము కులుకు బెడంగు బెళుకు హోయలవంగ విలాసమొప్పుచుండు" - (అం. భా 1-189) - అది కలది విత్తరాలు.

7. వెంకా: పాట 511

'వెళక్కు' శబ్దవికారమేమో

వెళక్కు=దీపము అని తమిళ నిఘంటువు.

ప్రచురితం చేయబడినది: మే, 2000

